

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
ХІІ наукової конференції
з міжнародною участю

1 лютого 2013 року

Харків 2013

УДК 81 (082)
ББК 81я43

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 13 від 21 грудня 2012 р.)

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : Тези доповідей XII наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 368 с.

ISBN 978-966-623-915-3

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)
Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)
І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор
В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, доцент
В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент
О.В. Ребрій, кандидат філологічних наук, доцент
М.Ю. Вороніна, кандидат філологічних наук, доцент
О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент
П.Т. Гусева, кандидат філологічних наук, доцент
С.Г. Машенко, доцент
Ю.В. Кобзар, К.М. Ніколаєнко (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет іноземних мов, тел. (057)707-53-43

До збірника увійшли тези доповідей наукової конференції, присвяченої проблемам іноземної філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

УДК 81 (082)
ББК 81я43

ISBN 978-966-623-915-3

- © Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2013
- © І.М. Дончик, макет обкладинки, 2013

INDIRECTIVE SPEECH ACTS IN DIPLOMATIC DISCOURSE

Al-Shamary Khalid J.M. (Kyiv)

Let us consider the indirect speech acts in English welcome speeches used in diplomatic communication. Any theory on diplomatic discourse and/or diplomatic communication, therefore, must take indirectness as one of its essential facets. The study of diplomatic discourse must also be able to give appropriate weight to the varying social conventions of the relevant cultures as well as the differing degree of personal danger inherent in the socio-diplomatic situations [4, p. 13]. It seems that there isn't any theoretic principle to follow in using indirectness. The diplomats' sayings are regulated or guided by their practical purpose of effectiveness. This enhances greatly the sensibility, flexibility and skillfulness of the diplomats' response and speaking.

Indirectness is discussed in the framework of speech act theory, the Gricean cooperative principle and contextual function of politeness principle crystallized in Speaking the Unspeakable model [1]. Indirectness is defined as a fundamental pragmatic premise for felicitous communication and is represented by appropriate performance [2, p. 41].

The institutional setting of diplomatic discourse requires the accommodation of genre-specific contextual constraints and requirements, and that is the reason why the speech act concept of indirectness is recontextualized and defined within the contextual function framework Speaking the Unspeakable.

The heavy use of indirectness in diplomatic language which is motivated mainly by politeness-affirms Leech's view about the tight relationship between indirectness and politeness [2]. The results of data analysis also show the more indirect an illocution is, the more, polite tends to be.

In the specific context of the diplomatic communication, the degree of solidarity-distance is constrained due to the highly formal nature of the interaction.

Ladies and Gentlemen,

Thirty years are only a twinkling second in the history of our thousand-years-old relations. However, the past 30 years have witnessed the fastest development of our bilateral ties and the most fruitful cooperation. Ancient Chinese philosopher, Confucius once said, "A person became firmly established at the age of thirty". We are confident that, the firmly-established China-Philippine relations will continue to move forward in

the future along the course charted by our Presidents so as to bring more tangible results to our two peoples and to contribute more to the regional stability and prosperity.

*May friendship between China and the Philippines last forever.
Thank you all.*

Diplomats are more likely to be indirect since they are interacting with people they are not familiar with (formal setting) [5, p. 13]. Diplomats also tend to employ indirectness for general purposes such as the exemplification of a specific point, or for light-hearted relief. It must also be mentioned that indirectness in diplomatic discourse is also motivated by the cultural practice.

Interpreting diplomatic communications takes into full consideration the changing situation in which each utterance occurs. Therefore, language is always contextual and inseparable from broader practices despite that it is considered a tool.

Since it is quite obvious that diplomatic language is designed to achieve specific goals, to make the other part believe in certain things, it is a prime example of what is called 'pragmatic behaviour', that is, which is sensitive to the context of production.

References:

1. Grice P. Logic and conversation / P. Grice // Syntax and semantics, vol. 3. ; P. Cole & J. Morgan (eds.) Speech acts. – New York : Academic Press, 1975. – P. 41-58.
2. Leech G. Towards an anatomy of politeness in communication / G. Leech // International Journal of Pragmatics XIV, 2003. – P. 101–124.
3. Searle J. Speech Acts: An essay in the philosophy of language / J. Searle. – Cambridge : Cambridge University Press, 1969.
4. Wright R.A. Meaning and Conversational Implicature / R.A. Wright // Syntax and Semantics. – 1975. – Vol. 3. – P. 381–395.
5. Zhang Q. Fuzziness – vagueness – generality – ambiguity / Q. Zhang // Journal of Pragmatics. – 1998. – V. 29, # 1 – P. 13–31.

ВІДТВОРЕННЯ РИТМУ У ПЕРЕКЛАДІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПОЕЗІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Адаменко М.В. (Харків)

Одним із найважливіших компонентів поетичного тексту є його ритм. Саме він виступає такою рисою поетичного тексту, що відрізняє його від прозового твору. Ритм має велике значення як для музики, прози, так і для віршів. Але в поезії ритміка невіддільна від метрики, тобто різноманітних віршованих розмірів, заснованих на наголосі. Х. Грос

вважає, що поезія відрізняється від прози інтенсивнішим використанням фонетичних і взагалі ритмічних засобів для передачі настрою, психічної й фізичної напруги, хвилювання, різних емоцій і відчуттів, чергувань напруги й релаксації. Ритм може належати не тільки до емоційної сфери – він може загострювати сприйняття ходу думки, дотепності автора [1, с. 222], причому “мова, форма і ритм – це ті унікальні якості, які містить у собі поезія, і саме ці властивості є ключовими концептами у розумінні підходу до вивчення поезії, який містить усвідомлення, враження, що поетичний текст справляє” [3, с. 18].

Наше дослідження спрямовано на з’ясування особливостей відтворення ритму у перекладі сучасної англомовної поезії Джейн Кеньйон українською мовою.

Ритм у поетичному тексті можна визначити, як “чергування у часі певних одиниць” [3, с. 18]. Будь який літературний твір відбиває ідеї, життєвий досвід і ставлення до подій його автора. Сконденсовані символи здатні передати емоцію, ці символи й емоції розміщуються у певному порядку й ритмі. Інформація, яку несе ритм, не завжди може бути виражена словами і програє у переказі.

Своєрідною є ритмічна організація поетичних текстів американської поетеси Джейн Кеньйон. Сповнені асонансу та внутрішньої рими, поетичні тексти поетеси вражають надзвичайно вільною структурною організацією твору.

Загальною тенденцією у перекладі віршів можна вважати намагання перекладачів відтворити ритм першотвору, зберегти кількість складів та розташування акцентів відповідно до розміру вірша. Створенню такої традиції, що є характерною і для українського поетичного перекладу, сприяє “прагнення зберегти ритм першотвору, тобто вивести віршотвірний принцип перекладу із композиційного обумовленого у першотворі розташування наголосів, та тенденція включити переклад до ритмічної системи вітчизняної літератури” [2, с. 274]. це помітно на прикладі перекладу віршу “The Suitor”: “...*Suddenly I understand that I am happy. / For months this feeling / has been coming closer, stopping / for short visits, like a timid suitor. (Jane Kenyon). “...Пантом, розуміти починаю, / Що щасливою я стала. / Місяцями, це почуття виникало, / На короткі миттєвості зупинялось, / Як боязкий шанувальник ввірвалось. (М.А.).*

У спробі відтворити ритм першотвору перекладач стикається з нехарактерними для своєї мови прийомами, які потрібно передати, але мовою, зрозумілою читачеві. Прикладом може бути переклад вірша Д. Кеньйон: “*I am the musk rose opening / Unattended, the fern on the*

boggy summit. / I am the one whose love / Overcomes you, already with you / When you think to call my name... ("Briefly It Enters, and Briefly Speaks").
"Я – недоглянута квітка, що майже розквітла, / Чи панопоть на болотистій вершині. / Я – Та, чиє кохання / Охопить Тебе, що вже з Тобою, / Коли називаєш мене на ім'я. (переклад наш. – М.А.)

Оскільки наразі відсутні сталі традиції перекладу сучасної англомовної поезії, зазвичай вільного вірша, українською мовою, вибір стратегії значною мірою визначається власним розумінням перекладача особливостей відтворення силабічної системи віршування.

Література:

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка (стилистика декодирования) / И.В. Арнольд – Л. : Просвещение, 1973. – 303 с.
2. Левый И. Искусство перевода. / И. Левый – М. : Прогресс, 1974. – 397 с.
3. Чеснокова Г.В. Як виміряти враження від поезії або вступ до емпіричних методів дослідження у мовознавстві. / Г.В. Чеснокова – К. : Ленвіт, 2011. – 248 с.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Kenyon J. Let evening come. / Kenyon. J. – N.Y. : Graywolf Press, 1990. – 60 р.

ДО ПИТАННЯ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОЧКИ ЗОРУ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Алексієвцев О.М. (Київ)

У межах вивчення актуальних проблем просодичної структури мовлення, що зумовлено новими теоретичними і практичними потребами суспільства, важливим є питання просодичної актуалізації точки зору в англомовному політичному дискурсі.

При цьому під точкою зору пропонується розуміти найзагальнішу когнітивно-психологічну пресупозицію людини, яка спирається на набуті раніше перцептивний і когнітивний досвід, віру, переконання тощо і визначає світосприйняття, категоризацію, оцінку сукупності сприйнятих зовнішніх вражень і внутрішніх відчуттів, а також певною мірою сам процес перцепції [1, с. 157]. Нині наявність точки зору є характерною рисою особистості, а грамотна й адекватна її презентація та переконливе обґрунтування слугують ефективній комунікації, зокрема, політичній, яка сприймається як особливий комунікативний процес, що має національний, вольовий та духовний характер, провідну

роль у реалізації комунікативних стратегій і смислових моделей якого відіграють просодичні засоби.

Питання про місце просодії у системі мовленнєвої діяльності, її взаємовідносинах з іншими мовотворчими засобами і ролі в процесі мовленнєвої комунікації залишаються предметом дискусії, не дивлячись на давню історію вивчення феномену та на велику кількість даних, накопичених у науковій літературі (А.А. Калита, М.П. Дворжецька, Н.В. Деркач, Я.Р. Федорів, Н.С. Вербич, Р.К. Потапова, Л.П. Блохіна, Т.М. Надеїна, Л.В. Златоустова, С.В. Кодзасов, О.Ф. Кривнова, Т.М. Ніколаєва, Н.Д. Светозарова, І.Г. Торсуєва, Л.К. Цеплітіс, Д. Болінджер, Д. Кристал, Д. Ладд, П. Роуч, Дж. Уеллз та ін.).

У ході дослідження виходимо із засадничого положення, що просодія є одним із вирішальних чинників у процесі обґрунтування мовцем своєї точки зору з метою переконання аудиторії у її правильності.

Висловлення точки зору, вміщене до політичного виступу, характеризується певною структурою, певним чином просодично організоване та має мету – вплинути, переконати слухача, звернути увагу на важливість обговорюваної проблеми. Аналіз наукової літератури з питання [2–3 та ін.] й лінгвістичні спостереження за мовленням сучасних британських політиків дозволили відзначити, що увесь комплекс просодичних засобів у комбінаторному співвідношенні дозволяє промовцю повідомити точку зору та довести її аудиторії. Водночас найяскравішим засобом виступає спадний тон, який передає категоричність, завершеність та впевненість. У деяких випадках спостерігаються емпатичні складні тони, що допомагають донести смисл точки зору до слухача. Крім цього, політичному дискурсу властиві чітка ритмічна організація, варіації темпу вимови, використання емпатичних пауз та підвищена гучність. Відзначені просодичні засоби сприяють висловити точку зору промовця та його ставлення до проблеми.

Підкреслимо також, при дослідженні просодичної організації точки зору в політичному дискурсі доцільно не обмежуватися суто її висловленням, а аналізувати взаємодію мовленнєвих одиниць ширше, з урахуванням ситуативно-стратифікаційних чинників: індивідуально-особистісні риси особистості, мовна компетенція політика, контекст спілкування тощо.

Викладене показує, що питання просодичної актуалізації точки зору є ще недостатньо вивченою стороною мовленнєвого процесу, поглиблене пізнання якої дозволить уникнути помилок кодування-декодування інформації та встановити ефективні просодичні моделі, що слугуватимуть успішності політичної комунікації.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики : [монографія] / Ф.С. Бацевич. – Львів : ПАІС, 2010. – 336 с.
2. Калита А.А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання : [монографія] / А.А. Калита. – К. : Видав. центр КДЛУ, 2001. – 351 с.
3. Постникова Л.В. Просодия политического дискурса в британской и американской лингвокультурах / Л.В. Постникова. – М. : Книжный дом “ЛИБРОКОМ”, 2011. – 200 с.

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДОМІНАНТНОЇ ІМПЛІКАТУРИ ВИСЛОВЛЕНЬ З ІМПЛІКАТИВНИМИ ПРЕДИКАТАМИ

Артеменко Ю.О. (Кременчук)

В англійській мові існує група предикатів, які тягнуть за собою інфінітивні та/або герундіальні речення-комплемнти та пресупонують їх істинність або хибність. Такі предикати називаються імплікативними [2]. У глибинній структурі речення з імплікативними предикатами (ІП) є ієрархічно організованими не лише у структурному, а й у семантичному плані. У висловленні *John managed to solve the problem* предикатний вираз [John manage X] є головним і на поверхневому рівні відповідальним за граматичне оформлення речення, але семантично неповним, а предикатний вираз [John solve problem] є залежним, але головним з точки зору семантичного наповнення. Таким чином, ми визначаємо V1 [manage] як граматичний, а V2 – [solve] як семантичний предикат висловлення.

Така нерівнозначність предикатів пояснюється накладанням пропозицій. Тон усій побудові задає V1 і його граматична оформленість. Підрядний предикат V2 відповідає за семантичну повноту висловлення, а пропозиція P2 є головною й такою, що відбиває дійсний стан речей. Таким чином, у фокусі нашого дослідження висловлень з ІП перебувають пропозиційні властивості останньої суб'єктно-предикатної групи праворуч, оскільки ця пропозиція, межі якої співпадають з контурами імплікатури, є домінантною.

Усього нами було зареєстровано 30 варіацій відмінкових рамок висловлень з ІП. Їх структурний аналіз засвідчив, що 97% досліджених пропозицій є атомарними. Семантичний аналіз предикатів, здатних на чолі цілої пропозиції зайняти єдину відкриту правосторонню позицію після ІП, дозволив нам об'єднати їх у шість основних груп, до складу яких входять предикати 1) дії; 2) процесу; 3) стану; 4) ментальної

діяльності; 5) сприйняття; 6) мовленнєвої діяльності. З точки зору валентності дієслова, що виконує роль ядра пропозиції, досліджені нами предикати є 1) одномісними (16,7%), 2) двомісними (33,3%), 3) тримісними (43,3%); 4) чотиримісними (6,7%).

Мінімальна відмінкова рамка пропозиції $P = V$ (Agt). Вона є не лише типовою для висловлень з ІІІ, а й найбільш уживаною – 30% у матеріалі корпусу нашого дослідження. Це пояснюється “лаконічною” природою цих імплікатур. У поверхневій структурі висловлення ключова роль належить ІІІ, роль якого виконує імплікативне дієслово або дієслівне словосполучення. У глибинній структурі смисловий зсув відбувається на користь предиката, вираженого у поверхневій структурі дієсловом-комплементом. У центрі уваги в обох планах знаходиться дія або стан. Для того, щоб зробити висновок про істинність пропозиції, що відбиває певну дію або стан, виражені домінантним предикатом, мовцю достатньо мінімального обсягу інформації про саму дію й її виконавця.

Другою за частотою вживання є відмінкова пропозиційна рамка $P = V$ (Agt, Obj) – 21% простежених випадків, що узгоджується з даними про те, що в англійській мові найбільш узагальненою моделлю поверхневої структури розповідного речення є модель *SVO*, де *S* – підмет, *V* – присудок, *O* – додаток [1].

На третій позиції за частотою вживання знаходиться відмінкова рамка $P = V$ (Agt, Pat) – 11,5%. Доволі широко у корпусі нашого дослідження представлена відмінкова рамка $P = V$ (Agt, Res) – близько 10% простежених випадків. Відмінкові рамки $P = V$ (Exp, Per), $P = V$ (Agt, Fin) та $P = V$ (Agt, Pat, Obj) зустрічаються у корпусі нашого дослідження з частотою 6–7% кожна. Решта 23 є рідко вживаними – їх питома вага у нашому емпіричному матеріалі коливається від 0,25 до максимум 3%.

Таким чином, представлення домінантних імплікатур висловлень з ІІІ нашого корпусу у вигляді відмінкових рамок дозволило окреслити базові формули пропозицій цих висловлень і встановити частотність їх вживання.

Література:

1. Dryer M. S. Order of Subject, Object and Verb [Electronic resource] / Matthew S. Dryer, Martin Haspelmath (eds.) // The world Atlas of Language Structures Online. – Access: <http://wals.info/chapter/81>.
2. Karttunen L. Implicative verbs / L. Karttunen // Language. – Vol. 47, № 2. – 1971. – P. 340–358.

ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ ОБОРОТЫ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК ОДНО ИЗ СРЕДСТВ ОЦЕНОЧНОЙ КАТЕГОРИЗАЦИИ В ПРЕДСТАВЛЕНИИ ПОНЯТИЯ “ОБЩЕСТВО” (“SOCIETY”)

Афанасьева О.В. (Алексеевка)

Исследования проблемы оценки занимают значительное место в лексикологии, так как процесс оценивания неразрывно связан с процессом коммуникации. Исследования мировосприятия английского народа, выраженные в языке посредством фразеологических единиц, являются результатом необходимости оценивания ситуаций и событий, непосредственно связанных с человеком и его окружением, поведением его в обществе.

В английском языке существует множество фразеологических оборотов, репрезентирующих идею противопоставления между верхом и низом социальной пирамиды, а определение принципов оценочной категоризации в языке опирается именно на исследование отражения человеческого опыта в познании ценностных отношений, например антонимичные фразеологизмы “*cream of society*”, “*upper crust*” – “*dregs of society*”, *high life – rag, tag and bobtail* [1, с. 184, 386, 94]. Однако, как показал анализ языкового материала, представляется достаточно сложным давать однозначную оценку представителям того или иного социального слоя, выраженную посредством фразеологических оборотов вне зависимости от контекста.

Наличие зооморфного компонента в составе фразеологической единицы детерминировано антропоцентрическими факторами. Животным приписываются личностные и поведенческие характеристики человека, вследствие чего фразеологические обороты с именами животных дают представление о духовных чертах людей, например *pigs in clover, packed like /thick as/ rabbits in a warren, packed like sardines, a big frog in a little (small) pond (puddle)* [1, с. 579, 559, 300]. Важным выводом является то, что сам факт обозначения общества через его сравнение с животным / артефактом создает образную номинацию, сопровождаемую положительной или отрицательной коннотацией.

Английские фразеологические обороты в своем составе могут содержать антропоним, например *John Q. Public* [1, с. 350]. В английском языке имя собственное при этом становится метафоричным и может олицетворять принадлежность к определенной национальности,

например *John Bull* (об англичанах) [1, с. 418], *Uncle Sam* (о гражданах США) [1, с. 784]. Кроме того, в большинстве случаев прослеживается нейтральная оценка происходящего, которая, однако, также может варьироваться в зависимости от контекста.

Соотнося полученные выводы с содержанием когнитивного подхода к изучению фразеологизмов, можно сказать, что человек с помощью фразеологизмов не только передает информацию о явлении или предмете, но и выражает их характеристику, оценку. Кроме того, посредством фразеологических единиц передаются и хранятся культурные устои народа.

Литература:

1. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / А.В. Кунин; [лит. ред. М.Д. Литвинова]. – М. : Рус.яз., 1984. – 944 с.

**LINGUAL FEATURES
OF NARRATIVE-COMPOSITIONAL FORM
“LANDSCAPE” IN STEPHENIE MEYER’S
TWILIGHT SAGA**

Babenko M. (Kharkiv)

Description of open space – landscape – is one of the three types of narrative-compositional form “description”. The research is concerned with a comprehensive study of lingual features of descriptive contexts in the saga embracing more than 60 excerpts of nature discourses from it. The aim of the research is to single out and theoretically substantiate some lingual peculiarities of the landscape descriptions.

The narrative-compositional form “description” has been studied by many scientists, among them I. Galperin, J. Lotman, N. Shansky, V. Mizetska, V. Kukhareno, H. Pasichnyk, O. Starikova, O. Kalinyuk, T. Nasalevich, T. Parmiter. The research is topical due to the anthropocentric tendency of modern text studies, the interest of linguistics towards the specific features of inserting descriptive contexts into the text in accordance with their genre, historical background, and individual style of the author. Lexical and stylistic means which are used in space descriptions should also be considered. The object of the research is landscape as the component of the narrative-compositional form “description”. The subject of our study is lingual analysis of landscape descriptions in Stephenie Meyer’s *Twilight Saga*, aiming at singling out and characterizing one of the three types of narrative-

compositional form “description” – description of open space (landscape).

Landscape descriptions in S. Meyer’s *Twilight Saga* have been analyzed from the point of view of their structure, composition, vocabulary and stylistic devices. Groups of words (*sun, weather, sea, tree*) conveying thematic similarity in discourses of nature are considered key-words in conveying content-factual information and prove essential for the realistic descriptions of natural phenomena in general and for specific conceptual, stylistic functioning in particular. Lexical-thematic groups of words belonging to three main elements – “air”, “water”, “earth” – have been singled out. The wide use of lexical, syntactical, stylistic and other image-making devices accounts for the deepening of subjective modality and emotionality of the landscape descriptions, which acquired additional nuances of meaning. Among these lingual devices are the following: metaphor, e.g. *There was a **thin ribbon of a trail** that led through the forest here, or I wouldn’t risk wandering on my own like this*; synesthetic metaphor, e.g. ... *with only **enough light to see that there was nothing to see***; personification, e.g. *Maybe it felt like **the time had frozen** because the forest looked the same no matter how far I went*; epithet, e.g. *gorgeous, dense green forests; glistening, pale lavender*; comparison /simile, e.g. *The forest encroached on both sides, leaving the road ahead only discernible for a few meters as it twisted, **serpentlike**, around the ancient trees*; hyperbole, e.g. *You could **never see the sky** here. **Nothing** could hide in these shadows*; litotes, e.g. ... *short, rocky **ridges** that weren’t really big enough to be called **mountains***; oxymoron, e.g. *I supposed **the city was very beautiful**. It **absolutely terrified** me*; antithesis / contrast, e.g. ***The green light of the forest was strangely at odds with the adolescent laughter**, too murky and ominous to be in harmony with the light banter around me*; climax, e.g. *I realized I would miss this – **the green, the timelessness, the mystery of the woods. All of it***; repetition, e.g. *There were **no zombies, no ghosts, no psychopaths**. There was **nothing**, really. **Only nothing***; rhetorical question, e.g. *Was it so much different from my nightmares? But where else to go?*

It was also found out that *color* plays an important role in landscape descriptions of the novels. Displaced from her beloved home in arid Arizona, Bella Swan, the Protagonist of the *Twilight Saga*, finds herself overwhelmed by **greenery** and this intense **greenness** serves as a frustration for her. According to Tara Parmiter, this profusion of **green** initially marks the landscape as a setting for a gothic novel, because the author envisions her vampires in a wild landscape, one “surrounded by forests”. In revealing how Bella learns to overcome her disdain for her new **green** environment,

Meyer describes the **greenery** of her landscapes not merely as a place of gothic fear but as a place to forge an intense emotional and physical connection with wild nature. On the one hand, Bella acknowledges the beauty of the lush landscape, on the other hand, she finds this pervasive **greenness** uncanny: *It was too green – an alien planet.*

ТЕСТОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ФАХОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ)

Байбакова І.М., Гасько О.Л. (Львів)

Інтеграція України у Європейський простір вищої освіти висуває необхідність встановлення національних параметрів викладання та оцінювання іноземної мови, зазначених у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти щодо практичних потреб майбутніх фахівців.

Розроблені тести з іноземної мови за професійним спрямуванням базуються на навчальних програмах бакалаврату, призначених для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців з дисциплін “Фахова іноземна мова” та “Іноземна мова за професійним спрямуванням” для різних технічних напрямів і ряду гуманітарних спеціальностей. Наповнення тестів здійснене відповідно до рекомендацій Болонського процесу з мовної освіти щодо рівнів володіння мовою, компетенцій користувача, можливих контекстів користування мовою, а також вимог кредитно-модульної системи.

Загальною метою викладання фахової іноземної мови є формування у студентів навичок спілкування та діяльності професійного характеру, що забезпечить їм доступ до найсучасніших джерел інформації, можливість навчання, стажування, а в подальшому співпраці в іншомовному навчальному і фаховому середовищі.

Тестове оцінювання ставить за мету визначити рівень комунікативної мовної компетенції студентів відповідно до вимог програми (B2 для бакалаврів) [1, с. 9], що забезпечує стандартизовану базу для розробки університетських курсів і планів у відповідності до професійних потреб студентів; сприяє мобільності та їхній конкурентноздатності на ринку праці; підвищує ефективність самостійної роботи у вивченні іноземних мов; посилює привабливість та конкурентноздатність вищої освіти в Україні шляхом надання прозорої та гнучкої системи викладання/вивчення іноземних мов.

Тестова форма контрольного заходу з іноземної мови професійного спрямування визначає рівень знань англійської мови (від початкового до професійно-спрямованого) та перевіряє комунікативну/мовну компетенцію, володіння словниковим запасом і граматичними структурами.

Лексико-термінологічний активний словник перевіряється за вмінням студентів визначати відповідний український чи іншомовний еквівалент та здатністю підбирати дефініцію тієї чи іншої лексичної одиниці, а також їх розумінням синоніміко-антонімічних відношень у різних типах запропонованих завдань.

Знання граматики оцінюється шляхом коректного вибору потрібного варіанта форми, заповнення пропусків і доповнення початку і закінчення речень, що містять певні граматичні конструкції.

Адекватність сприйняття фахових текстів визначається за допомогою ключових слів та відповідей на запитання до загальнонаукових та спеціалізованих текстів, оскільки розуміння академічної іноземної літератури і новітніх публікацій науково-технічних періодичних видань та обмін поточною фаховою інформацією відображають рівень і якість професійної освіти.

Розроблений тестовий пакет є письмовою компонентою перевірки засвоєного лексико-термінологічного запасу і контекстуально-змістового розуміння фахового матеріалу та конструкцій функціональної граматики. Тестовий формат оцінювання повинен бути доповнений усною компонентою, що служить показником володіння набутими комунікативними мовними навичками.

Література:

1. English for Specific Purposes (ESP). National Curriculum for Universities. – К. : British Council (Ukraine, Ministry of Education and Science of Ukraine), 2005.

ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНІХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ГРАМАТИЧНИМ ЯВИЩАМ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Байбекова Л.О. (Харків)

Засвоєння граматичної структури є одним із найскладніших аспектів при вивченні іноземної мови. Особливості засвоєння граматичних явищ при навчанні іноземної мови та роль теоретичних знань з граматики

у цьому процесі завжди були одними з найважливіших питань методичної літератури протягом багатьох років. Передача інформації на іноземній мові неможлива без глибокого, усвідомленого володіння граматичною підсистемою. Саме цей вид мовленнєвої діяльності є актуальним для дослідження у нашій країні, оскільки протягом останніх років значно розширилися та поглибилися міжнародні зв'язки у сфері культури, науки та освіти.

Відбір текстів (аутентичних, неаутентичних, науково-популярних, художніх) в процесі навчання граматичним явищам сучасної англійської мови обумовлюється такими критеріями, як актуальність змісту, пізнавальна цінність, комунікативна та професійна направленість, відповідність рівню загальноосвітньої та професійної підготовки студентів, забезпечення можливості повторення раніше вивченого матеріалу.

Структурні особливості спеціальних та художніх текстів проявляються в таких текстових категоріях, як цілісність, інформативність, інтеграція, зв'язність, логічність та завершеність.

Спеціальні тексти здебільшого мають регламентовану структуру, послідовність, логічність, тісний зв'язок окремих частин тексту, окремих речень. У художніх текстах, натомість, існують випадки, коли абзацний розподіл не співпадає з логікою розвитку думки та тематичним членуванням тексту.

Характерною граматичною особливістю спеціальних текстів є використання великої кількості іменників, сполучників, дієслів у формі теперішнього часу, використання здебільшого двоскладних речень великого об'єму. У художніх текстах характерним явищем є використання різних часових форм, синтаксичних конструкцій та різноманітних форм умовного способу.

Аналіз художніх, наукових та спеціальних текстів показав, що саме тексти художньої літератури володіють великим лінгвістичним та методичним потенціалом для навчання граматичним явищам студентів-філологів.

У процесі вивчення граматичних явищ сучасної англійської мови студентами-філологами використовується взаємодія аудиторних та позааудиторних занять, граматики науково-популярних, художніх (адаптованих) текстів та граматики художніх та спеціальних (неадаптованих) текстів.

Як результат експериментального навчання було підтверджено той факт, що система творчих завдань, розроблена на основі системно-структурних, нормативних та мовленнєвих особливостей письмових

науково-популярних, художніх, спеціальних (адаптованих та неадаптованих) текстів направлена на розвиток іншомовних навичок та умінь як письмового, так і усного спілкування, підвищує рівень комунікативної компетенції студентів-філологів та сприяє розвитку їх мовної компетенції.

Перспективність вивчення шляхів оптимізації процесу навчання граматичним явищам полягає у впровадженні комплексного відбору текстів, за допомогою яких можливо не тільки підвищити компетенцію студентів-філологів, а також розширити їх кругозір.

Література:

1. Андреев В.И. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития / В.И. Андреев. – Казань : Центр инновационных технологий, 2000. – 608 с.
2. Weise A.A. Semantic Compression of Text for Teaching Purposes / A.A. Weise. – Минск : Высшая школа, 1982. – 128 с.

СУБ'ЄКТ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ КРИТИКИ

Балацька О.Л. (Харків)

У зв'язку з надзвичайно великим значенням науки для сучасного суспільства дослідники приділяють велику увагу вивченню різноманітних аспектів наукового дискурсу [2; 3; 5]. Однак такий дискурсивний феномен як критика, зокрема критика в англомовній науковій статті, все ще потребує детального аналізу.

Критика у науковій статті актуалізується у вигляді критичних зауважень (КЗ) [4] – висловлювань негативної оцінки, об'єктом якої є один із аспектів наукової діяльності [1, с. 20], а також, можливо, науковець, який проводив якесь дослідження (тобто суб'єкт наукової діяльності стає об'єктом негативної оцінки).

Здатність останнього об'єкта КЗ бути актуалізованим кількома способами зумовила появу у науковій літературі різних класифікацій. Узявши за основу типологію КЗ розроблену Ф. Салагер-Мейер [6; 7], ми виокремлюємо *безособові* (impersonal) та *особові* (personal) КЗ.

Безособове КЗ – це КЗ, де немає вербального позначення особи, діяльність якої критикується, що у цьому випадку означає наукову спільноту у цілому:

- (1) *In the critical history of *The Merchant of Venice*, surprisingly little has been said concerning two of the play's most visible characters, Salerio and Solanio.*

КЗ уважаємо особовим якщо суб'єкта наукової діяльності можна ідентифікувати з тексту НС завдяки наявності експліцитно представлених даних про нього.

За обсягом актуалізації в НС інформації, покликаної допомогти встановити суб'єкта наукової діяльності, в особовому КЗ виділяємо два підвиди: визначено-особові КЗ (експліцитно репрезентують конкретні дані про автора чи групу авторів, які провели певне дослідження: ім'я, прізвище, назву та рік публікації і т. д.; див. приклад 2) та невизначено-особові КЗ (експліцитно представляють лише дані про приналежність суб'єкта до тієї чи іншої наукової школи або напрямку; див. фрагмент 3).

(2) *Lauer and Wilhelm (1986) sketch a situation of Maccarntian migrants in Sindelfingen that is too one-sided and ignores any relations between the processes of uniformity and differentiation which Giordano (1984) has written about.*

(3) *Reference grammars do not usually provide semantic analyses of word formation patterns in enough detail, so it is difficult to gather appropriate extensive information on this point.*

Різні типи КЗ, виокремлені за зазначеним критерієм, кореспондують з різним характером критики, що робить запропоновану класифікацію перспективною з точки зору аналізу критики як слабкої, помірної або сильної.

Література

1. Балацька О.Л. Структура критичного зауваження в англомовній науковій статті / О.Л. Балацька // Тези доповідей X наукової конференції “Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація” з міжнародною участю. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 2011. – С. 20–21.
2. Льченко О.М. Етикет англомовного наукового дискурсу / О.М. Льченко. – К. : Політехніка, 2002. – 288 с.
3. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
4. Стексова Т.И. Критические замечания в научном дискурсе Л.С. Выготского [Электронный ресурс] / Т.И. Стексова, М.А. Ковригина // Вестник Томск. гос. ун-та. Филология. – 2009. – № 2 (6). – Режим доступу до журн.: www.sun.tsu.ru/mminfo/000063105/fil/06/image/06-005.pdf.
5. Яхонтова Т.В. Лінгвістична генологія наукової комунікації : монографія / Тетяна Вадимівна Яхонтова. – Л. : Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2009. – 420 с.
6. Salager-Meyer F. Rhetorical evolution of oppositional discourse in French academic writing / Françoise Salager-Meyer // Hermes, Journal of Linguistics. – 2000. – no. 25. – P. 23–48.
7. Salager-Meyer F. The rationale behind academic conflict: from outright criticism to contextual ‘niche’ creation / Françoise Salager-Meyer // UNESCO-ALSED-LSP. – 1998. – № 21(2). – P. 4–23.

**ІНОЗЕМНА МОВА
ЗА ФАХОВИМ СПРЯМУВАННЯМ
ЯК ОДИН І З ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ
ФАХІВЦЯ З ТЕХНІЧНИХ ТА ПРИРОДНИЧИХ
ДИСЦИПЛІН З ЦІЛСНИМ СВІТОГЛЯДОМ**

Балацька Л.П., Морська Н.О., Олексів Г.Д. (Львів)

Специфікою української мови, особливо, наукових термінів у точних науках є їх латинські корені. Такий стан суттєво ускладнює розуміння змісту термінів студентам, фахівцям і науковцям, а також формуванню міждисциплінарних зв'язків. Проникнення латиномовних термінів у побутову українську мову тільки ускладнює розуміння світу, приводить до секулярного мислення, що не відповідає стану речей у природі, її розумінню як єдиного цілого. Це приводить, зокрема, до того, що українські науковці з різних природничих дисциплін погано розуміють один одного, заграчають на розв'язання мовних ребусів багато часу, чого нема у латиномовному середовищі (англійська, іспанська, французька, німецька та інші мови), де наукова термінологія має латинські корені і на підсвідомому рівні зрозуміла як у побуті, так і науковцям гуманітарних і природничих спеціальностей. Конференції з приводу української наукової термінології, на жаль, не вирішили цієї проблеми. У польському й чеському науковому середовищі за основу наукових термінів взяті, зокрема, слов'янські корені.

Заняття з іноземної мови за професійним спрямуванням повинні допомогти вирішити згадану проблему. Акцент повинен робитися на словниковий запас, пов'язаний з однокореновими науковими термінами в техніці та природничих науках в іноземних та українській мовах. Прикладами таких термінів в українській мові є: *диференціювання, інтегрування, девіація, девіатор, стрес, дилатація, дефект, ортотропія, анізотропія, фокус, епіцентр, потенціал*, тощо. Використання тлумачних англійських словників може суттєво допомогти при аналізі змісту таких слів та розумінню відповідних наукових термінів та міждисциплінарних зв'язків в українській мові.

Особливо актуальна проблема розуміння термінології є в обчислювальній техніці, яка використовується зараз всюди – як в природничих науках, так і в соціології, мистецтві, гуманітарних науках, промисловості, повсякденному житті, уроках інформатики в школі (закладається фундамент майбутнього України). Чи потрібні в українській мові такі терміни як *файл, RAM, ROM, АШДД (ЕйчДіДі), сервіс, принтер, гіперпосилання, смарт-теги, макрос, масштаб* і т. д. залишається відкритим.

У будь-якому випадку – підбирання відповідного словникового запасу як пріоритетного при вивченні іноземних мов з латиномовними коренями і відповідним тлумаченням їх відповідною іноземною мовою сприятиме як розумінню термінів і специфіки їх використання у різних галузях знань (формування фахівця), так і використання іноземної мови при спілкуванні з колегами по фаху у світі, аналізі досягнень світової культури з метою успішного використання у себе на Батьківщині.

ТРИ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПРАГМАТИКИ

Безугла Л.Р. (Харків)

У сучасних лінгвістичних дослідженнях спостерігається тенденція до спрощення прагматичного підходу до аналізу комунікативних аспектів мови. Розвідки в рамках кандидатських дисертацій часто демонструють поверхове володіння методологією прагматичного аналізу, яке зводиться або до ототожнювання лінгвопрагматики (далі – ЛП) зі стилістикою, або до застосування методів і методик, які були притаманні ЛП 70-х років минулого ст. Проте, ЛП не стоїть на місці, вона розвивається, демонструючи тенденції до розширення предмету, поглиблення аналізу, інтеграції з іншими дисциплінами. У доповіді виділяються три етапи розвитку ЛП – комунікативний, когнітивний та дискурсивний. Вони корелюють з трьома антропоцентричними поворотами, які сколихнули лінгвістику останніх десятиліть – комунікативно-прагматичним (або “прагматичним бумом” [2, с. 119]), когнітивним і дискурсивним поворотами.

На першому етапі (70–80 рр. 20-го ст.) ЛП зосереджується на невідповідностях між знаковими засобами та їхнім уживанням, які становлять підґрунтя непрямих мовленнєвих актів та імплікатур спілкування. Хоча здебільшого ЛП ототожнюється на цьому етапі з теорією мовленнєвих актів, вона залучає й дослідницькі галузі, пов’язані з її семіотичними коріннями.

Для стану розвитку ЛП у 80-90-ті роки характерною стала тенденція до її зближення із загальною комунікативною теорією. Вона збагачується залученням історичного, соціального, контрастивного, етнокультурного і, у першу чергу, когнітивного аспектів. Від класичної, комунікативної прагматики когнітивну ЛП відрізняє залучення когнітивістської методології дослідження: ті ж самі одиниці – мовленнєві акти, вивчаються не як відірвані від реального спілкування

висловлення, а як комунікативний процес, що бере початок у ментальній сфері мовця.

На третьому етапі, у 21-у ст., фокус інтересів ЛП переміщується на чинник адресата, з мовленнєвої дії на мовленнєву взаємодію. Дослідження інтерактивних аспектів мовленнєвої діяльності знаходить прояв у інтеграції ЛП з дискурсивним аналізом, який уможливив розширення розуміння антропоцентричності – лінгвістику цікавить не тільки людина-індивід, але й її відношення до інших індивідів, що спілкуються, людські групи, об'єднані соціальними ознаками, відносинами, процесами, що не можуть не позначатися на природній мові. У цьому зв'язку особливої актуальності набувають розвідки, які намагаються поєднати антропоцентризм у вузькому та широкому розумінні – в них людина-мовець постає як перший чинник у низці соціальних відносин: людина-мовець – людина-адресат – соціальна група – соціум.

Мовленнєва взаємодія постала сукупною ланкою, яка зв'язала ЛП з конверзаційним аналізом, аналізом розмови й теорією розмовної мови та інтегрувала їх до дискурсивного аналізу [1, с. 205]. У такий спосіб розвиток окремих лінгвістичних дисциплін стає закономірним у руслі інтегративних тенденцій сучасної науки взагалі.

Таким чином, три етапи розвитку ЛП є відбитком розширення принципу антропоцентризму. На першому (комунікативному) етапі антропоцентричний принцип у ЛП передбачав зосередження на мовленнєвих діях одного комуніканта. Другий (когнітивний) етап характеризується зверненням до інтенціональних станів комуніканта з метою окреслення взаємозв'язків “мова – мислення – мовлення”, з одного боку, та залученням міждисциплінарного аналізу, з іншого. На третьому, сучасному, етапі антропоцентричний принцип охоплює великі соціальні групи комунікантів, їхню когнітивну й мовленнєву взаємодію в дискурсах різних типів, що знаменує провідну роль ЛП у становленні лінгводискурсології.

Література:

1. Сусов И.П. Лингвистическая прагматика / И.П. Сусов. – Винница : Нова книга, 2009. – 272 с.
2. Bierwisch M. Wörtliche Bedeutung – eine pragmatische Gretchenfrage / M. Bierwisch // Sprechakttheorie und Semantik. – Fr./M. : Suhrkamp, 1979. – S. 119–148.

ІМПЛІКАТУРИ РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ

Безугла Т.А. (Харків)

Під рекламним дискурсом розуміємо мисленнєво-мовленнєвий феномен, що охоплює дві складові – комунікативну взаємодію у сфері масової реклами, спрямовану на просування товару або послуги на ринку мовними засобами за відсутності контакту комунікантів, з одного боку, та рекламного тексту, з іншого. Останній визначається як знаковий феномен, який складається як з вербальних, так і з невербальних знаків у письмовій або усній формі, продукується у рамках масової реклами та відображає інтенцію продуцента вплинути на реципієнта таким чином, щоб той придбав товар або скористався послугою.

На ґрунті вербальних засобів (насамперед, рекламних слоганів) та за допомогою невербальних засобів у рекламному дискурсі актуалізуються імплікатури – імпліцитні пропозиційні та іллокутивні смисли. Мовленнєві акти (далі – МА), що реалізуються у рекламному дискурсі, належать до директивного іллокутивного типу, оскільки продуцент має іллокутивну ціль спонукання реципієнта обрати певний товар або послугу та перлокутивну ціль вплинути на нього відповідним чином. При цьому МА здебільшого є імпліцитними, наразі не зустрічаються рекламні слогани на зразок *Kaufen Sie unsere Ware!* Навіть якщо слоган виражено спонукальною структурою, за нею стоїть пропозиційна імплікатура, наприклад: *Die neue O₂ Handy Flatrate. Behalten Sie Ihr Handy und Ihre Freiheit! +> Benutzen Sie den Tarifplan "O₂ Handy Flatrate"!*. У такій спосіб реалізуються моноімплікативні МА – з експліцитною іллокуцією, але імпліцитною пропозицією, що формально виглядає у такій спосіб: $D(p)+>D(q)$ – за ґрунті директиву з пропозицією p реалізовано директив з пропозицією q .

Частіше МА рекламного дискурсу є поліімплікативними – з іллокутивним та пропозиційним переосмисленням. За нашими даними, у німецькомовному рекламному дискурсі спостерігається три різновиди поліімплікативних МА:

- з однією імплікатурою:

$A(p)+>D(q)$: *Eintrittskarten gibt es hier: www.ticketworld.de +> Kaufen Sie Eintrittskarten bei uns!;*

$K(p)+>D(q)$: *Wir suchen Ihr neues Zuh@use – kostenlos! +> Finden Sie Ihr neues Zuhause mit der Agentur Immobilien Scout!;*

$E(p)+>D(q)$: *Polo XXL. Tolle Ausstattung. Saugünstig! +> Kaufen Sie das Auto VW Polo XXL!;*

- з двома імплікатурами:

Q(p)+>A(p')+>D(q): *Jugendliches Aussehen – Frage des Alters oder Frage der Haut? +> Jugendliches Aussehen – das ist die Frage der Haut +> Pflegen Sie Ihre Haut mit der Creme „biotherm“, um jung auszusehen!;*

D(p)+>A(p')+>D(q): *Erleben Sie Horrorfilme, wie sie sie noch nie erlebt haben! +> Mit dem DVD-/Video-CD-/Audio-CD-Gerät “Panasonic” erleben Sie Horrorfilme, wie sie sie noch nie erlebt haben +> Kaufen Sie das DVD-/Video-CD-/Audio-CD-Gerät “Panasonic”! (WOM Journal, 10/99).*

K(p)+>A(q)+>D(r): *Wir legen die Schönheit der Natur in Ihre Hände +> Ihre Hände werden mit unserer Creme naturhaft schön sein +> Kaufen Sie unsere Hautcreme “Primavera”!;*

E(p)+>E(p')+>D(q): *TIERISCH GUT! +> das Sonderheft unseres Magazins „Lieblingstiere“ ist gut +> Kaufen Sie das Sonderheft unseres Magazins „Lieblingstiere“;*

A(pq)+>A(r)+>D(s): *Backen ist Liebe. Sanella ist Backen +> Sanella ist Liebe +> Kaufen Sie Margarine “Sanella”!;*

- з трьома імплікатурами:

A(p)+>A(q)+>A(r)+>D(s): *Bei uns können Sie jeden Monat 29 Türchen mit Überraschungen öffnen +> Reinigung “Terlinden” ist Adventskalender +> Jeden Tag gibt es Überraschungen +> Besuchen Sie unsere Reinigung! (де A, D, Q, E, K – типи ілюкцій, p, q, r, s – пропозиції).*

Велику роль в актуалізації імплікатур відіграють невербальні іконічні знаки – малюнки, фотографії, карикатури тощо.

ДО ПИТАННЯ ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ІНВАНІАНТУ НАРИСУ В МЕЖАХ ВНУТРІШНЬОЖАНРОВОЇ ТИПОЛОГІЇ

Белькова С.В. (Запоріжжя)

Жанрові характеристики нарису, які надавалися йому в різні часи дослідниками, засвідчують бажання їх авторів як визначити домінантні, інваріантні ознаки жанру, так і врахувати їх варіювання в межах основних різновидів. Перша із зазначених тенденцій проявилася в характеристиці нарису, наданій жанру авторами навчального посібника „Теория и практика советской периодической печати” (1980 р.) як жанру публіцистики, „в якому на документальній основі узагальнюються важливі суспільно-політичні явища, розкриваються події, в центрі яких є зображення людини, розкриття її характеру” [3, с. 245]. Натомість,

у визначенні нарису українським дослідником І. Михайлиним бачимо спробу не стільки окреслити канонічні, інваріантні характеристики нарису як жанру, скільки узагальнити прояви його внутрішньовидової специфіки. За І. Михайлиним, нарис – це жанр, що „передбачає оперативний відгук на подію, розкриття образу цікавої особи, створення портрету колективу, розповідь про побут, звичаї й людей регіону своєї й чужої країни” [2, с. 221]. Таким чином, вчений намагається врахувати саме видову (варіативну) специфіку жанру: „розкриття образу цікавої особи, створення портрету колективу” є характерним для портретного нарису, „розповідь про побут, звичаї й людей регіону своєї й чужої країни” притаманна нарисові подорожньому [1, с. 94].

Жанровий інваріант нарисові є ієрархічною системою, ядром якої є комплекс таких жанрових ознак: документальне відображення дійсності й одночасне її художнє моделювання, що припускає творчий домисел, образність, злободенність, наочність, соціальна типовість зображеного, „нарисовість” та активність авторської позиції. Усі його елементи жанрового взаємопов’язані й взаємно корелюють один з одним. Взяті поодиноці, вони відсилатимуть або до інших журналістських жанрів або до всіх їх загалом [1, с. 94–96]. Виявлення елементів інваріанту нарисові в нових жанрових утвореннях, що з’являються сьогодні на шпальтах сучасних ЗМІ, дозволить визначити їх жанрову специфіку, ідентифікувати їх, дослідити ступінь жанрових інновацій і доцільність їхньої легітимізації на теоретичному рівні.

Варіювання інваріантної структури нарисові в межах внутрішньо-жанрової типології відбувається відповідно до мети та предмету зображення, якими можуть стати проблемна ситуація, особистість, подорож. На думку О. Тертичного, за умов, коли предметом дослідження виступає проблемна ситуація, то найдоцільнішим для її дослідження буде теоретичний метод. У випадку, коли предметом журналістського інтересу стає особистість, то „більш прийнятним для виявлення її характеру буде художній метод, що дозволяє, так би мовити, більш природним шляхом проникнути в психологію особистості, без уявлення про яку важко судити про достоїнства та недоліки... героя нарисові” [4, с. 240]. Залежно від цього домінуватиме в нарисі або репортажне (наочно-образне), або дослідницьке (аналітичне) начало. Причому, на думку вченого, „розгорнутість” репортажного начала сприймається як переважання художнього методу, тоді як увага автора до аналізу предмету зображення, виявлення його взаємозв’язків виступає як домінування дослідницького, теоретичного методу.

Література:

1. Белькова С.В. Проблема жанрового інваріанту нарисів у теоретичному і практичному дискурсі журналістики / С.В. Белькова // Держави та регіони. Серія: Гуманітарні науки. – 2011. – № 3. – С. 93–97.
2. Михайлин І.Л. Основи журналістики : підруч. для студ. вузів / І.Л. Михайлин. – 3-є вид., доп. і поліпш. – К. : ЦУЛ, 2002. – 284 с.
3. Теория и практика советской периодической печати : учеб. пособ. для вузов / [Бекасов Д.Г., Горохов В.М. и др.]. – М. : Высшая школа, 1980. – 338 с.
4. Тертычный А.А. Жанры периодической печати : учеб. пособие / А.А. Тертычный. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 320 с.

ПРИРОДОСООБРАЗНАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ

Беляева Э.Ф., Зубкова Л.Н. (Харьков)

Биоадекватная (природосообразная) релаксационно-активная методика преподавания учебных дисциплин позволяет в короткое время усвоить большие объёмы информации посредством освобождения от стрессов, негативных воздействий и вовлечения в образовательный процесс всех каналов восприятия и центров удовольствия человеческого организма [1].

Учёные-физиологи доказали, что в процессе релаксации, являющегося неотъемлемой частью биоадекватной методики, биоритм головного мозга составляет 10-12 колебаний в секунду – максимально благоприятный режим периода для восприятия информации [2]. Восприятие учебной информации закрепляется в активном режиме – это следующий этап в процессе познания.

Релаксационно-активная методика базируется на естественных для человека принципах усвоения информации. Согласно операциональной концепции интеллекта Ж. Пиаже [3], естественное восприятие любой информации проходит 4 обязательных этапа.

На первом этапе – *сенсорно-моторном* – презентуется образ изучаемого явления, апеллирующий к чувственному переживанию информации. Затем следует представление информации посредством осуществления личностного выбора и ассоциативной связи между предложенным образом и изучаемым явлением, что соответствует второму *символьному* этапу восприятия информации человеческим организмом, на котором формируется учебный мыслеобраз. На третьем этапе – *логическом* – следует закрепление этого мыслеобраза в логических структурах. На четвёртом этапе – *лингвистическом* – следует креативное использование мыслеобраза в речемыслительной

деятельности, реализующееся в речепроизводстве личности.

Это и есть адекватный природе человека и природе работы самой информации естественный путь образовательного процесса. Он осуществляется через чувственное образное восприятие к символьному алгоритмическому “свёртыванию” чувственно-логической информации и её дискурсивно-логическому осмыслению, к аккомодации в сознании через *слово-образ* единого информационного функционального блока –мыслеобраза по конкретной теме как голографической единице мышления. От одного биоадекватного занятия к другому мотивированные учебные мыслеформы как микроструктуры знания по конкретному предмету закладываются в долговременную память ученика. Он учится пользоваться новым мыслеобразом, делая его творческой подвижной микроструктурой мышления и вовлекая в цельный динамичный поток постоянно движущихся ранее приобретённых мыслеобразов. В результате изучаемый биоадекватным способом предмет входит в соответствие с информационной системой высшей нервной деятельности человека. На практике это проявляется в получении высоких результатов при сокращении учебных затрат, “лёгкостью” и системностью усвоения информации, так как изучаемые явления автоматически выстраиваются в определённый порядок и создают единую систему, занимают место, отведённое для них природой”.

Литература:

1. Маслова Н.В. Ноосферное образование. Научные основы. Концепция. Методология, технология / Н.В.Маслова. – М. : Ин-т холодинамики, 2002. – 338 с.
2. Прибрам К. Языки мозга / К. Прибрам. – М. : Прогресс, 1975. – 213 с.
3. Пиаже Ж. Избранные психологические труды / Ж. Пиаже. – М. : Международ. пед. академия, 1994. – 680 с.

ВЛАСНА НАЗВА В СУЧАСНОМУ ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА СЕМАНТИКИ

Берест Т.М. (Харків)

Власні імена в поетичній мові віддзеркалюють умови життя суспільства, рівень освіченості, його культурні традиції і є важливим складником індивідуально-авторської картини світу.

У мовознавстві є чимало праць, присвячених дослідженню онімів у художніх текстах, зокрема власних літературних імен в українській поезії різних періодів [2; 3], власних назв як засобу творення комічного [4]. Проте на матеріалі поезії кінця останнього тридцятиріччя це питання ґрунтовно не досліджувалося. З'ясування функцій власної назви в сучасній поезії, порівняння особливостей вживання поетонімів означеного періоду з попередніми використаннями є одним із важливих питань у дослідженні поетичного словника.

Словник поетонімів в аналізованій поезії досить значний за обсягом. Найбільшу групу власних назв складають антропоніми. Серед останніх значною кількістю вживань відзначаються імена реальних осіб – українських і зарубіжних письменників (*Лепкий, Павличко, Бедрик, Сапеляк, Сент-Екзюпері, Данте, Купер* та ін.); нерідко фіксуємо введення в поетичний контекст імен друзів, родичів, імені самого поета (*Федорак*).

За певними поетонімами усталилася функція символів світового мистецтва (*Ван Гог, Брамс, Чарлі Чаплін, Карузо*), національної історії (*Кий, Щек, Хорив, Мазена, Хмельницький*).

Традиційно використовуються власні імена для позначення певних людських рис (*Казанова, Дантес*).

Помітне місце серед художніх засобів досліджуваної поезії посідають образи греко-римської міфологічної системи та античні антропоніми [1].

За нашими спостереженнями, у поезії кінця ХХ – початку ХХІ ст. слабшою стає традиція використання імен літературних персонажів, натомість сучасні автори активно послуговуються іменами сучасних естрадних виконавців для вираження оцінки масового мистецтва.

Другу за кількістю одиниць групу поетонімів у досліджуваних текстах становлять топоніми. Більшість цих лексичних одиниць у сучасній поезії пов'язана з Україною та Росією і часто набуває в контексті виразного оцінного значення, перетворюючись на символічні позначення політичних реалій.

Новітній поетичний текст засвідчує широку географію мовного світу авторів, проте різко негативною чи глибоко позитивною оцінністю відзначаються саме поетоніми на позначення рідного краю.

Власні назви відзначаються поширеністю, відомістю і широкими сугестивно-асоціативними можливостями, що зумовлює активне їх використання в поетичних творах. У досліджуваних текстах простежуємо як узуальне використання власних назв, так і нові тенденції їх застосування.

Література:

1. Берест Т.М. Функції і семантика міфологізмів у сучасній українській поезії / Т.М. Берест // Вісник Харків. ун-ту. Серія Філологія. – 1999. – № 448. Міф і міфопоетика у традиційних і сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 284–287.
2. Пустовіт Л.О. Словник української поезії другої половини ХХ століття (семантико-функціональний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : 10.02.02 “Українська мова” / Л.О. Пустовіт. – К., 1993. – 36 с.
3. Хлистун І.В. Власна назва в українській поезії II пол. ХХ ст. (семантико-функціональний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.02 “Українська мова” / І.В. Хлистун. – К, 2006. – 20 с.
4. Шумейко О.А. Мовні засоби творення комічного в сучасній українській поезії (на матеріалі творів другої половини ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.02 “Українська мова” / О.А. Шумейко. – Х., 2006. – 20 с.

ТЕРМІН У НАВЧАЛЬНОМУ ВИДАННІ ДЛЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Бессараб А.О. (Запоріжжя)

Опанування термінів – необхідна складова підготовки сучасного фахівця, яка здійснюється за допомогою навчальної літератури. Саме тому особливої уваги потребує пояснення термінів під час створення навчального видання для вищої школи. Цей етап доцільно здійснювати після того, як поняття та факти вже відібрані. З.В. Партико зазначає, що “поняття – одиниця найнижчого рівня логічної структури повідомлення, яка описує характеристики (ознаки) об’єкта чи процесу. У лінгвістичній структурі відповідає слову чи словосполученню” [2, с. 381]; “термін – слово чи словосполучення, яке вживають для позначення певного наукового чи технічного поняття [2, с. 387].

Підручник (навчальний посібник) вводить читача в термінологічні особливості мови своєї науки, тому кожен новий термін потрібно вводити в текст для того, щоб студент, ознайомившись з його поясненням, у подальшому читанні міг вільно ним оперувати. У зв’язку з глобалізаційними процесами доцільно подавати не лише походження терміна, а і його відповідник англійською мовою.

Не всі поняття позначаються термінами, однак при вживанні понять у навчальному тексті необхідно забезпечувати позначення одним і тим самим поняттям одного й того самого явища. Терміносистема навчального видання повинна відповідати рівню розвитку певної галузі науки й техніки, чинним стандартам і мовним нормам. Тому для

аналізу термінів доцільно використовувати довідники та державні стандарти.

Кількість термінів у підручнику для молодших курсів має бути меншою, ніж у підручнику для старших курсів. Варто враховувати так звану допустиму норму введення нових термінів на частку навчального матеріалу для одного заняття, запропоновану В.Г. Бейлінсоном: від одного до дев'яти термінів-понять різної якості в термінологічному складі навчального видання [1].

У методиці створення навчальної літератури відомо кілька способів введення і пояснення термінів: побіжна нотатка, пояснення терміна в дужках, “переклад” спеціального терміна зрозумілою мовою в тій самій фразі. Оптимальною є така побудова та викладення навчального матеріалу, коли текст забезпечує повне сприйняття та розуміння незнайомого слова чи словосполучення.

У процесі підготовки навчального видання доцільно скласти таблицю нових термінів, у якій вони поділені на групи за способом їх введення й розкриття. Це дасть змогу запобігти випадкам введення в текст термінів, які не зумовлені необхідністю, та такі, що можуть залишитися незрозумілими для студентів.

Вводячи нові терміни в підручник, автор має пам'ятати про багатозначність понять і враховувати багатоаспектність їх визначень. Особливої уваги потребують терміни, запозичені з інших наук або вживані для позначення подібних понять. Слід ретельно пояснювати терміни (прості та складені), що мають у літературній мові омоніми чи однокореневі утворення.

Особливу роль у навчальній книзі відіграє дефініція – стисле наукове визначення якогось поняття, що містить у собі найістотніші ознаки визначуваного поняття; тлумачення слова. Вона може бути включена не лише в текст, а й в анотований покажчик.

Ключових (базових) понять у кожній навчальній дисципліні небагато. Нехтування таким розподілом позбавляє понятійний апарат навчальної книги системи, що спричиняє змішування головного й другорядного, насичення книжок непотрібними деталями, зрештою, перешкоджає оптимальному структуруванню навчального матеріалу, групуванню його навколо ключових понять. Саме встановлення підпорядкованості понять та їх взаємозалежності є головним у формуванні цієї підсистеми, що є запорукою успішного оволодіння дисципліною.

Література:

1. Бейлінсон В.Г. Арсенал образования : учебная книга: проектирование и конструирование / В.Г. Бейлінсон. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Мнемона

зина, 2005. – 397 с. 2. Партико З.В. Загальне редагування: Нормативні основи : навчальний посібник / З.В. Партико. – Львів : Афіша, 2004. – 416 с.

ТЕОЛОГИЧЕСКИЙ КОНЦЕПТ *ЦЕРКОВЬ* В ТОПОЛЕКСИКЕ ХРИСТИАНСКИХ СТРАН

Белогуб А.Л. (Харьков)

Религиозная концептосфера все больше привлекает к себе внимание исследователей разных научных направлений, например, философов, культурологов, лингвистов и др. Большой вклад в развитие концептологии вносят работы С.А. Аскольдова, Д.С. Лихачева, Ю. Степанова и др., однако в определении концепта есть разные точки зрения. Мы же, вслед за С.А. Аскольдовым и Д.С. Лихачевым будем понимать концепт как весь потенциал значения слова вместе с его коннотативным значением.

Предметом нашего исследования является религиозный концепт *ЦЕРКОВЬ*, рассматриваемый в трех языках (русском, немецком, английском). Вопрос о роли его в образовании топонимической лексики в христианских странах до сих пор остается открытым, что обуславливает *актуальность* проводимого нами исследования.

Христианство как одна из так называемых мировых религий создается в древнем Риме во второй половине первого века угнетенными слоями населения. В 3 веке в связи с кризисом рабовладельческого способа производства прежние общины христиан превращаются в церковную организацию, состоящую из клира и мирян. Первоначальные общинные собрания и ужины-вечеря переходят в сложные богослужения. В Новом Завете слово “церковь” всегда относится к людям и никогда не относится к зданиям. Павел учит, что каждый христианин является частью церкви. Происходит перенос наименования с сообщества людей на здание, сооружение, где проводятся богослужения. Этот же концепт используется верующими слоями населения для образования ойконимов в христианских странах. Например, религиозный концепт *ЦЕРКОВЬ* обозначает город *Церква*, расположенный на юг от Софии. С помощью славянского суффикса –ица возникает ряд ойконимов у славян, например, *Церквица* (Польша), *Церковица* (Албания), *Церковице*, а также *Церковное* – Архангельская, Костромская, Оренбургская области России. С годами происходит изменение значения концепта, его миграция по странам со славянским населением, образование

с его помощью топонимического ряда по типично славянской модели словообразования.

На немецком языке церковь звучит как Kirche, а образованные с помощью этого слова ойконимы имеют довольно широкий диапазон рассеивания. Одноименные города *Kirchberg* есть в Австрии (в Тироле и Штирии), в Германии (Рейланд-Пфальц, Саксония), в Швейцарии. Пять одноименных населенных пунктов рассеяны по всему месту проживания немецкоязычного населения. Два одноименных города *Kirchheim* находятся в Баварии и Вюртемберг-Баден; два одноименных населенных пункта *Kirchdorf* расположены в Австрии (Тироль и Верх. Австрия); населенный пункт *Kirchweintedt* – в Нижней Саксонии, а *Kirch-Grubenhaagen* – в Мекленбурге, н.п. *Kirchvedder* – Шлезвиг-Гольштейн и т.д.

На английском языке церковь звучит как church. “Атлас мира” приводит более 7 ойконимов, образованных с помощью этого слова, например, *Чёрчхилл* (США, Мэриленд, Теннесси), *Чёрч-Хаус* (Канада), *Чёрч-Таун* (Ирландия и Британия), *Чёрч-Род* (США, Виргиния), *Чёрч-Сток* (Англия). В основе образования всех приведенных нами ойконимов лежит религиозный фактор. Однако нельзя не учитывать опосредственное воздействие на процесс номинации демографического, социально-исторического, культурно-исторического и прочих факторов в их взаимодействии. Рассмотрение других теологических концептов поможет лучше изучить топонимообразующие процессы и станет перспективным направлением в их исследовании.

ФУНКЦІЇ МОВНОЇ ГРИ В НОВИННОМУ МЕДІАТЕКСТІ

Біляк І.В. (Житомир)

Дослідження будь-якого явища обов'язково передбачає розгляд та аналіз функцій, які воно виконує в системі соціальної діяльності. Це пов'язано з тим, що процеси, які відбуваються в кожній системі соціальної діяльності, визначаються, в кінцевому рахунку, тим, що вона виконує певну функцію у більш широкому цілому. Так, використання явища мовної гри в медійних, зокрема новинних, текстах стало однією з найяскравіших прикмет сучасного інформаційного простору. Як зазначає С.І. Сметаніна, “вірус” гри просяк сьогодні “в інформативні та аналітичні матеріали телебачення та друкованих ЗМІ”. Широке проникнення гри в новинні матеріали змушує замислитися над тим,

якому “прагматичному завданню” це відповідає. Спробуємо вирішити це завдання й вивчити функції мовної гри в новинному медіатексті.

Визначення функцій мовної гри неможливе без розгляду функцій мови та ЗМІ. Р.О. Якобсон виділяє наступні функції мови: емотивна (експресивна); конотативна; референтативна (комунікативна); фатична; метамовна; поетична.

Оскільки ЗМІ являють собою опосередковану форму спілкування, спеціальний засіб зв'язку між різними носіями влади, а також між державою і громадянами, серед виділених функцій мови ЗМІ передусім притаманні референтативна, конотативна та фатична функції мови. Так, різновидом референтативної функції вважаємо інформативну й аналітичну функції ЗМІ. Виокремлювані більшістю дослідників рекламну, ідеологічну й культурно-освітню функції ЗМІ можна вважати різновидами конотативної функції мови. Щодо фатичної функції мови, вважаємо, що в ЗМІ вона представлена комунікативною функцією. ЗМІ також виконують розважальну функцію. Ця функція ЗМІ, на нашу думку, є різновидом емотивної та поетичної функції мови.

Мовна гра припускає дві принципово різні форми існування. По-перше, вона може функціонувати в літературних жанрах, які спеціально існують для її реалізації. По-друге, мовна гра може функціонувати на сторінках текстів, для яких вона не є обов'язковою, безумовною ознакою. Так, явище мовної гри є притаманним здебільшого художньому тексту, автор якого намагається якомога ефективніше донести до читача свої думки та почуття, привернути увагу, принести естетичне задоволення тощо.

Головною ж метою новинного медіатексту є оперативне, точне та неупереджене повідомлення. Так, з усіх вищезазначених функцій ЗМІ, новинному повідомленню передусім притаманна інформативна функція. Реалізації цієї мети має бути підпорядковане й уживання в новинному тексті мовної гри, але, за нашими спостереженнями, уживання цього прийому в текстах новин покликане виконувати не лише інформативну, а й багато інших функцій.

ЗМІ утворюють на сьогодні глобальне комунікативне середовище, яке функціонує та розвивається за своїми власними законами й має особливі механізми впливу на громадську думку, соціальні інститути та культуру. Саме всередині даного дискурсивного середовища існує стійкий “попит та пропозиція” на мовну гру як на один з інструментів масового комунікативного впливу. За допомогою мовної гри реалізуються різноманітні прагматичні установки, що робить сучасний текст прагматично інтенсивним: він привертає увагу, оцінює, підтримує

контакт з читачем, емоційно на нього впливає, спонукає його до дії. Мовна гра в новинному повідомленні виконує такі властиві для цього типу повідомлень функції, як смыслотворчу, компресивну та атраکتивну, які є різновидами референтивної та конотативної функції мови відповідно. Крім того, мовна гра в новинному повідомленні здатна виконувати інші функції ЗМІ, а саме: естетичну, експресивну, маскуючу, дискредитуючу, світоглядну. Вважаємо ці функції різновидом аналітичної функції ЗМІ, яка, в свою чергу, є різновидом референтивної функції мови. Аналітична функція ЗМІ, в цілому, непритаманна новинним повідомленням, що розкриває маніпулятивний потенціал такого медіатексту.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В ПОЕЗІЇ Е. ПО: КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

Бойцян Л.Ф. (Київ)

Посилення антропоцентричного вектору лінгвістичних досліджень розширило теоретичні підходи до вивчення мови і мовленнєвої діяльності. Визначення людини об'єктом лінгвістичних досліджень вимагає відтворення не тільки узагальненого образу людини як такої, але й вивчення вербалізації концептуальної картини світу певного автора [1, с. 107].

Актуальність статті зумовлена посиленням антропоцентричного вектору лінгвістичних досліджень, а також загальною тенденцією сучасної лінгвістики на дослідження характеру взаємодії між мовою та мисленням, сутності взаємно пов'язаних концептуальних сфер, що відображають знання індивіда про певні фрагменти світу [2, с. 254].

Метою статті є провести аналіз основних особливостей когнітивного аспекту репрезентації концептуальної картини світу в поезії Е. По. Мета роботи полягає у встановленні семантико-когнітивного аналізу основних концептів, що структурують образний простір поетичних творів Е. По.

Цікавою і базовою для подальших пошуків у рамках визначення шляхів розв'язання поставлених питань є трактування міжкультурної комунікації як всебічної взаємодії культур, яка акцентує увагу лінгвістів на дослідженні загальної проблеми взаємодії мови і культури, а також на вивченні національно-культурних і соціокультурних особливостей об'єктивації окремих концептів та формування системи концептів,

дослідження концептосфери художнього дискурсу і опис специфіки авторського світобачення [3, с. 127].

Вербалізація образного простору поетичних творів поета є спробою дослідження словесних поетичних творів, присвячених концептам ЖИТТЯ та ЛЮДИНА у поезії Е. По.

У поезії Е. По тема про земне і потойбічне життя, про можливість для вмерлих існувати в інших вимірах, деś у космічному просторі репрезентується концептуальною метафорою MAN IS A TRAVELLER IN SPACE:

*Here once, through an alley Titanic,
Of cypress, I roamed with my soul, –
Of cypress, with Psyche, my soul.*

Таким чином, вивчення вербалізації образів ЖИТТЯ і ЛЮДИНА в поезії Е. По є внеском у парадигму вчень про словесний поетичний образ із когнітивного погляду. Аналіз структурування інших концептів, а саме ЖИТТЯ та СМЕРТЬ, їх розгортання у вербалізації образного простору поетичного твору буде здійснений в подальших наукових розвідках.

Література:

1. Gavins J. Cognitive Poetics in Practice / J. Gavins, G. Steen. – London : Routledge, 2003. – 188 p. 2. Freeman M. Poetry and the Scope of Metaphor: Toward a Cognitive Theory of Literature / M. Freeman // Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective. – Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2000. – P. 253 – 281. 3. Wierzbicka A. English: Meaning and Context / A. Wierzbicka. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – 352 p.

МЕТОД МАТРИЧНОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ БАЗОВЫХ ПОНЯТИЙ КАРТИНЫ МИРА

Бондаренко Е.В. (Харьков)

Логический подход к концепту [5: 9–11] предполагает его толкование в терминах концептуальных систем [5, с. 94–95], одной из разновидностей которых является концептуальная картина мира (ККМ): сложное когнитивное образование в сознании человека, которое, с одной стороны, представляет в виде структурированного знания глобальный динамический образ мира и результаты внешнего и внутреннего рефлексивного опыта человека и, с другой, может быть реализована в вербальных формах.

Когниция, результатом которой являются разные картины мира, рассматривается в терминах диффузных бинарных оппозиций “объективное” :: “субъективное”, “личностное” :: “неличностное”, “рассудочное” :: “чувственное”, “рациональное” :: “эмоциональное”, “логическое” :: “эстетическое”. Диффузность в духе современной философии науки является подтверждением тезиса о недопустимости жесткого противопоставления субъекта и объекта, научной и вненаучной КМ [1–4; 6], которые включают как правые, так и левые члены оппозиции; лишь относительный перевес левых членов оппозиции в картине мира обуславливает ее научность, правых – ее вненаучность. Первый тип картины мира называется ‘холодной’ (ХКМ), а второй – ‘теплой’ (ТКМ) [7].

Дуальность мировосприятия, представленная в диффузности ХКМ и ТКМ, обуславливает двойственность базовых понятий КМ, таких как время, пространство, число, качество, причина.

Эффективным инструментом исследования вербальной объективации этих понятий в различных типах дискурса является матрица доменов [8, с. 7; 12, с. 48], которая определяется как набор доменов, сконцентрированный вокруг определенного концепта и тем самым объясняющий его содержание. Матрица реализует в дискурсе логические связи базовых понятий КМ, представленных в виде концептов или граничных доменов ВРЕМЯ, ПРОСТРАНСТВО, ЧИСЛО, и т.п., с другими доменами. Так, например, полная матрица концепта (домена) ВРЕМЯ состоит из доменов КАЧЕСТВЕННЫЕ ПРИЗНАКИ ВРЕМЕНИ, МЕРА / ЧАСТЬ ВРЕМЕНИ, МЕСТО СУЩЕСТВОВАНИЯ ВРЕМЕНИ, МЕТАФОРИЧЕСКИЙ КОРРЕЛЯТ ВРЕМЕНИ, РЕЗУЛЬТАТ ДЕЙСТВИЯ / ВЛИЯНИЯ ВРЕМЕНИ, ТО, НА ЧТО ДЕЙСТВУЕТ / ВЛИЯЕТ ВРЕМЯ, ПРИЧИНА СУЩЕСТВОВАНИЯ ВРЕМЕНИ, РАЗНОВИДНОСТИ ВРЕМЕНИ, ИНСТРУМЕНТ ДЛЯ ИЗМЕРЕНИЯ ВРЕМЕНИ, СПОСОБ СУЩЕСТВОВАНИЯ ВРЕМЕНИ и АНТЕЦЕДЕНТ ВРЕМЕНИ, которые имеют переменные наполнители-концепты, т.е. концепты, которые профилируются в их пределах. Под профилированием понимается когнитивная операция формирования значения знака на фоне всего объема информации, активированной этим знаком [11]. В зависимости от того, к какой КМ относится большинство наполнителей домена, определяется принадлежность этого домена к ХКМ или ТКМ.

Литература:

1. Бердяев Н.А. Философия свободы; Смысл творчества / Н.А. Бердяев. – М. : Правда, 1989. – 607 с.
2. Бубер М. Проблема человека / М. Бубер //

Два образа веры ; пер. Н. Кушнир. – К. : Ника-Центр; К. : Вист-С, 1995. – 96 с. 3. Гачев Г.Д. Книга удивлений или Естествознание глазами гуманиста. Образы в науке / Г.Д. Гачев. – М. : Педагогика, 1991. – 371 с. 4. Делез Ж. Что такое философия? / Ж. Делез, Ф. Гваттари [Электронный ресурс] / пер. с франц. С.Н. Зенкина. – Москва : Издательство “АЛТЕИЯ” – Санкт-Петербург, 1998. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec/b/12658>. 5. Краткий словарь когнитивных терминов; [сост. Е. С. Кубрякова, Д.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина]. – М., 1996. – 245 с. 6. Мамардашвили М.К. Человек в зеркале наук / М.К. Мамардашвили. – Л., 1991. – 220 с. 7. Цофнас А.Ю. Теория систем и теория познания / А.Ю. Цофнас. – Одесса : АстроПринт, 1999. – 308 с. 8. Clausner T. Domains and Image Schemas / T. Clausner, W. Croft // Cognitive linguistics. – 1999. – Vol. 10–1. – P. 1–31. 9. Croft W. Cognitive Linguistics / W. Croft, D.A. Cruse. – Cambridge : Cambridge University Press, 2004. – 356 p. 10. Lakoff G. What is a conceptual system? / G. Lakoff // The Nature and ontogenesis of meaning / edited by W.F. Overton, D.S. Palermo. – Hillsdale, N.J. : L. Erlbaum Associates, 1994. – P. 41–90. 11. Langacker R.W. Grammar and Conceptualization / R.W. Langacker. – Berlin; New York : Mouton de Gruyter, 2000. – 430 p. 12. Langacker R.W. Cognitive grammar. A basic introduction / Langacker R.W. – New York : Oxford University Press, 2008. – 562 p.

МЕТАФОРА У ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ Р.М. РІЛЬКЕ

Булгакова М.Ю. (Харків)

Доповідь присвячено висвітленню особливостей метафори у поетичному дискурсі визначного австрійського митця Р.М. Рільке. Під поетичним дискурсом розуміється “мовленнево-мисленневий простір, що створюється автором поетичного тексту та читачем за допомогою цього тексту” [1, с. 51].

Метафора у всіх її проявах є визначальною для поетичної творчості Р.М. Рільке. У його творах метафора виступає найголовнішим інструментом поетичного світу. Кількісно в поезії Рільке переважають прозопопеї (персоніфікація, уособлення), вони організують ліричний сюжет, роблять його більш рухомим, прояснюють авторську модальність, концептуальність висновку через свою багатозначність, через що їх важко трактувати однозначно. Тоді допомагає контекст, знання творчості митця, розуміння його світогляду.

Метафора у поетичному дискурсі Р.М. Рільке виконує усі належні їй функції – когнітивну, номінативну, художню, але найважливішою ми вважаємо функцію створення імпліцитного смислу. Метафора є

головним індикатором імплікатів на стилістичному рівні, поряд з іншими образними засобами формування імпліцитних смислів – метонімією, гіперболою, літотою, синестезією. Індикатори імплікатів – це стилістично марковані одиниці поетичного тексту. В ході прочитання тексту індикатори імплікатів, які є носіями прихованого смислу, привертають до себе увагу реципієнта завдяки своїй стилістичній маркованості, зумовленій прийомами актуалізації, висунення.

Метафора відіграє вирішальну роль у формуванні найважливіших імплікатів поетичного дискурсу Р.М. Рільке – рІЧ, САМОТНІСТЬ, ВТОМА, СУМ, ЛЮБОВ, ТИША, БОГ, СТОСУНОК, ПДІЙОМ, ПАДННЯ, ЛЮДИНА.

Р.М. Рільке надавав великого значення речам у навколишньому світі. Речі на сторінках його поезій перетворюються на полісемантичні метафори, які набувають щораз інших відтінків значення. Речі у їх важливому для поета значенні підсилені відповідними образами, як, наприклад, порівняннями: “und alle Dinge stehn wie Klöster”. Наскрізний образ рІЧ формує в окремих текстах ліричний сюжет, архітектоніку і композицію текстів. Як елемент фоносемантики, повторення метафори рІЧ впливає на музичність текстів та їхню загальну тональність.

Перспективним убачається дослідження поетичного дискурсу Р.М. Рільке з метою встановлення характерних імплікатів та їх індикаторів, а також з'ясування когнітивних механізмів їх формування.

Література:

1. Безуглая Л.Р. Когнитивно-прагматические модели концептуальной метафоры в поэтическом дискурсе / Л.Р. Безуглая // Функциональная лингвистика. – № 3. – 2012. – С. 50–52.

АНГЛОМОВНІ РЕКЛАМНІ СЛОГАНИ: ФУНКЦІЯ ВПЛИВУ НА СПОЖИВАЧА

Ваврентович Н.С. (Черкаси)

Мета наших тез – проаналізувати вплив рекламних слоганів на споживача. Слоган – це коротке самостійне рекламне повідомлення, яке може існувати незалежно від інших рекламних продуктів й є згорнутим змістом рекламної кампанії та привертає до себе увагу споживачів [3, с. 7].

Якщо спочатку реклама, переважно, виконувала інформативну функцію, то згодом на перший план вийшла її функція впливу, що навіть змусило говорити про маніпулювання споживачем [1, с. 218].

Маніпулюванням, у загальному розумінні, називають такий вид взаємодії між людьми, при якому одна з них свідомо намагається здійснювати контроль за поведінкою іншої, спонукаючи її поводитися так, як бажає той, хто маніпулює [4, с. 57].

Оскільки головне завдання реклами – вплинути на адресата та на його вибір товарів або послуг, то важливим фактом є переконливість рекламного послання. У сучасних слоганах значна увага приділяється впливу на адресата.

За А.Г. Маслоу, людина завжди чогось бажає, вона рідко буває повністю задоволеною. Якщо вона задовольняє одну свою потребу, на її місці виникає інша, і так до нескінченності [2, с. 65]. Тому задоволення людських потреб є основним змістом слогану.

А.Г. Маслоу виділяє такі основні потреби людини: фізіологічні потреби, потреба в безпеці, соціальні потреби, потреба в соціальному статусі, потреба в самоактуалізації, естетичні потреби [2, с. 76].

Проаналізуємо, яким чином торгові назви та слогани вказують споживачу на необхідність задоволення потреб, зазначених вище.

Задоволення фізіологічних потреб – потреби тіла в їжі, питті, здоров'ї, комфорті тощо. Наприклад, безалкогольний напій *Sprite*. *Obey your thirst*; засоби для догляду за шкірою *Nivea*. *It helps protect your skin*.

Задоволення потреби в безпеці. До цієї категорії входять потреби людини у стабільності, захищеності, в законі та порядку: дезодорант *Sure*. *Raise your hand if you are sure*; бензин *Shell*. *You can be sure of Shell*.

Задоволення соціальних потреб. До цієї групи відносять потреби у спілкуванні, любові, бажання належати до якоїсь групи людей, не бути самотнім: листівки *Hallmark*. *When you care enough to send the very best*; мобільні телефони *Nokia*. *Connecting people*; фотоапарати *Kodak*. *Share moments. Share life*.

Задоволення потреби в соціальному статусі. До цього кола потреб належить потреба людини в самоповазі, в тому, щоб її поважали інші люди, прагнення підвищити свій соціальний статус тощо: косметика *L'Oreal*. *Because I'm worth it*; автомобілі класу люкс *Acura*. *The true definition of luxury. Yours*; автомобілі *Cadillac*. *The penalty of leadership*.

Задоволення потреби в самоактуалізації. Ця потреба передбачає бажання людини до самореалізації, самовираження: автомобілі *Mercedes*. *Follow whoever you are*; автомобілі *Peugeot*. *The drive of your life*.

Задоволення естетичних потреб. До цієї групи належать потреби у красі, позитивних емоціях: косметика *Shiseido*. *Be a vision of a heavenly*

beauty; косметика *Lancôme. Believe in beauty*; жувальна гумка *Wrigley's. For a cleaner whiter smile*.

Література:

1. Бове А. Современная реклама / А. Бове, У. Аренс ; пер. с англ. – Тольяти : Издательский дом “Довгань”, 1995. – 704 с.
2. Маслоу А.Г. Мотивация и личность / А.Г. Маслоу. – СПб. : Евразия, 1999. – 479 с.
3. Морозова И. Слагая слоганы / И. Морозова. – М. : РИП-холдинг, 2003. – 172 с.
4. Пирогова Ю.К. Рекламный текст: семиотика и лингвистика / Ю.К. Пирогова, А.Н. Баранов, П.Б. Паршин и др. – М. : Издательский дом Гребенникова, 2000. – 240 с.

**ЯЗЫКОВЫЕ ПРОЯВЛЕНИЯ
ЭПИСТЕМИЧЕСКОЙ МОДАЛЬНОСТИ
В СОВРЕМЕННОМ АНГЛОЯЗЫЧНОМ
ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ**

Варенко Т.К. (Харьков)

Смена парадигм исследования языка привела к смещению внимания лингвистов от системно-структурного его изучения к антропоцентрическому. **Актуальность** исследования модальности обусловлена тем, что рассмотрение процессов порождения и восприятия речи помогает лучше понять её устройство и функционирование. Выбор в качестве материала исследования художественного дискурса обусловлен значительным научным интересом к дискурсу, а также недостаточной изученностью его внутренней организации, принципов формирования структуры и содержания.

Изучению модальности уделяли внимание многие отечественные и зарубежные лингвисты, в частности Н. Арутюнова, Ш. Балли, А. Бондарко, В. Виноградов, Г. Гак, Л. Гальперин, Л. Зяткова, Ж. Може, В. Чернявская и др. При этом проявления эпистемической модальности в современном англоязычном художественном дискурсе ещё не были объектом отдельного исследования.

Итак, **цель** работы – исследовать языковые средства выражения эпистемической модальности в текстах современного англоязычного художественного дискурса, в частности жанра фэнтези, представленных романами Стефани Мейер “Сумерки”, “Новолуние”, “Затмение” и “Рассвет”.

Объектом исследования является эпистемическая модальность как функционально-семантическая категория.

Предмет исследования – языковые средства выражения эпистемической модальности в современном англоязычном художественном дискурсе.

Эпистемическая модальность отражает знания говорящего о полученной или сообщаемой информации, его отношение к ней с точки зрения её достоверности посредством модальных глаголов и эпистемических модальных форм.

В содержательном плане модальность включает значения реальности/нереальности, утверждения/отрицания, достоверности, вероятности, необходимости, желательности, побуждения, волеизъявления и эмотивности, помогающие создать особое субъективное авторское видение мира, а значит, для любого художественного текста характерна эпистемическая модальность.

Результаты анализа средств выражения эпистемической модальности в художественном дискурсе позволяют отметить, что отношение говорящего к высказыванию передается в основном с помощью вводных модальных слов:

- модальных слов и словосочетаний со значением уверенности, убежденности говорящего в том, что сообщается (*sure, definitely, really, of course*);
- модальных слов и словосочетаний со значением неуверенности говорящего в том, что сообщается (*probably, possibly, maybe*);
- модальных частиц со значением возможности, вероятности, сомнительности или обязательности действия (*hardly, necessarily*);
- модальных выражений: *I suppose, It looked like, I thought* и т.д.;
- аксиологических слов со значением эмоциональных реакций или интеллектуальных оценок (радость, одобрение (*great, fine, cool*); удивление, растерянность (*surprisingly, oddly*); сожаление, неодобрение (*shamefully, sadly*)).

Вышеуказанные результаты также демонстрируют, что модальные слова и словосочетания используются для оценки возможности ситуации, вероятности предложения, демонстрации отношения говорящего к полученной или излагаемой информации.

Эпистемическая модальность помимо степени полноты и характера знаний говорящего о сообщаемом отражает суждения о внутреннем состоянии персонажа, передаваемом с помощью специального лексико-грамматического класса слов. Именно языковые средства реализации эпистемической модальности используются автором в художественном дискурсе для создания особого поэтического

субъективного образа мира, который в проанализированных романах оказывается практически нереальным.

Дальнейшие исследования на эту тему позволят подробнее определить роль эпистемической модальности во внутренней структуре и содержании дискурса.

ДЕКОДИРОВКА СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ “ЖЕЛТЫЙ” НА МАТЕРИАЛЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА

Васильева И.Л. (Запорожье)

Лексика цветообозначения исследовалась с различных точек зрения: в когнитивном, семантическом, социологическом, психолингвистическом, сравнительно-историческом аспектах. В этой связи следует упомянуть труды по цветономинациям в культурологическом направлении для английского и русского языков А. Вежбицкой [1], а также В.Г. Гака [2], И.В. Макеенко [3] – в плане выявления универсальных качеств и национальной специфики в основном для английского и французского языков, А.П. Журавлева [4] – исследование по выявлению связи цвета и звука.

Мотивы номинации цвета в немецком языке многообразны и связаны с областями окружающего мира. Зачастую фразеологизмы с компонентом “цветообозначение” характеризуют разные области жизнедеятельности человека, его взаимоотношения и физическое состояние.

Цвет – явление сложное, имеет свои национальные особенности в зависимости от истории, культуры, традиций того или иного народа. Задача нашей работы состоит в том, чтобы рассмотреть семантику фразеологизмов с компонентом “желтый цвет”.

Желтый обычно считается цветом солнца и божества. Темно-желтый означает предательство, измену, ревность, амбицию, скупость, скрытность, обман, неверие.

В сочетании с другими цветами он может вызывать противоположные эмоции. Например, зеленовато-желтые оттенки олицетворяют зависть и фальшь. В Бразилии этот цвет – символ отчаяния, а в сочетании с фиолетовым – символ болезни; у мусульман Сирии – символ смерти. В Китае, наоборот, желтый цвет очень популярен, так

как он является символом империи и великолепия. Для русского человека желтый цвет – это знак разлуки и измены.

В немецкой фразеологии фразеологические единицы с цветообозначением “желтый”, имеющие антропоцентрическую направленность, выявляют, скорее, негативную коннотацию: негативные эмоции (*sich grün und gelb ärgern, grün und gelb werden* – почернеть/позеленеть от злости; *sich den Gelbsucht an den Hals ärgern* – разозлиться, рвать и метать), негативные черты характера (*der gelbe Neid* – черная зависть), плохое самочувствие (*j-m wurde gelb und grün vor den Augen* – в глазах потемнело), быть незрелым (*noch gelb um den Schnabel sein* – быть желторотым птенцом; *j-d hat noch das Gelbe um den Schnabel* – кто-то еще желторотый птенец).

Таким образом, можно сделать вывод, что фразеологические единицы немецкого языка, имеющие в своем составе компонент “желтый цвет”, имеют негативную коннотацию при характеристике человека. В дальнейшем мы планируем рассмотреть функционально-стилистическую нагрузку фразеологических единиц с компонентом “желтый цвет” на материале газетных статей.

Литература:

1. Вежбицкая А. Обозначения цвета и универсалии зрительного восприятия. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая. – М., 1996. – С. 231–291.
2. Гак В.Г. Русский язык в сопоставлении с французским / В.Г. Гак. – М. : Русский язык, 1975. – 278 с.; 2-е изд. – М., 1988. – 264 с.
3. Макеенко И.В. Лексико-семантическая структура систем цветообозначения в русском и английском языках. – Саратов : СГУ. – 2001. – 52 с.
4. Журавлев А.П. Звук и смысл / А.П. Журавлев. – М. : Просвещение, 1991. – 160 с.

SHAME: A CONSUMING FIRE

Vakhovskaya O.V. (Cherkassy)

This paper focuses on the relation of the concepts SHAME and SIN in the Catholic worldview to claim that SHAME is both etymologically and semantically dependent on SIN.

Vectored from culture to individual mind [2], the study of a concept reaches the sphere of cognitive unconscious, or the archetypes (as formulated by C.G. Jung [6]) on which the holistic perception of reality by humans rests. Archetypes, non-verbalized and rooted in archaic thinking, tend to articulate themselves through symbolism where archetypal symbols precede religious ones [5]. Thus, SIN as an archetypal concept is

subsequently cleared in its Christian symbols among which devil, darkness, hell, woman, etc. are found and of which fire is most meaningful.

A word serves the purpose of naming and thus materializing a concept [3]. Though, the meaning of a word is but a fragment of the meaning immediately manifested by the sound form [4]. Reconstruction of the semantic whole rests on etymological analysis which reveals the features of a phenomenon that motivate the naming process [1]. The etymological reconstruction of the meaning of the lexemes *Sъnde, f/ sin* proves SIN to be void of any ethical colouring in the archaic worldview which also remains true as far as the lexemes *Scham, f/ shame* are concerned. The etymons of *Sъnde, f/ sin* ‘to move rapidly (about burning fire)’ and *Scham, f/ shame* ‘cheek-redness (as though one’s cheeks are burning)’ [7; 9] are motivated by the same symbol of fire, cf.: the etymological layer of SIN verbalized in the Slavic languages includes the metaphorical meaning ‘burning (about one’s conscience)’ [8]. Thus, fire comes to symbolize sin as well as ensuing punishment delivered both by the sinner himself and by God /2 *Samuel 22:4–9*/. Related to conscience, or moral responsibility of man to God /1 *Peter 2:19*/, shame is a mode of punishment and purification and as such expiates a sinner’s guilt which brings about the miracle of salvation /*Luke 18:9–14*/.

The semantic space of SIN appears structured as a network of interrelated concepts where SHAME is defined as a painful feeling arising from the consciousness of having violated some socially and culturally determined norm. This reveals causative relation of SIN to SHAME. Furthermore, theological view of SIN as of whatever opposes God represents SIN as a cognitive scenario comprising four phases one of which, intermediate to transgression and penance as elaborated in the Christian ethics, is SHAME – a painful feeling arising from the violation of God’s law. Thus, SIN causes and is specified by SHAME which confirms the claimed semantic dependence.

Hence, SHAME proves etymologically and semantically dependent on SIN. The concepts are linked by the symbolic semes of fire which go back to the archetypal forms and are ubiquitously inherited by Christianity to explain SHAME in terms of a burning fire which consumes and thus punishes and purifies a sinner.

References:

1. Жаботинская С.А. Когнитивное картирование в знаках языка / С.А. Жаботинская // Материалы Пятой международной конференции по когнитивной науке, (Калининград, 18–24 июня 2012 г.). – Т. 1. – Кали-

нинград, 2012. – С. 353–355. 2. Карасик В.И. Языковые ключи / В.И. Карасик. – Волгоград : Парадигма, 2007. – 520 с. 3. Кубрякова Е.С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е.С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с. 4. Потебня А.А. Мысль и язык / А.А. Потебня. – К. : СИНТО, 1993. – 191 с. 5. Элиаде М. Аспекты мифа / М. Элиаде; [пер. с франц.]. – М. : Инвест – ППП, 1995. – 240 с. 6. Юнг К.Г. Очерки по психологии бессознательного / К.Г. Юнг. – М. : Когито-Центр, 2010. – 352 с. 7. Deutsches Etymologisches Wörterbuch [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://homepage.uibk.ac.at/~c30310/derwbhin.html>. 8. Etymological Dictionary of the Slavic Inherited Lexicon [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://iedo.brillonline.nl/dictionaries/content/slavic/index.html>. 9. Sin // Online Etymology Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.etymonline.com/index.php?search=sin&searchmode=none>.

ПРО МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ КУРСУ ПОПЕРЕДНЬОГО ПІДГОТОВЧОГО ЗАНУРЕННЯ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Виселко А.Д. (Дніпропетровськ)

В результаті багаторічних досліджень, експериментального та дослідного навчання нами була запропонована наступна модель впровадження англомовного занурення у навчальний процес ВНЗ та факультетів економічного профілю: *професійно орієнтований/ спрямований курс навчання англійської мови для професійних цілей (перший рік навчання) → курс навчання англійської мови для професійних цілей через зміст спеціальності (другий рік навчання) → попереднє підготовче занурення (ППЗ) у курсі навчання англійської мови для професійних цілей (третій рік навчання) → повноцінне англомовне занурення у курсах немовних (фахових) дисциплін (останні два роки навчання у ВНЗ) [1].*

Оскільки основним предметом та змістом нашого дослідження є попереднє підготовче занурення, має бути сформульована головна методична засада, на базі якої повинен будуватися курс попереднього підготовчого занурення протягом третього року навчання англійської мови в економічному ВНЗ, тобто необхідно визначити в загальному плані, за якою схемою структурувати даний курс.

Названа схема, головна методична засада, витікає із провідної функції попереднього підготовчого занурення – безпосередньо готувати

студентів у мовному та психологічному плані до впровадження повного англомовного занурення у курсах фахових дисциплін, починаючи з четвертого року навчання у ВНЗ. При цьому, попереднє підготовче занурення є спрощеною моделлю повного занурення, що реалізується на заняттях з іноземної мови [2, с. 91]. Звідси очевидно, що ППЗ покликане моделювати повне англомовне занурення у курсах не однієї, а ряду базових фахових дисциплін, які викладаються протягом четвертого та п'ятого років навчання у ВНЗ і в курсах яких може впроваджуватися повне англомовне занурення. Неможливо побудувати програму ППЗ на основі тільки однієї фахової дисципліни, наприклад, менеджменту або маркетингу, оскільки в цьому випадку студенти будуть готуватися у мовному, змістовному і психологічному плані тільки до подальшого сприйняття англомовних курсів менеджменту або маркетингу. Потрібно ж, щоб вони були готові сприймати англійською мовою курс будь-якої економічної дисципліни.

Цього можливо досягнути, якщо побудувати весь курс ППЗ як серію англомовних мікрокурсів, кожний з яких є спрощеною моделлю курсу однієї з фахових дисциплін економічного циклу, – наприклад, коли за мікрокурсом економічної теорії слідує мікрокурс маркетингу, за ним мікрокурс менеджменту і т.д., охоплюючи протягом навчального року, в який проводиться програма ППЗ, значну частину базових економічних дисциплін [2, с. 92].

Саме створення серії таких послідовних англомовних мікрокурсів з різних фахових дисциплін, які у своїй сукупності складають цілісний курс навчання англійської мови для професійних цілей, побудований як курс ППЗ протягом третього року навчання англійської мови в економічному ВНЗ або на факультеті економічного профілю, складає головну методичну засаду структурування програм попереднього підготовчого занурення. В даному випадку, завдяки ефекту широкого охоплення, виникає можливість дійсно підготувати студентів у мовному, змістовному та психологічному плані до сприйняття та ефективної роботи в англомовних курсах будь-яких економічних дисциплін, побудованих як повне занурення.

Література:

1. Виселко А.Д. Шляхи впровадження іншомовного занурення у навчання англійської мови для професійних цілей [Електронний ресурс] / А.Д. Виселко // Науковий блог НаУ “Острозька академія”, 2012. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2012>
2. Методика англоязычного погружения в обучении английскому языку и специальным дисциплинам в экономических вузах : монография / О.Б. Тарнопольский, В.Е. Момот,

С.П. Кожушко, З.М. Корнева, А.Д. Выселко, В.А. Жевага [под общ. и науч. ред. О.Б. Тарнопольского, В.Е. Момота и С.П. Кожушко]. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2008. – 236 с.

КОЛОРАТИВЫ В СМИ: СТРУКТУРНЫЕ И СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ

Вишницкая Я.С. (Запорожье)

Средства массовой информации – это постоянно обновляющаяся структура, отражающая все новые процессы, происходящие в языке. Функция воздействия на слушателя, зрителя, читателя является одной из первоочередных функций. Некоторые из исследователей (У. Шрамм, Б. Дефлер, С. Болл-Рокич) считают, что необходимо рассматривать влияние СМИ на мнения и убеждения человека, т.е. огромную роль в процессе формирования его мировоззрения. Другие высказывают мысль о том, что СМИ говорят человеку не то, что ему нужно думать, но о чем ему следует задуматься [3]. М.Н. Володина рассматривает роль языка в процессе познания и, отталкиваясь от этого язык СМИ как инструмент воздействия на массовое сознание [2, с. 24].

Обратимся к современному этапу развития языка, когда появляется множество новых наименований цвета с целью привлечь внимание потребителя. Большое их количество в рекламе декоративной косметики, одежды, стройматериалов. Для характеристики цвета в современной русскоязычной рекламе используются цветообозначения, состоящие из: характеризующего прилагательного и существительного (*розовое дерево, берлинская лазурь, антрацитовый меланж, розовый закат*); одиночного прилагательного (*верблюжий, ежевичный, нефритовый, баклажановый, виноградный*); одиночного существительного (*аква, корица, мята, кофе, шоколад, лазурь, цвет замазки*); двух характеризующих прилагательных (*горячий ярко-розовый, королевский синий, синий джинсовый, зеленый русский, ночной синий*). Также в современной русскоязычной рекламе нередко используются цветообозначения, которые по сути, не передают определенного цвета (напр. *цвет увядшей розы*).

Немаловажно и то, что в каждом отдельном языке те или иные цвета являются символами чего-либо и это понимание цвета может отличаться от нашего понимания. Если, например, красный цвет во всем мире является знаком предупреждения и стоп-сигналом, для России

и славянских стран парадный цвет, праздничный цвет красоты и здоровья, то для Китая это цвет доброты и отваги. Б.А. Базыма отмечает, что в сочетании с белым цветом красный составляет т. н. “жизнеутверждающую пару”, символизирующую добрые силы, могущество, почет, власть и богатство. Исследователь характеризует красный как возбуждающий, согревающий, активный, энергичный, проникающий, тепловой, активизирует все функции организма [1, с. 40].

В английском языке употребляются такие наименования цветов, которые могут передавать определенные состояния и ощущения (сенсорные, вкусовые, зрительные, обонятельные). Как и в русском языке, в английском языке наиболее частотны такие структурные схемы: прилагательное + прилагательное (*pastel sweet, soft yellow, smokey grey, silky pink, cosmic brown, saturn grey, rich brown*); характеризующее прилагательное + существительное (*luscious mauve, deluxe chocolate, frozen rose, berry bloom, rose sorbet, vintage violets, satin-like petals*); одиночное прилагательное или существительное (*navy, moonstone, sunshine, caramel, kiss, royalty, bikini, clear, angel, mocha*).

Таким образом, СМИ на современном этапе продолжают влиять на потребителя, большую роль в этом играют цветообозначения, используемые для рекламы того или иного продукта или услуг.

Литература:

1. Базыма Б.А. Цвет и психика: монография / Б.А. Базыма. – Харьков : Изд-во ХГАК, 2001. – 172 с.
2. Володина М.Н. Язык СМИ – основное средство воздействия на массовое сознание / М.Н. Володина // Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования : учеб. пособие. – М. : Изд-во МГУ, 2003. – 640 с.
3. Хоркгеймер М. Диалектика просвещения [Электронный ресурс] / М. Хоркгеймер, Т. Адорно. – Режим доступа : <http://www.bookmate.com/labruyere/h1dcCNoY>

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЇВ ПРО ТРУДОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

Вітренко А.В. (Черкаси)

Прислів'я як особливі мовні утворення мають складну граматичну і лексичну структуру, в їх утворенні важливу роль відіграють позамовні фактори. У них можна побачити чітку фіксованість компонентів, а відношення між ними міцно закріплені і характеризуються постійним

відтворенням певного лексичного складу, різноманітністю граматичної структури, яка, як правило, залишається незмінною. Виходячи із цього, ми робимо спробу виділити основні структурні моделі або типи зіставлюваних прислів'їв. За типи моделей ми приймаємо такі структурні моделі, де є видозміни в символічному зображенні і при цьому додається нова інформація.

Прислів'я, що організовані як прості речення поділяються в обох мовах на:

1. Прислів'я із структурою двоскладових речень (з підметом та присудком) – поширених і непоширених, стверджувальних і заперечних:

Dankbarkeit und Weizen gedeihen nur auf gutem Boden. (Вдячність та пшениця родять лиш на доброму ґрунті).

Ein faules Pferd drückt jeder Sattel. (Лінивому коню всяке сідло муляє).

2. Прислів'я із структурою різних односкладових речень (або підмет, або присудок):

Faule Jugend, lausig Alter. (Лінива юність, злиденна старість).

Viele zum Rat, wenige zur Tat. (Порадників багато, помічників мало).

Прислів'я як складні речення теж представлені різноманітним рядом структур:

1. Складносурядними реченнями:

Der Mensch ist nicht das, was er hat, sondern das, was er macht. (На дерево дивись, як родить, а на людину, як робить).

Die Mühe hör' ich klappern, aber seh' kein Mehl. (Млин ринить, а борошна не видно. Багато галасу даремно).

2. Різними видами складнопідрядних речень (місця, часу, умови, мети, означальні тощо). Сюди можна віднести такі прислів'я:

Was man mit Mühe erworben hat, kann man mit Lust genießen. (Що з трудом набув, споживаєш з насолодою).

Wenn Arbeit so leicht wäre, so tät's der Bürgermeister selbst. (Була б робота така легка, то бургомістр і сам би це зробив).

У німецькій мові з точки зору структурних характеристик речення виділяються такі наведені нижче моделі:

1) займенник + дієслово + іменник + другорядні члени речення:

Es fällt keine Eiche vom ersten Streich. (За один раз не зітнеш дерева враз).

Ця модель властива тільки німецькій мові. А дві наступні моделі притаманні обом мовам:

1) прислів'я з великою кількістю компонентів:

Für den Fleißigen hat die Woche sieben Heute, für den Faulen sieben Morgen.

(Старанному на тиждень сім сьогодні, ледачому сім завтра).

2) прислів'я з декількома компонентами для передачі основного абстрактного змісту:

Ein fleißiger Gaul wird nicht fett. (Роботяця шкана гладкою не буває).

Таким чином, здійснюючи порівняння прислів'їв за їх будовою, ми змогли встановити, що в обох порівнюваних мовах є прислів'я, які мають ізоморфні структурні моделі, а отже, і німецька, і українська мови мають групи прислів'їв, які є аналогічними за своєю структурою і яким притаманна висока структурна еквівалентність.

Література:

1. Кудіна О. Перлини народної мудрості. Німецькі прислів'я та приказки / О. Кудіна, О. Пророченко. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 320 с. 2. Шалагіна В.К. Немецкие пословицы и поговорки / В.К. Шалагіна. – М., 1962. – 89 с.

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ З АТРИБУТИВНИМ ЗВ'ЯЗКОМ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Волощук І.П., Усик Г.М. (Київ)

З огляду на те, що характерною особливістю наукового стилю є стислість інформації, яка досягається шляхом використання атрибутивних словосполучень, ці словосполучення представляють особливий інтерес для перекладачів, адже вони викликають значні труднощі при їх перекладі в наслідок різноманітності семантичних зв'язків між їх членами. Згідно з дослідженнями таких науковців, як Л. Бархударов, В. Карабан, В. Комісаров, Ж. Голікова, В. Іщенко в англійській мові існують два види атрибутивних субстантивних словосполучень – з атрибутом у препозиції і у постпозиції. На їх думку продуктивнішим виявляється перший вид, оскільки саме у такій моделі простежується механізм мовної компресії.

За ступенем смислової розкладності і за ступенем відображення в них системності понять певного термінологічного ряду атрибутивні термінологічні словосполучення можна поділити на два типи: 1) нерозкладні термінологічні словосполучення (*bear market – ринок, на якому переважають спекулянти, що грають на пониження акцій*); 2) термінологічні словосполучення, які зберігають самостійність

кожного з компонентів (*letter of credit advised specially – авізований акредитив, встановлений банком на певного кореспондента*).

Атрибутивні термінологічні словосполучення характеризуються широкою валентністю, ясною семантичною структурою, значення якої реалізується шляхом складання семантичних ознак окремих компонентів, можливістю переставлення складових частин, чи самостійним поширенням одного з компонентів. Незалежно від кількісного складу багатокomпонентного термінологічного словосполучення, ядро у ньому визначає поняття, а залежні атрибути конкретизують це поняття. Вони називають відносні ознаки ядра атрибутивного словосполучення, тобто інші об'єкти, співвідносні із денотатом ядра. Семантичні відношення між компонентами атрибутивного термінологічного словосполучення відображають відношення денотатів у реальній дійсності [1, с. 14].

Що до способів перекладу таких словосполучень, то вони залежать 1) від внутрішніх смислових зв'язків між їх компонентами; 2) від лексичного наповнення атрибутивної групи; 3) від значення широкого контексту, адже єдиного універсального способу перекладу таких словосполучень не існує.

Однак, на думку З.Я. Красневської, для того, щоб мати можливість вибрати відповідний спосіб перекладу, перекладач повинен ясно уявити собі весь арсенал засобів, якими він володіє для перекладу атрибутивних термінологічних словосполучень.

Зазвичай виділяють такі способи перекладу атрибутивних словосполучень:

- 1) Калькування – *British Standard – Британський стандарт*;
- 2) Переклад за допомогою атрибутивного словосполучення (морфологічна трансформація) – *agreement delivery cash payment – оплата готівкою при доставці* [2, с. 35].
- 3) Переклад за допомогою перестановки членів атрибутивного словосполучення (синтаксична транспозиція) – *plastic card service – обслуговування пластиковою картою*.
- 4) Переклад з перенесенням означення до іншого іменника в реченні – *Wall Street's ambitious world economic empire – світова економічна імперія, яку прагнуть створити честолюбні імперіалісти Уолл-стріт*.
- 5) Переклад одного з членів препозитивного атрибутивного словосполучення за допомогою групи слів – *Loyalty procedures and the vile government in former system are under sharp attack – Перевірка лояльності і огидна система шпигунства створена урядом, викликають різке обурення*.

Отже, на прикладі перекладу англійських атрибутивних термінологічних словосполучень добре видно, як внутрішні смислові зв'язки між компонентами словосполучень, лексичне наповнення атрибутивної групи і значення широкого контексту впливають на вибір способів перекладу.

Література:

1. Волкова М.А. Атрибутивные словосочетания в семантической структуре текста / М.А.Волкова // Единицы языка в функциональном аспекте : межвуз. сб. науч. трудов. – Тула : Тул. гос. пед. ин-т им. Л.Н. Толстого, 1991. – С. 14. 2. Красневская З.Я. Этот скучный перевод. Об особенностях англоязычных научно-технических текстов, и не только о них / З.Я. Красневская. – М. : Дикта, 2009. – 171 с.

К ВОПРОСУ О СЕМАНТИКЕ УСТОЙЧИВЫХ СОЧЕТАНИЙ С КОЛОРОНИМОМ *WHITE* В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Воробьёва И.Н. (Харьков)

Лингвокультурология – комплексная область научных знаний о взаимосвязи языка и культуры, изучает проявление, выражение и фиксацию культуры в языке, средства и способы кодирования культурной информации [2, с. 165].

Фиксация культурных различий связана с языковыми знаками, среди которых важную роль играют фразеологические единицы, компонентом которых являются цветочные прилагательные. Цветочные обозначения – это не просто слова, передающие абсолютный признак цвета, в них можно обнаружить еще и скрытую авторскую модальность, пресуппозиционные и экстралингвистические сведения.

Таким образом, актуальным является исследование активных процессов употребления, переосмысления и преобразования фразеологизмов с прилагательными цвета в современном языке с учетом культурного фона выявления лингвокультурологической специфики таких устойчивых словосочетаний и ее отражение в современном английском языке.

В английском языке лексическая подсистема “цвет” изучается как самостоятельное явление, особо важным является сопоставительный подход, позволяющий получить информацию о сходстве или различии цветочных спектров разных языков, национально-специфических, лингвокультурных особенностях колоронимов. В нашем исследовании

мы также используем термин “устойчивое словосочетание”, понимая под этим фразеологическую единицу, т.е. “сочетание слов, обладающее относительной устойчивостью, воспроизводимостью в готовом виде, экспрессивностью и целостным значением” [1, с. 5].

Для нас особый интерес представляет устойчивое словосочетание с прилагательным цвета – это конструкция типа “прил. + сущ.”, в ряду фразеологических единств, образующихся в результате переосмысления свободных словосочетаний, такие конструкции встречаются значительно чаще (белая ворона, третий калач и др.). Кроме того, сочетание “прил. + сущ.” часто составляют основу клише, перифразов, крылатых выражений, афоризмов, слоганов и др. (например, люди в белых халатах, черное золото, белое золото и др.). Идея цвета закреплена в переносно-символических значениях, вызванных ассоциациями определенного отношения. Цветовая символика присутствует в различных сферах жизни (религия, спорт, национальные символы и т.д.).

Изучая белый цвет, мы обнаружили, что в английских толковых словарях выделяется 35 различных значений прилагательного “white”, которое можно объединить в несколько тематических групп.

В “Большом толковом словаре русского языка” имеются только 6 дефиниций прилагательного “белый”. Из этого следует, что в русском языке видно стремление к обобщению, а мышление англоязычного населения носит конкретный характер.

Все словосочетания с колоронимом “white” можно классифицировать по способу прямой номинации, когда значение прилагательного “white” определяется “как имеющий естественную окраску” или “окрашенный в белый цвет”: *white birch, white line, white flour, etc.* В основе вторичной номинации лежит ассоциативный характер человеческого мышления, e.g. *white matter* (белое вещество), *white Christmas* (белое, снежное рождество).

Как бы не различались языковые единицы в разных языках, несомненно одно: устойчивые словосочетания с цветовыми прилагательными активно реализуются в повседневной жизни функционируя в речи носителя языка и создавая перспективы для дальнейших исследований.

Литература:

1. Мокиенко В.М. Славянская фразеология / В.М. Мокиенко. – М. : Высшая школа, 1989. – 286 с.
2. Тарасова И.А. Когнитивные методы в лингвокультурологии / И.А. Тарасова // Современные парадигмы лингвист-

тики. – Волгоград : Перемена, 2005. – С. 165–167. 3. Collins English Language Dictionary. – London : Collins, 1990. – 1703 p.

ОСОБЕННОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ПОТЕНЦИАЛЬНОЙ ЛЕКСИКИ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Гаврилова Л.В. (Тирасполь)

В современном английском языке основная масса новых слов образуется путём словообразовательных средств. В результате развития науки, техники, культуры, общественных отношений постоянно возникают потребности общества в выражении новых понятий и соответственно осуществляется создание новых слов, новых словообразований. Однако не редко создаются и целые словосочетания. Такие словосочетания образуются на данный случай для данного контекста выражая определённую авторскую мысль. Такие слова называются потенциальными. Они создаются авторами как в стилистических целях, а также чтобы назвать единым словом уже известное понятие, которое прежде обозначалось описательно, с помощью словосочетаний. Это явление широко распространено в словообразовании английского языка. Например: *The egg-smashing is necessary for you to make an omelet* (Aldridge). *Milly was the only who really enjoyed the family-gathering*. Такие словосочетания не зарегистрированы в словарях, они могут создаваться в любой момент в соответствии с продуктивными словообразовательными моделями данного языка. По своему морфологическому составу потенциальные слова в английском языке- это слова производные и чаще сложные, это слова реально не существующие или существующие лишь в отдельных случаях в письменной или устной речи. Например: *Someone stood on the bus-stop bench, making a speech* (Saxton). *Later in the day the doorbell rang and a vacuum- cleaner salesman stood in the door.* (Cheedays).

Непременной особенностью сложных слов является семантическая прозрачность их частей, значение целого здесь выводится из значения компонентов. Например: *He was a tall young street-sweeper man* (Hailey).

Во многих случаях возможно трансформировать слово в словосочетание и, наоборот, словосочетание в слово. Например: *A house of six rooms – a six-roomed house* – дом из шести комнат.

Среди наиболее продуктивных производных потенциальных слов выделяются слова с суффиксами *-less*, *-like*, *-ish*, *-er*, *-ness*, префиксами

un-, anti-, и др. Например: *stockingless* – без чулок, *hatless* – без шляпы; *unbelted* – без пояса, *undrunk* – недопитый.

Сложнопроизводные прилагательные с суффиксом *-ed* структурно образуются по модели “основа прилагательного + основа существительного и суффикс *-ed*”. Например: *a dirty-handed boy* – *a boy with dirty hands* – мальчик с грязными руками.

Словообразовательная модель “основа прилагательного + *looking*” также высоко продуктивна; слова этого типа имеют значение *похожие на, имеющий (внешний) вид чего-либо*. Например: *modern-looking* – *имеющий современный вид*. Изучение потенциальной лексики, её особенностей не ограничивается теоретическими проблемами. Оно имеет большое значение для практики преподавания английского языка. Знание учащимся правил образования наиболее продуктивных моделей слов в значительной мере облегчит понимание значения таких слов в ученых текстах и в художественных произведениях. А это, в свою очередь, расширяет возможность учащегося более свободно читать оригинальные тексты, не прибегая часто к словарю. Изучение словарного состава английского языка, расширение и увеличение словарного запаса учащегося будет более эффективным при знании им особенностей потенциальной лексики.

Литература:

1. Мешков О.Д. Словообразования современного английского языка / О.Д. Мешков. – М., 1976. 2. Царев П.В. Сложные слова в английском языке / П.В. Царев. – М. : Изд-во Москов. ун-та, 1979.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕЦІЇ У ВНЗ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩИ

Galarowicz O. (Warszawa), Вовчиста Н.Я. (Львів)

На сучасному етапі розвитку цілісного комплексу відносин між Україною та Польщею, опанування іноземних мов має велике значення, насамперед, як засіб життєдіяльності людини. Англійська мова, як іноземна найширше вивчається в Україні, Європі та у цілому світі. Найчастіше вона використовується співрозмовниками, як мова міжнародного спілкування.

Основним питанням залишається: як мобілізувати всі творчі можливості і здатність курсантів (студентів) у вузах України та Польщі в оволодінні мовою за професійним спрямуванням та викликати до неї інтерес.

По-перше, значний вплив на систему навчання іноземних мов мають особистісно-організаційні фактори. Важлива роль відводиться програмі, оскільки система організації навчання залежить від цілей, визначених у програмі, у тому числі й від їх відповідності соціальним потребам суспільства. У який спосіб реалізуються ці завдання, значною мірою визначається значимістю кількох суб'єктів навчального процесу, а саме: навчальних посібників, автентичних матеріалів (журналів, газет). Важливим є використання можливостей Інтернету та телевізійних програм, які сприяють творчому навчальному процесу у вивченні мов.

По-друге, специфіка вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням в системі пожежної освіти сприяє розширенню та поглибленню навчального процесу в цілому, зокрема забезпечує надходження нової інформації, нових знань, відомостей з різних сфер.

Проте, знання мови не завжди гарантує успішне володіння цією мовою; може з'явитися "неповне розуміння, етнічні стереотипи, переоцінка подібностей рідної та іншомовної культури", тому слід розвивати і удосконалювати комунікативні компетенції. Щоб досягнути високого рівня іншомовної комунікативної компетенції, слід застосовувати новітні інформаційні методики навчання англійської мови. Одним із нововведень у комп'ютерній технології є інтерактивне відео: перегляд фільмів, програм іноземною мовою, при якому студент оцінює ситуації, запропоновані комп'ютером (відповідає на запитання героїв, керує їх діями), таким чином сам включається у сценарій розвитку подій.

Сьогодні широко впроваджується мультимедійне навчання, яке забезпечує паралельну передачу аудіо – і візуальної інформації на екрані комп'ютера в поєднанні з використанням великих обсягів матеріалу та широких можливостей його швидкого і ефективного опрацювання.

Не менш результативним є поєднання аудіокоментарів з відеоінформацією або анімацією, оскільки з'являється можливість пояснити поступово різні процеси.

Таким чином, нинішні умови можна вважати ідеальними для розвитку та формування професійної та іншомовної комунікативної культурної компетенції, але, як це буде відбуватися, залежить саме від нас.

Література

1. М.І. Недопитанський. Випробування інформацією / М.І. Недопитанський. – К., 2003. – С. 10-27. 2. В. Шклер. Мас Медіа і виклик нового століття / В. Шклер. – К., 2003. – С. 4.

ЭТНОСПЕЦИФИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ЦВЕТООБОЗНАЧЕНИЯ В АНГЛИЙСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРЕ

Галика Е.В. (Горловка)

Современная лингвистика позволяет рассматривать язык как источник сведений о принципах формирования и закрепления субъективного, национально-обусловленного значения в знаке, что способствует определению особенностей культуры и ментальности носителей определенного языка. Осмысление этнокультурных различий позволяет выделить взаимосвязанные смысловые линии в чужой культуре и в результате более полно оценить такие линии в собственной культуре.

Показательным в изучении этноспецифических значений является изучение цветообозначений в разных языках. Целью нашего исследования является определение особенностей восприятия синего цвета, закрепленного в английском языке.

Интересным представляется тот факт, что физиологически человечество имеет практически равные возможности в восприятии цвета – по мнению ученых, первые признаки дифференциации цветов удается установить у детей к середине четвертого месяца [2, с. 118], – а языковые данные свидетельствуют о различиях не только в эмоциональных отношениях к цветовому обозначению в языке, но и различиях в количестве цветообозначений и их ассоциативных показателей. Соответственно возникает вопрос об идентичности восприятия и понимания цвета различными народами.

Как отмечает А. Вежбицкая, категория цвета как таковая не универсальна в отличие от универсального человеческого понятия “видение” [1, с. 232].

Исследования отношения современного человека к определенным цветам, к синему в частности, проводимые в рамках ассоциативных экспериментов, показывают: 1) наибольший процент ассоциации синего цвета у носителей языка с объектами и явлениями живой и неживой природы (причем респонденты чаще называют небо и воду,

а потом в порядке количественного убывания данных – цветы, глаза и ночь) [3]; 2) ассоциации с синим цветом носят преимущественно материальный, а не абстрактный характер; 3) отношение англичан к синему цвету положительное; 4) синий цвет является любимым цветом большинства респондентов [4].

В английской народной традиции **синий** выражает верность. Он является цветом для новорожденных мальчиков, а также необходимым атрибутом на свадьбе для невесты, которая должна иметь в день бракосочетания что-либо синее: *'something old, something new, something borrowed, something blue'*. Цветом консервативной партии в парламенте тоже является синий [5, с. 57].

Проанализированный материал свидетельствует о специфике видения синего цвета в английской лингвокультуре, где наряду с универсальным восприятием синего цвета и ассоциации с небом и водой, присутствует богатый лексический материал, который демонстрирует национальную специфику использования этого цвета.

Література:

1. Вежбицкая А. Обозначение цвета и универсалии зрительного восприятия / А. Вежбицкая // Русский язык. Культура. Познание. – М. : Русские словари, 1997. – С. 231-289.
2. Запорожец А.В. Восприятие и действие / А.В. Запорожец, Л.А. Венгер, В.П. Зинченко, А.Г. Рузская. – М. : Просвещение, 1967. – 322 с.
3. Кудрина А.В. Семантика цвета в разных культурах [Электронный ресурс] / А.В. Кудрина, Б.Г. Мещеряков // Психологический журнал Международного университета природы, общества и человека “Дубна”. – 2011. – № 1. – Режим доступа : <http://www.rsuanima.ru>.
4. Мишенькина Е.В. Национально-культурная специфика концепта “цвет” у русских и англичан / Е.В. Мишенькина // Ярославский педагогический вестник. – 2011. – № 1. – Том I (Гуманитарные науки). – С. 288-295.
5. Paterson I. A lexicon of the language of colour: A Dictionary of colour / I. Paterson. – London : Thorogood Publishing Ltd, 2003. – 528 p.

СПЕЦИФИКА АНГЛИЙСКИХ ЗАИМСТВОВАНИЙ ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ

Георгиева Е.П. (Кривой Рог)

Как известно, развитие является основным условием существования любого языка на всех уровнях его системы. Наиболее подвержен изменениям лексико-семантический ярус как наиболее отражающий объективную действительность и изменения, в ней происходящие.

Процессы глобализации и взаимодействия между разными нациями и культурами на основе экономических, политических и культурных связей способствуют все большему обмену лексическими единицами и созданию новых или переосмыслению старых понятий.

Слова заимствуют в определённых сочетаниях или отдельно, например: а) экономические термины: *auditeur interne, business school, cash-flow (m), cost killer(m), business-game, l'audit (m), merchandising (m), deal(m), couponing (m), shopping-center (m)*; б) бытовые термины: *kit (m), padding (m), gadget (m), charter (m)*; в) общественно-политические термины: *sponsoring (m), mailing (m), staff (m), busing (m), senseur (m)*; г) технические термины: *gap(m), pipe-line (m)*.

Заимствуются также и сложные слова, которые можно сгруппировать по структурному составу следующим образом: а) субстантивированная часть предложения: *mix-and-match (m)*; б) существительное + существительное: *aid-man (m), cash-flow (m), lip-service (m), cover-baby (m)*; в) глагол + предложный постпозитив: *teach-in (m), sit-in (m)*. По своему семантическому составу сложные слова, заимствованные из английского языка, представляют собой термины: а) коммерческие, экономические: *cash-flow (m), shopping-center (m)*; б) бытовые: *mix-and-match (m), baby-food (m)*; в) общественно-политические: *aid-man (m), lip-service (m), teach-in (m), talent-scout (m)*.

Среди причин появления англоязычных заимствований называют: а) необходимость быстро выполнять недостающие звенья в лексической системе профессионального, бытового и литературного языка; б) необходимость считаться с тем, что новые заимствования лишь отчасти совпадали по смыслу с их соответствиями; в) заимствования стали интернациональными и т. д.

Ввиду того, что сохранение национального своеобразия и родного языка является одним из условий выживания определенной культуры в условиях глобализации, не все заимствования приобретают равный вес в заимствующем языке. В современном французском языке появилось большое количество заимствований, являющихся синонимами к уже имеющимся понятиям, например *News/njus/* вместо *information*, *Prime time /praim taim/* вместо *heure de grande ecoute*, *manager* вместо *gerant*. Для специалистов, работающих в области коммерции и экономики, рабочим является английский язык, а не французский. Стремительное проникновение английской лексики во все пласты словарного состава современного французского языка спровоцировало бурные споры современных лингвистов о последствиях данного процесса для французской лингвокультурной среды,

ее самобытности и перспективы ее развития. Современная языковая ситуация и споры вокруг нее взволновали и правительство Франции, вследствие чего был принят и утвержден новый закон о французском языке, призывающий бороться против языкового захвата, особенно, когда собственный язык вполне позволяет заменить заимствования синонимами. К примеру, английские слова *email* и *download* французы советуют заменить на *courriel* и *télécharger*. Проводимая политика имеет успехи: термин *logiciel* (компьютерная программа), предложенный Филиппом Ренаром в 1970 году за 10 лет полностью вытеснил англицизм – термин *software*.

Литература:

1. Гак И.Г. Новый французско-русский словарь / И.Г. Гак, К.А. Ганшина. – М. : Русский язык медиа, 2006. – 1164 с.
2. Лопатникова Н.Н. Лексикология современного французского языка / Н.Н. Лопатникова. – М. : Высшая школа, 2006. – 336 с.

ЧАСТОТНИЙ СПЕКТР ПОЕТИЧНОГО СЛОВНИКА (на матеріалі української мови)

Гливінська Л.К. (Київ)

Вивчення поезії має ґрунтуватися на визнанні її вихідної парадоксальності [2, с. 45]. Такої думки дотримувався Ю. Лотман, і, очевидно, саме інакшістю, граничною індивідуалізованістю мистецтво слова послідовно привертає увагу фахівців різного профілю.

Теоретико-прикладні напрацювання лінгвістів щодо осмислення естетичної комунікації, без сумніву, значні, та все ж вироблення ефективних методологічних принципів аналізу авторської мовотворчості залишається на часі.

Фактом інноваційного підходу до багатоаспектного вивчення як індивідуального, так і функціонального стилів є електронний “Частотний словник сучасної української поетичної мови” [5].

На одному з етапів лінгвістичної рецепції літературно-художнього континууму II половини XX століття матеріал цього словника було залучено з метою виявлення домінантних одиниць у поетичній творчості українських шістдесятників: М. Вінграновського, І. Драча, Л. Костенко, Б. Олійника, Д. Павличка. У кожному з обраних авторських словників предмет аналізу становили перші сто повнозначних лексем (докладніше про методику див.: [3]).

За результатами порівняння виборок було складено список із 27 одиниць, актуалізованих і в художній мові всіх досліджуваних авторів, і в інтегрованому словнику української поетичної мови. Так, слова з категоріальним значенням предметності, що демонструють тотожність у формальних тезаурусах, є назвами: 1) -соматизмами (*крило, око, рука, серце*); 2) просторових понять (*земля, небо, світ*); 3) часових вимірів (*день, ніч*); 4) природних реалій (*вітер, сонце*); 5) абстрактних понять (*життя, слово*); 6) фізіологічних станів (*сон*); 7) речовин (*сльоза*); 8) фауни (*кінь*). Динамічні ознаки лінгвалізовано в спільних дієсловах *бути, жити, знати, любити, стояти*. Категоріальне значення статичної ознаки виражено в колористичній лексичі: *білий, золотий, чорний*. Спільними прислівниками виявилися одиниці *вже, так, там*.

Зіставлення кожної пари частотних списків дозволило встановити, що аналізовані поетичні лексикони мають значну кількість (до 60 %) спільних слів з-поміж домінант. При цьому варто наголосити, що для тих самих одиниць у кожному словнику фіксуються різні статистичні показники [1, с. 218–225]. Зокрема, абсолютна частота вживання для номінацій просторових реалій *земля, небо, світ* – одного з ключових об'єктів естетизації в обстежуваних поетичних текстах – є такою: 77/125/83 відповідно – у М. Вінграновського; 33/64/63 – у І. Драча; 49/44/34 – у Л. Костенко; 79/51/66 – у Б. Олійника; 64/79/45 – у Д. Павличка.

Отже, про істотність / неістотність розходжень між авторськими стилями доречно говорити тільки в разі порівняння списків спільної високочастотної лексики як із позиції статистичної однорідності, так і з погляду функціонального навантаження в тексті.

Квантитативний параметр у поетичному словнику – показовий орієнтир для виявлення якісних особливостей моделювання художньої дійсності, нерідко прихованих від емпіричного спостереження. Цифри хоч і не керують світом, але вказують на те, як ним керувати [4, с. 134]. У цьому був переконаний Й.-В. Гете, і в цьому переконають результати стилістико-статистичного аналізу української поезії.

Література:

1. Глівінська Л.К. Поетичне слово Миколи Вінграновського: лінгво-стилістична інтерпретація : монографія / Л. Глівінська. – К. : Вид.-поліграф. центр “Київський ун-т”, 2006. – 227 с. 2. Лотман Ю.М. О поэтах и поэзии / Ю.М. Лотман. – С.-Петербург : Искусство – СПб, 1999. – 848 с. 3. Праведников С.П. В поисках методик исследования идиолекта / С.П. Праведников, А.Т. Хроленко // Идиолект. – 2000. – Вып. 1. – С. 4–14.

4. Хроленко А.Т. Лингвокультуроведение : учеб. пособие / А.Т. Хроленко. – Курск : Изд-во РОСИ, 2001. – 180 с. 5. Частотний словник сучасної української поетичної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mova.info/page3.aspx?l1=96> (21.09.2012). – Назва з екрана.

ОНОМАСТИКА В АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЮМОРИСТИКЕ

Гоголь И. А. (Харьков)

В современном дискурсе важное место отводится игровому модусу, воплощающему юмористичное, ироничное, сатирическое отношение автора к миру. Игровой модус понимается как интерпретация, оценочная модальность участника коммуникации, выраженная в критическом эпистемическом подходе к содержанию коммуникации, ее форме, участникам [5]. Игровой модус выражается с помощью механизмов; в основе которых – идея перекодирования, переоценки, переосмысления. Одним из таких механизмов является оним.

Ономастика изучает функциональное и языковое своеобразие собственных имен, отдельные области которой делятся на ономастическое пространство, и в соответствии с именуемыми объектами обозначаются как антропонимия, топонимия, мифонимия, зоонимия, хремотонимия, астронимия и др., что находит яркое воплощение в юмористике Великобритании и США.

Преимуществом *англоязычной* онимичной лексики в юмористическом пространстве является то, что она присутствует повсюду и отражает в себе весь мир, а это позволяет познакомить языковую личность с языковой картиной мира, выделив и обозначив ее основные фрагменты – человек, производство, город, предмет, событие, животное.

Ономастические модели можно видоизменить, по-своему интерпретировать игровой оним, но при этом, не нарушая принципа узнаваемости. Далеко не всегда можно использовать действующие в языке ономастические ресурсы, ограничиваться одним лишь ономастическим выбором, можно прибегнуть к ономастическому творчеству, создать собственные имена, для реализации таких подходов.

На сегодняшний день большое внимание уделяется анализу различных онимов [3], вопросы ономастики рассматриваются на материале английского языка, в английской художественной литературе [7], изучаются различные виды онимов [2], стилистическое использование английской антропонимии [2], имена собственные как

культурно-исторические категории [2], семантические и коммуникативные функции особенности имен собственных [2], а также роль английских имен собственных в создании комического эффекта в художественных произведениях [2].

Юмористическая литература мало привлекает языковедов в связи с скептически сформированным взглядом на ее онимию, как считает Ю.О. Карпенко, “есть достаточно трудностей и проблем, много не решенного или же просто не открытого” [5, с. 176]. Таким образом, возникает актуальность этого изучения.

Однако в нашей работе впервые изучается природа *игрового* онима в коммуникативном пространстве Великобритании и США, на материале англоязычной фольклорной юмористики малых форм.

Английская ономастика, как и ономастика других стран, несет в себе много загадок. *Перспективным* представляется изучение англоязычного ономастикона в юморе, а также в аспекте интертекстуальности на материале фольклорных и художественных текстов.

Литература:

1. Бондалетов В.Д. Русская ономастика : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2101 “Рус. яз. и лит.” / Бондалетов В.Д. – М. : Просвещение, 1982 – 224 с.
2. В мире английских имен : учеб. пособие по лексикологии / О.А. Леонович. – 2-е изд., исп. и доп. – М. : ООО “Издательство Астрель”, 2002. – 160 с.
3. Вопросы ономастики. – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2004. – №1. – 193 с.
4. Карпенко Ю.О. Літературна ономастика Ліни Костенко / Ю.О. Карпенко, М.Р. Мельник. – Одесса : Астропринт, 2004. – 216 с.
5. Самохина В.О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великобританії та США: Текстуальний та дискурсивний аспекти : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04 / Самохіна Вікторія Опанасівна. – К., 2010. – 518 с.
6. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного / А.В. Суперанская. – Изд. 2-е, исп. – М.: Изд-во ЛКИ, 2007. – 368 с.
7. Щегинин Л.М. Слова. Имена. Вещи /Л.М. Щегинин. – Ростов-на-Дону : РГУ, 1966.

СТРУКТУРНО-ЯЗЫКОВЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ АРГУМЕНТАТИВНОГО ДИСКУРСА

Голубенко Л.Н., Колесниченко Н.Ю. (Одесса)

Контекстуальные свойства речи обуславливают выбор дискурса, т. е. типа речевого поведения в конкретной социальной сфере, обладающей определённым набором переменных, наиболее приспособленных для передачи субъективного содержания. В качестве

инвариантного признака композиционно-речевой формы “рассуждение”, доминирующей в публицистике, принимается тип её денотативного содержания – отношения логической последовательности, объективирующиеся в тексте преимущественно в виде цепной связи причинно-следственного характера. Одной из модификаций речевой формы рассуждения является “агументация”, каждый речевой акт представления которой в большинстве случаев организован в генеративном рефлексивно-речевом регистре, идентификация которого задаётся специфическими функциями утверждаемой информации: семантический тип лексики обозначает преимущественно ментальные процессы. *Аргументативный дискурс* (АД) представляет собой один из способов трансформации речевой формы рассуждения и определяется нами как интеллектуально-вербальная и коммуникативная деятельность с выдвиганием целой системы утверждений и доказательств – оправданий или опровержений точки зрения, направленных на убеждение собеседника(-ов).

Внедренность АД в структуру сознания создаёт особый режим интерпретации. Характер текста обуславливается как внутренними смысловыми линиями текста, так и внешними по отношению к произведению контекстными и композиционными условиями – внедренность в текстовую структуру аргументативного дискурса как особого типа воздействия определяет особое направление интерпретации целого текста, замыкая его дидактику на сферу ценности или достижения истины. *Воздействия* в АД оформляются в виде стереотипных признаков осмысленного намерения (интенции) говорящего/пишущего в пределах сложившейся к моменту генерации текста ситуации. Субъект публицистического текста достигает убедительности по трём каналам: объективному (базирующемуся на документальной фактуре и её конкретизации), концептуальному (выражающему идейную позицию адресанта, его мотивационную и прагматическую базы) и эмоционально-аксиологическому (обрамляющему и конечному модусу текста). Здесь взаимодействуют логическая и аффективная стороны. Интенция субъекта речи, как конкретная целеустановка аргументации, обуславливает выбор языкового материала, его организацию на уровне композиции, синтаксиса и лексики. Эти языковые средства можно сгруппировать в средства логического и эмоционально-логического воздействия. Средством логического воздействия можно считать композиционно-смысловую организацию АД, для которых обязательны двухчастные композиционные построения. Экспозицией АД служит некоторое

общее положение, которое образует первое звено композиции. Второе звено – основная часть – иллюстрирует это общее положение частными доводами. “Проблема” или “документальная фактура” как инвариантный признак денотативного содержания всех модификаций любого публицистического текста, оформлена в виде исходного положения и выражена, как правило, именным предложением. Зачин АД может быть более или менее развернут за счет различного рода апеллятивов и риторических вопросов. Изложение принимает такую форму, которая даёт адресату достаточное количество конкретных фактов, поэтому основная часть АД объёмна, монологизована. Эксплицированная причинно-следственная зависимость предложений, как инвариантный признак рассуждения, трансформируется в АД в имплицирование этой связи. Характер имплицитной причинно-следственной связи прослеживается только между зачином и основной частью. Параллельная связь частей синтаксических конструкций и самостоятельных предложений в составе АД публицистического текста, тождество функций и адекватное размещение компонентов призвано наиболее полно реализовать интенцию адресанта – воздействуя, убеждая – “бить в одну точку”. Видоизменение структуры речевой формы – трансформация цепной связи в параллельную связь – является наиболее существенным вариативным признаком АД.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ КОРПУСНОЙ ЛИНГВИСТИКИ В ПЕРЕВОДОВЕДЕНИИ

Гондаровская Е.А. (Харьков)

Корпусная лингвистика занимается созданием и анализом текстовых корпусов, т.е. унифицированных и структурированных массивов языковых данных в электронном виде, предназначенных для определенных филологических изысканий [2, с. 53].

На современном этапе все больше исследователей языковых явлений обращаются к словарям-конкордансам, что дает возможность глубже изучать такие явления, как сочетаемость единиц языка, частотность их употребления. С этой целью привлекается методика исследований корпусной лингвистики как автоматизированное извлечение информации, текстовые поиски в крупномасштабных корпусах естественного языка, обучение на основе данных (DDL – data driving language) [1, с. 4]

Некоторые исследователи предлагают использовать данные корпусной лингвистики в переводоведении.

Сферой наших исследований являются особенности перевода публицистических текстов с русского/украинского языка на немецкий язык. Для решения поставленной цели необходимо наличие публикаций и их переводов. В качестве релевантных лингвистических данных мы предлагаем немецкий новостной сайт www.ukraine-nachrichten.de, на котором регулярно размещаются переводы статей популярных украинских масс-медиа на немецкий язык. Существенным достоинством указанного сайта является то, что переводы выполняются исключительно переводчиками-носителями немецкого языка. Данное обстоятельство повышает достоверность фактического языкового материала, касающегося применяемых методов перевода.

Перспективой дальнейших исследований в этом направлении является изучение способов перевода языковых структур, не имеющих непосредственных соответствий в переводящем языке или не совпадающих по объему выражаемого лексического и/или грамматического значения.

Литература:

1. Захаров В.П. Корпусная лингвистика : учеб.-метод. пособие / В.П. Захаров. – СПб. : Изд-во Санкт-Петерб. гос. ун-та, 2005. – 48 с. 2. Нагель О.В. Корпусная лингвистика и ее использование в компьютеризированном языковом обучении / О.В. Нагель // Язык и культура. – Томск, 2008. – № 4. – С. 53-59.

ФОРМАЛІЗАЦІЯ СЕМАНТИКИ НЕСИНТАКСИЧНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРИ СПІЛКУВАННІ МІЖ ЛЮДЬМИ

Гонич П.М. (Харків)

Зараз у лінгвістиці відбуваються глибокі методичні та теоретичні зміни. Абстрактні генеративні лінгвістичні дослідження, коли семантику речення виводять зі смислу слів та його синтаксису, відходять у минуле і навіть сприймаються деколи як „мертвечина” лінгвістичної науки [3]. Мову досліджують як еволюційне явище, разом з динамікою розвитку суспільства (популяції) де вона існує. Синтаксис не є обов’язковою передумовою мовного спілкування. Часом ми взагалі спілкуємося, користуючись лише вказуючими жестами чи поглядами. Без синтаксису і навіть без мови спілкуватися можна. Не можна спілкуватися без

відповідних когнітивних здібностей та морфології тіла. Теорія мови має створюватися разом з теорією свідомості. Головна перешкода на цьому шляху – неможливість математичного визначення суб'єктивності людських відчуттів, бо математика, за її визначенням, створюється так, щоб виключити з неї будь-які прояви суб'єктивності. Потрібна інакша математика.

Така інакша математика або „первинна мова” Дж. фон Нейманна [2], теорія свідомості [1] і теорія мови можуть бути створені базуючись на формалізації новою гіпотези нескінченності [2], яка постулює спільну, нескінченно довгу у минулому еволюцію всесвіту, життя, свідомості, мови і суспільства. Вважається, що реальний фізичний пристрій (частина мозку) для розпізнавання смислового слова первинної мови що називає певну річ, повний нескінченно довгий опис еволюційної історії створення цього пристрою, смісл цього слова та суб'єктивне відчуття (психологічний стан) особи якій належить розпізнавальний пристрій повністю еквівалентні (не схожі чи якомось пов'язані між собою, а саме еквівалентні) [2]. Відповідно до цієї гіпотези смісл будь-якого символного (приміром, бінарного) повідомлення або слова первинної мови x_j^i визначається як нескінченно довгий рядок символів $c_{xi} x_j^i$, де c_{xi} є нескінченно довгий контекст цього слова. Продемонстровано, що всі можливі слова можуть бути записані як такі нескінченно довгі рядки зі спільним нескінченно довгим початком. Речення первинної мови визначаються як складні слова, приміром $x_j^i = u_r^p v_s^q$, де v_s^q називає ту частину речення що у центрі уваги, а u_r^p називає її „ореол”, що має умовний смісл визначений відносно сміслу того що у центрі уваги. Завдяки унікальності кожної послідовності $c_{xi} x_j^i$, смісл кожного слова x_j^i є саме той, що людина має на увазі. Всі операції над смисловими словами або „сміслові обчислення” виконуються так, щоб зберігався їх нескінченно довгий контекст. Тільки тоді всі учасники (сторони) комунікаційного процесу розуміють (кодують-декодують) смісл слова (символного повідомлення) однаково. Сміслова математика задана таким чином є повною і несуперечливою хоча у деяких випадках (для слів, що поза увагою) принципово неоднозначною. Вона повністю кількісно описує комунікацію словами первинної мови, тобто смисловими несинтаксичними та позамовними повідомленнями. Первинна мова достатня для опису найпростіших форм свідомості та соціальності [1; 2].

Природні людські мови, що обслуговують складні соціальні спільноти, є вторинними по відношенню до первинної мови. Механізми трансляції первинної мови у вторинні (природні) мови високого рівня

та, одночасно, найпростішої свідомості у свідомість людського рівня (включаючи інтуїцію та креативність) мають бути віднайдені по результатам подальших досліджень.

Література:

1. Gopych P.M. BSDT atom of consciousness model: the unity and modularity of consciousness / P.M. Gopych // Lect. Notes Comp. Sci. – 2009. – V. 5769. – P. 54–64.
2. Gopych P.M. Primary language for semantic computations and communication without syntax / P.M. Gopych // INTELLI : The first int. conf. intelligent systems and appl., 29 Apr. – 4 May 2012, Chamonix, France: proceedings. – 2012 – P. 47-53. – Access: http://www.thinkmind.org/index.php?view=article&articleid=intelli_2012_3_10_80038.
3. Enfield N.E. Without social context? / N.E. Enfield // Science. – V. 329. – 2010. – P. 1600–1601.

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Горбаченко А.Л., Малій А.С., Лабенко О.В. (Київ)

Науковці різних епох та різних країн завжди сходились в одному: мова – це основний засіб спілкування, засіб вираження думок. Зрозуміло, що вона має і інші функції, але ці дві є основними. Мова служить комунікації. Це головний, експліцитний, офіційний і соціально визнаний зі всіх видів комунікативної поведінки. За думкою Е. Сепіра, мова є комунікативним процесом у чистому вигляді в кожному відомому нам суспільстві [1, с. 211].

Позиції англійської мови у світі, як провідного засобу міжнародного спілкування, пов'язані передусім зі стрімким розвитком високих технологій та PR-технологій. Це посилює мотивацію вивчати англійську як основну мову міжнародного спілкування, наукових досліджень. Англійська мова стала в тій чи іншій формі доступною для людей, зацікавлених у її вивченні. Пропозиція стає більш орієнтованою на споживача. С.Г. Тер-Мінасова справедливо зазначає, що вивчення іноземних мов стало більш функціональним. Небувалий попит зажадав небувалої пропозиції. Несподівано для себе викладачі іноземних мов опинилися в центрі громадської уваги: легіони нетерплячих фахівців з різних галузей науки, культури, бізнесу, техніки та інших областей людської діяльності зажадали негайного вивчення іноземних мов. Їх не цікавлять ні теорія, ні історія мови – іноземні мови, в першу чергу англійська, потрібні їм виключно функціонально, для використання

в різних сферах життя суспільства в якості засобу реального спілкування з людьми з інших країн [2, с. 25]. Протягом останніх 50-ти років відбулися корінні зміни в навчанні, кардинальним чином переглядаються зміст і методи вивчення мов. Найбільш ефективним методом вивчення іноземної мови сьогодні є комунікативний підхід.

Згідно рекомендаціям Ради Європи, відтепер метою оволодіння іноземними мовами є не просто вивчення будь-якої мови, а вільне спілкування нею і формування іншомовних комунікативних компетенцій. Цей метод базується на тому, що процес навчання є моделлю комунікації і включає в себе п'ять основних принципів: 1) мовленнєво-розумової діяльності; 2) індивідуалізації при керівній ролі його особистого аспекту; 3) функціональності; 4) ситуативності; 5) новизни.

Формування комунікативної спрямованості під час навчання – передумова успіху в практичному оволодінні англійською мовою. Практика показала, що цьому, значною мірою, сприяє атмосфера колективного спілкування, яка стимулює до комунікативно-мотивованого виконання мовленнєвих дій і дає змогу свідомо засвоїти іншомовний матеріал. Комунікативна спрямованість вивчення іноземної мови потребує залучення всіх компонентів освітнього процесу. Найбільш повноцінно цей метод реалізується в тому випадку, коли викладач використовує нетрадиційні методи комунікативного спілкування, що стимулюють активну розумову діяльність, спонукають бажаного оволодіти мовою висловлювати свої думки саме англійською мовою. Під час навчання основним є розвиток мовленнєвих навичок, а введення граматичних структур відбувається за необхідністю, у зв'язку з конкретною темою, суттєво збагачуючи розмовну практику. Комунікативний метод передбачає спроможність в обставинах реального життя думати на мові, що вивчається. Викладач може моделювати будь-яку ситуацію спілкування і тим самим заохотити спроби студентів взяти в них участь. Таким чином, стимулюється бажання висловлювати свою думку, що забезпечує взаємодію не тільки викладача зі студентами, але й взаємодію студентів між собою.

Комунікативна методика передбачає наявність будь-якого рівня знань. На сьогоднішній день ця методика є лідируючою у більшості мовних шкіл світу.

Основні переваги комунікативної методики:

- вивчення іноземної мови без використання мови-посередника, навіть з нульового рівня знань,
- швидке подолання мовного бар'єру,

- використання мови в реальних ситуаціях,
- вивчення граматики в процесі оволодіння мовою.

Література:

1. Сепир Э. Коммуникация / Э. Сепир // Избранные труды по языкознанию и культурологии. – М., 1993. – С. 211. 2. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г. Терминасова. – М. : Слово/SLOVO, 2000. – С. 25. 3. Penny Ur. Discussions that work / Ur. Penny. – Cambridge handbooks for language teachers. – Cambridge : Cambridge University Press, 1981. – 122 p.

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ΟΡΝΙΣ (ПТАХ) У КОМЕДІЇ АРИСТОФАНА «ПТАХИ»

Грекова М.А. (Київ)

Концепт ПТАХ як один із базових, універсальних і, водночас, культурно маркованих концептів, привертає до себе увагу численних дослідників ([1–5] та багато інших). Цікавим і поки ще недостатньо розробленим напрямком концептології є дослідження концептосфери народів європейської античності, зокрема концепту ПТАХ. Твором давньогрецької літератури, який дає багату і різноманітну інформацію про функціонування концепту ΟΡΝΙΣ та його текстову актуалізацію є комедія Аристофана «Ὀρνίθεσς» («Птахи»).

У цьому дослідженні здійснено спробу зробити опис способів та засобів вербалізації концепту ΟΡΝΙΣ саме у комедії Аристофана «Птахи». Такими засобами є 2 лексеми зі значенням «птаха»: *ὄρνις* та *οἰωνός*, а також назви 64-х видів птахів і 9-ти аристофанових неологізмів – складених з *ὄρνις* іменників і найменувань чудернацьких птахів. У 1765 віршах комедії лексема *ὄρνις* та похідні від неї вживається 104 рази, у той час як лексема *οἰωνός*, будучи для Аристофана застарілою, гомерівською, – лише 4 рази (усі – у формі родового відмінку множини). Слід зазначити, що словоформа *οἰωνῶν*, для підсилення комічного ефекту, використовується лише у стилістично обґрунтованих ситуаціях. Похідними від *ὄρνις* є як загальноновживані на той час іменники: *ὄρνεον* («птаха, пташиний ринок»), *ὄρνιθεια* («пташине м'ясо»), *ὄρνιθειότης* і *ὄρνιθοθήρας* («птаховолод» та прикметник *ὄρνιθειος* («пташиний»), так і авторські неологізми: *ὄρνιθάρχος* («птаховолодар») (вірш 1215), *ὄρνιθομανῶ* («любити птахів до безтями») (вірші 1284 та 1344), *φιλορνιθία* («любов до птахів») (вірш 1300).

Серед наведених у комедії видів птахів є чотирнадцять представників водоплавних птахів, серед яких три види качок; дев'ять видів птахів, що мешкають поблизу водойм; дванадцять представників хижих птахів, серед яких п'ять належать соколоподібним; одинадцять представників співочих птахів, серед яких по два види дроздів і зябликів; шість представників куроподібних, серед яких два види перепілок; п'ять представників воронових; п'ять представників голубоподібних; три види дятлів, а також: *ἔποψ* («одуд»), *γέρανος* («журавель»), *χελιδών* («ластівка»), *κόκκυς* («зозуля»). За частотою згадувань перше місце посідає *ἀετός* («орел») – одинадцять згадувань; далі, у порядку зменшування, – *ἔποψ* – дев'ять згадувань; *κολοιός* («галка»), *κόραξ* («крук»), *ἀλεκτρύων* («півень») і *χελιδών* («ластівка») – по вісім згадувань; *ἰεράξ* («сокіл») – шість згадувань; *γλαῦξ* («сова»), *κερχηής* («боривітер»), *χῆν* («гуска»), *πελαργός* («лелека») – по п'ять згадувань; *ἀηδών* («соловей») і *ἰκτίνος* («шуліка») – по чотири згадування; *ταῶς* («павич»), *ἄτταγᾶς* («орябок»), *ἀλκύνων* («рибалочка»), *πέρδιξ* і *ὄρνυξ* («перепілка»), *κορυδός* (жайворонок), *περίστερά* («голуб»), *κόψιχος* («дрізд»), *στρουθός* («горобець»), *γέρανος* («журавель»). Багатство представників певних видів та частота згадувань вказує, без сумнівів, на більше значення того чи іншого птаха у повсякденному житті афінського полісу або у міфологічній картині світу.

Література:

1. Дворецкий И.Х. Древнегреческо-русский словарь: в 2 т. / И.Х. Дворецкий. – М. : Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1958. – 1905 с. 2. Казимир І.І. Концепт ПТАХ у мовній картині світу українського народу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 11.02.02 “Українська мова” / І.І. Казимир. – Харків, 2007. – 25 с. 3. Потебня А.А. Слово и миф / А.А. Потебня. – М. : Правда, 1989. – 624 с. 4. Селіванова О.О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) / О.О. Селіванова. – К.–Черкаси : Брама, 2004. – 276 с. 5. Тхор Н.М. Теоретические предпосылки концепта “птица” как фрагмента англоязычной картины мира / Н.М. Тхор, И.С. Попик // Наук. вісник Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – Вип. 5. – С. 354–357. 6. Liddell H.G. Greek-English Lexicon / H.G. Liddell, R. Scott. – Oxford : Clarendon press, 1996. – 2042 p. 7. Rosch E. Principles of categorization / E. Rosch // Cognition and categorization. – Hillsdale, 1978. – P. 27–48.

Джерело ілюстративного матеріалу:

1. Aristophanis comoediae. / Ed. Th. Bergk. – Lipsiae : In aedibus B. G. Teubneri, 1886. – Vol. 2. – P. 1–70.

ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК КОНЦЕПТ ТА КАТЕГОРІЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ

Гужва О.О. (Харків)

Ввічливість, як правило, пов'язують з культурою мови, мовним етикетом, яким традиційно приділяється велика увага в прагматичі, соціолінгвістиці, лінгвокультурології. Підвищена зацікавленість до ввічливості вказує на важливість цієї проблеми в людських взаємовідносинах в цілому і особливо в міжкультурному спілкуванні.

Розглядаючи структуру концепту та категорії, зрозуміло, що мова є одним з основних інструментів пізнання, концептуалізації і категоризації навколишнього світу. Саме мова допомагає нам звести воедино і узагальнити всю інформацію, що надходить по інших каналах: через зір, слух, дотик, нюх, – тобто знання, набуті в результаті сприйняття світу органами чуття, а також знання, отримані в результаті предметної діяльності розумових операцій.

У процесі роботи важливим виявився такий аспект, як культурологічний концепт “ввічливість”, який співвідносить поведінку індивідів, у т.ч. мовну, з ситуацією спілкування, в якій вони перебувають, і припускає уважне (але не обов'язково дружнє) ставлення до партнерів по комунікації [2, с. 102]. Ввічливість як концепт являє собою складний і різноаспектний соціально-культурний феномен. Ввічливість виявляється в спілкуванні і виступає в якості одного з аспектів цього явища. Матеріалізована і об'єктивована у спілкуванні ввічливість є відображенням, виявом ввічливості як ментальної, когнітивної категорії, властивої комунікативній свідомості народу.

Концепти представляють собою ті ідеальні, абстрактні одиниці, розуміння, якими людина оперує у процесі мислення. Людина мислить концептами. Аналізуючи, порівнюючи і з'єднуючи різні концепти в процесі розумової діяльності, вона формує нові концепти як результати мислення. Передача будь-якої інформації і процес спілкування в цілому також представляють собою передачу або обмін концептами у вербальній або невербальній формі. Більш точне визначення можна сформулювати наступним чином: концепт – це оперативна змістовна одиниця мислення.

Комунікативна категорія ввічливості, впорядковуючи ментальні уявлення про норми і правила ввічливого спілкування, виконує прескриптивну функцію: разом з готовим позначенням комунікативної категорії ввічливості, вона у деякій мірі “нав'язує” певні правила мовний

особистості щодо здійснення комунікативного процесу [1, с. 23]. Як структурний елемент комунікативної категорії ввічливість є також підпорядкованим елементом. З іншого боку, оскільки ввічливість (поряд з субкатегорією неввічливості) має позитивні та негативні субстратегії, вона виступає одиницею вищого порядку для них.

Ввічливість – національно-специфічна комунікативна категорія, змістом якої є система стратегій комунікативної поведінки, спрямованих на гармонійне, безконфліктне спілкування і дотримання суспільних норм і тих, які визначають вибір найбільш оптимальних комунікативних засобів. Це притаманне культурологічному концепту й категорії ввічливості у межах британської культури.

Література:

1. Стернин И.А. Проблемы описания вежливости как коммуникативной категории / И.А. Стернин // Коммуникативное поведение. Вежливость как коммуникативная категория. – Воронеж : Истоки, 2003. – Вып. 17. – С. 22-47.
2. Brown P. Politeness: Some Universals in Language Use / P. Brown, S. Levinson. – L., NY, etc.: CUP, 1987. – 345 p.

СТАТУС ВИСЛОВЛЮВАНЬ ПІДБАДЬОРЮВАННЯ У РІЗНИХ ДОСЛІДНИЦЬКО-НАУКОВИХ ПАРАДИГМАХ

Гузєрчук О.О. (Київ)

Останнім часом все більшу увагу лінгвістів привертають дослідження, присвячені комунікації, що у більшості випадків відбувається у формі усного діалогічного дискурсу. Основною одиницею діалогічної інтеракції є мовленнєвий акт, який формується у вигляді висловлювання, одним з яких є підбадьорювання. Слід зауважити, що висловлювання підбадьорювання привертало увагу філософів та риторів з давніх часів. Так, Аристотель [1, с. 14] виокремлює серед трьох видів промов дорадчі, до яких можна віднести й підбадьорювання, оскільки вони покликані спонукати або вмовляти слухача.

У результаті ознайомлення з теоретичними доробками вчених, які досліджували явище підбадьорювання, виявилось, що такі висловлювання представляють інтерес для цілого ряду наук – психології, психіатрії, педагогіки (О.О. Леонтєв, А.В. Петровський і М.Г. Ярошевський, Н.Ю. Сидорова, А. Адлер, Е. Берн, D. Dinkmeyer, R. Dreikurs, T. Evans, A. Kohn, L. Losoncy, R. Tauber та інші). Підбадьорювання розглядається [3] як одна з найважливіших умов соціального розвитку

дитини, яка прагне отримати відчуття єдності з суспільством, є умовою її виховання на демократичних принципах, засобом пробудження внутрішньої мотивації та слугує засобом створення сприятливого психологічного мікроклімату. Теорія індивідуальної психології вважає підбадьорювання позитивним відгуком, що акцентує не результати виконаної діяльності, а саме затрачені індивідумом зусилля.

Слід зазначити при цьому, що в лінгвістичних дослідженнях актуалізації висловлювань підбадьорювання в англomовному дискурсі спеціальна увага не приділялась. Тому у межах цієї парадигми передбачається вивчення висловлювання підбадьорювання з погляду його семантичних, когнітивних, дискурсивних, прагматичних, соціолінгвістичних і гендерних аспектів. Найбільш дотичним дослідженням до теми підбадьорювання можна вважати працю Л. В. Козяревич [2], у якій автор відносить його до семантичного поля емпатії, виходячи з того, що підбадьорювання бере участь у складному смисловому комплексі поняття емпатії як реактивної дії, спрямованої на поліпшення емоційного стану іншої людини.

Досліджувані нами висловлювання формують дискурс, в основі якого лежить ситуація підбадьорювання, яку схематично можна передати так: 1) адресат знаходиться у важкому психологічному стані і потребує моральної підтримки; 2) адресант вдається до підбадьорювання в результаті оцінки стану адресата як негативного; 3) адресант, керуючись емоцією емпатії, реагує на ситуацію, здійснюючи мовленнєвий акт підбадьорювання.

Виходячи з цього, необхідно проаналізувати поведінку адресанта й адресата в мовленнєвому акті підбадьорювання, стратегії і тактики обох комунікантів, взаємодію лексико-граматичних і просодичних засобів вираження підбадьорювання. Висловлювання підбадьорювання можуть бути розглянуті також у соціолінгвістичному та гендерному аспектах.

Викладене свідчить, що висловлювання підбадьорювання є ілюкутивним мовленнєвим актом, основні характеристики якого можуть і мають вивчатись з точки зору різних когнітивно-прагматичних парадигм.

Література:

1. Аристотель. Поэтика. Риторика / Аристотель. – СПб. : Изд-во “Азбука”, 2000. – 225 с.
2. Козяревич Л.В. Вербальні і невербальні засоби емпатизації діалогічного дискурсу (на матеріалі англomовної прози ХХ століття) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Л. В. Козяревич. – К., 2006. – 191 с.
2. Психологический словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Политиздат. – 494 с.

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ ПАРАМЕТРИ КОМІЧНОГО ДИСКУРСУ ДИТИНИ

Гусєва Г.Г. (Харків)

Застосування когнітивно-дискурсивної онтології у її діяльнісному вимірі дозволило здійснити аналіз комічного не тільки як соціокультурної, але й соціо-групової категорії, конструйованої в процесі дискурсивної та інтерактивної взаємодії англomовних дітей у соціальному контексті.

Дитина постає як суб'єкт концептуалізації світу в онтогенезі, співучасник мисленнево-комунікативної взаємодії, який діє з орієнтацією на динамічно репрезентовані у власній свідомості можливі ментальні моделі та психологічні стани інших суб'єктів спілкування і власні моделі та стани й здійснює регулятивний вплив, використовуючи відповідні вербальні засоби. Специфікою дискурсу дитини є включення до нього гри та навчання як основних видів діяльності, фольклору, а також елементів друкованих і мультимедійних продуктів, тематика яких корелює з областями реальності, найбільш близькими і знайомими дитині.

Комічний дискурс дитини з огляду на когнітивно-комунікативні параметри його суб'єкту – мовної особистості дитини – визначено як різновид ситуативно-обумовленої інтерактивної діяльності дитини, спрямованої на регулятивний вплив, заснований на відтворенні комічних смислів. Комплексне урахування диференційних ознак комічного дискурсу дитини у сукупності з загально контекстними та контекстно-ситуаційними чинниками надало можливість встановити специфіку реалізації його стратегій і тактик.

Загальноконтекстні чинники слугують фільтрами та фоном реалізації комічного дискурсу дитини та виконують водночас орієнтувальну та ідентифікуючу ролі для використання стратегій комічного дитиною. Лінгвокультурними особливостями реалізації комічного серед дітей Великої Британії та США є вигадливий гумор, фантазія, емоційність, використання інтелектуальних форм комічного (парадокс, каламбур), які слугують формою захисту особистості, її самоствердження та трансформації агресивності. Розумове “самоствердження” є актуальним для дітей: мовна гра, абсурдність та ексцентричність стають засобом когнітивного розвитку, виховання та світопізнання, що підтверджується аналізом тематики стратегій комічного у нашому дослідженні. Становлення комічної компетенції відбувається контингентно рівню лінгвальної та соціокультурної компетенцій, а також

рівню когнітивного розвитку. Ментальна обробка комічної інформації носить характер інтерпретації, когнітивними механізмами якої є комічна інконгруентність та реверсивність. Розуміння комічних смислів сприяє розвитку дивергентного мислення, актуального для становлення метакомунікативних компетенцій, зокрема комічної. Аналіз контекстно-ситуаційних чинників комічного дискурсу дитини надає можливість виокремити учасників, мотиви обрання стратегій комічного й об'єкти комічного, а також парадигму комічних комунікативних ролей дитини-жартівника, яка на підґрунті своїх інтенцій корегує власну комунікативну поведінку.

Перспективи вивчення дискурсивної діяльності дитини вбачаємо у застосуванні запропонованої методики дослідження та його результатів в аналізі різних типів англомовного дискурсу дитини, виявленні специфіки інноваційних засобів створення комічного у поєднанні із традиційними (використання звукового, графічного ряду, виокремлення інтертекстуальних елементів), встановленні специфіки онтогенезу форм (гумор, іронія, сарказм, сатира) та функцій комічного у різних соціо-вікових групах англомовного суспільства.

Література:

1. Самохіна В.А. Современная англоязычная шутка : монография / В.А. Самохіна. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. – 356 с.
2. McGhee P.E. Introduction: Recent Developments in Humor Research / McGhee P.E. // Journal of Children in a Contemporary Society. – 1988. – Vol. 20. – No. 1. – P. 1–12.

ПРИНЦИПИ КООПЕРАЦІЇ У ДИСКУРСІ ІНТЕРНЕТ-ФОРУМІВ ІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ РОДИННИХ СТОСУНКІВ

Давигора О. О. (Черкаси)

Мета наших тез – проаналізувати спілкування в англомовних Інтернет-форумах із проблематики родинних стосунків, у яких передбачається дотримання принципів кооперації. Максими Г. Грайса [3, с. 42], які відображають принципи мовленнєвої комунікації й інтуїтивно дотримуються співрозмовниками для досягнення успішнішого спілкування, можуть бути порушені. Порушення комунікативних максим завжди пов'язані з намірами заподіяти певний вплив на слухача. Коли будь-яка з максим порушується, партнер надає

повідомленню деяке додаткове значення, яке узгоджує аномальну репліку з максимою. Мовець припускає знання партнером правил, які дозволяють розуміти та пояснювати порушення комунікативних максим. Цей механізм забезпечує використання усіляких непрямих тверджень, важливих із точки зору тактики розмови, зокрема, дотримання правил увічливості.

Так, порушення максими манери розраховано на те, що адресат установить невиражене ставлення до сказаного [2, с. 114]. Порушенням максим Г. Грайса в англомовних Інтернет-форумах є використання неправдивих імен, які називають ніками або псевдонімами. Таке використання імен, наприклад: *Toni69, Helga45*, призводить до порушення максими якості. Існує декілька можливостей створення ніків, в яких учасник запозичує рольовий образ: явищ, станів чи якості, що є основними цілями, ідеями, які він прагне досягти у своєму житті: *THUNDER, RAIN* – явища природи, *Director, SENATOR I* – посада; літературних чи міфологічних героїв, образи з кінофільмів, мультфільмів тощо, наприклад: *KING, CARMEN, GLADIATOR, ALF*; із метою втілення певних рис зовнішності та поведінки або приховування певних вад у своїй зовнішності, поведінці: *BEAUTY, SWEET*.

Порушення максими релевантності в англомовних Інтернет-форумах із проблематики родинних стосунків трапляються дуже рідко, яке відбувається за рахунок відхилення від основної теми [2, с. 115].

Дотримання максими кількості викликає певні труднощі, оскільки вимоги щодо ступеню інформаційного наповнення висловлювання можуть варіюватися, залежно від рівня знань комунікантів, їх соціальних статусів, емоційного стану [1, с. 68]. В умовах Інтернет-форуму повідомлення доволі часто характеризується нестачею інформації, особливо коли співрозмовники намагаються приховати факти. Тому спілкування не спрямоване на співпрацю та порушує не лише максимум кількості, а ще й максими релевантності та манери.

Беручи участь в англомовних Інтернет-форумах із проблематики родинних стосунків, слід урахувати те, що тут, як і у будь-якому спілкуванні, слід дотримуватись низки принципів кооперації. Порушення принципів кооперації пов'язане з тим, що адресант, передаючи повідомлення, хоче повідомити додаткову інформацію, яку адресат зрозуміє з повідомлення. Принцип увічливості дотримується в англомовних Інтернет-форумах із проблематики родинних стосунків задля уникнення плутанини та створення чемного спілкування.

Література:

1. Василик М.А. Основы теории коммуникации : учебник / под ред. проф. М.А. Василика. – М. : Гардарики, 2007. – 617 с.
2. Рогозин К.И. Парадоксы Интернет-коммуникации / К.И. Рогозин, И.В. Рогозина, А.А. Стриженко // Интерпретация коммуникационного процесса : межпредметный подход. – Барнаул : АлтГУ, 2001. – С. 114-121.
3. Grice P. Logic and Conversation / P. Grice // Syntax and Semantics. – N.Y. : Academic Press, 1975. – P. 41–58.

РОЛЬ СОЦИАЛЬНОГО СТАТУСА КОММУНИКАНТОВ В РЕАЛИЗАЦИИ РЕЧЕВОГО АКТА НЕОДОБРЕНИЯ

Давыдова Т.В. (Харьков)

В докладе рассматривается роль социального статуса говорящего и адресата в реализации иллокутивных типов речевого акта неодобрения – порицания, критики, упрека, осуждения и обвинения.

Как социолингвистическая категория социальный статус является структурной позицией в пределах социальной системы, он обозначает конкретное место, которое человек занимает в определенной социальной системе. Социальный статус следует разграничивать с социальной ролью, под которой понимается совокупность действий, которые человек совершает, занимая данную позицию, рассматриваемую в контексте ее функциональной значимости для системы в целом. Социальный статус складывается из индексных признаков. Индексами социального статуса являются служебное положение, материальное положение, личные заслуги и возраст [2, с. 25].

Речевой акт неодобрения или негативный эвалюатив [1, с. 227] предполагает в качестве существенного условия выражение отрицательной оценки, в качестве объекта которой выступает адресат, его действия, в т.ч. речевые, его поступки, внешность, взгляды, убеждения и т.п. Иллокутивная цель говорящего состоит в его стремлении словесно выразить негативную оценку, а перлокутивная цель касается воздействия на эмоциональное состояние адресата, стремления вызвать сожаление в совершенном, раскаяться и впредь не поступать соответствующим образом. Пропозиция неодобрительного речевого акта представляет собой некоторое положение вещей о прошедшем, настоящем или запланированном действии / состоянии

адресата, которое, по мнению говорящего, не соответствует общепринятым ценностям / нормам.

Социальный статус относится к подготовительному условию реализации речевого акта, которое играет ведущую роль в разграничении иллокутивных подтипов неодобрения. При реализации порицания говорящий имеет более высокий социальный статус, чем адресат (начальник, учитель, пожилой человек и т.п.), и соответствующие полномочия. При этом важно, что действие / состояние адресата не соответствует общепринятым ценностям / нормам в рамках существующих социальных отношений коммуникантов. Например, если коммуниканты – друзья, но один из них является начальником другого, то его речевые акты, относящиеся к работе, квалифицируются как порицания, а не относящиеся – как упреки.

Речевые акты упрека и осуждения предполагает равенство статусных ролей коммуникантов. В случае упрека совершенные адресатом действия в прошлом затрагивают интересы говорящего. В противном случае речевой акт квалифицируется как осуждение или критика. Речевые акты критики совершаются, как правило, коммуникантом, равным или превышающим по статусу адресата. Говорящий имеет при этом еще одну перлокутивную цель – вызвать у адресата согласие с высказанным мнением.

Для речевого акта обвинения характерным является наличие очевидной предосудительности прошлого действия адресата. Эмоциональное воздействие на адресата заключается в этом случае во внушении ему чувства вины.

Таким образом, учет статусных ролей собеседников позволяет разграничить иллокутивные подтипы речевых актов неодобрения, что открывает перспективу установления типичных языковых средств выражения каждого из подтипов в немецкоязычном дискурсе.

Литература:

1. Безугла Л.Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі / Л.Р. Безугла. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2007. – 332 с.
2. Карасик В.И. Язык социального статуса / В.И. Карасик. – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2002. – 333 с.

**ПРОБЛЕМА
ОБЪЕКТИВНОЙ И СУБЪЕКТИВНОЙ
БЕЗЭКВИВАЛЕНТНОСТИ
В УСТНОМ ПЕРЕВОДЕ
И СПОСОБЫ ЕЁ ПРЕОДОЛЕНИЯ:
ДИДАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ**

Данильченко Д.А. (Харьков)

Как на занятиях по устному переводу, так и в переводческой практике мы часто наблюдаем ситуации, когда у переводчика возникают трудности с краткосрочным поиском эквивалентов какой-либо лексической единицы оригинала. Чаще всего данная трудность возникает при переводе с иностранного языка на родной, но также имеет место и при переводе с родного языка на иностранный. Невозможность подобрать эквивалент в очень краткие сроки (а для этой операции могут быть в распоряжении всего 2-3 секунды как оптимальная синфазность при синхронном переводе или в его облегченной форме – переводе нашептыванием) часто связана с проблемой безэквивалентности.

Говоря о безэквивалентности, представляется целесообразным разграничивать её два вида: объективную и субъективную. **Случаи объективной безэквивалентности** имеют место при передаче реалий (культурем), модернизмов и окказионализмов, когда в языках оригинала и перевода для данного проблемного случая не существует стандартных путей решения. Это трудность системного характера, с которой повседневно и, пожалуй, в такой же степени сталкиваются и письменные переводчики, если вынести за скобки фактор временного прессинга и необходимость мгновенного принятия решения. При устном переводе наблюдаются случаи, когда в словарном запасе двух задействованных языков существуют эквивалентные или варианты соответствия той или иной лексемы или стандартное переводческое решение, но в данный момент, в режиме “здесь и сейчас”, переводчик не может вспомнить эквивалент той или иной лексемы. В таких случаях целесообразно говорить о **субъективной безэквивалентности**, причинами которой могут выступать как нервное напряжение переводчика, связанное с коммуникативной ситуацией, так и усталость.

В рамках курса устного перевода целесообразно сфокусировать внимание студентов на данной трудности и предложить алгоритм решения этой проблемы как составляющей переводческой

компетенции. Рекомендованными стандартизированными вариантами действий переводчика в ситуации субъективной и объективной безэквивалентности с акцентом на мгновенность принятия решений являются следующие: 1) **Ситуативная референция** (*Оборудование, которое мы видим перед собой* вместо *Beschichtungs- und Pulveraufbereitungsanlagen*); 2) **Метакоммуникативная референция** (*In den von Ihnen vorgetragenen Aufrechungserklärung und Widerklage* → *В только что цитированных Вами документах*); 3) **Цитирование единицы оригинала** [+ маркер дистанцирования] (*In der Disposition wird entschieden...* → *В отделе диспозиции, как это называется в компании, принимают решение о...*); 4) **Ситуативная рекуррентность** (*Ещё одно поданное заявление* вместо *Antrag auf Verfahrenskostenhilfe*); 5) **Использование гиперонимических, гипонимических одноуровневых аналогов** (*das Produktionsplanungs- und -steuerungssystem* → *производственное оборудование, Kunden betreuen* → *отвечать за клиентов*); 6) **Имплицитирование** (*Statuskunden* → *владельцы золотых и серебряных карточек*); 7) **Деметафоризация** (*die Latte überspringen* → *выполнить необходимые условия*); 8) **Динамизация** (*Der Status des Kunden hängt von seinem Flugverhalten ab* → *Статус клиента зависит от того, как часто и по каким направлениям он летает нашей авиакомпанией...*); 9) **Экземпляризация** (*Schlupflochfinder* → поддельвающие акционные ваучеры и другие недобросовестные клиенты).

Описанные наиболее типичные переводческие решения не являются универсальными для всех ситуаций, поскольку они должны соотноситься с коммуникативной ситуацией и её участниками, стратегией перевода (коммуникативная или семантическая), иерархичностью информационных компонентов в оригинале, тематической прогрессией и т.д. Однако для процесса подготовки переводчиков понимание проблематики объективной и субъективной безэквивалентности и возможностей преодоления этих ситуаций имеет, как показывают наблюдения, не менее существенное значение, чем фокусирование на таких навыках как экспансия и компрессия, нонсенс-фильтр и нивелирование проблем непонимания оригинала переводчиком, просодическое членение речи, когерентность перевода, запоминание и эффективные переводческие записи и т.д.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ПРО КОХАННЯ

Дворова К.В. (Черкаси)

Прислів'я – невеликий за обсягом жанр, але розмаїття паремій за формою і змістом, походженням і художньо-образною структурою творить ряд труднощів при їх збиранні, вивченні, класифікації. Вони вимагають багатоаспектного дослідження, бо, хоч і невеликі за розміром, дуже влучні, відображають найширші обрії побуту народу, його історію, культуру, традиції, звичаї, вірування, і водночас особливості світосприймання, психіки, самого способу мислення, національної ментальності [1, с. 10].

Прислів'я – це стійкі афористичні вислови, що у стислій, точній формі висловлюють думку про певні життєві явища, реалії дійсності, людські риси, вчинки і т. п. у їх характерних і специфічних ознаках. У прислів'ях найповніше й найчіткіше узагальнено досвід народу, його розуміння явищ навколишнього світу, стосунків між людьми, внутрішнього світу людини.

У прислів'ях найвищою мірою втілено народну мудрість. Вони, як правило, мають повчальний характер:

Auf Lieb' folgt Leid. (За любов'ю слідує печаль).

Der Liebe und der Feuer muss man beizeiten wehren. (Кохання та вогонь потрібно захищати завчасно).

Der Liebe Wunden kann nur heilen, wer sie schlug. (Любовну рану може зцілити тільки той, хто її наніс)

Народна мораль прославляє красу, любов і міцну сім'ю як запоруку щасливого життя:

Mann und Weib sind ein Leid. (Найкраща спілка – чоловік і жінка).

Der Liebe ist des Lebens süßer Kern. (Кохання – найсолодше ядро життя).

Ehen warden im Himmel geschlossen. (Шлюби укладаються на небесах).

Добрий дух рідного дому, тепло домашньої атмосфери, одруження з милою людиною – джерело щасливої долі, успішного виховання дітей. Красивий той дім, де живе дружна сім'я, де панують любов, злагода і колективістські почуття:

Mann ohne Weib, Haupt ohne Leib. (Чоловік без жінки, що голова без тіла).

In der Ehe suchen die Frauen ihr Glück, die Männer ihre Ruhe. (В шлюбі жінки шукають своє щастя, чоловіки – спокій).

Jedes Hans findet seine Grete. (Кожен Ганс знаходить свою Грету).

Широку амплітуду значень і застосувань – від прямих конкретних оцінок ситуацій до масштабних соціальних узагальнень – мають паремії, засновані на опорній контрастній парі кохання – не кохання:

Gezwungene Liebe und gemalte Wange dauern nicht lange. (Примусове кохання та розмальовані щоки – ненадовго).

Lieben und Singen läßt sich nicht zwingen. (Кохати і співати не накажеш).

Wer Liebe säet, der wird Freude ernten. (Хто сіє кохання, пожинає радість).

З плином часу прислів'я змінювались, шліфували свою форму. Постійно відбираючи і осмислюючи найтипівші явища природи й людського буття. Поступово вони ставали кодексом неписаних законів моралі і поведінки. Процес творення прислів'їв безперервний. Кожна епоха збагачує народну мудрість новими мотивами, образами і кожна епоха готує багатий матеріал для дослідження, що і є перспективою наших досліджень.

Література:

1. Лукьянова Н.А. Экспрессивная лексика разговорного употребления / Н.А. Лукьянова. – Новосибирск : Наука, Сибир. отд-ние, 1986. – 227 с.

ЗАСОБИ СИЛАБІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ЗМК

Дегтярьов Д.В. (Черкаси)

Склад неодноразово ставав предметом дослідження у лінгвістиці. Описом складових структур, виявленням природи складу та критеріїв складоподілу займалися такі вітчизняні та зарубіжні лінгвісти, як Т.В. Антонова, Т.К. Винцюк, Є.І. Гороть, С.В. Дечева, М.П. Дворжецька, М.І. Жинкін, Л.В. Златоустова, А.А. Каліта, С.В. Кодзасов, О.Ф. Кривнова, В.В. Нечепуренко, В.В. Потапов, Р.К. Потапова, Г.П. Торсуєв, В.Н. Трунін-Донський, Л.В. Щерба, D. Crystal, J. Cygan, P. Ladefoged, S. Duanmu, J.C. Wells. Хоча статус складу як одиниці породження та сприйняття мовлення не викликає суперечок [1; 2; 4], питання про його природу та роль у мовленні, а також як і для якої мети склад використовується у процесі людської комунікації, залишається мало висвітленим.

Розгляд механізмів впливу фонетично орієнтованих стратегій є важливим для дослідження когнітивно-комунікативної організації англомовного інформаційного повідомлення. Для опису специфіки силабічної організації інформаційного повідомлення в англомовних ЗМК ми пропонуємо поняття “силабічного засобу”, під яким розуміємо спосіб вибору та організації структурних сегментів складового ланцюга, що обумовлюється метою комунікативного впливу на адресата. Ми вважаємо, що в англомовному інформаційному повідомленні є низка силабічних засобів, які реалізують стратегії когнітивно-комунікативного впливу на адресата повідомлення.

До засобів силабічної організації інформаційного повідомлення ми відносимо: єдиний складовий тип та силабічну доміную, домінування слів з певним типом акцентно-силабічної структури, засіб посилення голосового компоненту та засіб ритмізації. Найрекурентнішим з вищезазначених є засіб єдиного силабічного типу, суть якого полягає у домінуванні певного типу складу в інформаційному повідомленні. Така силабічна організація допомагає забезпечити цілісність інформаційного повідомлення. Цей засіб, як правило, ґрунтується на “обігранні” закритого типу складу та реалізується головним чином у заголовку інформаційного повідомлення [3]. Для опису специфіки такої складової організації застосовується поняття “силабічної доміную” [5]. Характерними ознаками реалізації силабічної доміную є не тільки переважання у тексті новин складів одного типу, але й подібність вокалічних і консонантних фонем, які утворюють ці синтагматичні послідовності.

Домінування у тексті певного типу акцентно-силабічної структури слова базується на переважанні односкладових, двохскладових, трьохскладових або поліскладових слів у заголовку, преамбулі чи тексті інформаційного повідомлення. Використання односкладових слів, наприклад, робить заголовок новин стислим, ритмічним та легким для сприйняття. За рахунок використання слів зі складнішою складовою структурою відбувається виокремлення ключових моментів у текстовому масиві новин.

Засіб посилення голосового компоненту реалізується за рахунок високої рекурентності складів, які містять звуки з максимальним ступенем сонорності. Важливим засобом силабічної організації інформаційного повідомлення є засіб ритмізації. Його суть полягає у чергуванні наголошених та ненаголошених складів, які формують зразки розміреного та нерозміреного мовлення. Інформаційне

повідомлення має різноманітні ритмічні одиниці, роль яких виконують ритмічна група, синтагма, понад фразова єдність тощо.

Література:

1. Дечева С.В. Когнитивная синлабика / С.В. Дечева. – М. : Диалог-МГУ, 1998. – 215 с.
2. Потапова Р.К. Слоговая фонетика германских языков / Р.К. Потапова. – М. : Высшая школа, 1986. – 144 с.
3. Теория слога [Електронний ресурс] : огляд статті. – Режим доступу : <http://5ka.ru/43/8918/1.html>. – Назва з екрану.
4. Duanmu S. Syllable Structure: the Limits of Variation / S. Duanmu. – Oxford : Oxford University Press, 2008. – 275 p.
5. Syllable [Електронний ресурс] : огляд статті. – Режим доступу : <http://en.wikipedia.org/wiki/Syllable>. – Назва з екрану.

ВІДТВОРЕННЯ ПАРЦЕЛЯЦІЇ ЯК ЕМФАТИЧНОГО ЗАСОБУ

Денисенко Н. В. (Мелітополь)

У визначеннях парцеляції різні автори враховують різні аспекти цього синтаксичного явища. Наприклад, Ю. Н. Ванніков розглядає парцеляцію як засіб мовного членування речення й співвідносить зі сферою синтагматичного синтаксису [1, с. 21]. За його визначенням, парцеляція – це мовне членування граматичної моделі речення або, іншими словами, мовна реалізація речення в інтонаційно – змістовних єдностях [1, с. 23]. Такий підхід, який уявляється нами найбільш доцільним, передбачає наявність певної абстрактної синтаксичної моделі, яка підлягає певним перетворенням для її мовної реалізації.

Парцельовані конструкції являють собою роздрібнену, розірвану єдність, в якій „лінія розриву проходить через місце з’єднання синтаксичного зв’язку частин конструкції.” Зв’язок штучно “розривається”, і цим створюється певний експресивний ефект [1, с. 28].

Отже, парцеляція – це перш за все мовноуніверсальне синтаксичне явище, особливий прийом перетворення структури речення, що полягає у його експресивному членуванні. У такому разі потужним графічним емпатизатором сегментів висловлювання стає звичайна крапка (нерідко і знак оклику), яка ставиться не в кінці логічно завершеного повного речення, а між його частинами, що в телеграфний спосіб розставляє логічні акценти й робить художнє мовлення надзвичайно експресивним. Крапка стає маркером пауз, інтонаційних змін, носієм іллокутивної сили повідомлення. Зважаючи значний прагматичний потенціал емпатичного прийому парцеляції, його

адекватне відтворення в перекладі є обов'язковим, наприклад:

“So that was who it was. Richard the Third. Crouchback. The monster of nursery stories. The destroyer of innocense. A synonym for villainy” (Gordon G., “The Crooked Rain”, p. 203). – *Отже, це був той, хто був. Ричард третій. Перед ним плазували. Чудовисько з няньчиних казок. Вбивця невинних принців. Синонім для злодія* (пер. наш – Н. Д.).

Парцеляція в оригіналі сегментує вихідний фрагмент на емпатизовані синтагматичні відрізки, які в цьому контексті сприймаються як завершене в змістовому плані ціле. Перекладач майже впритул підходить до ідентичності відтворення синтагматики вихідного тексту, створюючи подібний ланцюжок парцельованих елементів, розташованих у порядку зростання емпатичного наголосу. Асиметрію спостерігаємо лише при відтворенні еліптичного *Crouchback*, якого в перекладі розширено до повного речення – *перед ним плазували*. Такий крок викликаний лексичними труднощами іншомовного перестворення, коли перекладач змушений був вдаватися до описового перекладу. Зрештою, таке рішення не порушує прагматичного балансу між оригіналом і перекладом.

Випадки синтаксичної подібності англійського та українського текстів дають можливість перекладачам максимально наблизитися до оригіналу при відтворенні парцеляції в поєднанні з анафоричним повтором. Подвійна емпатичність доречно відтворюється в перекладі:

She pressed. She saw. She shied away from it violently (Galsworthy J., “In Chancery” p. 56). – *Вона надавила. Вона побачила. Вона стрімголов помчала звідти* (пер. О. Тереха, с. 40).

Хоча перекладач і вдається до пермутації парцельованих сегментів, цільове речення є належним функціональним відповідником вихідного, оскільки адекватно відтворює емпатичність мовлення персонажа, який виражає недовіру до того, про що йдеться.

Література:

1. Ванников Ю.В. Явление парцеляции в современном русском языке : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Ю.В. Ванников. – М., 1965. – 39 с. 2 Gordon G. The Crooked Rain / G. Gordon. – Lnd. : Macdonald, 1954. – 350 p. 3. Galsworthy J. In Chancery / J. Galsworthy; Комментарий А.М. Березовского. – М. : Менеджер, 2004. – 320 с.

КАУЗАТИВНІ ЧИННИКИ ФАТАЛЬНОСТІ У СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІЙ СТРУКТУРІ РЕЧЕНЬ ІЗ ПРЕДИКАТОМ ДЕБІТИВНОСТІ У МОВІ ТВОРІВ С. МОЕМА

Дерев'янка О.А. (Івано-Франківськ)

Концепт неминучості/невідворотності характеризується найвищим рівнем облігаторності – фатальності, служить на позначення повинності, яку не можна відвернути, якій не можна перешкодити, бо вона не залежить від волі, бажання суб'єкта, а є тим, що судилося долею (вищою силою тощо). Основою модального значення неминучості є об'єктивна зумовленість дії. Неминучість трактуємо як об'єктивно повиннісний, але не усвідомлений зв'язок явищ.

До семантичного поля неминучості / невідворотності відносимо такі англійські лексеми-концепти як *fate, fortune, destiny, prediction, predestination*. У всіх названих словах є семантичний компонент 'неминучість', тобто те, що не можна відвернути, і що не залежить від людської волі.

Диференційними ознаками висловлювань із модальним значенням неминучості / невідворотності вважаємо імпліцитну інтенційність, спрямування у майбутнє, актуальність, відсутність альтернативи [1, с. 338–339]. Семантична характеристика ситуації неминучості може бути представлена за типом каузатора, з яким так чи інакше пов'язана неминуча дія.

Так, модальне значення невідворотності детермінується такими поняттями, як Бог (*She was a barren woman and, even though it was clearly God's will that she should be childless, she could scarcely bear to look at little children sometimes, her heart ached so — the tears rose to her eyes and one by one, slowly, rolled down her cheeks*), доля (*The world is hard and cruel. We are here none knows why, and we go none knows whither. We must be very humble. We must see the beauty of quietness. We must go through life so inconspicuously that Fate does not notice us*), життєвими закономірностями буття (*He only had two years in Paris: he had persuaded his people to let him come and study art instead of going to college; but at the end of that period he was to return to Seattle and go into his father's business*); *It was inevitable that she should marry: life was hard for a girl who had to earn her own living; and if she found someone who could give her a comfortable home she should not be blamed if she accepted*), інтуїцією, внутрішніми передчуттями (*I don't know why, but there's something in him that terrifies me. "No, no. I know I'm*

right. I know it. I feel it. Something terrible will happen to us”); He thought it was a terrible mistake to get mixed up with any of the actresses a chap was playing with. It was bound to lead to trouble), “законами” природи (Philip listened to her enumeration of the qualities which must be possessed by the perfect lover), внутрішніми потребами суб’єкта (Sooner or later he would marry some honest soul in Holland, and I felt sure he would be happy). В останньому реченні інтенсифікатором предикату неминучості виступає словоформа **sooner or later**. Це ж спостерігаємо і в наступних реченнях, як-от: *Sooner or later the human being in you will yearn for the common bonds of humanity; Sooner or later you’ll be ill and tired and old, and then you’ll crawl back into the herd; Sooner or later you were bound to fall in love and that would end it. After all, it had to happen sooner or later.* Модальне значення неминучості може також посилюватися інтенсифікаторами **undoubtedly, doubtless** тощо, наприклад: *To all intents you are a Christian still, and if there is a God in Heaven you will undoubtedly receive your reward; When you are a little older you will doubtless learn the advantage of minding your own business.*

Отже, досліджуваний матеріал переконує в тому, що предикати неминучості / невідворотності мають низку засобів вираження і виступають конститутивними компонентами простих і складних речень сучасної англійської мови. Своєрідність мовостилу Сомерсета Моєма полягає в особливості використання різних мовних засобів у формі предикатів дебітивності.

Література:

1. Дерев’янок (Тронь) О.А. Дебітивність як семантична категорія / Дерев’янок (Тронь) О.А. // Предикат у структурі речення : монографія / за ред. акад. НАПН України В.І. Кононенка. – Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2010. – С. 319–347.

СТРУКТУРНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕРГОНІМІВ

Дідур Ю.І. (Одеса)

Дослідження присвячено вивченню структурних особливостей функціонування **ергонімів** у різних мовах, зокрема англійської, української та російської. Під терміном **ергонім** розуміємо “власну назву певного об’єднання людей: організації, партії, установи, закладу та под., зокрема магазину, перукарні, ресторану та ін.” [2, с. 85]. **Мета** цієї

роботи – це встановлення спільних та відмінних рис у структурній організації ергонімів у досліджуваних мовах. **Об’єктом** дослідження є онімічний простір, **предметом** – ергонімічна його складова. **Матеріалом** дослідження було обрано по 100 назв популярних закладів харчування у трьох столицях – Києві, Лондоні та Москві. Велику увагу класифікації ергонімів приділяли багато вчених, але спроби встановлення спільних та відмінних рис структурних рис ергонімів у англійській, українській та російській мовах зроблено ще не було, що зумовлює **актуальність** цього дослідження. Так, серед структурних класифікацій було виокремлено прості слова, складні слова, абрєвіатури різноманітних типів та словосполучення [4, с. 53]; слова непохідні чи прості похідні, складні, абрєвіатури складові й звукові, назви, ускладнені цифрою індексацією, апозитиви – спеціально створені одиниці номінації, відсутні у загальнолітературній мові та словосполучення [5, с. 124]; однокомпонентні та двокомпонентні структурні моделі, а також описові конструкції [1, с. 95–104]; однокомпонентні, двокомпонентні й багатокомпонентні (описові) конструкції [3, с. 92]; вони також можуть бути представлені словом, словосполученням, реченням, текстом [6, с. 344]. На нашу думку, ергоніми можливо розподілити на однокомпонентні, двокомпонентні та багатокомпонентні структури. До **однокомпонентних** віднесемо ергоніми, які виражені **непохідними та простими похідними** словами, наприклад, *влада, лоза, sketch; харчевня, заречье, терсер*. Також сюди входять **складні слова та абрєвіатури**, на кшталт таких: *НЕБОсхил, Шеш-беш, Pieminister; Б-12* (приклад абрєвіатури було виокремлено лише у російських ергонімах). До **двокомпонентних** назв входять словосполучення різної структури: прийменник + іменник (*У гетьмана*), прийменник + числівник (*After 8*), прикметник + іменник (*Українські страви, Пекинская утка, The New Inn*), іменник + іменник (*Коза Дереза, Времена года, The Water Poet*), числівник + іменник (*Два гуся, Две палочки*) та ін. Ергоніми-**речення** можуть відноситися як до двокомпонентних, так і до **багатокомпонентних**, наприклад, *Здоровенькі були, A Little of What You Fancy*. **Багатокомпонентними** можуть також бути словосполучення ускладненої структури, такі як *Белое солнце пустыни та Powder Keg Diplomacy*. Процентне співвідношення різних структурних типів у досліджуваних мовах можемо представити у табл. 1:

Таблиця 1

**Співвідношення структурних типів
у російській, українській, англійській мовах**

Структурний тип	Українська мова	Англійська мова	Російська мова
Однокомпонентні	60	42	65
- непохідні слова	38	28	53
- похідні слова	33	6	8
- складні слова	5	8	3
- абрєвіатури	-	-	1
Двокомпонентні	38	38	32
- словосполучення	37	38	32
- речення	1	-	-
Багатокомпонентні	2	21	3
- словосполучення	2	19	3
- речення	-	2	-

Домінування однокомпонентних ергонімів зумовлено легкістю їх запам'ятовування та відтворення.

Література:

1. Беспалова А.В. Структурно-семантические модели эргонимов и их употребление в английском языке (на материале названий компаний) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук. – Донецк, 1989. – 16 с.
2. Бучко Д.Г. Словник української ономастичної термінології / Д.Г. Бучко, Н.В. Ткачова. – Х. : Ранок-НТ, 2012. – 256 с.
3. Кутуза Н.В. Структурно-семантичні моделі ергонімів (на матеріалі ергонімікону м. Одеси) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Д.Г. Бучко. – Одеса, 2003. – 214 с.
4. Ткачук В.И. Структурные типы новых собственных названий в русском языке современной эпохи / В.И. Ткачук // Исследования по русскому языку и методика его преподавания. – Днепропетровск, 1972. – С. 53–57.
5. Хейлик Т.А. Особенности образования эргонимов в современном русском языке / Т.А. Хейлик // Шоста республіканська ономастична конференція : тези доповідей і повідомлень. – Ч. 2. – Одеса, 1990. – С. 123–124.
6. Ходоренко А.В. Когнитивные аспекты функционирования современной антропонимики (на примере наименований групп лиц) / А.В. Ходоренко. – Дніпропетровськ : Пороги, 2011. – 422 с.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. <http://www.yell.com>; 2. <http://www.restoran.ru>; 3. <http://www.restoran.ua>

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК СПОСІБ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗООНІМІЧНОГО ФРЕЙМУ

Долбіна К.Д. (Одеса)

Головною **метою** роботи є з'ясування когнітивних структур організації онімічних одиниць у ментальному лексиконі носіїв англійської, української та російської мов, а також місце досліджуваних онімічних концептів у ментальних картинах світу трьох етносів. **Об'єктом** вивчення є онімний простір англійської мови, **предметом** – зооніми, зокрема їх репрезентація у ментальному лексиконі носіїв англійської, української та російської мов. **Матеріалом** дослідження послуговували результати вільного асоціативного експерименту.

Одним з провідних методів психолінгвістичних досліджень є асоціативний експеримент, у якому “конструюються мережі асоціацій у свідомості індивіда й етносвідомості” [5, с. 110], завдяки чому чітко виявляється структурна організація знань у ментальному лексиконі. Вільний асоціативний експеримент слугує “цінним джерелом інформації” та є дуже корисним у дослідженні “психологічних еквівалентів “семантичних полів» [3, с. 9], які є синонімом відсутнього у той час у російській лінгвістиці терміна **фрейм** [1, с. 236]. Асоціативний психолінгвістичний експеримент дійсно дозволяє пізнати індивідуальні, ідіолектні фрейми, утім числі й онімні, а через встановлення асоціативних норм – також корпоративні та загальномовні фрейми [2, с. 236].

У мисленні людина оперує концептами, тож такий експеримент дозволяє зрозуміти, з чого складається і як побудована матриця мовленнєвої поведінки людини [6, с. 103]. Асоціативний експеримент є продуктивним інструментом у дослідженні концептів, ментальних процесів та концептуальної картини світу [4, с. 104].

Семантичне наповнення зоонімічних концептів найкраще віддзеркалюється в їх асоціативному полі, яке, у свою чергу, можливо пізнати лише за допомогою асоціативного експерименту. Результати експерименту дозволили виокремити превалюючі типи реакцій реципієнтів, серед яких переважають реакції-гіпероніми (57.58%), друге місце посідають реакції, які характеризують ціле через частини (9.09%), а також синонімічні реакції (9.09%), реакції за суміжністю (9.09%) та фонетичні реакції (9.09%), на третьому місці реакції за схожістю й загадкова (по 3.03%). Можемо висновувати, що превалюючі

гіперонімічні, по суті класифікаційні асоціації “варто назвати лінивими” [2, с. 308], так само, як і фонетичні.

У реакціях реципієнтів, якщо вони є носіями однієї мови, завжди буде спільне і відмінне. Спільне, у даному випадку реакції-гіпероніми, реакції, які характеризують ціле через частини, синонімічні реакції, реакції за суміжністю та фонетичні реакції належать загальномовному фреймові. Нижня частина асоціативного поля, тобто поодинокі, суто індивідуальні асоціації, у нашому експерименті реакції за схожістю й загадкова, належить до індивідуального зоонімічного фрейму.

Література:

1. Карпенко О.Ю. Асоціативне визначення семантичного наповнення онімічних концептів / О.Ю. Карпенко. – Горлівка; Донецьк : Вид-во ГДПІМ, 2005. – 17 с.
2. Карпенко О.Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.15 / О.Ю. Карпенко. – К., 2006. – 416 с.
3. Леонтьев А.А. Общие сведения об ассоциациях и ассоциативных нормах / А.А. Леонтьев // Словарь ассоциативных норм русского языка. – М. : Изд-во Москов. ун-та, 1977. – С. 5–16.
4. Неклесова В.Ю. Когнітивна природа власних назв на позначення часу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / В.Ю. Неклесова. – Одеса, 2010. – 230 с.
5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
6. Ткаченко Г.В. Англomовні хрематоніми як лінгвокогнітивні феномени картини світу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Ткаченко Г.В. – Одеса, 2012. – 235 с.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СИНЕРГЕТИКИ

Домброван Т.І. (Одеса)

Лінгвістична синергетика, або лінгвосинергетика, – це напрям у сучасній науці про мову, що базується на міждисциплінарному підході до вивчення мови і мовлення як синергетичних систем.

Огляд спеціальної літератури за останні роки свідчить про зростання професійного інтересу до можливостей вивчення мовної системи з використанням понятійного апарату і методик дослідження, що розробляються й пропонуються лінгвістичною синергетикою.

У межах лінгвосинергетики вже можливо виокремити два магістральні напрями – *лінгвосинергетику мови* і *лінгвосинергетику мовлення*. Остання має досить розгалужену структуру і включає:

- синергетику тексту (див. праці Г.Г. Москальчук, К.І. Белоусова),

- синергетику дискурсу (див. праці О.Ю. Муратової, Л.С. Піхтовнікової, Є.В. Пономаренко та ін.),
- синергетику мовленнєвих девіацій (див. праці Р.Г. Піотровського) і
- синергетику ідіолекту (див. праці О.О. Семенець та ін.).

Лінгвосинергетика мови ставить на меті дослідження завжди рухомої, еволюційної, мінливої, ієрархічно побудованої системи мови, фокусуючи особливу увагу на когерентній взаємодії окремих елементів і підсистем у станах міжфазових переходів, або так званих режимах “з загостренням”, які можуть спричинити якісні зміни в організації та функціонуванні мови. У такому розумінні лінгвосинергетика мови зближується з історією мови й покликана змоделювати проходження мовою “критичних” станів у розвитку системи з подальшим прогнозуванням можливих шляхів змін у ході еволюції.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ОДНА З ФОРМ ФАХОВО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Драпалюк Г.С., Ільчишин Н.М., Пиндик Н.І. (Львів)

Сучасний етап розвитку науки, новітніх технологій та методів навчання знаходить своє відображення в навчальному процесі. Вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням в технічному вищому навчальному закладі скеровано на розвиток основних навичок та вмінь у соціальному та професійному спілкуванні.

Інноваційними засадами Рамкової програми з німецької мови є розвиток діяльнісної комунікативної компетенції, що передбачає практичне оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності та комунікативне використання німецької мови, як у повсякденних, загальних, ділових ситуаціях так і у фахових [1, с. 9].

Метод проектів є ефективним засобом вивчення та поглиблення іноземної мови за професійним спрямуванням. Він створює добрі умови для самостійної комунікативної діяльності студентів та реалізації вже набутих знань та умінь. Кожен проект реалізується в чотири етапи: етап підготовки (вибір теми), етап виконання, презентація та підведення підсумків (оцінювання). Презентаційний етап передбачає власне презентації, як результат проектної роботи. Він належить до фахово орієнтованих технологій в навчальному процесі. На цьому етапі студенти готуються до усної доповіді та презентації проекту. Дуже часто використовується мультимедійна презентація. Вона являє собою

не лише сучасний засіб навчання, але і є одним з провідних методів навчання. В залежності від подачі презентації з використанням мультимедійних засобів інформації презентація може бути подана як лінійним так і нелінійним способами. Нелінійний спосіб дозволяє людині безпосередньо брати участь поданні інформації. У випадку живої презентації аудиторія має можливість задавати доповідачеві питання, пояснювати терміни, діаграми.

Підготовка до презентації та сама презентація вимагає ретельної самостійної підготовки, а її реалізація відбувається з використанням вже набутої фахової мовленнєвої компетенції, а також креативності. Якщо презентація викликає жваву дискусію, то її можна вважати успішною. Презентаційний етап ставить за мету не лише донести інформацію, її візуалізацію, але й розкрити фаховий аспект. В технічному вузі презентація здійснюється як на початковому етапі навчання, так і на основному. На початковому етапі презентація має більш загальний та інформаційний характер. На основному етапі навчання, після набуття фахової компетенції студенти повинні вміти розкривати і відтворювати фаховий зміст комунікативними прийомами зі специфічними фаховими наповненнями (порівняння, дефініція, класифікація, пояснення, обґрунтування, докази, судження).

Для реалізації якісної презентації має значення ще один важливий аспект – психологічний. Виступ перед аудиторією є результатом самостійної інформаційно-пошукової роботи та сам спосіб її подачі. Майбутні фахівці технічних спеціальностей, менеджери повинні володіти методикою підготовки презентацій для практичної діяльності в майбутньому.

Література:

1. Анеліна С.М. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України / С.М. Анеліна, Л.С. Аззоліні. – К. : Ленвіт, 2006. – С. 9.

ІМПЕРАТИВ У СКЛАДНИХ РЕЧЕННЯХ (на матеріалі англійської та української мов)

Дрінко Г.Г. (Горлівка)

Останнім часом увагу дослідників привертають імперативні речення, які у своїх семантико-прагматичних властивостях дуже тісно пов'язані з комунікативною ситуацією, оскільки від умов і різноманітних

характеристик комунікативного акту більшою мірою залежить адекватна інтерпретація спонукальних речень [2].

Імператив бере участь в організації не лише простих, але й складних речень. Аналізуючи семантику імператива в складному реченні, необхідно відзначити схожі та відмінні риси з імперативом у простому реченні.

Суб'єктами дії в складному реченні, також як і в простому, є: “прямий адресат”, “непрямий адресат”, “адресат спільної дії”. Л.О. Сергієвська розрізняє моносуб'єктні та полісуб'єктні складні речення [3, с. 90], наприклад: *Приходь, відповіла вона, і її тихе “ти” сповнило його чарівним теплом* [8, с. 339]. У полісуб'єктних складних реченнях учасниками дії є декілька осіб, наприклад: *Та ви зайдіть, ми вам розкажемо, а ви їх у “Перці”... От матеріальчик! Зайдіть, поговоримо!* [5, с. 304].

Модально-часовий план імператива в простому реченні часто уточнюється показниками часу *зараз, негайно, завтра, пов, at once, immediately* та ін. Дія виконується / не виконується безпосередньо після моменту мови або в недалекому майбутньому. У складному реченні може міститися відразу декілька часів, наприклад: *Сказала – йди, скажи лицареві, якщо пам'ятає мене, щоб прийшов до мене, а не пам'ятає, щоб дав мені шматочок хліба для матері* [6, с. 256]. Час спонукування може уточнюватися підрядними реченнями, особливо чітко це просліджується в підрядних реченнях часу, наприклад: *Коли візьмете Здолбуново, братці, і знищите Петлюру, не забудьте сказати тамошнім мешканцям: громадяни, великодушно пробачте, що змушені були дати біі [6, с. 219]. “Here's Matt's letter! Read it and take it to Grandma when you have finished with it” adding presently in an absent voice, “then bring it back to me”. “Візьми лист Метта! Прочитай і коли закінчиш, знеси його бабусі,” і неухважно додала, – “потім віддаси його назад мені” [9, с. 142].*

Прості спонукальні речення виражають усі відтінки спонукальної модальності, починаючи від категоричних (наказ, команда) до некатегоричних (прохання, благання) [1, с. 12]. У категоричних мовленнєвих актах, таких як команда, наказ, заперечення, складні речення не використовуються, оскільки вони характеризуються граничною стислістю, лаконічністю. В.С. Храковський, О.П. Володін відмічали, що “для контекстів імперативних форм, які виражають наказ, не характерно викладання його причин та мотивів, тим більше що, наказ начальника до підлеглого, не підлягає обговоренню й звичайно віддається в ситуації дефіциту часу” [4, с. 165]. Складні речення частіше використовуються в

тому разі, де потрібно уточнення мотивів спонування, наприклад: “*Wait just half a minute*”, *she cried, “and I’ll be ready for you”* *Почекай хвилинку, вигукнула вона, зараз я тобі все приготую* [9, с. 369]. *Коваль прочитав: “Ідь звідси на чотири вітри, бо інакше буде тобі смерть!”* [7, с. 209]. Слід зауважити, що складні речення передають відтінки, починаючи від нейтрального спонування й закінчуючи некатегоричним.

Література:

1. Воронцова Г.Н. Очерки по грамматике английского языка / Г.Н. Воронцова. – М. : Изд-во лит. на иностр. яз., 1960. – 390 с. 2. Головина Н.В. Семантика императива и способы его выражения в современном английском и русском языках : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук / Н.В. Головина. – М., 1997. – 18 с. 3. Сергиевская Л.А. Сложное предложение с императивной семантикой (в современном русском языке) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Л.А. Сергиевская. – М., 1995. – 401 с. 4. Храковский В.С. Семантика и типология императива : Русский императив / В.С. Храковский, А.П. Володин. – Л. : Наука, Ленингр. отд., 1986. – 213 с.

Джерела ілюстративного матеріалу:

5. Вишня О. Вишневі Усмішки / О. Вишня. – К. : Держ. вид-во худ. літ-ри, 1960. – 480 с. 6. Довженко О. Кіноповісті / О. Довженко. – К. : Дніпро, 1983. – 439 с. 7. Кашин В. Твори : В 3 т / В. Кашин. – К. : Дніпро, 1987. – 1150 с. 8. Підмогильний В. Оповідання / В. Підмогильний. – К. : Наукова думка, 1991. – 800 с. 9. Cronin A.J. Hatter’s Castle / A.J. Cronin. – Foreign Languages Publishing House. – М., 1963. – 669 с.

ПРИЧИНИ КОМУНІКАТИВНИХ НЕВДАЧ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ КОМІЧНИЙ ЕФЕКТ (на матеріалі англомовного кінодискурсу)

Дубцова О.В. (Харків)

1. Метою роботи є виявлення й опис причин комунікативних невдач, що супроводжуються комічним ефектом.

2. Комунікативну невдачу (КН) визначаємо як “ситуацію комунікації, де має місце нерозуміння або неадекватне розуміння одним з комунікантів мовленнєво-поведінкового акту іншого й факт нерозуміння / неадекватного розуміння есплікується вербальними / невербальними діями комунікантів” [1, с. 61].

3. КН першого типу становлять собою мовленнєво-поведінкові акти, у яких не відбувається семіозису, тобто мовний вираз адресанта

не актуалізує у свідомості адресата ніякого значення / концепту (ментального образу певної сутності або цілої ситуації позалінгвальної дійсності) й не відсилає адресата ні до якого референта (цієї сутності / ситуації).

4. КН другого типу являють собою мовленнєво-поведінкові акти, у яких вербальний вираз або невербальна дія активує у свідомості адресанта та адресата різні концепти, відсилаючи до двох різних референтів (сутностей / ситуацій). Концепт розглядаємо як одиницю “ментальних чи психічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, що відбиває знання та досвід людини, й оперативну змістовну одиницю пам’яті, ментального лексикона, концептуальної системи й мови мозку, усієї картини світу, відбитої в людський психіці” [2, с. 90].

5. Аналізовані КН виникають через технічні, лінгвокогнітивні, когнітивні і власне лінгвальні причини. КН першого типу також можуть бути результатом фізіологічних причин.

5.1. Фізіологічні причини КН пов’язані з аномальним фізичним станом адресанта або адресата (алкогольне сп’яніння, наркотична залежність, втрата свідомості через біль, хворобу, втрата пам’яті тощо), який унеможливує їх повноцінну участь у процесі комунікації.

5.2. Технічні причини обумовлені механічним комунікативним шумом, що спричиняє деформацію інформації в каналах комунікації (шум мотора автомобіля / вентилятора тощо, гомін у приміщенні / на вулиці, несправності телефонного апарату, якщо спілкування ведеться по телефону тощо).

5.3. Лінгвокогнітивні причини КН виявляються у незнанні мови, якою ведеться комунікація.

5.4. Когнітивні причини є результатом різниці у пресупозиційному фонді комунікантів, яка, перш за все, обумовлена несформованістю відповідних концептів у учасників комунікації або нерозумінням характеру зв’язків між ними.

5.5. Лінгвальні причини КН пов’язані з відхиленням висловлення адресанта від стереотипної семіотичної моделі мовленнєвої поведінки.

6. КН можуть супроводжуватися комічним ефектом, який виникає внаслідок порушення онтологічних, етологічних, лінгвоетологічних або лінгвальних норм у ситуації комунікації. Комуніканти можуть і не усвідомлювати невідповідність нормі, у той час як інтерпретатор кінодискурсу (глядач) помічає відхилення від норми, що призводить до комічного ефекту. Якщо ж невідповідність нормі усвідомлюється безпосередніми учасниками комунікативної ситуації, комічний ефект знімає напруження і допомагає вирішенню КН.

Література:

1. Дубцова О.В. Комунікативна невдача як об'єкт лінгвістичного дослідження / О.В. Дубцова // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – 2011. – № 972. – С. 57–62.
2. Краткий словарь когнитивных терминов / [Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина ; под. общей ред. Е.С. Кубряковой]. – М. : Москов. гос. ун-т, 1996. – 245 с.

ВИГУКИ ЯК СУПУТНИКИ ІМПЕРАТИВУ

Дудка Л.А. (Харків)

Серед граматичних форм та засобів вираження спонукання вживання наказового способу спостерігається найчастіше. Однією з проблем вивчення імперативу є семантична класифікація його значення. Запропоновані класифікації (Ф. Брюно, М. Гревісс, Л. Лафстед) подають значну кількість семантичних варіантів, охоплюючи наказ, вимогу, заборону тощо. У основі численних семантичних різновидів імперативних речень лежать комунікативна та експресивна функції, а також орієнтація на реципієнта, що виражається не тільки формою дієслова, але й наявністю відповідного мовного матеріалу, що й спричиняє необхідність аналізу супутніх імперативу службових слів, у першу чергу – вигуків.

Проблема вигуків у поєднанні з імперативом постає актуальною: Ш.Балі відзначав особливу інтонацію французького імператива, яка є органічною особливістю дієслівної форми, а саме це й наближає імператив до вигуків. Обидві ці граматичні категорії притаманні усному мовленню. Імператив є носієм різних емоційно-вольових значень, а основна функція вигуку полягає в тому, щоб надати емоційності та висловити волевиявлення.

Через те що вигук не несе номінативної функції, зв'язок між ним та дієсловом є особливим. Як окрема категорія, вигук об'єднує різноманітні слова та словосполучення, серед яких одні не є понятійними, тоді як інші, відображаючи поняття, мають навіть дуже широке та невизначене семантичне значення. Є й такі, що виражають чітко визначені поняття. Ознака семантичної визначеності-невизначеності вигуків грає важливу роль у його взаємодії з імперативом. Також слід зазначити, що деякі невизначені вигуки, сполучаючись із імперативом, можуть змінювати значення в порівнянні з розповідними реченнями в індикативі. Так наприклад, вигуки *oh* та *ah* можуть бути багатозначними та виражати захоплення, радість, здивування, жаль страх

здивування, проте в спонукальному реченні вони пом'якшують наказ:
Ah ! Non, ne dis pas n'importe quoi, s'écria-t-il.

Так звані вторинні вигуки, похідні від дієслівних форм, теж дуже часто вживаються з імперативом, слід звернути увагу на те, що при цьому їх емоційне забарвлення превалює над спонукальним. Проте, вони частіше вживаються з індикативом, виражаючи схвалення, сумнів, жаль, презирство. Вигуки від дієслова *aller* часто мають значення наполегливого прохання, їх місце нефіксоване, а вживання не пов'язане з попереднім та наступним висловлюванням. Характерною є також відсутність узгодження вигуку з особою дієслова: *Allez, vai ! Je ne suis pas encore gateau !*

До групи вторинних вигуків також відносять зареєстровані словниками: *gare, halte, va, donc, allons, allez, tiens, tenez, voyons*. Вигук *voyons* має семантику, що варіюється залежно від його вживання з індикативом чи імперативом та часто виступає синонімом до вигуків *allons* та *allez*: *Voyons, Mathilde, combien cela coûterait-il ?* Перехід імперативних форм дієслова до категорії вигуків спостерігається досить часто.

Серед вигуків що супроводжують імператив вирізняється група з кличним значенням *ohé, holà, allô* та вигуків, які набувають такого значення саме в наказовому реченні таких як *allons, voyons, tiens*. До сказаного вище слід додати, що слова-речення теж мають імперативну модальність: *courage, grâce, silence, pitié*, проте, такі властивості характерні й імперативним вигукам *chut, stop, halte, gare*, тому їх відносять до категорії вигуків або вигукових сполучень (М. Гревісс). Така транспозиція пояснюється втратою цими словами номінативної функції, хоча за ними й закріплюється певне значення. Досить часто імператив супроводжується частками, похідними від повнозначних граматичних категорій, які допомагають диференціювати семантику та підсилюють забарвлення, а той факт, що вони знаходяться у препозиції до дієслова в імперативі, наближає їх до вигуків. У обох випадках можна сказати, що імператив залучає елементи похідні від значеннєвих слів, які втрачають при цьому свою семантику.

Різноманітність імперативних конструкцій потребує постійної подальшої класифікації через перманентне виникнення нових емоційно-вольових ситуацій що потребують нових засобів. Такими виступають вигуки, які будучі наближеними до імперативу, не виконують номінативної функції, що дозволяє останньому імпліцитно їх мотивувати. Слід додати, що віддієслівні вигуки виражають спонукування новими емоційно забарвленими засобами, а частки, які походять

від понятійних слів, дозволяють відтворювати найрізноманітніші відтінки спонування, починаючи від поради і закінчуючи безапеляційним наказом, що часто зумовлено семантичним значенням слова, від якого вона утворена.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН З ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Дудолодова О.В., Шамаєва Ю.Ю. (Харків)

Сучасні вимоги до системи вищої освіти України, які висуває Болонська угода, обумовлюють сьогодні необхідність внесення змін та удосконалення системи фахової підготовки студентської молоді. Актуальність такого реформування змісту освіти стосується, серед іншого, й підготовки майбутніх філологів до професійного спілкування іноземною мовою.

Трансформації торкаються не лише процесу вивчення першої іноземної мови, але й другої, що дозволяє вивести процес формування вторинної мовної особистості студентів на якісно новий рівень, завдяки розширенню змісту загальної мовної підготовки.

Новий лекційний курс “Загальна теорія другої іноземної мови” викладається студентам денного відділення п’ятого року навчання факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та покликаний вирішити деякі з цих завдань. Метою цього курсу є формування у майбутніх магістрів та спеціалістів основних теоретичних знань у галузі другої іноземної мови. До завдань курсу відносяться: уможливлення кращого усвідомлення другої іноземної мови шляхом зіставлення її з першою іноземною мовою, а також глибше та точніше розуміння її сучасних закономірностей та особливостей, серед іншого тенденцій розвитку.

У поєднанні з курсами загального та окремого мовознавства ця дисципліна повинна розвивати лінгвістичне мислення, вміння аналітично осмислювати та узагальнювати отримані теоретичні знання, уникаючи при цьому сумарного повторення правил, засвоєних у практичному курсі другої іноземної мови. Важливо не тільки донести до студентів певний обсяг інформації, але й допомогти їм усвідомити, що узагальнене, системне вивчення основних моментів теорії іноземної мови підвищує рівень практичного володіння нею.

Вивчення цього курсу передбачає ознайомлення студентів з основними етапами розвитку другої іноземної мови, що вивчається, її формами існування на сучасному етапі, особливостями її граматичної будови, розвитком її словникового складу, а також функціонально-стилістичними системами та експресивними засобами другої іноземної мови, що вивчається. Усе це дозволить студентам застосовувати теоретичні знання у процесі міжкультурної комунікації та педагогічної діяльності, робити самостійні узагальнення та висновки за результатами аналізу мовного матеріалу, а також активно вести самостійні наукові дослідження у галузях компаративного вивчення окремих аспектів двох або більше іноземних мов.

Запропоновані структура та зміст курсу допомагають інтегрувати конкретні приклади мовного функціонування у теоретичні положення, а також уникнути повторень у висвітленні загальних проблем. Протягом лекцій засвоюються ключові аспекти дисципліни, розкриваються основні закономірності та особливості, притаманні англійській мові як другій іноземній, а вивчення окремих підтем передбачено для самостійного опрацювання студентами.

Як результат, такий курс дозволяє розширити теоретичну та практичну базу фахової компетенції студентів-філологів з метою підвищення ефективності їхньої майбутньої професійної діяльності.

ФАКТОРЫ ИЗУЧЕНИЯ МОЛОДЁЖНОГО СЛЭНГА

Емельянова Л.Л. (Одесса)

Целью работы выступало выявление определяющих факторов ономаσιологической структуры слэнгизмов и типов их мотивации в русском и английском языках с представлением концептуальной модели их образования, полученной с помощью всестороннего ономаσιологического анализа всех полученных данных. Для построения когнитивно-ономаσιологической модели номинации следует анализировать как внутреннюю форму слова, его этимон, так и концептуальный фрагмент социодействительности, послуживший мотивационной базой наименования.

Изучение лексики речи современной молодёжи с учетом когнитивных и словообразовательных факторов на начальном этапе работы был направлен на распределение выявленных единиц с точки зрения прозрачности их внутренней формы и характера мотивации.

При этом все полученные наименования мы распределили в три группы, одна из которых объединила единицы с прозрачной внутренней формой, отражающей круг аксиологических ценностей субъектов номинации – так называемой “истинной”, не подлежащей сомнению и облегчающей описание мотивационной специфики этого вида слов: *абитура* ‘абитуриенты’; *кликуха/ник* ‘кликча, прозвище’; *молднет* ‘социальные виды сети, популярные среди молодежи’; *drag* ‘скуотища, занудщина’; *школота* ‘школьники, дети’; *demo* ‘демонстрация’; латентной – требующий восстановления этимона и восстановления мотивации своего возникновения – *нуб* ‘новичок’; *драча* ‘средство передвижения’; *ботан* ‘заучка, усердно учащийся человек, от слова *ботать* – учиться’; *wuss* ‘слабак’; и промежуточной, в которой внутренняя форма в достаточной степени понятна носителю современного языка, но не позволяет в той или иной степени достоверно интерпретировать мотивацию возникновения слова, отсылая исследователя к весьма широкой онтологической сфере: *clam up* ‘замолкать, затыкаться, прекращать давать показания’; *косяк* ‘ошибка, неверное решение’; *posse* ‘бандитская группировка, занимающаяся торговлей оружием или наркотиками; братва’; *бакланить* ‘драться’; *депра* ‘депрессия’; *комиксы* ‘каникулы’; *fade* ‘плохие отметки в школе, колледже’; *a-go-go* ‘дискотека’; *ice* ‘верное дело, верняк, без дураков’; *jake* ‘человек, у которого все в порядке, которому можно верить’; *гера/герыч* ‘героин’; *пушить* ‘вести себя дерзко, неадекватно, быть неуправляемым’; *buzzwords* ‘модные словечки’; *chicken head* ‘некрасивая девочка’; *quencher* ‘порция спиртного, пива’. Ассоциативная связь значения слова признака номинации наблюдается в достаточно большом количестве рассматриваемых слов. Особенно доступна эта связь там, где номинация происходит по сходству, т. е. где налицо метафорический перенос: *birdcage* ‘студенческое общежитие’ – ср. с рус.: *медвежатник*; *zombie* ‘уставший человек, доходяга’; *vibes* ‘чувства’; *cool, hip* ‘замечательный’, ср. с рус. *клёвый, хиповый*. В приведенных примерах зависимость значения слова и признака номинации прямопропорциональна. Знание значения слова влечёт за собой понимание носителями языка признака, положенного в основу наименования, а по признаку определяется оценочная характеристика. Но нередко в словах молодежного слэнга корректная связь между мотивационным признаком и характеристиками объекта, а следовательно и значением слова пропадает. Признак наименования в таких случаях не полностью раскрывается через значение слова,

а по признаку трудно судить о значении: *alarm clock* ‘пожилой человек, сопровождающий молодую девушку’; *duck’s ass* ‘юношеская прическа’.

Функционально-семантический подход даёт возможность проанализировать реальные варианты сочетаемости выделенных лексем в социальном контексте. Внутренняя форма рассматриваемых лексических единиц имплицитно включает глубинные процессы социальной стратификации молодёжного дискурса. Получены объективные данные о влиянии молодёжного словаря на лексический пласт языковой системы в двух культурах, отслежены особенности формирования студенческого вокабуляра, основными путями обогащения которого выступает использование слов в образном значении, употребление лексических и семантических неологизмов.

КВАНТИТАТИВНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО СКЛАДУ ТА ГРАМАТИЧНОЇ БУДОВИ БАГАТОЗНАЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ (на матеріалі німецької мови)

Євчук А.М. (Чернівці)

Дослідженню граматичної структури та компонентному аналізу фразеологічних одиниць (далі ФО) завжди приділялась значна увага у наукових працях. Ми погоджуємося з думкою деяких мовознавців [3, с. 147; 4, с. 64–69], які стверджують, що аналіз ФО з формального боку, а саме з урахуванням граматичних категорій, властивих фразеологізмам, дає можливість більш об’єктивно класифікувати фразеологічні одиниці.

Об’єктом нашого дослідження є німецькомовні багатозначні ФО, відібрані методом суцільної вибірки з „Німецько-українського фразеологічного словника” Гаврися В.І., Пророченко О.П. (30 тис. ФО) [2] та „Немецко-русского фразеологического словаря” Біновича Л.Э., Гришина Н.Н. (14 тис. ФО) [1], а предметом їх лексико-семантичні та структурні характеристики. Мета дослідження – виявити ФО якого компонентного складу та граматичної будови схильні до полісемії. Ми проаналізували 1047 багатозначних ФО із фразеологічних словників німецької мови [1; 2] та виявили, що найбільша кількість двозначних ФО складаються з трьох компонентів **прийменика** (Pron.) + **іменника** (N) + **дієслова** (V) – 292 багатозначні ФО (27,8%), наприклад: *vor Anker liegen* 1. мор. стояти на якорі; 2. розм. сидіти (в ресторані); *etw. in Anschlag*

bringen (або nehmen) книжн. 1. орієнтовно обчислювати, обраховувати, прикидати *перен.* зважати на *що-н.*, 2. брати до уваги *що-н.*; *j-m in die Hand fallen* 1. попастися в руки *кому-н.* опинитися в *чийх-н.* руках; 2. трапитися, нагодитися, підвернутися *кому-н.* та ін. Другу за величиною групу утворюють також двозначні ФО, утворені сполученням двох компонентів **іменника** (N) + **дієслова** (V) – 186 багатозначних ФО (17,7%), наприклад: **den Hanswurst machen** (або spielen) *розм.* 1. клеїти дурня; 2. удавати з себе дурного, прикидатися дурником; **das Hausrecht brauchen** (или ausüben) 1. користуватися правом хозяїна дома (или лица, ответственного за служебное помещение); 2. виставлять за дверь, выпроводить из дома *кого-л.*; *букв.* воспользоваться правом хозяїна дома та ін. Серед багатозначних ФО з трьома, чотирма та п'ятьма значеннями також переважають ФО з вказаною вище структурною будовою.

Отже згідно з результатами проведеного дослідження, серед багатозначних німецькомовних ФО найбільше ФО утворюються поєднанням **прийменника** (Pron.) + **іменника** (N) + **дієслова** (V), що пов'язано, очевидно з їх значною кількістю у фразеології та здатністю даного структурного типу до подальшого метафоричного переосмислення. Таким чином можна вважати модель **Präp. + N + V** найбільш схильною до утворення нових значень у ФО німецької фразеології.

Ми досліджували також компонентний склад багатозначних ФО за частинами мови. З'ясувалося, що у будові багатозначних ФО найбільше **іменників** – 574 (51%), на другому місці **дієслова** – 292 (26%), на третьому місці **прикметники та прислівники** – 177 (16%). Отже, як свідчать результати дослідження, іменник дійсно можна вважати центром ФО (у тому числі багатозначної), що зумовлено їх найбільшою кількістю у словниковому складі німецької мови, різноманітністю і належать до всіх структурних моделей. Окрім того саме іменники легше піддаються подальшому переосмисленню і використовуються для номінації нового.

Література:

1. Немецко-русский фразеологический словарь / [состав. Л.Э. Бинович, Н.Н. Гришин]. – М. : Русский язык, 1975. – 656 с.
2. Німецько-український фразеологічний словник : В 2 т. / [уклад. В.І. Гаврись, О.П. Пророченко]. – К. : Рад. школа, 1981. – 798 с.
3. Левицкий В.В. Лексикология немецкого языка / В.В. Левицкий. – Черновцы : Книги – XXI, 2010. – 376 с.
4. Чернышева И.И. Фразеология современного немецкого языка / И.И. Чернышева. – М. : Высшая школа, 1970. – 200 с.

ПРОБЛЕМЫ ЛИНГВИСТИКИ В XXI ВЕКЕ

Ейгер Г.В. (Хамельн, ФРГ)

В 1900 году математик Д. Гильберт перечислил 23 проблемы, решение которых, по его мнению, должно определить дальнейшее развитие математики. В 2007 году профессор литературоведения и теории СМИ университета г. Маннгейм Д. Герш по аналогии выдвинул 10 проблем, важных для современных гуманитарных наук. Представляется, что и для лингвистики составление такого перечня проблем было бы полезным, поскольку позволило бы увидеть их в новом свете.

1. Проблема происхождения языка и коммуникации. Исследования палеонтологии, археологии и истории, а также данные теории коммуникации позволяют решить эту проблему уже в ближайшем будущем.

2. Проблема “врожденной грамматики” языка (проблема Н. Хомского). Современная нейропсихология (в частности, открытие “зеркальных нейронов”), анализ детской речи и обобщение данных психологии и психолингвистики уже сейчас дают возможность выдвинуть альтернативную гипотезу, объясняющую быстрое усвоение языка ребенком.

3. Проблема внутренних “-иконов” человека: лексикона, грамматикона, прагматикона, определение их взаимодействия и связи с соответствующими “-иконами” второго языка. Определение с помощью современных нейропсихологических методов участков мозга, ответственных за процессы перекодирования, позволит верифицировать гипотезу о наличии в языковой памяти человека “транслатикона”, что будет способствовать решению проблемы переводческих способностей.

4. Проблема “язык и образ”. Имеются в виду образы людей, артефактов, коллективов и событий, возникающие у человека или сознательно продуцируемые им. Решение этой проблемы важно для изучения различных функций языка и, в частности, процессов речепроизводства и -восприятия, и теории образов – имиджелогии (термин писателя М. Кундеры), которая сейчас находится на уровне протонауки.

5. Проблема аутокоммуникации (одна из основных проблем речемыслительной деятельности) – определение ее связи с внутренней речью, условий ее возникновения и перехода во внешнюю речь.

6. Проблема “язык и смысл”, рассматривающая смысл и значение, виды смысла (прямой, косвенный, имплицитный и их взаимодействие, квантование смысла, процессы формирования и передачи смысла. Это комплексная проблема, требующая привлечения данных психологии, нейропсихологии, философии и герменевтики.

7. Проблема эволюции языка и его функций. Язык – саморазвивающаяся система, компоненты которой развиваются несинхронно и неравномерно, что затрудняет периодизацию его развития. Большую роль в решении этой проблемы должны сыграть синергетика, теория хаоса, общая теория саморазвивающихся систем (М. Эпштейн).

8. Проблема информологии (лингвистический аспект) и сопряженная с ней проблема автоматического (письменного и устного) перевода. Информология занимается описанием, переработкой, хранением, передачей, извлечением и восприятием информации. Возникновение интернета, с одной стороны, дает доступ к огромному объему информации, а с другой стороны, предъявляет новые серьезные требования к ее поиску. Возникает проблема определения релевантности информации, “информация и знание”. По нашему мнению, информация извлекается, а знания добываются.

9. Проблема “лингвистики интернета”. Важно изучение языка интернет-коммуникации как второй виртуальной реальности, взаимодействия с другими ее видами и с константной реальностью.

10. Проблема самосознания лингвистики как теории. Изучение образа и концепта ЛИНГВИСТИКА, стиля лингвистического мышления, влияния на нее моды, специфики лингвистических парадигм, принципов разработки лингвистической футурологии укрепит связи лингвистики с другими науками и будет способствовать созданию интегративных наук.

ГРАМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПАРАДОКСА У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Ємець О.В. (Хмельницький)

Важлива роль у художньому тексті належить стилістичним засобам, зокрема парадоксу. За визначенням О.О. Селіванової, парадокс у широкому розумінні є “судженням, яке розходиться із загально-прийнятими уявленнями, тобто незвичним, неочікуваним, оригінальним запереченням того, що є безумовно правильним” [1, с. 53]. На наш погляд, важливим у парадоксі є не лише заперечення

відомого, алей відкриття нового, незвичного явища. Парадокс може бути реалізований на різних рівнях: лексичному, синтаксичному, текстовому. Крім того, парадокс як фігура думки включає такі аспекти, як фонетичний, граматичний, лексичний, стилістичний.

Мега нашої роботи – визначити стилістичні засоби, в яких виявляється граматичний аспект парадокса, у художніх текстах різних жанрів.

Граматичний парадокс може мати різноманітні прояви. Одним із підтипів граматичного парадокса є транспозиція часових форм, так зване *Historic Present* (історичний теперішній час). *Historic Present* означає використання теперішніх часів, найчастіше *Simple Present*, для розповіді про минулі події. Така транспозиція використовується не лише у художніх текстах, але й у розмовній мові, однак вона є стилістично маркованою. У романі сучасного американського письменника Нельсона Демілла “*Night Fall*” теперішній історичний час використовується у персонажному мовленні: “*She said, ‘Remember that time you and Dom went to that town house down in Gramercy Park where the wife shot her husband, and she’s saying he pulled the gun on her, they struggled, and it went off? Then Dom goes up to the bedroom where the corpse is getting stiff and comes back and shouts, ‘He’s alive! Call an ambulance!’*” У наведеному фрагменті спостерігається перехід від однієї темпоральної площини до іншої, тим самим оповідач (персонаж) створює враження, що події розгортаються перед очима співрозмовників (і, відповідно, читача).

Транспозиція, яка полягає у використанні однієї граматичної форми у значенні іншої, може мати різноманітні форми, проте не всі види транспозиції становлять парадокс. Цікавим і стилістично маркованим явищем є використання неозначеного артикля у незвичному контексті – з іменниками, що позначають унікальні об’єкти: *sun, moon, Earth*. В оповіданні Д. Томаса “*The Dress*” використання неозначеного артикля з такими іменниками при переліку відображає тривалість, навіть безкінечність руху: *Sometimes there was a sun, a moon, and sometimes under a black sky he had tossed and thrown the wind before he could be off*. Функція артикля як прояву транспозиції, або граматичної метафори, як інколи називають – передати відчуття людини, яка біжить і не помічає зміни дня і ночі.

З точки зору синтаксису, проявом граматичного парадокса, може бути **хіазм** (зворотний паралелізм). У романі Агати Крісті “*The Clocks*” несподіваний ефект хіазму підсилюється розгорнутою метафорою. Описуючи книжковий магазин, письменниця з іронією характеризує власника магазину, як людину, що програла нерівну боротьбу з

книгами, що книги перемогли власника магазину: *He had the air of one who has given up an unequal struggle. He had attempted to master the books, but the books obviously succeeded in mastering him. He was a kind of King Canute of the book world, retreating before the advancing book tide.* Антропоморфна метафора використовується для зображення безладу у книжковому магазині і створює своєрідний ефект очуднення. Під очудненням розуміють такий спосіб художньої оповіді, коли об'єкти, події, явища описуються ніби вперше, під зовсім незвичним кутом зору.

У наведених прикладах синтаксичний та метафоричний аспекти парадокса взаємодіють, причому метафора домінує, розгортається і продукує парадоксальну картину.

Література:

1. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О.Селіванова. – Полтава : Довкілля – К, 2001. – 844 с.

**МЕТАФОРИЗАЦИЯ
ДОМЕНА “ЭКОНОМИКА”
В СОВРЕМЕННОМ АМЕРИКАНСКОМ
ПРЕЗИДЕНТСКОМ ПОЛИТИЧЕСКОМ
ДИСКУРСЕ**

Еременко А.А. (Харьков)

В данном исследовании рассматриваются различные подходы к изучению политического дискурса современности. Особое внимание уделяется когнитивно-коммуникативной направленности. Главным объектом изучения взяты публичные выступления и личные интервью президента США Б. Обамы. Непосредственным предметом изучения являются наиболее частотные концепты, входящие в Домен ЭКОНОМИКА, транслируемый на избирателя через когнитивные метафоры.

Для того чтобы наглядно рассмотреть влияние базовых доменов и концептов непосредственно на американского избирателя как адресата политического дискурса, попытаемся проанализировать приведенные ниже примеры. Анализ базовых концептов предоставляет возможность глубже понять особенности американской концептосферы в целом, а значит, глубже проникнуть в американское языковое сознание, картину мира, приблизиться к постижению американского менталитета

и отчасти – национального самосознания. Актуально и изучение сферы функционирования концепта – политического и теснейшим образом связанного с ним экономического дискурсов. Их значение в жизни американцев невозможно переоценить, поскольку “малая” экономика любого жителя страны напрямую определяется ситуацией в экономике “большой” (особенно очевидно это становится в моменты перемен, потрясений), которая, в свою очередь, всегда определяется политикой.

Рассматриваемый Домен ЭКОНОМИКА ярко представлен в политических речах Б. Обамы и находят свое отражение в многочисленных когнитивных метафорах.

ЭКОНОМИКА выступает, как самостоятельная сущность, которая способна двигаться вперед вне зависимости от человеческого фактора. Здесь мы имеем дело с персонификацией, пример 1:

(1) *What value do you think it may have going forward on the upswing as the **economy goes forward**?* [1].

Мы видим, в примере 2, что в своей речи, вовремя переговоров с президентом Российской Федерации, Барак Обама говорит о том, что ЭКОНОМИКА имеет определенный масштаб или объем инвестиций, таким образом ЭКОНОМИКА – это ВМЕСТИЛИЩЕ объем которого может варьироваться, пример 2:

(2) *It's not with all countries that we have such volume of investment, but if we compare the figures with the figures of foreign investors' presence in the American economy – I mean other countries, including states that can be compared with Russia in terms of **volume of economy**, so it's the difference of 20 or 30 times* [2].

ЭКОНОМИКА уподобляется некой СУБСТАНЦИИ, наблюдая за которой можно увидеть, как она постоянно обновляется, пример 3:

(3) *A **dynamic economy that's constantly renewed** by the talents and energies of each new citizen;* [3].

Домен ЭКОНОМИКА представлен в речах президента как живое существо, вместилище, или как субстанция. Необходимо заметить, что представленный нами материал является одной из составных частей, которые исследуются в нашей работе. Избранная тематика является перспективной для дальнейших исследований коммуникативно-когнитивных особенностей языковой личности Барака Обамы.

Список источников иллюстративного материала:

1. Obama B. Remarks by the President at a Meeting with the President's Economic Recovery Advisory Board / Barack Obama. – Режим доступа : <http://www.whitehouse.gov/issues>
2. Obama B. Remarks by President Obama

and President Medvedev of Russia at New START/ Barack Obama. – Режим доступу : <http://www.whitehouse.gov/issues> 3. Obama B. Treaty Signing Ceremony and Press Conference April 08, 2010 / Barack Obama. – Режим доступу : <http://www.whitehouse.gov/issues>

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ
ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ
РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ
(на матеріалі роману Е.Т.А. Гофманна
“Житейские воззрения кота Мурра”)
*Єрмоменко І.В. (Харків)***

Фразеологізми становлять значні труднощі для дослідження, тому що вони не піддаються чітким класифікаціям і рубрикаціям. У жодному розділі мовознавства немає такої кількості спірних питань і такого різнобою в термінології, як у фразеології [2, с. 96]. Навіть питання про місце фразеології серед інших мовних систем дискутується в науці, не говорячи вже про питання щодо обмеження складу фразеологічних одиниць, фразеологічного значення і т. ін.

Фразеологізм, як і слово, є знаком у системі мови, а тому йому притаманні компоненти семантичного трикутника: звукове оформлення, денотат, сигніфікат.

У рамках часткової теорії перекладу аналізуються особливості семантики фразеологізмів, що є релевантними для їх перекладу, типи відповідників, які може використовувати перекладач, та критерії вибору одного з них у залежності від характеру одиниці, що перекладається.

Метою нашого дослідження є вияв базового набору фразеологізмів у романі Е.Т.А. Гофманна “Житейские воззрения кота Мурра” та прийомів, застосованих при його перекладі. Аналізувався переклад з німецької мови К.Д. Бальмонта.

Як зазначає В.Н. Комиссаров, центральне місце в описі фразеологічних відповідників займає проблема еквівалентного відтворення значень образних фразеологічних одиниць [1, с. 152]. Семантика таких одиниць являє собою складний інформативний комплекс, що має як предметно-логічні зв'язки, так і конотативні компоненти. Найбільш важливими з них з точки зору вибору відповідника у тексті перекладу є такі: 1) переносний або образний компонент значення фразеологізму; 2) прямий або предметний

компонент значення фразеологізму, що складає основу образу; 3) емоційний компонент значення фразеологізму; 4) стилістичний компонент значення фразеологізму; 5) національно-етнічний компонент значення фразеологізму.

За результатами нашого дослідження частотності трьох типів відповідників образним фразеологічним одиницям оригіналу, найбільш типовими постають фразеологічні одиниці, перекладені відповідно до 2 та 3 типів еквівалентності.

Зауважимо, що у 1 типі відповідників, що є притаманним 24% проаналізованих одиниць, зберігається весь комплекс значень одиниці, що перекладається. У цьому випадку у тексті перекладу існує образний фразеологізм, що співпадає з фразеологічною одиницею оригіналу як за прямим, так і за переносним значенням. Як правило, такі відповідники виявляються у так званих інтернаціональних фразеологізмах.

У другому типі відповідників однакове переносне значення передається у тексті перекладу за допомогою іншого образу при збереженні всіх інших компонентів семантики фразеологізму [1, с. 154]. Використання відповідників даного типу забезпечує достатньо високий ступінь еквівалентності за умови, якщо російський фразеологізм не володіє яскраво вираженим національним забарвленням.

Третій тип відповідників створюється шляхом калькування англословної образної одиниці [1, с. 155]. Відповідники даного типу застосовують лише в тому випадку, якщо образ у вихідній одиниці достатньо “прозорий”.

Таким чином, ми розглянули проблему відповідників образним фразеологічним одиницям оригіналу у процесі перекладу художнього твору, дослідили частотність вживання трьох базових типів відповідників, що є загальноприйнятими у мовознавстві та торкнулися практичного аспекту цієї проблеми.

Література:

1. Актуальні проблеми підготовки перекладачів : монографія / під ред. Л.М. Пелепейченко. – Харків : Військ. ін-т ВВ МВС України, 2006. – 260 с.
2. Влахов С. Непереваемое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Международные отношения, 1980. – 352 с.
3. Комиссаров В.Н. Теория перевода / В.Н. Комиссаров. – М., 1980. – 251 с.

ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІНГВОФОЛЬКЛОРИСТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ

Єсипович К.П. (Київ)

Витоки лінгвофольклористики як науки тісно пов'язані з естетичним сприйняттям давнього світу. Фольклор як особлива галузь культури фігурує в теоретичних роботах епохи *Відродження*. Паралельно здійснюються перші спроби укладання збірок ліричних пісень, балад, епосу (XV–XVI ст.). Набули свого розповсюдження літературні обробки народних казок легенд, міфів. Але власне науковий інтерес до вивчення фольклору виник у XVIII столітті завдяки діяльності Дж. Віко – видатного італійського філософа епохи Просвітництва, основоположника культурної антропології та етнології.

Активне цілеспрямоване збирання фольклорного матеріалу для проведення наукових досліджень здійснювалося лише у середині XVIII – на початку XIX ст. В епоху *Романтизму* розпочалося вивчення фольклору, пов'язане з ідеями народності. Дослідження міфів сприяло розвитку нового напрямку в фольклористиці, міфологічної школи, основною ідеєю якої було встановлення зв'язку різних жанрів народної поезії з давніми міфами. Прибічниками такої школи стали брати В. та Я. Грім – автори “Німецької міфології”, які стояли на позиціях порівняльно-історичного мовознавства, М. Мюллер в Англії, А.М. Афанас'єв та Ф.І. Буслаєв у Росії.

В епоху *Просвітництва* головним чинником для дослідників стало поняття “природності” фольклору, єдності національного та загальнолюдського, його синкретичного походження, що знайшло своє відображення у працях Дж. Адісона, Дж. Брауна в Англії, Ш.Л. Монтеск'є, Д. Дідро, Ж.Ж. Руссо у Франції, Е. Лессінга, Й.В. Гете в Німеччині). У середині XIX століття популярності набуває міграційна теорія, яка однобічно пояснювала схожість фольклору різних народів, запозичення сюжетів та образів одного народу в іншого. Її активними прихильниками були Т. Бенфей – в Німеччині, Г. Паріс у Франції, А. Клаустон у Англії, А. д'Анкона в Італії, Й. Полівка у Словаччині, В.В. Стасов, Ф.І. Буслаєв в Росії). Наприкінці 60-тих та у 70-ті роки було засновано антропологічну школу дослідження фольклору, яка базувалася на теорії самозародження сюжетів, а саме спільних явищах у фольклорі різних народів як біологічної єдності людства взагалі, єдності психічних законів та законів духовної творчості. Головними представниками такої школи були Е. Тейлор, А. Ланг, в Англії,

В. Манхард в Німеччині, О.Н. Веселовський в Росії.

Близькою до антропологічної школи була народно-психологічна школа кінця XIX, поч. XX ст., яка зосереджувала свою увагу на законах колективної творчості. У XX ст. ідеалістичні тенденції отримали найбільш послідовне вираження у психоаналітичній школі наслідувачів З. Фрейда (Е. Фромма, Ш. Бодуена) пізніше у неоміфологічній школі послідовників А. Леві-Брюля (Ж. Дюмезиля та Ш. Отрана), які досліджували містичне колективне уявлення в міфах та казках.

Крім вищезазначених теорій, які намагалися розтлумачити психологічні закони творчості, наприкінці XIX ст. й особливо в XX ст., виникла потреба в соціологічному вивченні фольклору (А. Ван Геннеп, П. Сентів, А. Марину). Прихильники цього напрямку пропонували вивчати фольклор у зв'язку з національною історією, застосовуючи позитивістський метод співставлення фольклору з дійсністю (Г. Науман, Ж. Бедье, В.Ф. Міллер).

Окремим напрямком вважають фінську історико-географічну школу, завданням якої було встановлення ареалів розповсюдження сюжетів і принципів систематизації і картографування фольклору (А. Аарне) у західній Європі.

З середини 50-х рр. XX ст. фольклористика розвивається за структуралістським напрямком, представниками якого є К. Леві-Строс, Р. Барт, К. Бремон, А. Греймас, А. Дандис, П. Маранда, Т. Себеок, специфічні прийоми дослідження яких привертають увагу до структуралізму багатьох лінгвістів.

Література:

1. Литература и язык. Современная иллюстрированная энциклопедия / под ред. проф. А.П. Горкина. – М. : Росмэн, 2006. – 1680 с. 2. Saintyves P. Manuel de folklore / P. Saintyves. – Paris : Nourry, 1936, – 117 p.

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ МАПУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ

Завгородня В.І. (Черкаси)

У сучасній когнітивній науці поняття мапування (mapping) є центральним у поясненні будь-якої структури представлення знань. Ним визначають загальний процес осмислення людиною одних об'єктів чи явищ крізь призму інших [див., напр.: 4, с. 113–127; 6, с. 71].

Положення когнітивної лінгвістики про концептуальну метафору [6; 9], метонімію [8], оксиморон [7], концептуальну інтеграцію [5] виявилися ключовими для розкриття лінгвокогнітивних механізмів формування вербальних образів, особливостей їхнього функціонування в художніх текстах. Питання про характер взаємозв'язку мови й мислення, порушене ще за часів античності, нарешті отримало висвітлення з лінгвістичних позицій [3; 2]. Те, як авторський задум, ідея, думка про певний фрагмент картини світу втілюється у вербальних формах, пояснено через виявлення когнітивних і лінгвокогнітивних операцій формування образів у художніх текстах [9; 2]. У когнітивній лінгвістиці мапування тлумачиться як проекція структур знання з однієї концептосфери на іншу, як аналогове мапування ознак і властивостей сутностей царини джерела на онтологічно споріднені сутності царини мети [7; 4, с. 263; 2].

Основними механізмами формування образів визнано аналоговий, субститутивний, наративний, контрастивний (оксиморонний) різновиди концептуального мапування, що знаходять відображення у мовному мапуванні [2; 4; 6]. Кожен вид мапування втілює той чи інший вид поетичного мислення. Так, в основі аналогового мапування лежить аналогове мислення, що дає змогу проектувати ознаки, відносини й події однієї галузі знання на іншу [2]. Доцільним є розгляд аналогового осмислення довколишнього світу як центрального когнітивного процесу розумової діяльності людини. Когнітивний процес аналогового осмислення – це явище, рух мислення людини, що відбувається внаслідок використання нею сукупності поступових дій, спрямованих на досягнення певного результату [1]. Субститутивне мапування розуміють як заміщення цілого частиною, однієї структури знання іншою у ході реалізації асоціативного мислення. Парадоксальне мислення – основа контрастивного мапування, унаслідок чого одна царина знання зіштовхується чи перехрещується з іншою. Наративне мапування розглядають як проектування сюжету чи мотиву художнього твору, історичної або повсякденної події життя на зміст поетичного образу, переосмислюючи їх у ході параболічного поетичного мислення.

Література:

1. Белехова Л.І. Аналогове мапування у поетичному тексті (на матеріалі американської поезії) / Л.І. Белехова // Вісник Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка. – 2001. – № 8. – С. 148–152.
2. Белехова Л.І. Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі американської поезії) : монографія / Л.І. Белехова. –

Херсон : Айлант, 2002. – 368 с. 3. Воробьёва О.П. Эмотивность художественного текста и читательская рефлексия / О.П. Воробьёва // Язык и эмоции. – Волгоград : Перемена, 1995. – С. 240–246. 4. Fauconnier G. Mappings in Thought and Language / G. Fauconnier. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 205 p. 5. Fauconnier G. The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities / G. Fauconnier, M. Turner. – N. Y. : Basic Books, 2002. – 440 p. 6. Freeman M. Poetry and the Scope of Metaphor: Toward a Cognitive Theory of Literature / M. Freeman // State of the Art and Applications to English Studies, ESSE 4, Debrecen, Hungary, 1997. – P. 38–52. 7. Gibbs R.W. Jr. Process and products in making sense of tropes / R.W. Gibbs // Metaphor and Thought / [ed. by A. Ortony]. – Cambridge : Cambridge University Press, 1993. – P. 252?276. 8. Kövecses Z. Metonymy: Developing a Cognitive Linguistic View / Z. Kövecses, G. Radden // Cognitive Linguistics. – 1998. – № 9–10. – P. 37–77. 9. Vorobyova O.P. Conceptual blending in narrative suspense: Making the pain of anxiety sweet / O.P. Vorobyova // 7-th International Cognitive Conference : Abstracts, July 22–27. – Santa Barbara : University of California, 2001. – P. 188–189.

КОНЦЕПТ *HEROINE* КАК ОСНОВА ДИСКУРСНОЙ ИРОНИИ В РОМАНЕ ДЖЕЙН ОСТЕН “NORTHANGER ABBEY”

Зинченко Н.С. (Тирасполь)

Романы Джейн Остен, пронизанные иронией, в полной мере отвечают современному постмодернистскому мировидению, вызывая тем самым интерес читателей и исследователей. Традиционный лингвистический подход к иронии как особому стилистическому приему, проявляющемуся, преимущественно, в антифразисе, утрачивает при анализе целостного текста объяснительную силу. Более перспективным представляется моделирование иронической составляющей художественного произведения в когнитивном пространстве. Экстраполяция лингвокогнитивной парадигмы на художественный текст позволяет применить теорию бисоциации А. Кестлера и теорию семантических сценариев В. Раскина для моделирования дискурсивной иронии как переключения в оппозиции “реальное – нереальное” на основе текстового концепта – единицы сознания писателя, которая получает свою репрезентацию в художественном произведении и выражает индивидуально-авторское осмысление сущности предметов или явлений [2, с. 6].

В соответствии с целями исследования под текстом мы понимаем целостную знаковую форму организации речи [4, с. 25], а термином

“дискурс” обозначаем сразу два феномена: дискурс 1 – “связный текст в совокупности с экстралингвистическими – прагматическими, социокультурными, психологическими и др. факторами” [1, с. 136] и дискурс 2 – коммуникативное событие, которое включает в себя говорящего и слушающего, их личностные и социальные характеристики, высказывание, а также место и определенный момент его порождения [3, с. 121–122]. Рассмотрение произведения художественной литературы одновременно в указанных аспектах дает возможность выявить механизм иронии, проявляющийся в авторском концепте, способами ментальной репрезентации которого служат фреймы дискурса 1 и сценарии дискурса 2: через отсылку к концептуальной области, в которой этот концепт интерпретируется.

Анализ текста, интердискурса и интрадискурса романа “Northanger Abbey” дает основания выделить системообразующий концепт HEROINE, неоднозначность которого проявляется уже в актуализации различных значений базовой лексемы, употребленной в тексте 24 раза: ‘*a woman admired for her courageous outstanding achievements*’, ‘*the principal female character in a literary or dramatic work*’, а также ‘*the central female figure in an event*’. Первая фраза романа, вводящая ключевое слово, не дает его однозначного толкования, однако дальнейшие авторские аллюзии, соотносящие повествование об обычных событиях с экстраординарными приключениями “героинь” готических романов, контраст между “возвышенно-экзальтированным” речевым поведением Изабеллы, стереотипными фреймами сознания Кэтрин и обыденными дискурсами супругов Аллен “запускают” механизм иронии, реализованный в оппозициях “heroic – natural”, “extraordinary – common”, динамике номинаций главного персонажа.

Литература:

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – С. 136–137.
2. Беспалова О.Е. Концептосфера поэзии Н.С. Гумилева в ее лексикографическом представлении : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук / О.Е. Беспалова. – СПб., 2002. – 24 с.
3. Дейк ван Т. Язык. Познание. Коммуникация / Теун ван Дейк. – М. : Прогресс, 1989.
4. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации / Е.А. Селиванова. – К. : Фитосоцицентр, 2002. – 336 с.
5. Austen J. Northanger Abbey / J. Austen // The complete novels of Jane Austen. – Wordsworth Editios, 2004. – P. 1071–1222.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ КАТЕГОРИАЛЬНОГО КОНЦЕПТА

Змиёва И.В. (Харьков)

В процессе получения и структурирования знаний обязательно участвуют тесно взаимосвязанные между собой процессы концептуализации и категоризации: в ходе категоризации человек оперирует понятиями и концептами, а концепты, в свою очередь, служат основой для формирования классов и категорий, подводя все разнообразие мыслимых явлений под определенную общую для них рубрику, относя их к той или иной категории [1, с. 27]. Споры о приоритете концептуализации либо категоризации не прекращаются до сих пор, поэтому наша задача – проанализировать свойства категориального концепта ДОБРО и процесс образования им категории ДОБРО.

Категоризация осуществляется с помощью языка, а “формой объективации категории в языке является ее имя, и вне словесного означивания категории как таковой не существует” [3, с. 307]. Слово существует в системе языка, где оно связано с другими единицами той же системы и представляет собой концепт и особую категорию.

Одним из важнейших признаков категориального статуса концептов является наличие бинарной оппозиции как конститутивного признака концепта [2, с. 31], например, добро :: зло, духовное :: материальное. В качестве такового концепт сохраняет категориальную информацию о классах объектов общечеловеческой значимости.

Акцент на добре с точки зрения морали, его божественной природе формирует и структурирует область духовного (божественного) и нравственного ДОБРА. Область материального отражает линию утилитарных ценностей. Такое понимание областей опыта закреплено в словарных дефинициях, соответствующих содержательному минимуму концепта ДОБРО.

Понятие ДОБРО в качестве существенных признаков содержит не только онтологические, но и ценностные, оценочные характеристики, заданные его аксиологической природой. В комплексе они составляют набор категориальных признаков, который определяет специфику и место ДОБРА в картине мира.

Характеристики вербализованного понятия ДОБРО служат основой для структурирования концепта ДОБРО и формируемого вокруг него понятийной категории, которая представляет собой совокупность членов, находящихся на разном расстоянии от центра и, как правило,

“имеет центр и периферию с сужающимся набором признаков”; особенность уровневой структуры понятийной категории – это возможность “включать другие категории как субкатегории” [4, р. 75]. Классификатором данной категории является концепт ДОБРО, который служит “ментальной репрезентацией или когнитивным ориентиром категории” [1, с. 82] независимо от областей опыта.

Литература:

1. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика : курс лекций по английской филологии / Н.Н. Болдырев. – Тамбов : Изд-во Тамбов. ун-та, 2001. – Изд. 2-е, стереоип. – 123 с. 2. Карасик В.И. Этноспецифические концепты / В.И. Карасик // Иная ментальность. – М. : Гнозис, 2005. – С. 8–101.
3. Кубрякова Е.С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е.С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
4. Geeraerts D. Where does Prototypicality Come From? / D.Geeraerts // Rudzka-Osten (ed.) Topics in Cognitive Linguistics. – Amsterdam, Philadelphia : Benjamins, 1988. – P. 207–229.

ЧАСОВА ОРГАНІЗАЦІЯ УСНОГО ДІАЛОГІЧНОГО ТЕКСТУ В СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТІ

Зоз О.А. (Горлівка)

Сучасному рівню розвитку лінгвістичної теорії відповідає значно складніше розуміння про системність тексту, яке складається не лише з уявлень про нього як стало сукупність елементів і їхніх відношень, а як систему динамічну. У побудові тексту розрізняються, принаймні, два плани – рівневий (структурно-семантичний), що реалізує рівневу структуру змістової програми тексту, і лінійно-інформативний, який розкриває один із аспектів динаміки тексту – просування у ньому змістової інформації.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю розробки правил побудови діалогічного тексту як цілісного комунікативного об'єкту. Метою даного дослідження є встановлення закономірностей часової організації усного діалогічного тексту в структурно-семантичному аспекті.

Побудова структурно-семантичного плану тексту, як відомо, пов'язана з фіксацією у зовнішній мові засобами мови його внутрішньої

сміслової програми. Ця програма має рівневі структуру, тому що являє собою систематизовані за ієрархічним принципом елементи пізнання об'єктивної дійсності. Сміслова програма втілюється у семантиці тексту так, що її компоненти більш високого рівня знаходять відображення в семантичних одиницях більшої складності. При цьому структурно-семантичні одиниці всіх рівнів "мають свої моделі, типізовані схеми побудови" [1, с. 126].

На підставі вищезазначеного можна припустити, що побудова структурно-семантичного плану тексту здійснюється не лише у відповідності зі змістовою, але й часовою програмою. У даному дослідженні структурно-семантичними одиницями, котрі є одночасно носіями змістової й часової програм усного тексту, визнані синтагма, фраза й надфразна єдність.

Всі одиниці структурно-семантичного плану тексту пов'язані між собою відношеннями включення, тобто одиниця більш високого рівня є результатом інтеграції семантики і структури одиниць нижчого рівня. Структура таких відношень являє собою абстрактну схему, в конкретних же текстах постійно спостерігаються відхилення від жорсткої ієрархічної впорядкованості. Широко відомі, наприклад, факти автосемантичності фраз, які, за окремих умов, можуть виконувати функції НФС [2].

Результати електроакустичного аналізу структурно-семантичного плану тексту підтвердили гіпотезу про те, що часова організація усного тексту постає як системний спосіб упорядкованості ієрархії, при якому відношення між її однорівневими елементами будуються за принципом часової сумірності. На наступному етапі дослідження структурно-семантичного плану тексту нам треба було з'ясувати характер часової співвіднесеності одиниць, які належать суміжним рівням.

Порівняв зіставлення структурно-семантичних одиниць за тривалістю будувалось на значенні коефіцієнта співвідношення середньої тривалості одиниці, яка лежить вище, з середньою тривалістю одиниці, що є рівнем нижче. При цьому підрахунки проводились окремо за фонаційною тривалістю одиниці, за сукупною тривалістю внутрішніх пауз та загальною сукупною тривалістю одиниці.

Отримані дані свідчать про те, що найбільш характерним є таке часове співвідношення структурно-семантичних одиниць, при якому тривалість більш складної одиниці приблизно у два рази перебільшує тривалість одиниці, що її складає. Інакше кажучи, міжрівневі відношення одиниць текстової ієрархії будуються на основі бінарного часового протиставлення одиниць суміжних рівнів.

Література:

1. Киселёва Л.А. Текст в иерархии единиц коммуникативной подсистемы языка / Л.А. Киселёва // Лингвистика текста : материалы науч. конф. – Ч. I. – М., 1974. – С. 124–131. 2. Костромская Н.С. Временная организация устного диалогического текста : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. Наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Н.С. Костромская. – Москва, 1985. – 21 с.

ПОВЕСТВОВАНИЕ НЕИСКУШЕННОГО НАРРАТОРА

Игина Е.В. (Одесса)

Неискушенным (неординарным) нарратором мы называем повествователя, физически и/или ментально не подготовленного к связному изложению некоторой последовательности событий. К этой категории повествователей, представленных в мировой прозе, мы относим три типа нарраторов.

Первый мы обозначили как антропоический. Сюда прежде всего входят нарраторы-дети, у которых только формируется картина мира и которые, даже наблюдая цепь событий, еще не могут осмыслить их причинно-следственные связи. Примером может служить роман Эммы Донахью “Комната” (Emma Donoghue, Room, 2010), где нарратором выступает пятилетний ребенок, мир которого, к тому же, ограничен комнатой в 8 кв. метров. Или широко известное произведение Марка Хэддона “Удивительное ночное приключение с собакой” (Mark Haddon, The Curious Incident with the Dog in the Night-time, 2007), рассказанное ребенком, страдающим аутизмом, и поэтому воспринимающим окружающее чрезвычайно специфически.

Второй, анималистический, – это повествователи-животные. Всем известен роман Джорджа Оруэлла “Скотный двор” (George Orwell, Animal Farm, 1945), политическая сатира на Октябрьскую революцию 1917 года, увиденную глазами трудяги-лошади. Здесь уместно вспомнить классических предшественников Оруэлла, поручивших повествование животным – например, знаменитого “Холстомера” Льва Толстого (1886) или “Записки жирафа из зоологического сада” Шарля Нодье (1842), а также Джека Лондона с его романами и повестями, рассказанными собаками (Jack London, The Call of the Wild; White Fang, 1903–1904 и др.).

И, наконец, третий, артефактный, включает не-биологических нарраторов. Например, повествование антикварной вазы о собственной горестной судьбе (Тибор Фишер, Коллекционная вещь, 1997), или

истории, рассказанные старым, философски настроенным и мудрым фотоаппаратом, о мгновениях жизни, остановленных его щелчком (Кэнзи Маруяма, В небе снова радуга, 1994). С 2001 года сначала во Франции, а потом по обе стороны океана по телевидению демонстрируется пользующаяся невероятным успехом “Камера кафе”, в которой жизнь офиса наблюдает и, соответственно, о ней рассказывает кофейный автомат. Он видит и слышит болтающих возле него офисных работников, но связать отдельные эпизоды, мнения воедино не может – это предоставлено зрителю так же, как во всех предыдущих случаях – читателю.

Повествование неискушенного (неординарного, наивного) нарратора всегда амбивалентно: текст вроде бы называет всех своими именами, т.е. эксплицитен. Однако эта эксплицитность носит внешний характер. Истинную значимость внешних деталей читатель должен постичь сам – она между строк. При том, что роль читателя в коммуникативной цепочке автор > текст > читатель многими критиками и теоретиками (ср. напр., Р. Барт, У. Эко, А. Вежбицка) расценивается как соавторство, можно предположить, что в произведениях с неординарным нарратором это утверждение как нельзя более верно именно в связи со спецификой нарратора.

Собственно авторское (аукториальное) повествование обязывает автора эксплицитно выразить свою точку зрения путем расстановки композиционных и речевых акцентов. “Спрятавшись” за фикционального повествователя, автор достигает две цели: во-первых, сообщает нарративу особую достоверность, ибо последний представлен читателю непосредственным участником / свидетелем событий возможного мира текста, и, во-вторых, “уходит от ответственности” за сказанное, ибо повествование ведет заявленный (ich-Erzählung) или незаявленный (er-Erzählung) перепорученный нарратор.

МІЖМОВНА ЛАКУНАРНІСТЬ У СФЕРІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ ДІЄСЛІВНИХ СИСТЕМ

Іваницька Н.Б. (Вінниця)

У сьогоденній лінгвістиці зіставне мовознавство (контрастивістика) впевнено набуває статусу самостійної, онтологічно та епістемологічно своєрідної мовознавчої парадигми. Перспективність наукових пошуків у цій галузі пов'язують із можливістю встановлення подібного

та особливо відмінного між мовами незалежно від їхньої спорідненості, як і абстрагування від „закритості / відкритості списку диференційних ознак та списку мов” [4, с. 180], урахування яких є важливим для характерології та типології.

Дієслівні системи української та англійської мов неодноразово виступали об'єктом зіставлення. Попри значні здобутки контрастивних, як і внутрішньосистемних досліджень дієслова (К.Г. Городенська, А.П. Загнітко, О.І. Леута, В.С. Огоновська, В.М. Русанівський, С.М. Сухорольська, R. Jandor, H. Hiddowson, Ch. Hockett, V. Levin, E. Nida, R. Stockwell, St. Ullman та ін.), коло проблемних питань, особливо пов'язаних із двостороннім (Р. Штернеманн) дослідженням дієслівних систем, залишається невичерпаним. Зокрема актуальним виступає білатеральний зіставний аналіз лексико-семантичної парадигматики української та англійської дієслівних систем у проєкції на обраний *tertium comparationis*, статус якого обґрунтовано отримує універсальна дієслівна „процесуальність”, сформована відповідними суб- та мікрокатегоріями [2; 3].

Установлення відмінного, специфічного в реалізації тієї чи іншої мікрокатегорії неминуче перетинається з поняттями „безеквівалента лексика” і „лакуни”. Слушною видається думка Л.К. Байрамової: „Лакунарна одиниця – це одиниця, яка в іншій мові має пробіл, пропуск, порожнину, тобто лакуну – нульовий корелят лакунарної одиниці” [1, с. 43].

Зіставляючи лексико-семантичну парадигматику української та англійської дієслівних систем, оперуємо поняттями „лакуна”, „лакунарний”, „лакунарність”. Під *лакуною* розуміємо відсутність у якомусь із співвідносних дієслівних лексико-семантичних полів (ЛСП) однослівної реалізації тієї чи іншої ознаки. Сукупність лакун, виявлення яких спирається на спільну семантичну ознаку, утворюють у співвідносних ЛСП *лакунарну зону*, яка корелює в іншій мові із однослівним вираженням ознаки. Дієслова, співвідносні зі встановленими лакунами, вважаємо за можливе термінологічно окреслити як *кореляти лакун*.

Так, наприклад, у процесі міжмовного зіставлення дієслівного вираження мікрокатегорії „рух” явище лакунарності було виявлено в реалізації диференційної ознаки „спосіб руху”, конкретизованій семою „транспортний засіб”. В українській мові кваліфікація такого руху не знаходить однослівного найменування, на відміну від англійської із зафіксованими в ній *to balloon, to bicycle, to bike, to boat, to bobsled, to bus, to cab, to canoe, to caravan, to coach, to cycle, to dogsled, to ferry, to gondola, to helicopter, to jeep, to jet, to moped, to motor, to parachute,*

to punt, to raft, to rickshaw, to rocket, to skate, to ski, to sled, to sledge, to taxi, to yacht та ін. Дієслівне вираження вказаної семантичної ознаки в зіставлених мовах виявляє відмінність, зафіксовану лакунарними відносно української мови англійськими дієсловами, на тлі яких можливо вказати на існування в українському ЛСП лакун, які утворюють відповідну лакунарну зону.

Виявлення типових лакунарних зон у сфері реалізації різних мікрокатегорій універсальної дієслівної категорії „процесуальність” сприятиме коректному з точки зору міжмовної комунікації застосуванню однослівних / неоднослівних номінацій дієслівних денотатів.

Література:

1. Байрамова Л.К. Введение в контрастивную лингвистику / Л.К. Байрамова. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2004. – 116 с.
2. Іваницька Н.Б. Tertium comparationis у міжмовному зіставленні дієслівних систем / Н. Іваницька // Мовознавство. – 2009. – №1. – С. 46–59.
3. Іваницька Н.Б. Дієслівні системи української та англійської мов: парадигматика і синтагматика : монографія / Н.Б. Іваницька. – Вінниця : СПД Главацька, 2011. – 636 с.
4. Рождественский Ю.В. Типология слова / Ю.В. Рождественский. – М., 1969 – 288 с.

КРЕАТИВНОСТЬ В СТРУКТУРЕ ЛИНГВООБРАЗОВАНИЯ

Иванченко А.А. (Харьков)

В период острых социально-экономических перемен ярко проявляется фактор социо-психологической незащищенности и психофизиологических перегрузок личности, что сопровождается стрессогенным состоянием и выражается в общей жизненной неопределенности. В этом случае устремления и ожидания, влияющие на формирование побуждающего мотива, не реализуются на уровне установок и мотивов деятельности. Соответственно, изменяется стиль жизни, качественно снижается его уровень, дестабилизируя психофизиологию здоровья. Согласно теории выученной беспомощности М. Селигмана, невозможность улучшить ситуацию уменьшает степень контроля человека над результативностью своих действий, снижает мотивационный стимул, формируя самоубеждение в тщетности своих усилий. Закрепляясь во времени, такое состояние, как правило, автоматически распространяется на другие сферы жизнедеятельности.

В образовании это приводит к модификации мотивационно-целевых установок и жизненных детерминант студентов, их общей инертности, бессилию, разочарованию и бесперспективности.

Всё выше сказанное имеет прямое отношение к лингвообразованию, ведь его успешность состоит в создании стойкой удовлетворенности результатами своей деятельности (изначальная и промежуточная цель обучения) и продуктивности межкультурного когерентного взаимодействия (конечная перспектива). Чувство психологической когерентности с новым социумом основывается на общелюдских ценностях, формирующих духовность. Состояние когерентности создается и модулируется преподавателем с начального этапа обучения путем заочной аккультурации студентов, которая заключается в ознакомлении со специфическими культурно-психологическими особенностями, причем, на языке изучаемого социума. Данный подход позволяет повысить эвристическую заинтересованность, что благоприятно стимулирует мотивацию и адекватно согласовывает мнемо-когнитивные, эмоциональные и психо-физиологические процессы в организме. В итоге, аннулируется губительное противоречие между затраченными усилиями и полученным вознаграждением, а тем самым, блокируется механизм выученной беспомощности. Ожидания студента подкрепляются, а аффект удовлетворенности запускает креативность как динамическую жизнестроительную направленность.

В подсистеме учебной группы (минимальном звене в иерархии саморазвивающейся психологической системы лингвообразования) начало обучения характеризуется у студента полной мотивационной готовностью *non plus ultra* к познанию, к пополнению лингвокультурологического и обще-информационного багажа. Личностный интерес, на котором базируется выбор изучаемого языка, обуславливает потребность и детерминирует смысловое содержание установки на данную деятельность. Он подкреплен образными, эмоционально окрашенными ожиданиями и стремлениями студента, которые определяют его деятельностные мотивы. В большинстве случаев побуждающие мотивы являются осознанными, но также могут быть осознаваемы лишь частично. Как правило, студент-первокурсник не имеет реального представления о сфере применения будущих лингвонаний и умений. Поэтому побуждающий мотив в лингвообучении достаточно часто носит полуосознаваемый характер, поскольку сформирован на подсознательном уровне и не конкретизирован. Первокурсник полагается на мечты и притязания,

возникшие в его прошлом жизненном опыте. Их эмоционально яркая, порою эвристическая окраска способствует формированию подсознательной готовности и детерминирует смысл побуждающего к познанию мотива, который нивелирует внутренние барьеры, подключает креативность и актуализирует потребность к линво-самореализации.

Именно такой алгоритм прослеживался в ходе применения нами авторской методики психолого-культурологических лингвовключений (2000–2012 г.г.), результаты которого свидетельствуют о продуктивности использования методов заочной аккультурации и конечного целеформирования именно на раннем этапе преподавания (в течение 1–3 месяца). У студентов исчезала внутренняя инертность, блокировалась неуверенность в себе, появлялись перспективные цели, целесообразно распределялись психо-энергетические ресурсы и нормализовалась психосоматика. Данные показатели являются основополагающими для раскрытия креативности, посредством которой формировались правильные ценностные ориентиры (способствующие повышению духовности), определялись ближайшие перспективы и линия жизненной стратегии, что в совокупности влияло на плодотворную дальнейшую самоорганизацию в жизни. Особо ценно то, что по окончании учебы в вузе креативность – как антипод выученной беспомощности – также распространялась на другие сферы бытовой и профессиональной активности.

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ ГРАММАТИКЕ НА МЛАДШИХ КУРСАХ НЕЯЗЫКОВЫХ ВУЗОВ

Иванига А.В. (Харьков)

На младших курсах факультета МЭО на изучение английского языка отводится относительно немного времени (6 часов в неделю), поэтому первоочередная задача преподавателя состоит в том, чтобы эффективно использовать время на каждом занятии и, в частности, уделить достаточно времени грамматике. Как показывает опыт преподавания, грамматический аспект часто представляет наибольшую трудность для студентов. С целью развития и укрепления грамматических навыков студентов мы предлагаем наряду с традиционными видами заданий использовать инновационные технологии. В настоящее время преподаватели и студенты имеют замечательную возможность

пользоваться ресурсами интернета. Практика показывает, что информационные технологии в обучении иностранному языку имеют целый ряд преимуществ перед другими методами, так как они позволяют прослушивать аутентичные тексты, развивать скорость чтения, грамотность и страноведческую эрудицию студентов.

Одной из важных грамматических тем, которая сквозной линией проходит через весь курс обучения, являются неправильные глаголы (Irregular Verbs). Без знания форм неправильных глаголов невозможно ни правильно оформлять устную и письменную речь, ни читать или переводить тексты. Просто давать студентам списки глаголов для заучивания неэффективно. Здесь нам на помощь пришел интернет, где мы нашли видеоматериал на эту тему – The Irregular Verbs Song [1]. Мы разработали к данному материалу ряд упражнений с целью закрепления полученных знаний.

На первом этапе студенты просто смотрят видеоклип – песню, которая состоит из зарифмованных неправильных глаголов, например:

We say shut-shut-shut, cut-cut-cut
But, but, but it's stick-stuck-stuck.
We say hit-hit-hit and knit-knit-knit
But cling-clung-clung and dig-dug-dug.

Во время второго просмотра преподаватель дает студентам задание выписать в тетрадь новые для них формы глаголов и их перевод на украинский/русский язык. Для этого при необходимости делаются паузы.

Далее студенты получают текст всей песни, в котором пропущены гласные в формах неправильных глаголов и, работая в парах или группах, заполняют пропуски.

We say shut – sh_t - sh_t, cut - c_t - c_t
but, but, but it's stick - st_ck - st_ck
We say hit - h_t - h_t and knit - kn_t - kn_t
but cling - cl_ng - cl_ng and dig - d_g - d_g

На следующем этапе студенты получают текст песни, в котором неправильные глаголы написаны на украинском/русском языке. Снова работая в группах или парах, студенты переводят глаголы на английский язык и вспоминают все их формы.

We say *закрывать, резать*
but, but, but it's *приклеивать*

We say *попадать в цель* and *вязать* but *цепляться* and *копать*
посылать, сгибать, одалживать, тратить and *мечтать*
We say *пить, петь* but *вешать* and *ринуться*

На заключительном этапе студенты снова смотрят видеоматериал и поют песню вместе с исполнителем.

Для закрепления изученного материала преподаватель может организовать соревнование, разделив студентов на команды и дав задание вспомнить и написать как можно больше выученных неправильных глаголов в трех формах.

Такая работа может проводиться в начале занятия в качестве warming up activity или в конце занятия, если после выполнения плановой работы осталось время.

Поработав таким образом со студентами курса МЭО, мы убедились, что материал хорошо усваивается. При отсроченном контроле студенты вспомнили более 75% выученных глагольных форм.

Литература:

1. The Irregular Verb Song by Ulf Evaldsson. – Access: <http://www.youtube.com/watch?v=JjWBhN6ZOSY>

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА РОМАНА-СТИЛИЗАЦИИ

(на материале произведения

Мэри Хупер *Fallen Grace*)

Ивахненко А.А. (Харьков)

Перевод исторического романа обладает целым рядом особенностей, а именно: передача историзмов и архаизмов, имен политических или культурных деятелей описываемой эпохи, “вкраплений” архаичной лексики, не относящейся к области реалий, и многое другое. Здесь мы рассматриваем совокупность вышеперечисленных сложностей вместе с особой стилистической направленностью анализируемого произведения, проявляющейся в элементах стилизации под язык XIX века. Однако это именно элементы стилизации, некий “колорит”, намек на особенности стиля XIX века, а не полная его имитация, и следовательно, современный язык в переводе использовать можно и нужно, хотя и с определенными оговорками.

Первая трудность, с которой мы столкнулись, касается передачи говорящих имен: *Grace, Lily, Violet, Blossom, Rose, Unwin, Sly* (short from *Sylvester*) – как видим, в основном, это женские имена, чья образность уже давно стерлась; к тому же, основная их часть известна русскому читателю, и потому мы решили передавать их транскрибированием: *Грейс, Лили, Вайолет, Блоссом, Роуз*, – соответственно. Иначе обстояло дело с двумя последними именами в списке: фамилией семейства погребальных дел мастеров и прозвищем одного из них. Фамилия *Unwin* состоит из двух частей: отрицательной приставки *un-* и глагола *win*, которые, употребленные вместе, можно перевести как “непобедимый”. Поскольку такие имена должны не только “говорить”, но и содержать определенные элементы, показывающие их принадлежность к определенной культуре, мы остановились на варианте “Победоноссон”: здесь, с одной стороны, присутствует суффикс *-сон*, служащий маркером английской культуры, а с другой, фамилия созвучна слову “победоносный”, передающему семантику исходного варианта. Что касается прозвища, то мы поступили следующим образом: когда оно возникло на страницах книги в первый раз, мы передали его калькой: “Не даром тебя прозвали Хитрецом!”. При втором появлении этого прозвища, уже в ином контексте, нам пришлось затранскрибировать его и снабдить сноской, поскольку “Сильвестр” – имя не русское и сокращений у нас не имеет. Хотя, разумеется, мы понимаем, что транскрибирование, в данном конкретном случае, снизило эстетическое впечатление от текста.

Общая стилистическая окраска романа создается благодаря использованию книжных слов (*ignominy, bastard child*), архаизмов, историзмов (*the first stage of deep mourning*), инверсионного порядка слов, сложных синтаксических конструкций. При переводе мы старались сохранить стиль текста, используя аналогичные стилистические приемы, например лексемы *погребение, скорбящие, место упокоения*, а также – распространенные предложения с причастными и деепричастными оборотами. Поскольку сюжет разворачивается в XIX веке, в нем достаточно много упоминаний о старинных обычаях, совершенно не знакомых нашему читателю: такие аллюзии, по возможности, объяснялись прямо в тексте; в тех случаях, когда это по какой-либо причине представлялось нам невозможным или нежелательным, мы прибегали к помощи сносок.

Проведенный анализ перевода книги М. Хупер *Fallen Grace* позволил сделать некоторые выводы. Во-первых, для воссоздания стиля XIX века чаще всего применялись приемы замены и

компенсации, поскольку подыскать точное и стилистически оправданное соответствие тому или иному архаизму или историзму оригинала не представлялось возможным. Во-вторых, при передаче имен собственных мы, в основном, прибегали к транскрибированию, а при передаче говорящих имен – к кальке или полукальке; также использовались сноски. Сноски помогали нам и в тех случаях, когда объяснить читателю значение того или иного историзма прямо в тексте не представлялось возможным.

АРТИКЛІ ЯК АКТУАЛІЗАТОРИ СЕМАНТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АЛЮЗИВНИХ ОНІМІВ (на матеріалі англійської мови)

Ісмайлова Е.А. (Запоріжжя)

Проблема лексичної семантики привертає увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Однак багато питань, зокрема питання про семантику онімів з алюзивною актуалізацією, ролі артиклів в цьому процесі, є недостатньо висвітленими, що зумовлює актуальність дослідження.

Метою розвідки є виявлення особливостей трансформації значень онімів. **Об'єктом** дослідження є англійські антропоніми з алюзивним значенням. **Предметом** вивчення є процес трансформації значень антропонімів у результаті їхньої алюзивної актуалізації.

Розглядаючи функцію артиклів як обмежувачів обсягу поняття, яке міститься в слові, М. А. Захарова підкреслює, що невизначений артикль вказує на родову належність, тобто неточну відповідність двох референтів (за наявністю окремих ознак ці референти можуть відрізнитися в іншому наборі семантичного множника). Визначений артикль, навпроти, прирівнює двох референтів, як володарів ідентичного набору ознак, встановлюючи тим самим їхню строгу відповідність один одному. Невизначений артикль вказує на спільність роду; визначений артикль – на спільність виду [1, с. 131].

Алюзивний антропонім *Florence Nightingale*, модифікований невизначеним артиклем, вказує на високий рівень узагальнення образу великої сестри милосердя, турботливої доглядальниці. Прикладом функціонування цього антропоніма в алюзивному значенні може слугувати таке речення:

Now Americans are about to choose a president who – judging by political rhetoric, which responds to voters' expectations – is supposed to be an economic wizard, a national pastor, a Florence Nightingale in providing health care and a diplomat of Metternichian guile and Franciscan goodness. [1, www].

Невизначений артикль вказує на існування цілого класу подібних людей, а алюзивний антропонім *Florence Nightingale* є ім'ям одного з представників певного класу.

На відміну від невизначеного артиклю, визначений вказує на спільність виду, наприклад: *Now that he [Binyamin Bibi Netanyahu] is in power, pundits ask, might Bibi see himself as the Churchill of the Battle of Britain, fighting alone against Hitler and desperately trying to draw America into the war?* [2].

Бін'ямін Нетан'ягу – прем'єр-міністр Ізраїлю, країни, у якої напружені стосунки з Іраном. Б. Нетан'ягу в цій ситуації бачить себе Черчіллем – великим рятувальником своєї країни, який під час Другої світової війни став лідером нації, що боролася з фашистською Німеччиною. Визначений артикль, що вживається перед алюзивним антропонімом *Churchill*, встановлює (повну) ідентичність двох зіставлених особистостей (рятування + напрям діяльності (політичний діяч) + позитивна конотація).

Використання алюзивного антропоніма з артиклем є маркером семантичного зсуву значення антропоніма. Алюзивний антропонім вибудовує ряди подібності між новою ситуацією та тією, яка вже є в досвіді. Артикль при цьому вказує на різну ступінь уподібнення [1, с. 130]. Отже, невизначений артикль виконує класифікуючу функцію, виділяючи один персонаж з багатьох подібних. Визначений артикль виконує вказівну та виокремлюючу функції, підкреслюючи ідентичність порівнюваних персоналій.

Література:

1. Захарова М.А. Семантика и функционирование алюзивных имен собственных (на материале англоязычных художественных и публицистических текстов): дис. ... канд. наук : 10.02.04 / М.А. Захарова. – Самара, 2004. – 192 с.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Newsweek, 2008, August, 29th [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.thedailybeast.com/newsweek/2008/08/29/heepism-vs-elitism.html>
2. The Economist, 2010, January 9. – P. 25.

САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ ПРОФЕСІЙНОГО ДИСКУРСУ

Кабірі М.Х. (Ялта)

У сучасній лінгвістичній науці дослідники активно вивчають мовну комунікацію як частину загальної діяльності людини. Одним з провідних напрямів такого аналізу є дискурсологічний, що ураховує взаємозв'язок і взаємодію структур мовного й немовного знання; операцій із ним; реалізацію мовленнєвих і не мовленнєвих цілей та потенційних і актуалізованих властивостей вербальних знаків.

Серед дискурсологічних студій чимало присвячено вивченню професійних дискурсів, тобто тих ділянок розумово-комунікативного простору, де людина виявляє себе як фахівець, як представник певного інституту, установи, трудового колективу. У професійних дискурсах суб'єкти поєднують у собі та втілюють у своїй практиці риси АГЕНТІВ/КЛІЄНТІВ, визначені стереотипними рольовими приписами, та індивідуально-особистісні характеристики, які можуть модифікувати чи доповнювати рольові стереотипи.

Діяльність суб'єктів професійних дискурсів стратегічна як і усіляке спілкування [2, с. 133]. У той же час, твердження про те, що кожна мовленнєва дія може бути як стратегічно позначено, так і стратегічно нейтральною [4, с. 103] не є помилковим: воно буде правильним, коли йдеться про певну конкретну стратегію [6, с. 86]. Це означає, що така конкретна стратегія може бути зреалізована лише у деяких мовленнєвих діях.

Останнє твердження безпосередньо стосується саме професійних дискурсів, що вони визначаються за сферою комунікації – професійною, оскільки для тих дискурсів, що виокремлюються за стратегічним характером комунікації, стратегічна позначеність мовленнєвих дій є інгерентною властивістю: одна певна конкретна стратегія організує дискурсивну діяльність, “керує” нею [3, с. 274].

Серед стратегій, властивих деяким професійним дискурсам, досліджені, наприклад, аргументативна [1] та конфронтаційна [5]. Це засвідчує важливий для нашого дослідження факт: *стратегічний намір суб'єкта професійного дискурсу може бути спрямований на регуляцію фахової діяльності чи на регуляцію міжособистісних стосунків.*

До стратегій професійних дискурсів належить *самопрезентація*, яку ми розуміємо як реалізований намір суб'єкта визначити свою

рольову позицію на тлі загально-культурних і соціально-групових ціннісних орієнтирів. Саме поєднання вербального утілення власної позиції із ціннісними орієнтирами формує стратегічний смисл: хороша/погана, висока/низька, традиційна/альтернативна позиція. Цей стратегічний смисл утворюється задля реалізації більш масштабного задуму: наприклад, демонстрація вищої позиції може мати на меті домінування. Таким чином, стратегія самопрезентації підпорядковується якійсь іншій стратегії професійного дискурсу, що цілком кореспондує із твердженням про наявність основних та допоміжних стратегій [4, с. 107].

Перспективним вважаємо вивчення засобів вербального втілення стратегії самопрезентації з урахуванням її підстратегій та основних стратегій професійного дискурсу, по відношенню до яких самопрезентація є допоміжною.

Література

1. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации / А.Д. Белова. – К. : КНУ, 1997. – 310 с.
2. Блакар Р.М. Язык как инструмент социальной власти / Р.М. Блакар // Язык и моделирование социального взаимодействия : сб. науч. тр. – М. : Наука, 1987. – С. 88-125.
3. Дейк ван Т.А. Язык. Познание. Коммуникация / Дейк ван Т.А. ; [пер. с англ. ; сост. Петров В.В.; под ред. Гарасимова]. – М. : Прогресс, 1989. – 310 с.
4. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О.С. Иссерс. – [2-е изд., стереотип.]. – М. : USSR, 2003. – 284 с.
5. Кудоярова О.В. Дискурсотворча роль теми у професійному конфліктному спілкуванні англomовних медиків (на матеріалі персонажного мовлення) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Кудоярова О.В. – Харків, 2007. – 238 с.
6. Фролова І.Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі : [монографія] / Фролова І.Є. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 344 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИСЛОВЛЕННЯ

Калита А.А., Тараненко Л.І. (Київ)

Під час поглиблення започаткованого нами енергетичного напрямку [1–4] дослідження усного мовлення виникла необхідність вирішення ряду нових для фонетики методологічних проблем. Серед них першочерговим виявилось питання практичної апробації застосування критерію К рівня актуалізації емоційно-прагматичного потенціалу висловлення (далі ЕПП) [5]. Для цього була розроблена спеціальна

методика експериментально-фонетичного дослідження, відповідно до якої на першому етапі аудитивного аналізу група аудиторів-інформантів у складі 9 чоловік здійснила вибірку озвученого експериментального матеріалу, яка охоплювала триста реалізацій англійських висловлень з різними рівнями актуалізації ЕПП.

Відібрані інформантами висловлення диференціювалися на три окремі групи: з низьким, середнім і високим рівнями ЕПП. Усередині кожної такої групи, що включала по 100 відібраних експериментальних фраз (типові вибірки), було здійснено їхній розподіл на дві відповідні підгрупи висловлень (підвибірки по 50 реалізацій у кожній), які передають позитивні й негативні емоції.

На другому етапі на підставі даних комп'ютерного аналізу озвучених експериментальних висловлень фіксувалися і зносилися в розрахункові таблиці чисельні значення частоти основного тону (F_0), тривалості звучання складу (t), інтенсивності частоти основного тону (I_0) й інтенсивності третьої форманти (I_3). Шляхом підстановки зафіксованих кількісних показників просодичних характеристик в обґрунтовану нами [5] формулу

$$K = \frac{F_0 \times t \times I_0}{1000 \times I_3}$$

для кожного висловлення були отримані експериментально-розрахункові значення безрозмірного критерію K .

Зіставний аналіз результатів перцептивного й комп'ютерного експериментів виявив, що при оцінці ряду висловлень, які характеризуються цифровими показниками критерію K , близькими до 30 і 105 ($K=30$ – межа переходу енергії актуалізації висловлень з низького рівня ЕПП до середнього, а $K=105$ – із середнього до високого), у інформантів виникали певні сумніви, які утруднювали кваліфікацію ЕПП за встановленим критерієм. Було також з'ясовано, що причинами, які ускладнюють адекватність перцептивної оцінки і віднесення низки висловлень до конкретних рівнів ЕПП, слугують, найчастіше, мовний контекст, екстралінгвістична ситуація, особливості артикуляції мовця, ситуація спілкування, ставлення мовця до співрозмовника, індивідуальна і мовна культури мовця тощо. Цей факт було оцінено як цілком закономірне явище, оскільки, як відомо, природа взагалі, а природа людини тим більше, не визнає у своєму прояві наявності чітких однозначних меж.

При цьому був установлений реальний інтервал існування перехідних значень критерію K , що має місце на межі між низьким

і середнім рівнями ЕПП, який склав +5 одиниць. Аналогічним чином були виявлені інтервали сумнівних експертних оцінок на межі середнього і високого рівнів актуалізації ЕПП, оскільки труднощі в інформантів спостерігалися, переважно, в діапазоні показників К від 105 до 145 одиниць. Крім того, з'ясувалося, що верхньою межею високого рівня актуалізації ЕПП слід вважати висловлення, реалізовані мовцем у стані неконтрольованих емоцій, які марковані, переважно, значеннями критерію К, що перевищують 300 одиниць.

Конвенціональне узагальнення результатів зіставного аналізу розрахункових показників К з експертними оцінками дозволяє констатувати, що висловлення, реалізовані з низьким рівнем ЕПП, характеризуються значеннями критерію К не більше 30 одиниць, висловлення з середнім рівнем ЕПП актуалізуються у межах значень критерію К від 30 до 105 одиниць, а висловлення з високим рівнем ЕПП маркуються значеннями критерію К, що перевищують 105 одиниць.

Проведена таким чином практична апробація ефективності застосування критерію К показала, що з припустимою для експериментально-фонетичних досліджень похибкою доцільними слід вважати такі межі рівнів актуалізації ЕПП висловлення: низький рівень ЕПП – $K \geq 30$, середній рівень ЕПП – $30 \geq K \geq 105$ і високий – $K > 105$.

Література:

1. Калита А.А. Фонетичні засоби актуалізації англійського емоційного висловлювання : монографія / Калита А.А. – К. : Видав. центр КДЛУ, 2001. – 351 с.
2. Калита А.А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення : монографія / Калита А.А. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. – 320 с.
3. Калита А.А. Метод комплексної енергетичної оцінки процесу просодичного оформлення мовлення / А.А. Калита, Л.І. Тараненко // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 4-х ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2009. – Вип. 81 (1). – С. 359-365.
4. Калита А.А. Модель енергетичного аналізу мовлення / А.А. Калита, Л.І. Тараненко // Матеріали VIII Всеукраїнської наукової конференції “Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація”. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – С. 125-127.
5. Калита А.А. Критерій рівня актуалізації емоційно-прагматичного потенціалу высказывания / А.А. Калита, Л.І. Тараненко // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2012. – Вип. 105 (1). – С. 476-484.

ОСОБЕННОСТИ НОМИНАЦИИ ФРЕЙМОВ КОНЦЕПТА-СЦЕНАРИЯ ТАЙНА

Калюжная А.Б. (Харьков)

Концепт ТАЙНА в детективе относим к концептам-сценариям, его можно рассматривать как систему фреймов (преступление, расследование, преступник, потерпевший, подозреваемые, свидетели, сыщик, полиция, общественность), каждый из которых соответствует одной из возможных точек зрения на ситуацию, представляемую системой фреймов [2, с. 134].

Сценарий определяет агентов действий (actors), сами действия (actions), сопряженные с достижением целей в определенных обстоятельствах [1], при этом возможны различные интерпретации, отражающие точки зрения различных исполнителей [2, с. 134].

Следовательно, можно говорить о различной представленности ситуации со стороны агентов действий, и, соответственно, о возможных различиях в номинации концепта-сценария ТАЙНА агентами действий, поскольку они репрезентируют различные фреймы в составе системы.

Сценарий – это темпорально и каузально структурированная репрезентация события, он содержит центральный или целевой акт, определяет, какие действия являются обязательными, а какие – факультативными [1]. Обязательным компонентом, опорной составляющей структуры концепта-сценария ТАЙНА в детективе, можно считать фрейм РАССЛЕДОВАНИЕ, поскольку расследование составляет основную часть повествования. Следовательно, особое место отводится агентам действий фрейма РАССЛЕДОВАНИЕ (сыщик, полиция).

Особенности номинации концепта-сценария ТАЙНА в детективе с точки зрения такого агента сценария как СЫЩИК, в отличие от интерпретации других агентов сценария (полиции, свидетелей, потерпевшего) определяются отношением СЫЩИКА к тайне как тому, что вызывает интерес, и как к работе, и осуществляется с помощью лексем *case, matter, affair, problem, business*, посредством которых актуализируется такой признак концепта как “дело, проблема, случай, который представляет сложность, вызывает интерес и может найти объяснение в результате целенаправленных действий”:

‘It is evidently a case of extraordinary interest, and one which presented immense opportunities to the scientific expert’

I should like to chat this little matter over with you

‘Yes, it is hardly an affair for the police,’ murmured Poirot

*'A pleasing little problem, obscure and charming,' murmured Poirot.
'I will investigate it for you with pleasure*

It has been an exceedingly difficult and most complicated business.

В інтерпретації же аналогічної ситуації другими агентами сценарія (потерпевший, свідетель, поліція) використовуються інші лексическіє средства:

'But I much fear the mystery of my nephew's death will never be cleared up. The whole thing seems utterly mysterious'

'Ladies and gentlemen, you all know of the tragedy which took place yesterday the whole affair is a puzzle

Литература:

1. Лурье С.В. Психологическая антропология: история, современное состояние, перспективы / С.В. Лурье. – М. : Академический Проект; Деловая книга, 2003. – 624 с. 2. Минский М. Фреймы для представления знаний / М. Минский. – М. : Энергия, 1979. – 152 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИВЧЕННІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

Капранов Я.В. (Київ)

У сучасній лексикографічній теорії виділяють ряд проблем, які потребують невідкладного вивчення для систематизації принципів укладання різних типів словників, з-поміж яких варто назвати такі, як 1) визначення критеріїв відбору слів для словника; 2) організація (конструювання) його макро- й мікроструктури (словника загалом та словникової статті зокрема); 3) встановлення правил нормування, розробка систем поміток й індексації; 4) створення типології словників тощо [3, с. 118].

Вершиною лексикографічного мистецтва дослідники вважають найважливіший вид одномовної лексикографії – етимологічний тлумачний словник, який містить інформацію про історію слів і морфем, тобто інформацію про фонетичні й семантичні зміни, які з ними відбулись [4, с. 2]. Оскільки походження багатьох слів не може бути однозначно визначене, то в етимологічних словниках аналізуються й дискутуються етимологічні версії окремих лексем [4, с. 2].

Специфічне ж призначення етимологічних тлумачних словників зумовило різноманітність і ретельність їх опису, зокрема *типи лексикографічної інформації як компонент інтегрального (єдиного)*

опису мови (Ю.Д. Апресян, О.С. Ахманова, Е. Бенвеніст, І.О. Бодуен де Куртене), *проблему аналізу етимона* (О.О. Потебня, П.Я. Черних, О.М. Трубачов, С.С. Вауліна), *розкриття мотивації внутрішньої форми слова* (С.С. Вауліна, О.О. Потебня, В.В. Виноградов), *словотворчий аспект етимона (морфологічний критерій)* (Ж.Ж. Варбот, Ю.В. Откупщikov), *етапи лексикографічного конструювання цих словників* (А.М. Бабкін, А.П. Євгенєва, Л.А. Новіков, Н.Ю. Шведова).

Можна погодитися з Б.Ю. Городецьким, який відзначав, що “лексикографія як наукова дисципліна має комплексний характер, і її історико-філософський аспект виявляється в постійному інтересі до типології словників і їх зв’язків з культурологією, гносеологічний аспект якої зумовлений сутністю словників як способу організації і представлення знань, накопичених суспільством, а семантико-гносеологічний аспект пов’язаний з узагальненням словникових відомостей в руслі моделювання плану змісту мови” [2, с. 66–67]. Ю.Д. Апресян ставив проблему значно ширше, звертаючи увагу на необхідність створення такого словника, який слугував би і як довідник, і як методичний посібник [1].

Таким чином, на кожному етапі розвитку мовознавства лексикографічні джерела як об’єкт наукового вивчення досліджувалися з урахуванням домінуючих на той час наукових парадигм, і результатом нового осмислення було вдосконалення словникових описів. Якщо раніше принципи створення лексикографічного портрету слова аналізувалися переважно на матеріалі однієї мови, то наразі з’явилася нагальна потреба, по-перше, спроектувати отримані результати на двомовну лексикографію, по-друге, виявити особливості словникового опису, зорієнтованого на конкретну галузь діяльності, конкретне коло користувачів, об’єднаних за схожістю дискурсивних практик.

Література:

1. Апресян Ю.Д. Интегральное описание языка и системная лексикография / Ю.Д. Апресян // Избранные труды, том II. – М. : 1995. – С. 47–52.
2. Городецкий Б.Ю. Актуальные проблемы прикладной лингвистики / Городецкий Б.Ю. – М. : 1983. – 165 с.
3. Караулов Ю.Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка / Ю.Н. Караулов – М. : Наука, 1981. – 363 с.
4. Кудашев И.С. Проектирование переводческих словарей специальной лексики : monographs 3 / И.С. Кудашев. – Helsinki : Helsinki University Translations Studies, 2007. – 443 с.
5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
6. Тичинська Н.Л. Квазістенції

у тлумачному словнику російської мови (заголовне слово іменник) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 “Російські мови” / Наталія Леонідівна Тичинська. – Дніпропетровськ, 2001. – 22 с.

СРЕДСТВА ПЕРВИЧНОЙ И ВТОРИЧНОЙ НОМИНАЦИИ КОНЦЕПТА ВЕРА

Каишкарєв В.А. (Харьков)

Концепт, являясь единицей концептосферы, совокупности всего знания народа, имеет словесное выражение и посредством его активизирует в сознании индивида определенную ментальную сущность. Языковая объективация концепта может осуществляться лексемой, фразеологической единицей, устойчивым сочетанием, свободным словосочетанием, перечислением группы синонимов и объяснительной дефиницией. Это свидетельствует о наличии данного концепта у целевой аудитории, а лингвистическая природа закрепляет его за лексемами, которые являются средством доступа к концептуальному знанию.

Концепт ВЕРА в английском языке вербализируется лексемами *belief, faith, trust, confidence*, что подтверждается лексикографическими источниками. Подобная полисемия лишает настоящий концепт определенного инвариантного значения, однако это связано с тем, что концепт ВЕРА представляет собой сложное образование, в котором высвечивается то один, то другой элемент:

***belief** – a state or habit of mind in which trust or confidence is placed in some person or thing;*

***faith** – strong belief in God or a particular religion;*

***trust** – firm belief or confidence in the honesty, integrity, reliability, justice, etc. of another person or thing;*

***confidence** – the quality of being certain of your abilities or of having trust in people, plans, or the future.*

Совокупность лексем составляет план выражения номинативного поля концепта ВЕРА и в целом выражает все комплексное понятие. Однако, одна и та же лексема в разных коммуникативных условиях и в зависимости от коммуникативных потребностей, смысловой структуры слова, его семантических возможностей может репрезентировать, представлять в дискурсе разные признаки концепта. Признаки концепта, или семантические компоненты – семы –

вычленяются в процессе семантического анализа, который обнаружил, что концепт ВЕРА функционирует в религиозном дискурсе (для лексемы *faith* вычленено 26 сем, для лексемы *belief* – 12) и в светском дискурсе (*faith* – 39, *confidence* – 37, *trust* – 32, *belief* – 29), отдельное место в котором занимает экономический дискурс (*trust* – 38).

Отдельные признаки концепта объективируются многочисленными синонимами основных лексем, свидетельствует о частоте употребимости и важности концепта. Для концепта ВЕРА были выделены следующие синонимы: лексема *faith* имеет 46 синонимов (*belief, confidence, conviction, credence, doctrine, religion, trust* и др.); *trust* – 25 (*belief, confidence, credibility, faith, reliance* и др.); *belief* – 24 (*assurance, confidence, conviction, dogma, faith, trust* и др.); *confidence* – 24 (*assurance, belief, faith, nerve, self-confidence, trust* и др.).

Кроме лексем первичной номинации, концепт ВЕРА также вербализуется средствами вторичной номинации – фразеологическими единицами:

- *belief* – *it staggers belief;*
- *faith* – *bad faith; good faith; good faith!; my faith!; in faith!; upon my faith!; on the faith of...; to pin one's faith on (upon smb./smth.); to place (put) one's faith in;*
- *confidence* – *a confidence game (trick); take smb. into one's confidence; worm oneself into smb.'s confidence;*
- *trust* – *brain(s) trust; to go on trust; not to trust smb. an inch (a yard); to take smb. (smth.) on trust.*

АНТРОПОЦЕНТРИЗМ И КОНЦЕПТУАЛЬНОСТЬ ПРОСТРАНСТВА

Кашуба М.В. (Одесса)

Данная работа представляет собой пилотное исследование категории пространства в опоре одновременно на два аспекта его анализа – лингвокогнитивный и лингвокультурологический. Данный двухвекторный подход обусловлен, с одной стороны, тем фактом, что пространство – это универсальная категория, а с другой – лингвокультурной спецификой выражения пространственных, а в частности локативных отношений. Языковая картина мира, являясь продуктом познавательной деятельности человека, формируется, в первую очередь, на основе восприятий окружающего мира, через систему которых индивидuum получает всю ту информацию,

что направляется на обработку в его сознание и на основании которой он осмысляет действительность и получает знания. Языковое и невербальное представления информации о пространстве имеют значительные сходства и семантические структуры пространственной лексики базируются на концептуальных и строятся из их единиц.

Общее понимание пространства опирается на наш непосредственный эмпирический опыт. В процессе познания в сознании индивида формируется вначале перцептуальное пространство, связанное с его ощущениями, вызванными реальными объектами и явлениями, которые поддаются непосредственному чувственному восприятию, затем формируется концептуальное пространство. Перцептуальное и концептуальное пространства репрезентируют соответственно чувственную и рациональную ступень познания. Преломляясь через указанную антропоцентричную бинарную парадигму восприятия, простраство приобретает различную степень субъективации, так или иначе определяющую индивидуальную картину мира. В наивной картине мира способ восприятия имеет приоритет перед действительным положением вещей. Образная составляющая концепта не находит отражения в языке и соотносится с перцептивной и когнитивной сторонами концепта “пространство”, как психолингвистического феномена, а понятийная составляющая представляет собой выход на языковое воплощение рассматриваемого явления. Пространство, отражаемое языком, *осязуемо* – оно демонстрирует возможность чувственного восприятия человека, которое всегда предполагает выделение участка пространства в некоторых границах.

Воспринимаемое человеком пространство *растяжимо* – взор человека может останавливаться как на том, что его непосредственно окружает, так и не ограничиваться этим, т. е. быть устремленным вдаль, до естественного “края земли” – горизонта, а это объясняет возможность приписать пространству самые разные размеры и масштабы, отождествляя его то со вселенной, то со всем миром, то, напротив, ограничивая его непосредственно видимым полем зрения и придавая ему смысл какого-либо очень небольшого вместилища, уголка, комнаты и т. п. Воспринимаемое человеком пространство всегда имеет *антропоцентрическую ориентацию*. В языке пространственные отношения могут отсчитываться как с позиции субъекта/деятели в ситуации, так и с позиции наблюдателя. Описываемое языком пространство, как правило, *относительное*. Пространственная

координация материальных объектов всегда определяется относительно других объектов, выполняющих роль ориентира.

Концепт пространства не существует изолированно, а рассматривается вместе с концептом объекта и места, последний из которых находится в отношении подчинения им. Концепт пространства является одним из врожденных, и поэтому первым получает свои частные обозначения. Описывая пространственные отношения и способы их выражения, мы имеем виду то, каким образом те или иные предметы приобретают пространственную характеристику. Пространственные отношения партнеров по коммуникации включают в себя область непосредственного обзора, которые могут составлять часть общего знания – партнеров по коммуникации. Базовые пространственные измерения “верх – низ”, “спереди – сзади”, “справа – слева” носят ярко выраженный антропоморфный характер. Концептуализация и языковая категоризация этих координатных осей обусловлены условиями бытия человека. Главенство вертикального измерения отражает характерную для человека пространственную ориентированность тела в нормальных условиях, в положении стоя, которое называют “каноническим положением”. Так как человеку свойственно прямохождение, “вертикальная ось” выступает “стержнем” концептуализации пространства, и поэтому вертикальное положение можно рассматривать как прототипическое.

МОДЕЛИРОВАНИЕ ОБЩЕНИЯ С УЧЕБНЫМИ ЦЕЛЯМИ

Кистол Л.П. (Тирасполь)

Моделирование общения в учебном процессе предполагает установление объектов моделирования, их отбор и трансформацию присущих им параметров в компоненты учебного процесса.

В качестве объектов моделирования речевых ситуаций с учебными целями рассматриваются типы речевых ситуаций и их структурные компоненты.

Отбор объектов моделирования предполагает наличие совокупности, из которых можно было бы выбрать какое-то количество необходимых единиц. Некоторые методисты утверждают, что попытки использовать тему в качестве совокупности не оправдывают себя и утверждают в своих исследованиях, что тема и ситуация – это понятия разного порядка. Они не являются половинками одного целого.

Под сферой устного общения понимается “Совокупность коммуникативных ситуаций, которые характеризуются однотипностью речевого побуждения человека, отношений между собеседниками и обстановки” [2]. В пределах каждой сферы общения речевые ситуации можно сгруппировать в зависимости от того, какой вид общения они обслуживают: предметно-ориентированное, социально-ориентированное или межличностное.

В качестве критериев отбора типов речевых ситуаций и их компонентов для моделирования с учебными целями рассматривают их соответствие:

1) функциям общения (информативной, регулярной, эмоционально-оценочной) фазам общения (планированию, исполнению, оценке результатов);

2) особенностям учебного общения (планомерности, искусственности, воображаемому характеру); 3) учебным функциям УРС (как компонента содержания и как приема обучения);

4) особенностям обучаемого как коммуниканта (социальным, возрастным, личностно-индивидуальным).

Характеристика цели обучения должна включать указание на сферу общения к которой готовится обучаемый. В отношении межличностного общения подход к отбору ролей и ситуаций определяется возрастными и индивидуальными особенностями обучаемых.

Переходя к вопросу о трансформации компонентов речевых ситуаций в учебно-речевые ситуации, нужно отметить, что наиболее существенным изменениям подвергается компонент речевых ситуаций, связанный с мотивацией и постановкой цели. Этот внутренний фактор преобразуется во внешней и приобретает вид коммуникативного задания, предлагаемого обучаемым – убедить, доказать, выяснить и т.д. [3].

В соответствии с этим критерием мотивы, детерминированные общественной необходимостью, которые лежат в основе сообщения, доклада, рассказа, основных видов перевода и реферирования, легко воспроизводятся в классе, так как они являются внешними мотивами, совпадающими с учебными.

Информативная цель таких видов речевой деятельности также совпадает с общими целями учебной деятельности и может быть достигнута с помощью таких показателей, как достаточная полнота, последовательность, и других, сравнительно легко достижимых в условиях обучения.

Сложнее обстоит дело с моделированием внутренних мотивов, которые рождаются не необходимостью, а потребностью и лежат в основе речевых действий, имеющих целью доказать, убедить, внушить, выразить свое отношение, так или иначе изменить представление собеседника о предмете и т.п.

Литература:

1. Общая методика обучения иностранным языкам: хрестоматия / Сост. А.А. Леонтьев. – М. : Рус. яз., 1991. – 360 с.
2. Скалкин В.Л. Основы обучения устной иноязычной речи / В.Л. Скалкин. – М. : Русский язык, 1981. – 248 с.
3. Вайсбурд М.Л. Использование учебно-речевых ситуаций при обучении устной речи на иностранном языке / М.Л. Вайсбурд. – Обнинск : Титул, 2001. – 128 с.

МОДЕРОВАНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЕЛІМІНАЦІЇ КОГНІТИВНОГО ДИСОНАНСУ

Кишко С.М. (Горлівка)

Актуальність роботи обумовлена спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на комплексне дослідження вербального прояву когнітивної діяльності мовця. Попри значний інтерес до вивчення різноманітних засобів, які дозволяють мовцю зберегти почуття самоповаги, роль модерovanого висловлення (МВ) як механізму елімінації когнітивного дисонансу не розглядалася.

Метою цієї статті є висвітлення ролі МВ у мовленнєвій комунікації для елімінації когнітивного дисонансу.

Когнітивний дисонанс (КД) – це стан, який характеризується зіткненням в свідомості мовця суперечливих знань, поведінкових установок відносно об'єктів дійсності, адресата / третьої особи, власного “Я” і т. і. [2].

МВ визначається як висловлення, у модусі якого міститься модератор, тобто вербальні одиниці (*almost, a bit / a little, in a way, sort of, maybe, perhaps, I'm not sure, I'm afraid, I'm sorry to say, to put it mildly* і т. і.), які є іллокутивними показниками реалізації мовцем комунікативної інтенції стримування [1]. Найбільший потенціал до елімінації дисонансу виявляють МВ, у яких мовець виражає своє негативне ставлення до адресата / третьої особи в більш поміркованому і стриманому тоні під впливом екстралінгвістичних чинників.

Насамперед елімінація дисонансу досягається через введення модератора в структуру висловлення. Такий спосіб уможлиблює зниження значущості дисонансних елементів (оцінних слів негативної ознаки): *He was somehow abashed at his failure to refuse her help; You were both slightly crocked.*

Іншим способом елімінації є вживання прийому компенсації, а саме, додавання в структуру висловлення урівноважуючих когнітивних елементів. Згідно даних проведеного аналізу, більш уживаними засобами компенсації є сурядні структури, пов'язані протиставним сполучником *but*, та допустові структури, пов'язані сполучниками *although / though / if*, які функціонують як дискурсивні модератори: *The man was a boor and a bully but, to be fair to him, he was doing his best to fetch up six kids on his own since his wife died.* У висловленні “дефектність” об'єкта, номінована в першій пропозиції (груба, невихована людина), урівноважується вказівкою на наявність в нього позитивних якостей, номінованих в другій пропозиції (робив усе можливе, щоб поставити на ноги дітей після смерті дружини).

Поширеним способом є вживання МВ, в якому інтенція мовця спрямована на самого себе. Мовець виявляє турботу про власне “обличчя”, про вигідну для себе презентацію себе іншим учасникам комунікації, тобто набуває самоствердження Я-концепції (self-affirmation – [3]). Мовець визнає свої недоліки, але, бажаючи представити себе в більш вигідному світлі, пом'якшує пафос самовикриття за допомогою модератора: *I'm a little slow in thinking things out.*

Не менш уживаним способом елімінації є “зовнішня атрибуція”, яка виявляється через риторичний прийом *аргументації*, який розглядається як дискурсивний модератор. Пом'якшення відмови, незгоди або заперечення часто маніфестоване мовцем за допомогою різного роду виправдань або наведення причин, через які він змушений вдатися до небажаних для реципієнта дій: *I can't tell you. Not now. I know that may seem rude and unfair but I've been doing research and investigating a matter that I really don't have time to discuss at the moment.*

Таким чином, вживання МВ сприяє гармонії, узгодженості і конгруентності когнітивних репрезентацій зовнішнього світу і Я-концепції мовця.

Література:

1. Кишко С.М. Комунікативний феномен модурації в сучасному англомовному художньому дискурсі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / С.М. Кишко. – Донецьк, 2011. – 204 с. 2. Festinger L.A. Theory of cognitive

dissonance / L.A. Festinger. – Stanford University Press, 1957. – 293 p.
3. Steele C.M. The psychology of self-affirmation: Sustaining the integrity of self / C.M. Steele // Berkovitz L. (Ed.) Advances in Experimental Social Psychology. – V. 2. – New York : Academic Press, 1988. – P. 261–302.

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ LOLSPEAK

Кіпень С.В. (Львів)

Сучасне суспільство змінюється завдяки розвитку новітніх технологій, зокрема через вплив Інтернету. Спілкування у Мережі відіграє важливу роль у суспільному житті, адже Інтернет-технології допомагають у різних сферах життєдіяльності людини. Завдяки Всесвітній Павутині з'явилися нові канали комунікації, виникли різні форми спілкування. Така трансформація комунікативного простору змінила найголовніший засіб людського спілкування – мову.

Молодь, як соціальна група суспільства, завжди намагалася протиставити себе світові дорослих. Крім того, суперництво, яке завжди існує між окремими молодіжними групами, яскраво відображає характер суспільного розвитку. Набуває актуальності жаргон, використовуваний в особливих формах мовного спілкування, характерних для молоді. В одному випадку сленг – це ознака протестної реакції на суспільні протиріччя і життєві негаразди; в іншому – це вияв потенційної агресивності, готовності до відкритого зіткнення. Суперництво між представниками різних соціальних груп супроводжується конкуренцією мовних форм та стилів спілкування. Тому групове і міжгрупове спілкування представників різних соціальних груп є полем, на якому народжується новий стиль мови.

Lolspeak (з англ. Laughing Out Loud + speak) вважається однією зі сучасних популярних сленгових утворень в Мережі, якою спілкуються Lolcats (LOL + cat) – жартівливе зображення kota з гумористичним підписом, тобто імідж-макрос (фото з написом, що вирізняється здатністю передавати конкретні емоції). Для досягнення комічного ефекту зумисне використовуються граматичні та орфографічні помилки [3]. Також можна виявити характерні синтаксичні особливості Lolspeak, у яких простежується однотипність та повторюваність структурної будови. Проаналізувавши зібраний матеріал, ми спробували узагальнити усі виявлені синтаксичні структури за такими формулами:
1. (Γm) + (in) + [determiner phrase] + {verb present progressive} +

- [determiner phrase]. Наприклад: *I'm in ur Wikipedia, editing ur articles.*
2. {noun phrase} + {subject} + (has) + {pronoun}. Наприклад: *Chrissmess sperit ... i haz et.*
 3. {subject} + (has) + (a) + [noun phrase]. Наприклад: *I haz a bag.*
 4. {subject} + (can) + (has) + [noun phrase] + (?). Наприклад: *I can has a huggle?*

Таку практику деякі мовознавці оцінюють як стихійний пошук нових можливостей орфографії, своєрідну лінгвістичну гру, ще один варіант мови, який має право на існування [1]. Проте “гра” заходить надто далеко – для такої субкультури характерне навмисне використання орфографічних і семантичних помилок, які ускладнюють процес комунікації навіть між самими користувачами. Назва *мова* доволі умовна для цього феномену, оскільки в ньому відсутні системно-структурні ознаки, характерні для мови, тут наявні лише спільні риси (на лексичному, граматичному рівнях), які до того ж можуть бути варіативними на рівні кожного ідіолекту [2].

Література:

1. Костомаров В.Г. Зачем нам “олбанский” язык? [Електронний ресурс] / В.Г. Костомаров // Лента новостей “РИА Новости”. 2007. – Режим доступу : <http://vwww.rian.ru/society/20070402/62962803.html>
2. Чемеркін С.Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньо-структурні процеси / Чемеркін С.Г. – К. : НАН України. Інститут української мови, 2009. – 240 с.
3. Gawne L. I can haz language play: The construction of language and identity in LOLspeak / Gawne L. & Vaughan J. // In M. Ponsoonet L. Dao & M. Bowler (Eds), Proceedings of the 42nd Australian Linguistic Society Conference, Australian National University, Canberra ACT, 5–6 December 2011. – PP. 97–122.

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЕТЧІВ Р. ДЕВО

Кісьміна К.О. (Київ)

Історія комічного монологу розпочинається із усної народної традиції “професійних жартівників” середньовічної епохи. [1] Серед форм комічного дискурсу можна виділити такі: сатиричні оповідання та вірші, друковані комедії, скетчі, комікси, жарти, анекдоти, гумористичну рекламу, дотепні висловлювання, гумористичні ток-шоу, інтерв'ю, кінокомедії, сітками тощо.

Скетч є коротким за своєю формою, чим відрізняється від звичайного спектаклю. Актор, який грає на сцені, використовує такі стратегії, що викликають сміх у глядачів.

Що стосується плану вираження скетчів, то тут існує дві головних форми: 1. Гуморист говорить від свого імені, напряму із публікою; 2. Гуморист грає персонаж чи декілька персонажів, які мають своє життя, психологію та свої особисті якості.

Розглядаючи персонаж у скетчах Р. Дево, ми виділяємо його як театральний. Тобто, у скетчах, Р. Дево є одночасно автором, персонажем та виконавцем на сцені. Ми розділяємо персонажів Дево на дві групи. Перша, це персонажі, які так чи інакше відображають Р. Дево, як персонажа чи актора, виконуючи роль наратора (*Я*). Друга група – це усі персонажі, які контактують із наратором (*Інші*).

Інші персонажі можуть бути побіжно згадані у скетчі, бути героями скетчу, або дуже часто роль персонажів виконує глядацький зал. Наведемо приклад *Інших* персонажів: “моя жінка”: *La télévision, c'est quelque chose, c'est ... Écoutez !*

Hier soir, ma femme me dit:

- *euh euh ... Qu'est-ce qu'on donne ce soir a la télé?* (“Je zappe”) “*Мій батько*” (“*Le savoir-choir*”), “*портъ*” (“*La porte*”), “*тварина*” (“*Mon lion*”), “*мій сусід*” (“*Double par ses doubles*”). У відношеннях між *Інші* та *Я*, персонаж Дево може виступати жертвою (“*Caen*”, “*Ça peut se dire, ça peut se faire*”, “*Le possédé du percepteur*”, “*La tête chercheuse*”), агресором (“*Le rire physiologique*”), радником (“*Le cavalier et sa monture*”, “*La protection des espaces vides*”).

Скетч починається із ознайомчої ситуації, обрамлення (зазвичай дуже стриманого), фрази привітання, звернення, наприклад: “*J'ai lu quelque part; depuis quelque temps mon chien m'inquiète; un jour dans un salon; vous avez remarqué comme les gens marchent vite dans la rue; mesdames et messieurs; vous savez que*”. Такі фрази використовуються для створення псевдодіалогу із слухачем, адже у скетчах майже відсутній елемент імпровізації. Отже, кожне звернення до залу є заздалегідь сплановане та є по суті фіктивним діалогом.

У випадку наявності декількох персонажів, скетч може розпочинатися відразу із репліки одного з них (*Juge: Messieurs, la séance est ouverte... Accusé, levez vous...*). Деякі актори розпочинають скетч традиційно, розвиваючи подію вже на початку свого твору, інші ставлять подію у середину. Так, зазвичай, скетчі у яких головна подія відбувається у середині, супроводжуються невербальними засобами, тобто грою актора із застосуванням театральної атрибутики.

Отже, скетч за своєю формою є невеликим за обсягом, може бути схожим на анекдот своєю оповідною структурою, кількістю подій у нарації та насиченістю різноманітних обставин самої історії, що

переповідається. Структура скетчу є наративною, але гра слів може відбуватися в залежності від розвитку подій, не лише як окремий гумористичний елемент, але й як організуючий принцип.

Література:

1. Madini M. Devos montreur de mots : discours comique et construction du sens / M. Madini. – Besançon : Presses universitaires de Franche-Comté, 2008. – 267 p.
2. Devos R. Sens dessus dessous / R. Devos . – P. : Stock, 1991. – 218 p.

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ НЕДОВІЛЬНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кобзар О.І., Лешньова Н.О. (Харків)

Розглядаючи чинники недовільного запам'ятовування, ми спираємося на результати досліджень, здійснених видатними фахівцями в царині психології та педагогіки [1-6], а також на дані нашого багаторічного досвіду роботи з навчання англійської мови студентів немовних факультетів.

Недовільне запам'ятовування є продуктом будь-якої цілеспрямованої діяльності. Таким чином, забезпечити недовільне запам'ятовування означає організувати навчальну діяльність так, щоб важливий матеріал студенти запам'ятали тоді, коли вони займаються саме ним, а не запам'ятовуванням [4, с. 4].

Вплив активності діяльності на запам'ятовування є безперечним, оскільки активність є основною та найбільш характерною рисою будь-якої діяльності. Саме під час діяльності та спілкування формуються шляхи керування пам'яттю [1, с. 21]. І ступінь активності та самостійності розумової діяльності суб'єкта відіграє велику роль в забезпеченні продуктивності запам'ятовування. Чим більше самостійності виявляє людина під час будь-якого засобу діяльності, тим більш сприятливі умови створюються для підвищення продуктивності недовільного запам'ятовування [5, с. 219]. З метою забезпечення умов для недовільного запам'ятовування матеріалу у процесі самостійного здобуття знань доцільно використовувати на заняттях проблемні ситуації. Під час вирішення проблемних завдань у студентів виникає пізнавальний інтерес, який сприяє підвищенню мотивації навчання та недовільному запам'ятовуванню. Ті труднощі, що виникають у студентів під час вирішення проблемних завдань, створюють умови

для тривкого засвоєння самостійно здобутих знань.

Необхідність активності суб'єкта під час первісного закарбування інформації впливає з самої природи рефлексорних зв'язків, що лежать в основі будь-якого закарбування в пам'яті [4, с. 168]. Недовільна пам'ять найбільш пов'язана з емоціональною та змістовою сферою людського життя [4, с. 5]. Не лише позитивно, але й негативно забарвлені емоційні переживання значно підвищують швидкість засвоєння та тривалість збереження в пам'яті всього, що пов'язано з сильними почуттями, оскільки формування слідів емоційної пам'яті відбувається, головним чином, з першої пред'яви [4, с. 304]. Потужним засобом впливу на емоції студентів є гумористичні ситуації. Вдало підібрана гумористична ситуація, що ілюструє навчальний матеріал, запам'ятовується швидше, ніж будь-яке правило.

Відомо, що підвищена мотивація збільшує тривалість збереження сліду пам'яті [4, с. 233]. Особливості діяльності в ігровій ситуації зумовлюють більш високі показники запам'ятовування у грі, ніж при навчальному мотиві [4, с. 234]. До особливостей мнемічних процесів, які відбуваються у комунікативній діяльності, слід віднести незвичайно велику роль емоційної пам'яті, яка незмінно виявляється найбільш тривкою [4, с. 304]. У зв'язку з цим слід відзначити доцільність використання рольових ігор у процесі навчання усного мовлення. Студенти сприймають рольову гру як суто ігрову діяльність, при цьому її навчальний характер ними не усвідомлюється, що створює на занятті атмосферу невимушеного спілкування та сприяє недовільному запам'ятовуванню матеріалу.

Систематичне використання цих засобів підвищує ефективність навчання.

Література:

1. Аткинсон Р. Человеческая память и процесс обучения / Р. Аткинсон. – М. : Прогресс, 1980. – 528 с.
2. Бобечко В.П. Основи загальної та юридичної психології : [курс лекцій] / В.П. Бобечко, Т.В. Жовнович, І.І. Когутич. – К. : Алерта : ЦУЛ, 2011. – 224 с.
3. Зинченко В.П. Готовность к мысли / В.П. Зинченко // Теория и практика развивающего образования. – М. : Науч. мир, 2007. – С. 65-68.
4. Зинченко П.И. Непроизвольное запоминание / П.И. Зинченко. – М. : АПН РСФСР, 1961. – 559 с.
5. Серeda Г.К. О структуре учебной деятельности, обеспечивающей высокую продуктивность произвольного запоминания / Г.К. Серeda // Проблемы психологии памяти. – Харьков : ХГУ, 1969. – С. 12-20.
6. Хуторский А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А.В. Хуторский. – М. : МГУ, 2003. – 416 с.

ПРИЙОМ САТИРИ У ФЕЙЛЕТОННІЙ ТВОРЧОСТІ ЮРИ ЗОЙФЕРА

Кобзар Ю.В. (Харків)

Фейлетон як художньо-публіцистичний твір у німецькій літературі 20-30-х років ХХ ст. займав особливе місце, оскільки вважався домінантним жанром на сторінках газет. Популярність фейлетон отримав насамперед завдяки актуальності тем, що висвітлювалися.

Значний внесок у розвиток цього жанру зробив австрійський письменник-фейлетоніст та драматург Юра Зойфер, котрий належить до найпомітніших постатей віденської “субкультури” 30-х років ХХ ст.

Творчість австрійського письменника досліджували зарубіжні науковці Х. Ярка, Т. Ліхтман, Г. Бадія, в українському літературознавстві знаходимо розвідку П. В. Рихла. Однак усі праці присвячені вивченню драматургії Юри Зойфера, фейлетони ж письменника як окреме естетичне явище є недослідженими.

Фейлетон – це художньо-публіцистичний жанр на злободенну чи суспільно-політичну тематику, що характеризується різкою критикою описуваної події, яка мала реальне підґрунтя. Евфемістичні засоби вираження є нехарактерними для німецького фейлетону. У цьому художньо-публіцистичному жанрі основним прийомом, що розкриває сутність негативних подій та ситуацій реальності, виступає сатира.

Юра Зойфер у своїх творах тяжів до реалістичного моделювання дійсності, тому політична сатира у фейлетонах письменника відіграла важливу ідейно-естетичну роль. Юра Зойфер використовує прийом сатири та її викривальний характер як засіб критики державно-політичних інституцій періоду Третього Рейху. У його фейлетонах цього періоду піддається висміюванню та заперечується діяльність уряду австрофашистів. Фейлетони стають рупором ідей автора, закликають до боротьби, відтворюють широку картину життя суспільства в її найхарактерніших ознаках.

Об’єктами сатиричної репрезентації Юри Зойфера виступають представники уряду Е. Дольфуса, нерішучі члени соціал-демократичної партії Австрії, в ідеї яких вірив письменник, жорстокі поліцаї загонів СС. Автор зосереджує свою увагу не на портретних характеристиках героїв, котрі є носіями негативних моральних якостей, а на падінні їх духовності. Політична сатира займає домінантну позицію у фейлетонах Юри Зойфера, завдяки чому автор досягає цілковитої нагації політичної системи Австрії періоду 30-х років.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ ЯЗЫКОВЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ

Коваль Н.А. (Одесса)

Последние десятилетия развитие мирового сообщества характеризуется существенной интенсификацией процессов всё возрастающего политического влияния на языковые тенденции, в основе которых лежит модель “коррективизации” языка. В национальных масштабах эти тенденции всегда находят специфическое самовыражение. С этой точки зрения представляет интерес стратегии проявления феномена политической корректности в американском варианте английского языка, которые следует отнести к наиболее тенденциозным.

Целью нашего исследования явилось выявление национально-культурной специфики проявления политических стратегий в системе английского языка, при анализе которых удалось выявить преобладающее влияние обозначенных внешних факторов прежде всего на лексическую систему и, в частности, на рост эфеместических явлений. В отличие от эфемизмов, выступающих социально-расовыми предпочтениями (призванными исключить различного рода дискриминацию), задачей использования сугубо политической эфеместической терминологии является смягчение негативных политических факторов, а в отдельных случаях манипуляция общественным мнением.

Во многом выбор лексических средств зависит от того, какое отношение к денотату следует сформировать у слушателя или читателя. Концептуальная система политической идеологии США организована вокруг архетипной оппозиции “свои-чужие”, которая получила своё отражение в языковой сфере, начиная со второй половины XX века. В 60-е годы XX века во время войны во Вьетнаме был создан своеобразный субязык, получивший название *Vietlish* (от слияния слов *Vietnam* и *English*), который помогал властям США представить войну в выгодном для них свете. Существительное *war* было заменено на *involvement* и *conflict*, а недопустимые обозначения *killed* и *dead* оказались вытеснены “корректными” номинациями *body count* и *inoperative combat personnel*; подавление вооруженного сопротивления стали обозначать “термином” *pacification*; эфемизм *device* заменил лексему *bomb*, и соответственно *bombing* тактично уступило место сочетаниям *limited air strike* и *air support*. Стремление облагородить образ вооруженных сил привело к изменениям в языковых

обозначениях стабильных структур и процессов. Выражение *military conscription* “воинская повинность” приобрело нежелательные ассоциации и было заменено сначала словом *draft*, а впоследствии *selective service, War Department – Department of Defense*.

Тенденция “маскировки” негативных понятий приобрело особую актуальность в к. XX – нач. XXI столетий, когда литературная речь оказалась в наибольшей “зависимости” от политических установок правительства США на международной арене. Как отмечает Р. Маколей, во время войны в Персидском заливе журналисты находились в полной зависимости от официальных инструкций, поэтому сводки с места боевых действий содержали большое количество эвфемистических замен, вроде: *collateral damage* “побочный ущерб” (взамен “жертвы среди мирного населения), циничное *no longer a factor* (букв., “более не фактор” взамен “убитый или раненый”), *incontinent ordnance* (букв., “несдержанное артиллерийское снаряжение” вместо “бомбы и снаряды, разорвавшиеся на собственных позициях”), *terrain alteration* (букв., “изменение местности” вместо “бомбометание со сплошным поражением, массированная бомбардировка”). На этот раз при исключении существительного *war* предпочтение отдавалось выражениям *use of force* и *armed situation*.

Британская газета “Гардиан” опубликовала список выражений, использовавшихся в британской прессе применительно к двум сторонам, воевавшим в Персидском заливе, где отчетливо прослеживается дихотомия “свои – чужие”. При характеристике действий “своих” использовалась нейтральная лексика: *take out, eliminate, launch first strikes preemptively*, тогда как при описании аналогичных действий “чужих” (Ирака) преобладала лексика с отрицательной коннотацией: *destroy, kill, launch sneak missile attacks without provocation*.

Изучение данных лексических тенденций и политических технологий манипулирования ими представляет собой мало изученную сферу, которая должна рассматриваться одновременно с диахронических и функционально-стилистических позиций, с привлечением этнокультурных, социо- и психолингвистических методов современной лингвистической парадигмы.

КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Ковінько К.В. (Харків)

Креолізований текст розуміємо як повідомлення, що може бути представлено вербально (словесний текст) та/або іконічно, тобто графічно (грец. *eikon* – зображення).

Основне завдання автора тексту такого типу полягає в тому, щоб забезпечити реципієнту (в даному випадку читачеві) найбільш сприятливі умови для розуміння тексту. Тому, враховуючи характер і призначення тексту, автор може варіювати своє звернення до тих чи інших засобів вираження. Поєднання вербальних і невербальних, образотворчих засобів передачі інформації утворює креолізований текст. Взаємодіючи один з одним, вербальний та іконічний тексти забезпечують цілісність і зв'язність твору, його комунікативний ефект.

Креолізованні тексти можуть бути текстами з частковою креолізацією і текстами з повною креолізацією. У першій групі вербальні та іконічні компоненти вступають в автосемантичні відносини, коли вербальна частина порівняно автономна і образотворчі елементи тексту виявляються факультативними. Таке поєднання ми досить часто знаходимо в газетних, науково-популярних і художніх текстах. Велика спаяність, злиття компонентів виявляється в текстах з повною креолізацією, у яких між вербальними і іконічними компонентами встановлюються синсемантичні відносини: вербальний текст повністю залежить від образотворчого ряду, і саме зображення виступає як облігаторний (обов'язковий) елемент тексту. Така залежність зазвичай спостерігається в рекламі (плакат, карикатура, оголошення тощо), а також в наукових і особливо науково-технічних текстах.

Іконічний компонент тексту може бути представлений ілюстраціями (фотографіями, малюнками), схемами, таблицями, символічними зображеннями, формулами тощо.

Вербальні та образотворчі компоненти пов'язані на змістовному, змістовно-композиційному і змістовно-мовному рівні. Перевага того чи іншого типу зв'язку визначається комунікативним завданням і функціональним призначенням креолізованного тексту в цілому.

У текстах наукових, особливо науково-технічних, образотворчий ряд має інше призначення пізнавальне. Це такий елемент тексту, без якого текст втрачає свою пізнавальну сутність. Наприклад, у фізико-математичних, хімічних текстах, в текстах, присвячених технічним розробкам, формули, символічні зображення, графіки, таблиці, технічні

малюнки, геометричні фігури та інші образотворчі елементи є смисловими компонентами тексту, які передають основний зміст тексту. Більше того, вербальний текст в таких випадках стає лише сполучником, який складає своєрідну рамку, “пакувальний матеріал”.

У цілому, образотворчий ряд у вигляді ілюстрацій художньо-образних, декоративних, пізнавальних і вербальних компонентів створює єдиний образ креолізованного тексту у якості об'єкта вербальної і візуальної комунікації.

КАТЕГОРІЯ ЗБІРНОСТІ: МОВНІ РІВНІ

Ковтун Я.П. (Черкаси)

Категорію збірності називають єдністю вищого порядку, оскільки вона демонструє не стільки кількісну характеристику предметів (для цього існує множина), а скільки якісну ознаку їхньої однорідності. З логічної точки зору, ця категорія поєднує в собі риси одиничних та загальних понять [1, с. 473]. Збірність розглядається як лексико-семантична категорія іменників, інтегральними ознаками якої є значення сукупності однакових чи функціонально однорідних предметів, що сприймаються як ціле,

Категорія збірності є однією із важливих категорій іменника, яка неоднаково проявляється на різних мовних рівнях: на лексичному, де основною одиницею аналізу виступає збірне слово (*das Kupfer, ein Haufen Laub*), на семантичному, коли оперують тільки збірним значенням незбірного іменника (так, у слові *das Geld* виділяються два збірні значення: „вироби із золота” і „золоті монети, гроші”), на словотвірному, де виділяються як окремі одиниці аналізу збірні суфікси (*die Fraulichkeit, der Freundkreis, das Witwentum, die Bauernschaft, die Regierung, die Kleidung, die Schäferei*), на морфологічному, коли збірність характеризується неможливістю утворити форму множини (*das Brudertum, die Unzahl, die Eltern*), на синтаксичному, де враховуються синтаксичні зв'язки збірних іменників (сюди ж належить збірне вживання незбірних іменників: нім. *das Sammeln, die Biene*, укр. *збір, бджола* (у значенні „звірі; бджоли”), на стилістичному, коли вибір і вживання збірного іменника зумовлені стилістичною метою (*die Menschlichkeit = die Menschheit = das Menschentum; Bund der Völker = Bündnis der Völker*). Ці рівні інколи можуть збігатись і перехресуватись [3, с. 28].

На лексичному рівні виділяється збірне значення релевантних іменників, яке протиставляється, з одного боку, одиничності, а з іншого – дистрибутивній множинності. На словотвірному рівні виділяються насамперед певні морфеми (словотворчі форманти). Але оскільки за допомогою одних і тих самих формантів можуть утворюватися іменники з різним лексичним значенням, тобто такі, що належать до різних категорій, то для їх розмежування потрібний лексичний аналіз. На лексико-граматичному рівні виявляється функціональна синонімія збірності множини. На синтаксичному рівні специфічні особливості збірних іменників виявляються в узгодженні дієслів-присудків з підметами за формою і за змістом. На стилістичному рівні функціональна близькість *collectiva* та множини дозволяє припустити, що експресивна функція раніше не була властива збірним іменникам, і, що вона з'являється пізніше у процесі мовного розвитку [2, с. 68–69].

Таким чином, категорія збірності належить до ряду універсальних мовних категорій і проявляється на різних мовних рівнях. Вона реалізується у похідних, складних найменуваннях, які оформленні словотвірними засобами, що вміщують в собі лексико-категоріальні семи збірності.

Література:

1. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н Ярцева. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
2. Олейник В.А. Категория собирательности в готском языке : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / В.А. Олейник. – К., 1986. – 212 с.
3. Томіліна Г.Я. До типологічно-зіставного вивчення збірних іменників у сучасній східнослов'янській мові / Г.Я. Томіліна // Мовознавство. – № 5. – 1971. – С. 28–34.

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ

Кожемяченко Н.В. (Кременчук)

Сучасний світ, орієнтований на візуальний спосіб представлення інформації, вимагає нових підходів до аналізу тексту загалом та політичної реклами як жанру політичного дискурсу зокрема. Виділяють два основних рівня розуміння поняття дискурс: 1) конкретна комунікативна подія, яка фіксується в письмових текстах і мовленні та протікає в певному, когнітивно та типологічно обумовленому комунікативному просторі; 2) сукупність тематично співвіднесених текстів: зміст або тема дискурсу розкривається не одним окремим

текстом, а інтертекстуально, в комплексній взаємодії декількох текстів певного типу. Обидва підходи взаємодоповнюють один одного, і в практиці лінгвістичного аналізу дискурсу варто брати до уваги обидва [2, с. 142–146]. Політичний дискурс розглядається як система комунікації, що має: реальний вимір, котрий проявляється в мовленнєвій діяльності та тексті, який виникає в результаті даної діяльності; та потенційний (віртуальний) вимір тобто семіотичний простір, який включає: 1) знаки вербальні (політичні терміни, антропоніми) та невербальні (політичні символи); 2) тезаурус прецедентних текстів; 3) типові моделі мовленнєвої поведінки; 4) систему мовленнєвих актів і жанрів політичного дискурсу [3, с. 11].

При аналізі дискурсу виникає проблема текстової неоднорідності, бо досліджуючи проблему співвідношення знаків різних семіотичних систем в процесі комунікації, було встановлено, що вербальні та невербальні елементи створюють неподільну візуальну, структурну, смислову та функціональну цілісність тексту. Таким чином, постає необхідність досліджувати текст як когерентну цілісність, яка складається з декількох семіотичних кодів, тобто аналізувати полікодовість тексту. [2, с. 89]. Невербальні засоби спілкування – це елементи комунікативного коду, які мають немовну, але знакову природу і разом із засобами мовного коду слугують для створення, передачі та сприйняття повідомлень. Значення невербальних сигналів у дискурсі стає зрозумілим лише тоді, коли адресат адекватно декодує їх з урахуванням культурних та індивідуальних контекстів. Оскільки невербальні засоби утворюються і сприймаються різними сенсорними системами, вони поділяються на: акустичні (екстралінгвістичні, просодичні) та оптичні (кінетичні, проксемічні) [1 с. 29-31]. Аналіз поліграфічних форм політичної реклами дає можливість виділити наступні невербальні засобами: 1) розділові знаки, які створюють смислові відтінки; 2) прийоми шрифтового варіювання, які сприяють створенню єдиного рекламного образу; 3) використання кольорів, фотографічних та зображувальних символічних образів, що створюють додатковий смисл або конотативне значення.

Таким чином, у поліграфічних текстах політичної реклами невербальні компоненти виступають у різних взаємозв'язках стосовно один до одного та можуть: підсилювати основну ідею та сприяти кращому розкриттю змісту, доповнюючи словесний ряд, замінюючи вербальні одиниці та впливаючи на структуру тексту; нести певне смислове навантаження тільки в межах одного тексту, тобто мати чітке контекстуальне значення, але бути незрозумілими без вербального

супроводу; бути соціально чи культурно фіксованими, значенневими лише для певних адресатів, які мають відповідні фонові знання; сприяти раціоналізації спілкування, краще розкривати авторські інтенції та надавати додаткового конотативного значення. Завдяки наявності в тексті невербальних засобів, які компенсують відсутність безпосереднього контакту адресанта та адресата в процесі комунікації, оптимізуються процеси презентації інформації, створюється цілісний смисл, який адресант намагається донести до реципієнта.

Література:

1. Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англомовному дискурсі : монографія / Л.В. Солощук. – Харків : Константа. – 2006. – 300 с.
2. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность : учебное пособие / В.Е. Чернявская. – М. : Книжный дом “ЛИБРОКОМ”, 2009. – 248 с.
3. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса : монография / Е.И. Шейгал. – М.-Волгоград : Перемена, 2000. – 368 с.

РЕАЛІЇ В КОНТЕНТІ ГЛОСАРІЮ: ЗВ’ЯЗОК ЗІ СТИЛЕМ ТЕКСТУ

Козачук А.М. (Київ)

Актуальність обраної теми пов’язана зі зростанням кількості мовних та міжкультурних контактів, одним з компонентів яких є переклад художньої літератури, маючи справу з яким, ми не можемо оминати увагою реалії.

За теоретичну основу розвідки візьмемо сформульовану Р. Зорівчак дефініцію реалії як словесного комплексу, що позначає національно-специфічні об’єкти [2, с. 47] та одну з класифікацій способів їх передачі (за Б. Келар): узагальнено-наближений переклад, функціональне визначення, опис і транслітерація [4, с. 92]. У цій публікації ми розглянемо також власні назви або оніми, які, на думку І. Лівницької, також належать до реалій [3, с. 175], хоча власне терміном “реалія” позначатимемо лексеми, що не є онімами.

Матеріалом дослідження ми обрали переклад української малой прози межі XIX-XX ст. англійською мовою (переклади Р. Франко текстів Б. Грінченка “Brother against Brother” (1), “Little Sister Halya” (2) Г. Хоткевича “From Days Gone By” (3), “The Hunger Strike” (4), “In a Free Country” (5) та М. Коцюбинського “On the Road” (6), “The Unknown One” (7)), ґрунтуючись на твердженні Т. Гундорової про те, що творчість

Б. Грінченка належала до народництва, Г. Хоткевича та М. Коцюбинського – до раннього модернізму [1, с. 39, 66, 69, 87]; а також глосарій до текстів перекладів, укладений перекладачкою і поміщений у кінці кожного виданого тому перекладів. З проаналізованих текстів більше ознак модернізму мають (4-7). Метою дослідження є встановлення залежності питомої кількості винесених у глосарій реалій від основних стильових ознак тексту.

Так, загальна кількість реалій у вибірці становить 73 одиниці, з яких у глосарії подані 7 (що становить трохи менше 10%). Кількість онімів відповідно – 154 та 14 (близько 9%). Аналіз вибірки засвідчив, що до глосарію включені такі реалії: одиниці вимірювання різних величин (*verst, karbovantsi*), лексеми релігійної, політичної та військової семантики (*chastochka, kozak*). Статті глосарію, що пояснюють оніми, умовно можна поділити на експланаторно-етимологічні (*Henyu*) та історично-довідкові (*Shevchenko, Sparta, Prince Kurakin*).

Кількість реалій у вибірці з модерних текстів (4-7) становить 8 одиниць, з яких у глосарій винесене 1 слово (12,5%); кількість онімів – 25, у глосарії – 4 (16%). Відповідно, з премодерних текстів (1-3) (народницькі з елементами романтизму та реалізму) вибрано 65 реалій, з яких 6 (9,2%) поміщено у глосарії; а також 129 онімів, у глосарії – 10 (майже 8%). Частка реалій та онімів у глосарії від загальної кількості слів у тексті – 5 лексем (9 слів; 0,059%) з 15117 у текстах (4-7) та 16 лексем (19 слів; 0,05%) з 37492 у текстах (1-3), відповідно, сумарна частка реалій та онімів від загальної кількості слів становить 0,26% та 0,7%.

Як бачимо, у модерних текстах питома частка реалій та онімів менша, ніж у премодерних у 2,7 рази, але частка лексем з модерних текстів, поміщених у глосарії – більша у 1,2 рази, наявна тенденція до зростання. Можна зробити висновок, що у перекладах модерних текстів більша концентрація лексичних одиниць, які потребують пояснення, що зумовлено переорієнтацією на інший тип читача. Результати дослідження можуть бути використані для подальших розвідок у стилістиці тексту та перекладознавстві.

Література:

1. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація [Текст] / Т. Гундорова. – Львів : Літопис, 1997. – 297 с.
2. Зорівчак Р. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Р.П. Зорівчак. – Львів : Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 216 с.
3. Лівницька І. Проблема дефініції та пере-

кладу реалій в художньому тексті / І. Лівницька // Наукові записки. – Вип. 81 (4). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 4 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – С. 173–178. 4. Kielar B.Z. Tłumaczenie i koncepcje translatoryczne / B.Z. Kielar. – Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź: Zakład narodowy imienia Ossolińskich : Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk – 1988. – 135 s.

SOUND TRANSPOSITION AS THE MEANS OF ANALOGICAL ENCODING

Kozlova T.O. (Zaporizhzhya)

Much research has been done to give special importance to non-arbitrary phenomena in language and recognize the two faces of signs – the iconic face and encoded, arbitrary face. Some studies have also reported on the greater significance of mimesis at earlier stages of evolutionary trajectory (M. Danesi, M. Donald, R. Jakobson, P. Sadowski, R. Wescott to name but few). However, little information is available on different types of analogical encoding and their diminishing role in the course of historical change from iconicity to arbitrariness.

The current study is based on the following hypothesis: sound transpositions in Proto-Indo-European roots were iconic and directed the development of structure and meanings of their reflexes in daughter branches. Since it is believed that the families of signs with a shared constant formational component appear to have a constant content element as well [1, p. 81], it was predicted that metathetical patterns would be employed to conceptualize ‘reverse’ in Proto-Indo-European and effect the semantic reflexes of the etymons.

To shed light on the iconic origin of arbitrary linguistic signs is to observe historical changes in their form and content. Some conclusion about the iconicity of metathesis can only be made after studying sets of lexical units with sound transposition. Therefore, we examined the entire historical nests, i.e. sets of reflexes etymologized from the reconstructed Proto-Indo-European etymons with metathesized variants.

This helped to identify distinct semantic groups of protoroots: (i) verbal roots of ‘to and fro motion’ (IE **ter-* ‘to rub, turn, move repeatedly to and fro’ vs lengthened grade variants **trē-* ‘move to and fro continuously and rapidly; separate and form one entity or group’, **tr̥-* ‘cut and turn over’); (ii) verbal roots of ‘inward-outward motion’ (IE **u̯er-* ‘to turn, bend’, **u̯ert-* ‘turn toward’ vs **u̯ret-* ‘exchange position; reciprocate’); (iii) verbal roots of ‘composition / decomposition’ with reversed type of obstruction in root

initial and root terminal (IE **dheigh-* ‘to form, to build’ vs **ghrendh-* ‘to grind’); (iv) verbs of speech (IE **tolkw-* ‘to speak, make something clear’ vs **tlokw-* ‘proffer for someone to accept or reject’); (v) names of animals and their taboo distortions (IE **u_lkw-os* ‘wolf’ vs taboo variant **lukw-o-* ‘wolf’); (vi) terms of kinship (IE **am(m)a* vs **māmā* ‘mother’, **appa* vs **pap(p)a* ‘father’, **atta* ‘father, mother’ vs **tata* ‘Daddy’).

All groups of the analyzed IE roots and their reflexes in different daughter branches have revealed connections to ‘reverse’, the primary conceptual core projected onto the secondary, derived oppositions of ‘inside / outside’, ‘integration / disintegration’, ‘sacred / profane’ etc. It is clear that IE metathetical structures provided an iconic link connecting the linguistic sign and the signified, enacting an image of something that was the opposite or reverse either to itself or to something else.

In conclusion, protoroots contained instances where there existed non-arbitrary connection between the inversion of adjacent or non-adjacent components in the pattern and the relevant meanings of the linguistic units. Despite the fact that the protomeanings showed considerable immunity to historical changes, the reflexes contained traces of iconic recession due to meaning satiation, usage restriction, formal and semantic diversification of daughter branches.

It is also noteworthy that present-day examples of sound and syllable reordering result from the diminishing speech monitoring, assimilation of borrowing, or word play, whereas reinterpretation and word-formation processes employing sound transposition are rare cases.

References:

1. Klima E.S. The Signs of Language / E.S. Klima, U. Bellugi. – Harvard : President & Fellows of Harvard College, 1979. – 417 p.

ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ПАРЕНТАЛЬНОГО ДИСКУРСУ

Козлова В.В. (Суми)

В умовах домінування антропоцентричної парадигми особлива увага приділяється визначенню типологічних ознак та специфіки організації побутових дискурсів, одним з яких виступає англомовний парентальний дискурс як особистісно орієнтована комунікативною взаємодія, що відбувається в сімейно-побутовій сфері спілкування,

де учасники комунікації – батьки й діти – реалізують свої асиметричні статусні ролі.

Основними типологічними характеристиками англомовного парентального дискурсу є такі:

1. Оскільки англомовний парентальний дискурс належить до сімейно-побутової сфери спілкування, його суб'єктами є представники родини, а саме батьки та діти. Міжособистісна комунікативна взаємодія між суб'єктами дискурсу відбувається на скороченій комунікативній дистанції за рахунок спільності тезаурусу. Процес інформативного обміну між інтерактантами англомовного парентального дискурсу реалізується на основі розмовної форми мови, що характеризується спонтанністю та не фіксованістю форм вираження. Стосунки між комунікантами парентального дискурсу характеризуються асиметричністю через антропологічні ознаки: різницю у віці, статі, а також функції в розмові [4, с. 213]. Батьки мають вищий за дітей соціальний статус, що зумовлює заданість їхніх соціальних ролей.

2. Хронотоп парентального дискурсу як максимально типізованої обставини, в яких відбувається комунікативна взаємодія батьків та дітей, локалізується переважно в місцях сумісного проживання інтерактантів парентального дискурсу.

3. Комунікативна інтеракція батьків і дітей є типом соціальної взаємодії [3, с. 210], в процесі якої відбувається соціалізація як організований та неорганізований вплив суспільства на індивіда з метою формування особистості, що відповідає його потребам [2]. Мета парентального дискурсу – виховання та соціалізація члена суспільства як підготовка до виконання певних соціальних ролей, а також передання знань, розвиток здібностей, набуття вмій та навичок – реалізується в процесі виховного мовленнєвого впливу.

4. Цінності англомовного парентального дискурсу відповідають цінностям соціалізації як суспільного явища.

5. Тематичний репертуар парентального дискурсу, тобто теми спілкування батьків та дітей, характеризується різноманітністю та відсутністю фіксованості й визначається комунікативними потребами інтерактантів та статусно-рольовою специфікою їхньої міжособистісної взаємодії.

6. У межах парентального дискурсу спілкування між батьками й дітьми відбувається в ситуаціях партнерства та домінування. Спілкування в ситуації партнерства передбачає дотримання базових конвенцій спілкування [1; 5; 6] та нівелювання батьками свого вищого статусу з метою створення паритетності між інтерактантами.

Спілкування в ситуації домінування передбачає комунікативну домінацію батьків за рахунок акцентування власної статусної переваги.

Література:

1. Грайс Г.П. Логика и речевое общение / Г.П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1985. – Вып. 16. – С. 217–237.
2. Комаров М.С. Введение в социологию / М.С. Комаров. – М. : Наука, 1994. – 317 с.
3. Макаров М.Л. Основы теории дискурса / М.Л. Макаров. – М. : ИТГК “Гнозис”, 2003. – 280 с.
4. Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі : [монографія] / Л.В. Солощук. – Харків : Константа, 2006. – 300 с.
5. Brown P. Politeness : Some Universals in Language Usage / P. Brown, S. Levinson. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 352 p.
6. Leech G. Principles of Pragmatics / G. Leech. – London, 1983. – 250 p.

ФАСЦИНАЦІЯ ЯК УПРАВЛІННЯ ВРАЖЕННЯМ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Козяревич Л.В. (Київ)

Теорія управління враженням (*impression management theory*) була запропонована канадським соціологом І. Гофманом у праці “Уявлення себе іншим у повсякденному житті”. Вчений застосував підхід драматургії для зображення символічної інтеракції – управління враженням. Керуючи враженнями інших про себе, індивід домагається вигідної поведінки щодо себе та адекватної взаємодії. Е. Гофман стверджує, що кожний соціальний актор завжди прагне керувати своїми зовнішніми проявами й інформацією про себе, яку він робить доступною для інших людей, намагаючись справити на них позитивне враження [2, с. 11].

У центрі нашої уваги – фасцинація як засіб, який ефективно керує образами, враженнями інших людей. Джерелом фасцинації є вербальна та невербальна поведінка мовця. Знаки фасцинації повідомляють інформацію про комуніканта.

Наведемо фрагмент дискурсу, у якому один із партнерів про комунікації прагне керувати враженнями про себе. *She shook her head as she stared at the map again but was jerked out of her self-mockery when the gate of the house ahead of her opened with a loud clang. A black Mercedes S class model with tinted windows purred out. She stared at it in appreciation as it turned towards her, distracted from her quandary for the moment. She took a step back, startled, when the car stopped*

beside her. Her mouth almost gaped when the back passenger window rolled down. She couldn't help but note the looks of the man who stared back at her. He was very attractive, probably in his mid-thirties, with a certain stamp of authority all over him. His hair was bushier than she usually saw on men his age, but it was full and well-combed. The line between his deep set golden-brown eyes looked ingrained over the strong nose and pink lips accentuated by his dark skin (Josephine Cox).

Шляхом маніпулювання цілою низкою фасцинативних засобів (одяг, манери, відбувається не лише обмін інформацією, а взаємоспрямоване “вироблення вражень”. Фасцинація (від англ. *fascination* – зачарування) – спеціально організована дія на поведінку людини з метою формування довіри і підвищення ефективності дії інформації [1, с. 22]. Так, міжособистісна взаємодія постає нескінченною “фасцинативною грою”, у якій актори намагаються майстерно подати себе, досягти мети.

Процес управління враженням є цілеспрямованим, в якому комунікант регулює та контролює інформацію для того, щоб справити враження на адресата. Управління враженням асоціюється із формуванням першого враження. До способів управління враженням належать: 1. інграціяція (*ingratiatio*); 2. залякування (*intimidation*); 3. ілюстрація (*exemplification*) своїх переваг, досягнень; 4. самореклама (*self promotion*); 5. благання (*supplication*).

Фасцинація – експресивність індивіда (а отже, і його здатність створювати враження) складається з двох радикально відмінних видів сигнальної активності: навмисної виразності (*expressions given* — експресії, яку він сам видає) і ненавмисної виразності (*expressions given off* — експресії, яка його видає). Експресії першого виду — це сигнальні засоби (словесні символи), які цілеспрямовано використовуються мовцем з тим, щоб повідомити певну інформацію іншим. Другий вид експресій містить широкий діапазон дій комуніканта, які ненавмисно, побічно видають його, доводячи до оточення інформацію, що підтверджує його слова або спростовує їх. Такі дії становлять мимовільну експресивну поведінку.

Література:

1. Соковнин В. Что такое фасцинация. Что такое фасцинация / В.Соковнин. – Екатеринбург : Изд-во Авторской Академии фасцинологии. 2009. – 56 с.
2. Goffman E. Presentation of Self in Everyday Life / E. Goffman. – New York : Doubleday Anchor, 1959.

КАРТИНИ СВІТУ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЛІНГВОСЕМІОТИКИ МІФУ

Колесник О.С. (Чернігів)

Результати концептуалізації та категоризації світу представниками різних лінгвоспільнот, що відображаються у відповідних мовних і концептуальних картинах світу, детермінуються змістом вихідної аксіоматичної інформаційної бази, з якою співвідносяться вхідні сигнали різної етіології. Міфологічний простір (МП) як вербально-інформаційний континуум, що охоплює втілені мовними засобами концепти-міфологеми різних рівнів абстракції та узагальнення, об'єднані у міфологічні сценарії, забезпечує “канал входу” свідомості індивіда-інтерпретатора (насамперед, її ірраціональної частини, відповідальної за вибір і сприйняття вектору категоризації) до інформаційних утворень надсистемного плану.

Вербальні образи світу/ альтернативні світи, розбудовані у текстах різних жанрів на основі етнокультурних міфологічних традицій, розуміються нами як елементи поліверсуму. Останній охоплює реальності, що існують у різноманітних системах координат і вимірах, породжують і використовують енергії різної частоти й інтенсивності та по-різному взаємодіють з відомою нам емпірично досяжною “первинною” реальністю. Можливість вербального моделювання альтернативних реальностей з опорою на зміст МП зумовлена лінгвокреативними потенціями мовних знаків. Еліптизовані національно-культурні тексти, згорнуті у внутрішній формі номінацій концептів-міфологем і міфологічних сценаріїв, окреслюють вихідну конфігурацію світу та найбільш ймовірні (системно, причинно-наслідково зумовлені) варіанти змін станів речей у них. Відповідно, за основу мовного моделювання ми визначаємо *міфологічно орієнтований семіозис* – вживання певного мовного знаку на позначення реального або нереального денотату, осмислення та інтерпретація котрого відбувається з опорою на зміст знаків-інтерпретант, що є елементами МП. Номінації елементів МП є базовими операторами, що задають критерії істинності станів речей у модельованих світах, визначають основні параметричні характеристики їхніх складників.

Одиниці мови та мовлення, відповідальні за творення альтернативних світів, розуміються як динамічні конструкти, утворені та аранжовані відповідно до універсальних принципів взаємодії відкритих систем. Світотворчий потенціал мовного коду пов'язаний з його здатністю

віддзеркалювати (на архаїчному етапі поступу лінгвокультур – іконічно, за механізмом фрактальності, у наступні епохи – індексально та символічно, через рефлексію й побудову вторинних міфів, ідеологій та доктрин) базові моделі енергетичних взаємодій систем різних ієрархічних рівнів та онтологічних планів. Зазначені види енергії у відомих міфологічних традиціях і лінгвокультурах представлені як СТИХІЇ. Проведене дослідження, орієнтоване на аналіз етимології відповідних номінативних одиниць та виділення їхнього лінгвокогнітивного підгрунтя, дозволяє ідентифікувати ВОГОНЬ як “програму розвитку”, визначену надсистою (САКРАЛЬНОЮ СФЕРОЮ) для відомого нам світу. Так, фокусом сценарію ТРАНСФОРМАЦІЯ у вигляді “кінця світу” (Ragnarok) є концептуальна метафора ВОГОНЬ – РУЙНІВНИК: *Geisar eimi / ok aldmara, / leikr hár hiti / við himin sjálfan* (полум’я буєа годувальника життя, нестерпний жар сягає неба) [Voluspa, 57]. ЗЕМЛЯ втілює матеріальні ресурси, необхідні для реалізації певної програми, зокрема, окреслює межі простору буття: *in ðam eorðhuse ærgestreona* (земля внизу) [Beowulf, 2232]. ПОВІТРЯ охоплює сценарій взаємодії систем різного рівня: ВІТЕР – ЖИВА ІСТОТА → ЕМОЦІЇ ← [“...” сценарій]: *А Стрібве ієнве плясацуть об оне плакате сія за овсьне* (Стрібове лише танцювали над ними, оплакуючи їх восени) [Велесова книга, 7ж, 19]. ВОДА розуміється як прогнозований результат взаємодії систем, що реалізують певну програму розвитку, наприклад, ЧАРИ → [ВОДА → ПЕРЕШКОДА] → ПРИПИНЕННЯ ІНШОГО СЦЕНАРІЮ: *agus chuir e fairge ghlas rompa air a’ mhachaire ghuirn* (і він помістив сіре море перед ними у зеленій долині) [Deirdire, V]. Загалом, номінації стихій окреслюють ієрархічний та синергетичний плани картин альтернативних світів як відкритих систем.

СЕМАНТИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА ЛЕКСЕМЫ FAMILY

Кононенко Е.Н. (Харьков)

Основным средством вербализации концепта СЕМЬЯ в английской языковой картине мира является полисемантическая лексема *family* (n), которая по данным лексикографических источников имеет 23 значения, или лексико-семантических варианта (ЛСВ).

Среди данных ЛСВ лексемы *family* (n) выделяются две группы значений: нетерминологические и терминологические, каждую из которых можно назвать семантическим блоком, Семантический блок,

с одной стороны, представляет собой составную часть многозначного слова, а с другой – группу из двух или более ЛСВ, которые имеют похожие черты и отличаются этими свойствами от других ЛСВ того же слова.

В группу нетерминологических ЛСВ входят: “родители и дети”, “ячейка общества”, “дети”, “супруг/супруга и дети”, “родственник”, “предок”, “родословная”, “домочадцы”, “мафия”, “группа людей”, “персонал” и “животные”.

Группу терминологических ЛСВ составляют: “вещи, имеющие что-то общее”, “таксон”, “организмы”, “языки”, “кривые”, “решения”, “набор”, “элементы”, “колонка”, “изотопы” и “продукты”.

Проведенный семный анализ послужил основанием для определения структуры лексемы *family*.

М.В. Никитин рассматривая структуру лексического значения как схему “ядро-периферия”, говорит о том, что семантические признаки “связаны зависимостями и тем самым образуют структуру лексического значения, в которой выделяются две части – интенционал, содержательное ядро лексического значения, и импликационал, периферию семантических признаков, окружающих это ядро.

Семантические признаки в интенционале распадаются в свою очередь на две части, связанные родо-видовым, или гипер-гипонимическим, отношением, где родовая часть интенционала – гиперсема, а видовая часть – гипосема [1, с. 61].

Количественный анализ семантических признаков во всех ЛСВ данной лексемы показал, что содержательное ядро этого лексического значения формируется гиперсемой “**группа**”, т.к. она встречается в 13 ЛСВ.

Гипосеме составляют такие семантические признаки как “**люди**” (встречается в 11 ЛСВ), “**общий/похожий**” (в 8 ЛСВ), “**дети**” (в 7 ЛСВ), “**совместное проживание**” (в 5 ЛСВ), “**состав**” (в 4 ЛСВ), “**категория/класс**” (в 4 ЛСВ) и “**родители**” (в 3 ЛСВ).

Таким образом интенционал лексемы *family* составляют семантические признаки “**группа**”, “**люди**”, “**дети**”, “**общий/похожий**”, “**совместное проживание**”, “**состав**”, “**категория/класс**” и “**родители**”.

Признаки не существуют порознь, но связаны многообразными связями и зависимостями. В силу этого одни признаки заставляют помыслить о других с большей или меньшей необходимостью. Равным образом интенциональные признаки могут с необходимостью или вероятностью предполагать (имплицировать) наличие или отсутствие других признаков у денотатов данного класса. По отношению к интенционалу – ядру значения – совокупность таких имплицуемых

признаков образует импликационал лексического значения, периферию его информационного потенциала” [1, с. 61].

Импликация признаков может быть сильной и слабой. Признаки сильного импликационала близки к интенциональному ядру, составляя почти неперемную часть лексического значения. Однако, помимо сильной импликации остается обширная область признаков, о совместной встречаемости которых с данным понятием можно судить лишь предположительно. Эта область признаков по отношению к интенционалу какого-то значения образует его *слабый импликационал* [1, с. 62–63].

К сильному импликационалу лексики *family* относим семантические признаки, встретившиеся в двух ЛСВ, а к слабому – семантические признаки, которые обнаружены только в одном ЛСВ.

Литература:

1. Никитин М.В. Основы лингвистической теории значения / М.В. Никитин. – М. : Высшая школа, 1988. – 168 с.

СМИСЛОВИЙ БАР'ЄР У ДИДАКТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Коробова Ю.В. (Суми)

З метою запобігання виникнення труднощів розуміння навчального матеріалу на уроці вчитель англійської мови (АМ) повинен чітко усвідомлювати причини ускладнень під час мовленнєвої взаємодії та знаходити засоби для їх усунення. Мовленнєва взаємодія на уроці може бути визначена як дидактичний дискурс, який відноситься до групи інституціональних дискурсів [4, с. 63] та головними параметрами якого є інтенція, тип комунікації та структура дискурсу [4, с. 72].

Спираючись на визначення поняття “ускладнення”, або “бар'єру” в спілкуванні як суб'єктивного утворення, переживання суб'єктом деякої складності, незвичайності, нестандартності, суперечливості ситуації [2, с. 346], ми розглядаємо наступну класифікацію бар'єрів комунікації [5, с. 138] відносно дидактичного дискурсу та їх зв'язку із джерелом нової інформації (вчителем), учнями, каналом та середовищем комунікації: 1) бар'єри, що виникають зі сторони вчителя в процесі передачі інформації; 2) бар'єри, які пов'язані з учнями під час отримання інформації; 3) бар'єри розуміння; 4) бар'єри сприйняття; 5) бар'єри дії. В рамках загальнопсихологічної інтерпретації бар'єри класифікуються як смислові, емоційні, когнітивні, тактичні [2, с. 348].

На уроці АМ смисловий бар'єр, тобто труднощі, пов'язані з розумінням змісту висловлювання [1, с. 281], породжується мовленням учителя, неадаптованим до особливостей сприйняття учнів. Джерелом лінгвістичних причин ускладнення розуміння слугують різні лінгвістичні бар'єри, які виникають через складну структуру речення, нерозуміння учнями окремих слів, словосполучень, контекстного значення. Дидактичні причини цього явища пов'язані переважно зі складністю змісту навчальної інформації, невдалими формами пояснення вчителем навчального матеріалу, відсутністю або недостатністю інформаційної бази розуміння.

Наслідком існування смислового бар'єру є прояви захисної поведінки (*defensive behaviour*) учнів на уроці, які перешкоджають реалізації основних задач ефективного педагогічного спілкування: ускладнюють повноцінний обмін інформацією, затримують сприйняття та розуміння учнів, роблять неможливою вироблення спільної стратегії взаємодії. Більш того, результатом дефіциту фасилітації взаємодії вчителя та учнів на уроці АМ є зниження інтересу школярів до вивчення іноземної мови.

У педагогічній діяльності серед позитивних функцій ускладнень у спілкуванні встановлюють, по-перше, їх індикаторне значення (привертання уваги вчителя), по-друге, їх стимульовальний вплив на діяльність учителя під час аналізу та подолання перешкод, набування досвіду [3, с. 84], пошуку нових засобів та шляхів виходу із ситуації, що склалася.

Одним із шляхів подолання смислового бар'єру в дидактичному дискурсі є розвиток у майбутніх учителів АМ вмінь мовленнєвої адаптації на різних лінгвістичних рівнях.

Отже, дидактичний дискурс на уроці АМ містить велику кількість суперечливих ускладнень, подолання яких вимагає від учасників усвідомлення та корекції причин, що їх викликали. Успіх педагогічної взаємодії значною мірою залежить від умінь вчителя створювати адекватні дидактичним ситуаціям дискурсивні моделі, прогнозувати наслідки дидактичної мовленнєвої взаємодії та передбачати можливість комунікативної невдачі. Саме тому всебічне дослідження проблеми бар'єрів у дидактичному дискурсі та розробка практичних рекомендацій відносно розвитку вмінь мовленнєвої адаптації вчителя АМ є необхідними умовами, які забезпечують ефективність навчального процесу.

Література:

1. Азимов Э.Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин. – М. : Изд-во ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Зимняя И.А. Педагогическая психология : учебник для вузов / И.А. Зимняя. – М. : Издат. корпорация “Логос”, 2000. – 384 с.
3. Маркова А.К. Психология труда учителя : кн. для учителя / А.К. Маркова. – М. : Просвещение, 1993. – 192 с.
4. Олешков М.Ю. Основные параметры модели профессиональной коммуникации (на примере дидактического дискурса) / М.Ю. Олешков // Социокультурные проблемы в образовании : межвуз. сб. науч. трудов. – М. : РИЦ МГОПУ им. М.А. Шолохова, 2006. – С. 62-71.
5. Torrington D. Personnel management: a new approach / D.Torrington, L.Hall. – London : Prentice Hall. – 1991. – 661 p.

УНИВЕРСАЛЬНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРИЗНАКИ “МОРАЛИ” КАК ЦЕННОСТНОГО КОНЦЕПТА

Королёва Н.Л. (Одесса)

Концепт мораль представляет собой ценностную универсалию, т. е. явление, выступающее “ключевым культурным понятием”, своеобразной общечеловеческой диахронической константой, выражающей стержневые культурные принципы как всего человечества, так и культуры отдельного народа. Идея универсализма, представление о единой общечеловеческой морали не опровергает, а утверждает культурную концептуализацию и категоризацию морали, как ценности для каждого народа.

Универсальные и национально-культурные составляющие рассматриваемого феномена позволяет говорить о константных и переменных признаках морали как стержневой сферы человеческих взаимоотношений, и морали, как концепте отдельной нации в определённую эпоху её существования. К примеру, постоянным в системе концепта *мораль* является наличие бинарно-оппозиционных субконцептов *добро, любовь, чести, ложь, правда, порядочности, благородства*, выступающих ядреными составляющими концептуального поля *мораль*. К дифференциальным признакам следует отнести ценностные категории, занимающие периферийные позиции в общечеловеческом концепте и актуализирующиеся в его национальной репрезентации (к примеру, в субконцепте “викторианская мораль” к ним можно отнести понятия *монархия*,

церковь, семья и традиция, а также нормативные поведенческие прескрипции и соответствующие им идеи, обозначаемые лексемами *добросовестность, аккуратность и вежливость*). При этом все и константные, и дифференциальные признаки характеризуются свойствами символичности, динамичности, потенциальности и эмоциогенности, воплощаясь в вербальном (лексическом, текстовом) и не-вербальном содержании (национальных аксиологичных метальных образах) рассматриваемого явления. Интересно отметить, что в концептуализации такой сложной сферы, как “мораль”, люди нередко прибегают к “использованию” типичных, идентифицирующих отдельных культуру примеров, стереотипов или идеальных образов. Так, в современном английском обществе отдельные моральные принципы, постепенно теряя влияние, “выходят из моды” (протестантизм, национализм, консерватизма); другие же (например, связанные с идеями неоллиберализма, секуляризации, глобализации, феминизма, гомосексуализма), напротив, с каждым годом набирают силу и все чаще заявляют о себе. К *типичным* примерам морали англичане относят *церковь, десять заповедей, брак, джентльмен, сдержанность, аккуратность*. Ссылки на указанные концептуальные признаки часто предлагаются в качестве примеров в лексикографических источниках. Отдельные категории, имеющие отношение к идеологии, могут также восприниматься через идеальные образцы. Так, категория “джентльмен” в сознании большинства людей, скорее всего, соотносится с “идеальным”, с точки зрения морали, образом мужчины: справедливым, неподкупным, честным, хорошим оратором, умеющим вести себя в обществе, пользующийся уважением и обладающим харизмой, и т.п.

Мораль, как и остальные ценностные концепты представляет собой универсальный критерий оценки. Возможность использования оценочных предикатов следует считать своего рода “индикатором” существования в рамках культуры “своих”, “идентифицирующих” нацию, признаков концепта. Так, с указанной точки зрения, анализ предикатов, употребляемых со словом *morality (Morality is necessary/ inadequate/ important/ dangerous/ criminal/ inspiring/ tough; Ideology guides/ motivates/ leads/ justifies/ holds smb. captive* и т.п.), показывает, что феномен морали предстаёт национальным концептом – определенной ценностью для носителей английского языка.

Моральный аспект мировидения определяется стремлением к идеалу, в опоре на который выносятся суждения о действительности. В связи с этим и с учётом того, что базовой составляющей фрейма

“morality” является норма (*norma* – лат. *правило, образец*), для “Victorian morality” ею выступает норма-образец – образ Виктории, последней представительницы ганноверской династии, романтической в юности, добропорядочной, сдержанной и мудрой в замужестве и в период вдовства, ставшей символом “викторианской Англии” – в эпоху расцвета “викторианского стиля” (*Victorian style*), “викторианской литературы” (*Victorian literature*) и “викторианского искусства” (*Victorian art*).

NÉOLOGIE ET NÉOLOGISME: LES LIMITES DES NOTIONS

Kosovych O.V. (Kyiv)

C'est donc dans l'optique contemporaine qu'il faut examiner les problèmes que pose la notion scientifique de néologie. D'après J.Bastuji “La distinction entre néologie et néologisme articule une opposition pertinente entre le PROCÈS et le PRODUIT. Les néologismes sont des unités lexicales nouvelles; la néologie postule un système, un ensemble de règles et conditions qui contraignent la création, le repérage et l'emploi de ces unités nouvelles”[1, p. 6]. Nous partageons les opinions ci-dessus et ces deux termes sont traités dans le cadre de cette distinction. Quelles que soient les définitions des ces termes par des linguistes sous le terme “néologisme” nous comprenons “une unité lexicale nouvellement créée”, et sous le terme “néologie” – “le processus de création des unités lexicales”. Sous *unité* nous ne comprenons que des mots formés à l'aide des moyens lexicaux, mais aussi les signes (@), les rébus (*a2m1*), etc.

L'opposition entre *néologie* et *néologisme* semble claire et dépourvue de connotations idéologiques. Mais la définition ou plus exactement la délimitation du néologisme semble encore soumise à des hésitations. Ainsi J.Rey-Debove propose le critère suivant, qui est le plus généralement admis: “Le néologisme est un mot récemment utilisé dans les échanges, et absent des corpus métalinguistiques” [3, p. 34]. L'absence d'enregistrement d'un mot par les dictionnaires peut, certes, être un indice néologique, mais alors que dire des mots figurant dans le *Dictionnaire des néologismes officiels*. Intégrés à un dictionnaire, de plus officiel, faudrait-il cesser de les considérer comme des néologismes? D'après J.-F.Sabrayrolles “L'absence d'une lexie dans un dictionnaire ne signifie en effet pas pour autant qu'elle soit néologique. Des mots ou tournures sentis comme archaïques ou désuets peuvent aussi être délibérément omis pour traiter plus à fond le vocabulaire

courant” [4, p. 180]. Alors, l’absence d’enregistrement d’un mot par les dictionnaires ne peut pas définir les limites d’un néologisme, mais peut être un critère de sa délimitation.

La définition de la délimitation des néologismes proposée par D. Corbin renvoie encore plus explicitement au sentiment linguistique du locuteur ou de l’interlocuteur: “mot qui paraît “nouveau” à celui qui le produit ou l’entend” [2, p. 44]. Cette définition nous donne le deuxième critère de la délimitation — le sentiment néologique. La lexie nouvelle doit être sentie comme telle. Certains linguistes considèrent comme néologique une “lexie émise par un locuteur, même si elle est consignée dans les dictionnaires et avec le même sens et les mêmes constructions, pour peu que le locuteur en question ne l’ait jamais rencontrée auparavant” [4, p. 178].

Le problème peut se poser concernant le public pour lequel la lexie est nouvelle. Un mot peut être senti comme nouveau dans un milieu technique et pas dans le langage quotidien. Nous considérons que pour qu’un mot ait le statut d’un néologisme il faut qu’il soit perçu nouveau par les natifs du milieu général. Un autre fait qui complique la délimitation des néologismes est qu’il est souvent délicat de décider s’il s’agit d’emplois imagés (métaphorique ou métonymique), ou de véritables néologismes sémantiques. Il est parfois difficile de prédire le niveau de stabilité de la nouvelle unité. Un autre critère nécessaire pour être considéré néologisme est sa fréquence d’utilisation. Le mot nouvellement créé peut disparaître tout de suite s’il n’est pas utilisé par une quantité considérable des usagers. Le rôle des mass-médias est très important dans la diffusion de nouveaux mots.

En résumé, remarquons que les trois aspects doivent être pris en considération pendant la délimitation des néologismes: l’absence ou la présence d’enregistrement d’un mot par les dictionnaires, le sentiment néologique des gens simples et la fréquence d’utilisation du mot.

Bibliographie:

1. Bastuji J. Aspects de la néologie sémantique / J. Bastuji // *Langages*. – № 36. – 1974. – P. 6–19.
2. Corbin D. La notion de néologisme et ses rapports avec l’enseignement du lexique / D. Corbin // *Bulletin de recherche sur l’enseignement du français (BREF)*. – Nouvelle série. – №4. – 1975. – P. 41–57.
3. Rey-Debove J. Les variantes dans le Nouveau Petit Robert 1993 / J. Rey-Debove, B. Lebeau-Bensa // *Langue française*. – № 108. – P. 33–39.
4. Sablayrolles J.-F. La néologie en français contemporain. Examen du concept et analyse de productions néologiques récentes / J.-F. Sablayrolles. – Paris : Honoré Champion, 2000. – P. 178–180.

АНГЛІЦИЗМИ ТА СПРИЙНЯТТЯ ЇХ НОСІЯМИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Котвицька В.А. (Київ)

Тема функціонування англіцизмів у німецькій мові наразі залишається надзвичайно актуальною. Незважаючи на те, що вона часто ставала об'єктом вивчення для багатьох як українських, так і зарубіжних лінгвістів, інтерес до неї з плином часу не послаблюється, що, безумовно, свідчить про її багатоаспектність та невичерпність.

Не лише мовознавців, але й пересічних носіїв німецької мови непокоїть питання, чому замість існуючого в німецькій слова *Pendelbus* вживають *Shuttle-Bus*, замість *Ausverkauf* – *Sale* і т.д. Не всі погодяться з Рудольфом Хобергом або Лотаром Лемнітцером у тому, що “надлишкових англіцизмів не існує”, бо їх значення та значення німецьких слів можна семантично диференціювати, а, отже, потреба у англіцизмах є обґрунтованою [1, с. 300].

Дітер Ціммер закликає до обережності у вживанні запозичень чи їх окремих значень. *Vital* (з лат.) в англійській мові має значення “життєво важливий”, “вкрай необхідний”, “суттєвий”, тоді як в німецькій мові вживається здебільшого зі значеннями “енергетичний”, “сповнений життєвих сил”. Ціммер висловлює сумнів стосовно правильності тлумачення значення згадуваного іноді німецькими політиками під час виступів чи інтерв'ю словосполучення „*unsere vitalen Interessen*“. Так само не зовсім зрозуміло, що мав на увазі Райнхард Бютікофер, колега по партії колишнього міністра закордонних справ Йошки Фішера, сказавши, що “*Fischer sei noch „vital und jung*“. “Енергійним він є, але, напевно, навряд чи Бютікофер хотів би підкреслювати, що Йошка Фішер є життєво важливим для своєї власної партії”, вважає Д. Ціммер [4].

Макс Беланд у газеті “*Sprachnachrichten*” у вживанні надмірної кількості англо-американізмів обвинувачує власне носіїв німецької мови, наголошуючи на тому, що “не американці примушують німців вживати надлишкові та не зрозумілі для більшості запозичення, розмовляти про *Kids* та *Events*” [3, с. 6].

Дортмундська організація „*Verein Deutsche Sprache e.V.*“ має за мету захист німецької мови від витіснення її англійською (www.vds-ev.de). Спілка, організована п'ятнадцять років тому, налічує понад 30 000 членів. Цей факт свідчить не лише досить ефективну суспільну роботу спілки, але й про те, що захистом німецької мови від надмірного впливу

з боку англійської переймається велика кількість не байдужих до майбутнього рідної мови громадян.

Лотар Лемнітцер переконаний, що існування таких інституцій є важливим, навіть якщо жодної загрози німецькій мові не існує [2, с. 97]. В одній із своїх праць він згадує інтерв'ю, опубліковане в університетській газеті „attempto” (Tübingen, Heft 22‘2007). Там *Unternehmensberater* представлений як *Mitglied des Executive Committee von Roland Berger Strategy Consultants und in dieser Funktion zuständig für Human Resources; Der studierte Wirtschaftswissenschaftler leitet zudem vom Standort München aus das weltweite Kompetenzzentrum Financial Services der Strategieberatung*. Хоч дивно, що так пише університетська газета, однак цікаво, що інтерв'юер, відповідаючи на питання, не використовує майже жодного англіцизму. На думку Лемнітцера, тут і показується “різниця між фасадом та змістом” [2, с. 98].

Література:

1. Hoberg R. Verschriftliche Fassung des Beitrags zur Podiumsdiskussion / R. Hoberg // Chr. Götzeler. Anglizismen in der Pressesprache. – 2001. – S. 255.
2. Lemnitzer L. Von Aldianer bis Zauselquote / L. Lemnitzer. Neue deutsche Wörter. Wo sie herkommen und wofür wir sie brauchen. – Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2007. – 110 S. 3. Sprachnachrichten. – Dezember 2008. – 36 S.
4. Werner U. Die Sprache – Grundlage für Denken und Verstehen / U. Werner. – Режим доступу : <http://www.sprache-werner.info/Deutschgrundgesetzfaehig.25078.html>

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ СМИСЛОТВОРЕННЯ ТА СМИСЛОВИРАЖЕННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТАНОВИ “ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО ДВОЗНАЧНОСТЕЙ” У МІЖКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ

Котов М.В. (Харків)

У контексті міжкультурного спілкування для вдалого проходження адаптивних процесів та успішності комунікації полікультурна дискурсивна особистість (ПДО) [1] повинна реалізовувати ряд настанов: а) толерантність до двозначностей (tolerance for ambiguity), б) гнучкість у поведінці (behavioural flexibility), в) комунікативна обізнаність (communicative awareness), г) навчання (knowledge discovery), д) повага до іншого (respect for otherness), е) емпатія (empathy) [2, с. 472].

У рамках даного дослідження ми концентрувались на особливостях реалізації настанови “ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО ДВОЗНАЧНОСТЕЙ”, яка передбачає готовність ПДО до того, що в процесі міжкультурної комунікації можливі ситуації, в яких, через різне культурне походження комунікантів та відповідного застосування комунікативного репертуару, виникатимуть ситуації, коли інформація та поведінка будуть мати неоднозначний характер, відтак породжуватиметься стрес. Вміння ж толерантно ставитись до неоднозначностей, нівелювати стрес власною поведінкою та комунікативною діяльністю є важливими характеристиками ПДО.

Процеси смислотворення і смисловираження в рамках реалізації даної настанови полягають у тому, що через незнання чи невдале застосування лексем, граматичних конструкцій, продуцент репліки може транслювати невідповідний розгортанню комунікативної ситуації смисл. Збій у конструюванні смислу може проходити на когнітивному рівні, через те, що внаслідок культурної розбіжності в результаті блендингу утворилась нова за значенням, а відтак і актуалізованим смислом лексема. На рівні ж функціонування системи смисловираження, через різний комунікативний досвід співрозмовників, актуальний комунікативний смисл взагалі може бути виражений і інтерпретований некоректно.

Необхідно відзначити, що в рамках реалізації настанови “ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО ДВОЗНАЧНОСТЕЙ” провідну роль відіграє система смислотворення із підсистемами “підказування” та “конструювання”. Система ж смисловираження може модифікувати трансльований смисл з огляду на актуальний ситуаційний контекст. При інтерналізації слухачем провідну роль відіграє особистісний досвід комуніканта, представлений особистісним контекстом. Варто відзначити й важливу роль невербальних комунікативних компонентів, які в актуальному ситуаційному контексті можуть нести пояснювальну силу.

Перспективи дослідження вбачаємо у подальшому вивченні особливостей функціонування систем смислотворення і смисловираження при реалізації настанов під час мовленнєвої адаптації полікультурної дискурсивної особистості у ситуації міжкультурного спілкування.

Література:

1. Котов М.В. Дискурсивна особистість у ситуації міжкультурного спілкування / М.В. Котов // Наукові записки. – Вип. 105 (2). – Серія: Філологічні

науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – С. 488–494. 2. Prechtl E. Intercultural competence and assessment: perspectives from the INCA project / E. Prechtl, A. Davidson-Lund // Handbook of Intercultural Communication – Berlin : Mouton de Gruyter, 2007. – P. 467–490.

АКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДІЄСЛІВНОГО ЧАСУ

Кривенко В.П. (Харків)

Поява поняття відносного часу привела у XIX–XX ст. до важливих досліджень з питання одночасності та послідовності двох дій. Але перфект, як і раніше, все ще вважався минулим часом, хоча почали з'являтися зауваження, що він якимось чином пов'язаний з презентом, що результатом дії, які виражаються перфектом, проявляються у теперішньому часі. Поступово увага германістів почала зосереджуватись на такій загадковій категорії дієслова як аорист. Г. Стефанус дійшов висновку, що аорист може вживатись як плюсквамперфект, як перфект та як імперфект. У теорії Д. Харріса дуже важливою виявилась думка про те, що дію можна розділити на три періоди – початок, середину та кінець. Для уточнення значення форм дієслівного часу Г. Шмідт вводить поняття *actio* (дія) та *conditio* (стан). Дія та стан у Г. Шмідта є чисто акціональними характеристиками, але їх неможливо відділити від часу. Співвідношення між дією та станом є для нього можливістю визначити сутність дієслівного часу. Так аорист, за Г. Шмідтом, виражає дію у чистому вигляді, імперфект – дію і стан (але переважно стан). Розрізняючи дію, яка має бути доведеною до кінця, та дієслівні основи, які означають початок дії (*perfecienda*), Г. Шмідт пояснює, що у перфекті стан іде за дією, а у перфектних дієслівних основ, навпаки, дія іде за станом. Тим самим Г. Шмідт найближче підійшов до поняття дієслівного часу, не виділяючи при цьому вид у самостійну категорію. Останній крок у цьому напрямку зробив Г. Курціус. Він не розподіляє дієслівні часи, як це було за часів стоїків, на означені та неозначені, а означені, усвою чергу, на доконані та недоконані, а виділяє дві групи часових понять – *Zeitstufe* (часове співвідношення) та *Zeitart* (вид часу). Для Г. Курціуса *Zeitstufe* – це значення теперішнього, минулого та майбутнього. Для нього це суб'єктивна категорія, тому що мовець на свій розсуд розміщує дію на тому чи іншому часовому шаблі (рівні). Поняття *Zeitart* є об'єктивним, тому що воно не залежить від волі мовця. Воно характеризує дію

з точки зору її початку, тривалості та завершення. Якщо тривалість виражали основи імперфекта, а завершеність – основи перфекта, то значення початку дії пов'язувалось Г. Курціусом з основою аориста. Поняття часового співвідношення та виду часу були для самого Г. Курціуса поняттями часовими. Але у зв'язку з тим, що, розкриваючи поняття *Zeitart*, він говорить не про час, а про те, як проходить дія (початок, тривалість, завершення), ця категорія була розтлумачена не як вид часу, а як вид дії (*Aktionsart*), а розподіл часів на *Zeitstufe* та *Zeitart* – як розмежування дієслівного часу з видом.

Після виділення у слов'янських мовах категорії виду ця нова категорія почала активно переноситись також на германські мови, де вона стала ототожнюватись зі слов'янською опозицією “доконаний – недоконаний вид”. Дослідивши механізм утворення видів у слов'янських мовах, В. Шрейтберг починає говорити про дієслівні види у германських мовах та ототожнювати їх зі слов'янськими видами. Крім нього, до виділення видів у германських мовах та ототожнення їх з видами слов'янськими схиляється також Г. Хербіг. Якщо порівняти визначення категорії способу дії у німецькій мові з визначенням видів в українській мові, то побачимо, що ці визначення в обох мовах майже ідентичні, хоча у своїй сутності це не одне і теж. Це дає привід деяким лінгвістам ототожнювати слов'янські види та німецькі способи дії, тому що їх формальні визначення співпадають. Незважаючи на це, дієслівні види та способи дії є різними сторонами поняття часу, і між ними не можна ставити знак рівності.

ІЛЛОКУТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Крупкіна Т.В. (Харків)

У доповіді обґрунтовується гібридна природа мовленнєвого акту (далі – МА) застереження у німецькомовному діалогічному дискурсі. МА застереження пов'язаний із сумісною реалізацією двох іллокутивних складових – асертивної та директивної. Директивна складова застереження становить спонукання мовцем адресата до певної дії в інтересах останнього, а асертивна складова – повідомлення мовцем адресатові певної інформації, не відомої останньому і релевантної для предикованої у спонуканні дії. Інакше кажучи, застереження складається з повідомлення про загрозову ситуацію й поради вжити заходів.

На ґрунті способу вербалізації асертивного й директивного смислів (експліцитного чи імпліцитного) виділяємо три типи МА застереження. Перший тип передбачає експліцитне вираження обох складових. МА застереження другого типу характеризуються експліцитним вираженням лише однієї складової, а саме асертивної. Директивна складова виражена імпліцитно й виводиться з контексту. До третього типу належать МА застереження, які демонструють експліцитне вираження директивної складової та імпліцитне – асертивної. Застереження третього типу межують з МА поради.

Порада відрізняється від застереження відсутністю асертивного компоненту в структурі МА. Якщо мовець спонукає адресата виконати дію на його користь за запитом або без нього, йдеться про пораду. Якщо спонукання адресата зробити дію на його користь обґрунтовується повідомленням нової для адресата інформації, яка пов'язана з цією дією, реалізується застереження.

Велику роль у реалізації МА застереження відіграють імплікатури – та частина мовленнєвоактових смислів, яка в процесі комунікації залишається вираженою “поміж рядків”. Залучення до аналізу імплікатур засвідчує когнітивний аспект дослідження гібридних МА, який передбачає акцентування ментальних коренів мовленнєвої діяльності у руслі когнітивістського вектору прагмалінгвістики.

Можливість імпліцитного вираження одного з компонентів МА говорить на користь гібридної природи застереження у порівнянні зі складним МА, що являє собою послідовність дій, які разом утворюють певну спільну дію. Гібридна сутність МА застереження підтверджується інгерентністю поєднання іллокуцій повідомлення та поради. Якщо в складних МА поєднання МА зумовлене одним із типів дискурсивних відношень (координації, субординації або специфічного сприяння), то в гібридних МА іллокуції поєднуються за визначенням. Тобто частини складного МА можуть існувати одна без одної, а частини гібридного МА існують тільки разом – в експліцитному чи в імпліцитному вигляді. Якщо одна з іллокуцій виражена імпліцитно, обидві іллокуції реалізуються одночасно. Проте, одночасна реалізація іллокуцій складного МА неможлива. В разі складного МА спостерігаємо дві іллокутивні цілі мовця й дві перлокутивні, одна з яких підпорядкована іншій. Натомість у разі гібридного МА застереження мовець має одну іллокутивну ціль – застерегти адресата, яка є складною за природою. Пропозицію МА застереження можна теж вважати складною: її частини знаходяться у відношенні доповнення, крім того, часто вони мають спільні аргументи.

Про гібридність МА застереження свідчить і його перлокутивний смисл: мовець має дві перлокутивні цілі, одна з яких (змусити адресата повірити, що пропозиція є істинною) підпорядкована іншій (змусити його вжити заходів).

Таким чином, залучення до мовленневоактового аналізу когнітивного компоненту – дозволило обґрунтувати гібридну природу МА застереження, яка полягає у сполученні двох іллокуцій – асертивної (повідомлення) та директивної (поради). Кожний реалізований МА застереження обов'язково демонструє обидві іллокуції, які можуть бути виражені як експліцитно, так і імпліцитно.

РЕЦЕПЦІЯ ДИСКУРСУ ЯК ПРОВІДНОЇ КАТЕГОРІЇ КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ПАРАДИГМИ АНГЛІСТИКИ

Кузнецова М.О. (Запоріжжя)

Тривалий час мовознавство було зосереджене на вивченні лише однієї з двох діалектично зв'язаних сторін мови – мовній системі, але вже наприкінці ХХ – початку ХХІ століть із потужним розвитком комунікативної лінгвістики, привнесенням *homo loquens* у мовознавство відбувається зсув лінгвістичного інтересу на мовленнєву діяльність, зокрема, на її продукт – дискурс, який і стає об'єктом дослідження нової когнітивно-комунікативної парадигми.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей сучасних лінгвістичних поглядів на феномен дискурсу як мисленнево-комунікативну діяльність.

У “Лінгвістичному енциклопедичному словнику” Н.Д. Арутюнова [1, с. 136-137] визначає дискурс як “зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, взятий в подієвому аспекті; мова, розглянута як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмів їх свідомості (когнітивних процесах)”.

На думку М.М. Миронової [2, с. 12], “до теперішнього часу сформувалися два основні поняття дискурсу: дискурс як текст, що актуалізується в певних умовах і дискурс як дискурсивна практика”.

В.Є. Чернявська розуміє дискурс як “конкретну комунікативну подію, що фіксується у письмових текстах й усному мовленні,

здійснювана в певному когнітивно і типологічно обумовленому комунікативному просторі” і як “сукупність тематично співвіднесених текстів” [3, с. 14, 16].

З урахуванням ментальних основ продукування й функціонування мовлення дискурс розуміється І.С. Шевченко як “інтегральний феномен, як мисленнєво-комунікативна діяльність, яка є сукупністю процесу й результату і включає як позалінгвальний, так і власне лінгвальний аспект; в останньому крім тексту виділяється пресуппозиція й контекст (прагматичний, соціальний, когнітивний), які обумовлюють вибір мовних засобів” [4, с. 38]. Розуміння дискурсу як мисленнєвої комунікації визначає його онтологічну амбівалентність: з одного боку він звернен до комунікації, а з іншої – до людської когніції.

Крім того, на думку сучасних лінгвістів дискурс позначає складну єдність мовної практики та екстралінгвістичних факторів, без яких розуміння тексту було б неможливим. Отже, правомірно стверджувати, що при будь-якому підході до розуміння значення дискурсу перш за все мова йтиме про характер його стосунків із текстом. Текст являє собою базову конститутивну одиницю дискурсу, який в свою чергу становить певну абстракцію, що охоплює безкінечну кількість конкретних текстів. Текст як лінгвістичне явище має ознаки закритої системи і переважно писемну форму втілення, а, отже, він є вужчим від дискурсу (відкритої системи). За таких умов, влучним способом розрізнення цих двох явищ стає їх репрезентація у вигляді гіпогіперонімічної кореляції “загальне-часткове”.

Отже, сучасна когнітивно-комунікативна парадигма лінгвістики розглядає дискурс як цілісну одиницю мовленнєвої діяльності, в якій у нерозривній єдності постають когнітивний і комунікативний аспекти, дискурс розглядається як певна комунікативна подія, що об’єктивується через реальний конкретний текст чи низку текстів і обумовлюється взаємозв’язком між адресатом та адресантом.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. энциклопедии, 1990. – С. 136–137.
2. Миронова Н.Н. Дискурс-анализ оценочной семантики / Н.Н. Миронова. – М. : Тезаурус, 1997. – 158 с.
3. Чернявская В.Е. Дискурс как объект лингвистических исследований / В.Е. Чернявская // Текст и дискурс. Проблемы экономического дискурса : сб. науч. тр. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. ун-та экономики и финансов, 2001. – С. 11–22.
4. Шевченко И.С. Дискурс как мыслекоммуникативное образование / И.С. Шевченко, Е.И. Морозова // Вісник Харків. нац. ун-ту. ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 586. – С. 33–38.

ПАРНАЯ И ГРУППОВАЯ РАБОТА НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОМ ВУЗЕ

Кузьмина В.С. (Харьков)

На современном этапе в связи с гуманизацией процесса образования все большую популярность в обучении иностранному языку приобретают направления, ориентированные на личность учащегося, его интересы, индивидуальные и психологические особенности. В результате мы наблюдаем изменение соотношения роли обучаемого и обучающего в аудитории, их взаимодействие, а также изменение организационной стороны обучения, т.е. всех процессов, происходящих в аудитории. Во время занятия и преподаватели, и студенты становятся активными участниками педагогического взаимодействия, партнерами по общению. Данный подход находит все большее понимание среди методистов и педагогов и широко используется в коммуникативных методах обучения.

В свете вышесказанного работа студентов в парах и группах представляется важной и необходимой частью процесса обучения.

Групповая и парная работа – это организационные формы коллективной работы, которые предполагают, что учащиеся в группах или в парах осуществляют совместную деятельность, направленную на решение поставленной задачи [1, с. 179].

Преимущества данных видов работы очевидны. Работая в парах или группах, студенты имеют возможность принимать равное участие в обсуждении какой-либо проблемы и больше говорить на иностранном языке, чем в условиях, когда преподаватель работает со всеми членами учебного коллектива.

И парная, и групповая формы работы представляют студентам больше свободы и независимости. Преподаватель не контролирует каждое их высказывание, они сами могут принимать решения при выполнении поставленной задачи. Парная и групповая работа учит студентов таким важным навыкам и умениям, как умение совместно действовать для достижения цели, способность критически оценивать свою работу и проявлять требовательность к себе и своим партнерам. Групповая и парная работа имитируют реальное общение, а также создают эмоциональную атмосферу, способствующую повышению мотивации студентов к изучению иностранного языка.

Еще одно важное преимущество парной и групповой работы заключается в том, что преподаватель имеет возможность уделить

внимание более слабым студентам, т.е. поработать индивидуально с теми студентами, которые в этом нуждаются, в ситуации, когда более сильные студенты работают и не требуют внимания [2, с. 21].

В то же время следует учитывать тот факт, что при проведении данных форм работы преподаватель может столкнуться с определенными трудностями, связанными с такими психологическими особенностями учащихся, как плохие отношения в группе, нежелание одних студентов работать с другими, неэффективность работы в группах с плохой дисциплиной, доминирующая позиция одного из студентов в паре или группе, что может свести участие других студентов к роли пассивных слушателей. Существует также вероятность того, что во время выполнения задания студенты будут разговаривать друг с другом не на английском, а на родном языке, пока преподаватель не может их слышать.

Однако опыт показывает, что при правильной организации парной и групповой работы преподавателем, который хорошо знает психологические особенности студентов, их отношения друг с другом, уровень знаний и приоритеты, данные виды учебной деятельности могут принести учащимся большую пользу как для тренировки и закрепления полученных знаний, так и для развития навыков коммуникации, которые несомненно имеют первостепенное значение для будущих учителей или переводчиков.

Литература:

1. Колесникова И.Л. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков. / И.Л. Колесникова, О.А. Долгина. – СПб. : Изд-во “Русско-Балтийский информационный центр “БЛИЦ”, CambridgeUniversityPress, 2001. – 224 с. 2. Harmer J. How to Teach English / J. Harmer. – Longman, 1998. – 198 p.

ПРЕСУПОЗИЦІЯ ЯК ОСНОВА РЕАКЦІЇ ВІДПОВІДІ НА ПИТАЛЬНЕ ВИСЛОВЛЮВАННЯ

Кукушкін В.В., Шарова К.С. (Харків)

Явище пресупозицій привертає все більшу увагу лінгвістів як категорія вищої комунікативної одиниці – тексту. Актуальним в цьому відношенні є вивчення пресупозицій в реченні та їх ролі в запитаннях для досягнення успішності мовленнєвого акту.

Під пресупозиціями питальних речень, або презумпцій, мають на увазі ті неявні припущення, які вже передбачаються даними питаннями. Виступаючий може успішно проводити аргументацію тільки в тому випадку, коли він впевнений, що пресупозиції виступаючого та слухача співпадають.

В якості презумпцій слід розглядати такі, які мають семантичний характер та відносяться до змісту самого питання; та прагматичні пресупозиції, які характеризують людину, яка задає питання, і той емпіричний контекст (час, місце, ситуацію), в якому проходить процедура питання-відповідь. Прагматичні пресупозиції несуть інформацію про того, хто запитує, вони характеризують здатність того, хто відповідає, бути учасником діалогу, та визначають ту ситуацію, в якій проходить цей діалог.

Можна виділити наступні компоненти пресупозицій людини, яка говорить:

- соціально-біологічний і культурний тип людини, яка виступає ініціатором акту комунікації, це показники віку, професії, сімейного стану і т.п.;
- конкретний мотив, що спонукав цю людину до спілкування;
- прогнозування сприйняття змісту комунікативного акту реципієнтом.

Розглянувши види зв'язку пресупозицій питань та відповідей у діалозі, можна зробити висновок, що ці зв'язки можливо розділити на прагматичні та семантичні.

Семантичні зв'язки є тематично експліцитними; відповіді, звернені на презумпцію питання, зв'язані з питальним стимулом імпліцитно. В першу чергу це репліки, що корегують невірну вихідну презумпцію людини, яка говорить, а також це репліки, засновані на імплікатурах дискурсу.

Прагматичний зв'язок між питальними реченнями та відповіддю передбачає узгодження реплік за ілокутивною функцією і за спрямованістю реплік на умови успішності мовленнєвого акту.

У ситуації питання-відповідь людина, яка питає, зв'язує питання з відповіддю, оскільки пресупозиції питання одночасно є і презумпціями відповіді на це запитання. Основний зміст питання вказує на недостатність інформації. Таким чином, пресупозиції є тим базисом, на ґрунті якого формується питання.

У ситуації питання-відповіді необхідно врахувати реальну можливість отримання відповіді від конкретного адресата. Той, хто задає питання, здебільшого передбачає, що співрозмовник знає відповідь. Отже, можна

виділити “психологічні пресупозиції”, тобто його впевненість у тому, що на питання буде отримано відповідь. У протилежному випадку питання не ставиться.

Таким чином, для досягнення успішності комунікації, тобто мета та результат якої є ідентичними, необхідно розуміти основну роль пресупозицій у відповіді на питання та вирізняти їх як окремий імпліцитний компонент висловлювання.

РОЗВИТОК СЕМАНТИКИ ТА СТИЛІСТИКИ ПЕЙОРАТИВІВ

Кульчицька О.В. (Львів)

Як зазначає Виноградов В.В., “словниковий склад мови реагує швидше та ширше, ніж інші сторони мовленнєвої структури, на зміни у всіх сферах суспільного життя” [2, с. 163]. Ми живемо у часи швидкого розвитку у всіх сферах людського життя, у часи різких змін в історії людства, змін, які відображаються як на матеріальній, так і на духовній стороні людського буття, що не може не відобразитися на мові загалом. Не дивно, що усі мовленнєві процеси прискорені, а лексика, як ніколи, рясніє різноманіттям.

Вивчаючи питання лексико-семантичних та стилістичних змін у сучасній лексиці, необхідно детально зупинитися на двох факторах, що спричинили це: екстралінгвістичному та внутрішньолінгвістичному. Вчені-лінгвісти вказують на різні зовнішні чинники, що впливають на розвиток мови. Серед таких причин, Р.А. Будагов назвав “залежність стану мови від рівня розвитку суспільства та мислення людини” [1, с. 235]. Іншою важливою екстралінгвістичною причиною мовних змін є контакти мов. На думку А. Мартіне мовні контакти є одним із наймогутніших стимулів мовних змін; це явище розкривається через: запозичення лексики і фразеології, зміну наголосу, засвоєння артикуляційних особливостей іншої мови, зміни у граматичній будові мови, зміни у словотворі, та інші [6, с. 83]. Розглядаючи мовні контакти потрібно пам’ятати і про такі явища, як асиміляція, інтерференція та конвергенція. Виноградов В.В. зазначає, що: “причини появи нових слів та нових значень в існуючих лексичних одиницях, в більшій мірі залежить від змін суспільного життя, у розвитку виробництва та інших галузей людської діяльності, а також у розвитку мислення” [2, с. 76].

Л.В. Щерба вважав, що “найменші зміни у змісті, тобто в умовах існування даної соціальної групи ... негайно відображаються у зміні мовленнєвої діяльності даної групи” [7, с. 115].

Варто зазначити, що найгнучкішим є лексичний прошарок мови, тоді як найстійкішим до змін є морфологічний.

Серед чинників, які відносяться до екстралінгвістичних, що призводять до лексико-семантичних та стилістичних зсувів у пейоративній лексиці можна виділити наступні: швидкі темпи розвитку суспільного життя та переосмислення моральних та матеріальних цінностей. Серед внутрішньо лінгвістичних чинників, ми виділяємо наступні: тенденцію до передачі різних значень різноманітними формами, тенденцію до вираження однакових значень однією формою, тенденцію до використання більш експресивних форм та тенденцію до усунення мовленнєвих елементів, що втратили свою початкову функцію. Серед антиномій ми виділяємо антиномію інформаційної та експресивної функції мови (що вирішується не на користь інформаційної) та мовця та слухача (що вирішується не на користь слухача).

Процесу трансформації пейоративної лексики сприяють використання слів в нетиповому для них контексті (конотації, які формуються різними стилістичними прийомами), явища енантіосемії; периферійні зони лексико-семантичного поля пейоративів, як близькі, так і більш віддалені, а також авторські okazіоналізми.

Література:

1. Будагов Р.А. Что такое развитие и совершенствование языка? / Р.А. Будагов.– М. : Наука, 1977. – 263 с.
2. Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / В.В. Виноградов. – М. : Наука, 1977.– 312 с.
3. Винокур Т.Г. Говорящий и слушающий / Т.Г. Винокур. – М. : Наука, 1993. –172 с.
4. Мартине А. Новое в лингвистике / А. Мартине. – М. : Наука, 1972. – Вып. III. – С. 83.
5. Серебрянников Б.А. Общее языкознание. Формы существования, функции, истории языка / Б.А. Серебрянников. – М. : Наука, 1970.– 597с .
6. Турецкова И.В. Языковые средства манифестации пейоратива в словаре и тексте / И.В. Турецкова. – Оренбург, 2011. – 205 с.
7. Щерба Л.В. О тройном аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании / Л.В. Щерба // Известия Комитета по русскому языку АН СССР. – 1931. – № 1. – С. 113–129.

**ОНТОЛОГІЧНИЙ ВИМІР
АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ПРОСТІР
В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ У МЕЖАХ
КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ГЕОПОЛІТИКИ**

Курбатова Т.В. (Кривий Ріг)

Простір належить до категорій, які формують людське світосприйняття. Когнітивна лінгвістика вивела простір у ранг найважливіших універсальних концептів, довівши первинність уявлень людини про просторові відношення між предметами та явищами. Дослідники, які вивчали проблеми просторової семантики, дійшли висновку, що ця категорія надає широкі можливості параметризації мовної картини світу [1, с. 35–48; 2, с. 95–103].

Об'єктом дослідження є концептосфера Геополітика, субконцептом якої є категорія простору. Предметом дослідження виступає онтологічний вимір актуалізації концепту Простір в англomовній картині світу. Метою є дослідження онтологічного виміру актуалізації цього концепту.

Вербальний контур концепту Простір у його англomовному лексичному втіленні являє собою семантичні поля, згруповані за принципом функціонально-семантичної спільності, у яких актуалізована вузька сегментація дійсності. В основі організації такого семантичного поля лежать словотвірні, семантичні, парадигматичні, синтагматичні та епідигматичні відносини.

З метою з'ясування внутрішньої форми номену концепту звернемось до його етимології. Слово *space* походить від латинського слова *spatium*, що означає “*room, area, distance, stretch of time*” [5]. На основі аналізу лексикографічних джерел виділені наступні лексико-семантичні варіанти:

1) *a continuous area or expanse which is free, available, or unoccupied (an area of land which is not occupied by buildings; an area rented or sold as business premises; a blank between printed, typed, or written words, characters, numbers, etc; 2) the dimensions of height, depth, and width within which all things exist and move (the physical universe beyond the earth's atmosphere; the near-vacuum extending between the planets and stars, containing small amounts of gas and dust; a mathematical concept generally regarded as a set of points having some specified structure; 3) an interval of time; 4) the amount of paper used or needed to write about a subject; 5) the freedom to live, think, and develop in a way that suits one* [4].

Семантичні компоненти лексеми *space*, виділені в результаті лексикографічної диференціації, засвідчують наявність загальної системи концептуальних ознак, які конструюють цей образ в англійській картині світу: відстань, протяжність, космос, місце, територія, сектор, а також термін, проміжок часу.

До ядра концепту належать лексичні одиниці, для яких характерним є найширше вживання. В структурі концепту ми виділяємо зони близької, далекої та крайньої периферії. Підставою для належності одиниці до тієї чи іншої зони є ознака її актуальності у сучасному континуумі мови.

Ядро концепту Простір формують номени земного простору (*land, ground, earth, east, west, north, south, soil, terrain*); абстрактні номінації простору (*globe, land, world, universe, terra, earth*); номени геополітичних понять (*country, state, area, city, republic, empire, civilization, union*); повітряного простору (*sky, atmosphere, air*); водного простору (*water, waterway, ocean, sea, depth*). До зон периферії відносяться такі номени, як *valley, wood, forest, field, river, way, direction, course, border, boundary, river, lake, stream*, а також метафоричні номени простору (*Armageddon, God's (own) country, America*) [4].

Отже, складна негомогенна структура ядра та периферії свідчить про потенціал подальшого розвитку концепту, не зважаючи на його онтологічний характер.

Література:

1. Лакофф Дж. Метафори, котрими ми живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон // Теория метафоры / Пер. под ред. Н.Д. Арутюновой, М.Я. Журиной. – М. : Прогресс, 1990. – С. 35–48.
2. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика : учеб. пособие / В.А. Маслова. – 3-е изд., перераб. и доп. – Минск : ТетраСистемс, 2008. – С. 95–103.
3. Селіванова О.О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) / О.О. Селіванова. – К.–Черкаси, 2004.
4. Oxford English Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oxforddictionaries.com>.
5. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.etymonline.com>.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДОБРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ ПРИСЛІВНИКАМИ У СПОЛУЧЕННІ З ДІЄСЛОВАМИ

Лазебна О.А. (Київ)

Мова відображає світ з різних сторін. Саме в мові представлена об'єктивна дійсність, існуючі в світі предмети, засоби, дії, включаючи людину з її думками, почуттями, вчинками, та їх співвідношення один з одним. Цю сторону мовних виражень можна розглядати як дескриптивну. У мові відображається також взаємодія дійсності та людини в найрізноманітніших аспектах, одним із яких є оцінний: об'єктивний світ членується мовцями з точки зору його ціннісного характеру – добра і зла, користі та шкоди і т.д., і це вторинне членування, обумовлене соціально, досить складно відображено в мовних структурах [1, с. 5].

Словниковий аспект лексичного значення слова “оцінка” вже виявляє відношення до мисленнєвого змісту в одній із основних семем: думка, судження про якості, достоїнства, значення якогось предмета чи особи тощо. Обов'язковість висловлення думки, судження мовця чи співбесідника в оцінному висловленні характеризує оцінку як “суперсуб'єктивну” категорію мислення та мови [2, с. 7–9]. Цим пояснюється пильна увага до категорії оцінки, її різновидам, мотивам, характеру в багатьох дослідженнях логіків, філософів, лінгвістів. На думку Нікітіна М.В., оцінка представляє собою думку про якісні чи кількісні ознаки речей та подій в діапазоні вище припущення та нижче твердо встановленого знання [3, с. 66].

Аксіологічні дослідження, як правило, розглядають використання оцінок по відношенню до об'єктів, що мають на увазі той чи інший вид референції. Оцінка не може не мати референта, не може бути не прикладена “до чогось”. Між тим, в мові оцінні слова вживаються при предикатах, зокрема при дієсловах, модифікуючи дію чи стан, а не актантну структуру в цілому [1, с. 132].

Прислівники різноманітні за своєю семантикою (наприклад, прислівники часу, місця, причини і мети, модальні прислівники і т.д.), проте оцінну функцію можуть виконувати лише прислівники способу дії у сполученні з дієсловом.

Зазвичай, прийнято вважати, що прислівники способу дії, до яких належать й оцінні прислівники, додають свої семантичні ознаки до семантики дієслова, специфікуючи його та не змінюючи його функціональну структуру [6, с. 107]. Однак, існує і інша точка зору,

згідно якої дієслово та прислівник слід розглядати як семантичну єдність, що складається з двох елементів. Проте, це питання вирішується неоднозначно для різних дієслівних структур.

Ще однією функцією загальнооцінного прислівника є актуалізація аспекту оцінки [1, с. 136]. При цьому в деяких випадках сема, на яку спирається оцінка, фіксована:

Wenn Astor sich vernachlässigt fühlte, zeigte er es auf diese Weise [4, с. 66].

Інколи зміст залежить від контексту, оцінка не є детермінованою:

Er fühlte sich erwählt und verdammt zugleich, und er fragte sich ob es so sein musste, ob es eine existenzielle, metaphysische Notwendigkeit war, eine Erfahrung, die jeder machen musste: jemanden zu lieben, den man nicht haben konnte (-) [5, с. 64].

Підсумовуючи викладене, підкреслимо, що аналіз оцінних прислівників у сполученні з дієсловом відіграє важливу роль у виявленні диференційних ознак аксіологічної картини світу, адже ціннісна картина світу, що виражена в оцінних висловленнях може бути досліджена лише крізь призму емпіричних та культурних передумов створення оцінних значень.

Література:

1. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки / Е.М. Вольф. – М. : Наука, 1985. – 227 с.
2. Маркелова Т.В. Семантика оценки и средства ее выражения в русском языке / Т.В. Маркелова. – М. : МПУ, 1993. – 125 с.
3. Никитин М.В. Основания когнитивной семантики : учеб. пособие [Текст] / М.В. Никитин. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2003. – 277 с.
4. Glavinic T. Das Leben der Wünsche. Roman / T. Glavinic. – München : Carl Hanser Verlag, 2009. – 319 S.
5. Gruber M. Ins Schloss. Roman / M. Gruber. – Innsbruck : Haymon Verlag, 2004. – 240 S.
6. Jackendoff R. Semantic interpretation in Generative Grammar / R. Jackendoff. – London : Cambridge MIT Press, 1972. – 272 p.

ГУМОР ЯК РІЗНОВИД КОМУНІКАТИВНОЇ ДЕВІАЦІЇ

Ластовка К.І. (Харків)

Відомо, що гумор є дієвим засобом впливу на реципієнта, проте він може мати і негативний вплив на самого мовця. Будуючи мовленнєвий жанр жарту, адресант подає себе як носія відповідного статусу і виконавця комічної ролі, який формує правила комічної гри. Важливе

значення тут відіграє соціокультурний аспект: мовленнєвий жанр жарту поєднує учасників гумористичної комунікації завдяки спільності жанрових стереотипів поведінки адресанта й адресата. У цьому зв'язку важливе місце посідають рольові характеристики учасників спілкування, які виявляються, передусім, у їхніх соціальних і комунікативних стосунках [2, с. 51].

На нашу думку, невдалу спробу пожартувати можна віднести до когнітивних за своєю природою комунікативних девіацій (невдач) – “недосягнення адресантом комунікативної мети; відсутність взаєморозуміння і згоди між учасниками спілкування” [1, с. 239]. Недоречне використання гумору найчастіше пов'язане з особистістю автора усного чи писемного дискурсу, порушенням орієнтації мовця на процес спілкування або порушенням взаємоорієнтації учасників комунікації.

Гумористична тональність спілкування у багатьох мовленнєвих жанрах американського політичного дискурсу, що є синтезом лінгвальних та позалінгвальних чинників, є досить природною. Однією з умов успішності комунікативного акту є його **релевантність** (доречність), **адекватність** (відповідність) об'єктивній дійсності й ситуації спілкування [1, с. 241], недотримання яких може суттєво знизити ефективність комунікації. Прикладом незбалансованого акту спілкування, в якому наявні невміння адресанта побудувати мовленнєвий акт необхідної іллокуції, є уривок з промови американського кандидата у президенти Міта Ромні 2012 року, що “славиться” своїм незграбним почуттям гумору:

“Now, by the way, you may have heard some talk about my shooting small animals and calling that hunting. I want you to know that those small animals can be ferocious.” He proceeds to pull out a “trophy” from beneath the podium – a squirrel mounted on a piece of wood, complete with squeaking noise. “Actually, there were very sad faces around the Romney household at Easter,” Romney adds. “We had our grandkids there, and they were very disappointed the Easter Bunny hadn't come — he heard I was packin' heat.” [1].

Цю спробу пожартувати можна інтерпретувати по-різному: промова здається і смішною, і гострою. З одного боку, як це й хотів подати адресант, Ромні насміхається над самим собою, з іншого – він відкрито насміхається як з мисливців, так і з релігії, що обидва шануються членами Республіканської партії (*GOP* – Great Old Party). В першій частині він намагається віджартуватись від свого захоплення – мисливства, зазначаючи, що маленькі тварини можуть бути

шкідниками, проте кінець жарту спрацьовує проти нього. Використовуючи сленгове словосполучення *packing heat* (мати при собі зброю), політик не досягає поставленої комунікативної мети внаслідок неврахування культурного контексту свого повідомлення.

На основі вищенаведеного, очевидно, що необдумане використання гумору політиками може спричинити комунікативну девіацію, а їхнє систематичне повторення – призвести до негативного відношення до політичної особи.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф.С. Бацевич. – 2-ге вид., доп. – К. : ВЦ “Академія”, 2009. – 376 с.
2. Самохіна В.О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США : текстуальний та дискурсивний аспекти : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04 / Самохіна Вікторія Опанасівна. – Харків, 2010. – 518 с.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Mitt Romey's humor : an appreciation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theatlantic.com/politics/archive/2012/03/mitt-romneys-humor-an-appreciation/254282/>

АНІМАЦІЙНИЙ ДИСКУРС ЯК ЗАСІБ КОНСТРУЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДІЙСНОСТІ

Легейда А.В. (Харків)

Анімаційний дискурс є складовою соціокультурної взаємодії, що реалізується в анімаційних фільмах, притаманними рисами якої є інтереси, цілі і стилі спілкування. У фокусі дослідження лінгвістичного сьогодення анімаційний дискурс все частіше трактується як потужний засіб конструювання соціальної дійсності. Анімаційний дискурс інтерпретується нами як такий, що не лише репрезентує систему вже існуючих соціальних цінностей, але й покликаним її *конструювати*. Погоджуємося у цьому сенсі із Ф.С. Хитруком [3, с. 5], який вважає, що “мультиплікація використовувалася художниками, як яскравий і злободенний засіб пропаганди нових ідей”. Слідом за Ф.С. Хитруком [3] та О.Г. Пироженко [2], трактуємо відповідні ідеї як “політичну міфологію”, що створюється владою, а образи мультфільмів як такі, що репрезентують реально існуючу систему світогляду і цінностей

аналізованої епохи та є соціальним конструктом, покликаним створювати цю систему.

Таким чином, анімація, що використовує анімаційний дискурс у якості інструменту, виступає своєрідним посередником між владою та суспільством, який шляхом використання анімаційних соціально-конструюючих стратегій передає суспільству бажані ідеологічні спрямування та установки. Наголошуючи на ідеологічній складовій анімаційного дискурсу, Р.С. Мантов [1] виділяє такий аспект, властивий анімації, як “перемикання уваги з навколишньої дійсності на фантастичні світи анімаційних просторів”, що, відповідно, надає додаткових можливостей здійснення непрямого закодованого ідеологічного впливу неусвідомлюваного аудиторією, який варіюється від налаштування її на певні соціальні орієнтири і цінності до відгортання уваги суспільства від негативних соціальних аспектів життя і т. ін.

Хід еволюції анімаційного дискурсу ХХ століття вказує на тенденцію у напрямку спрощення анімаційного сюжету, свідчить про глобальну орієнтованість анімаційного дискурсу на здійснення більш ефективного впливу на масову глядацьку аудиторію. Ретроспектива досліджень американського анімаційного дискурсу вказує на той факт, що з перших декад свого становлення американський анімаційний дискурс був орієнтований на випуск повнометражних анімаційних стрічок та серійної продукції. Подібний формат презентації анімаційного матеріалу було адаптовано з “коміксової культури” [4], яка своєю тогочасною популярністю гарантувала майже стовідсоткове сприйняття глядацькою аудиторією ідеологічно насиченого матеріалу. Розділяємо думку П. Уелза [5] та М. Юрковської [4], які вважають анімаційний американський дискурс на всіх етапах його розвитку – від коміксо-подібних форм до сучасного стану – “транслуючим реалії соціуму” [4, с. 24], і доповнюємо це визначення також властивістю дискурсу не лише “транслувати”, але й конструювати шкалу соціальних цінностей нації.

Ретроспектива досліджень радянського анімаційного дискурсу також демонструє його ідеологічну детермінованість протягом ХХ століття. Відправним хронологічним пунктом у цьому плані вважаємо наведений у роботі С.С. Гінзбурга наказ Міністерства кінематографії СРСР щодо розвитку мальованої кінематографії на кіностудії “Союзмультфільм” від 1948 р., у якому акцентувалася вимога брати участь “у справі виховання радянських громадян”.

З огляду на вищезазначене, вважаємо за доцільне проаналізувати анімаційний дискурс ХХ століття щодо його ідеологічного впливу на глядацькі аудиторії різних націй.

Література:

1. Мантов Р.Е. Види ескапізму і сучасне мистецтво: на матеріалі кінематографа : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.01 / Роман Евгеньевич Мантов. – М., 2009. – 125 с.
2. Пироженко О.Г. Мама, Папа, Я: (ре)конструкція советської семьи в серіалі “Простоквашино” [Електронний ресурс] : 02.10.2012. – № 6. – Режим доступу : <http://takaya.eu/texts/essay/prost/>
3. Хитрук С.Ф. Советская мультипликация: вчера, сегодня, завтра / С.Ф. Хитрук // Советские мультипликационные фильмы : каталог. – М. : Совэкспорт фильм, 1995. – 130 с.
4. Юрковська М.М. Дискурс англомовної анімаційної комедії : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Майя Миколаївна Юрковська – К., 2011. – 233 с.
5. Wells P. Animation and America / P. Wells. – Edinburgh : Edinburgh University Ltd., 2002. – 182 p.

СИНТЕЗ ОБУЧЕНИЯ И ПСИХОТЕРАПЕВТИЧЕСКИХ ТЕХНИК

Лецинский А.П. (Черкассы)

В последние десятилетия отмечается выраженная тенденция к росту публикаций по педагогической психотерапии (ПДП), свидетельствующие об общей оценке авторами значимости педагогической психотерапии. Педагогическая психотерапия представляет собой интердисциплинарную область знаний и практики, формирующуюся на стыке психотерапии, педагогики и психологии, с целью совместного решения общих задач [1].

Оригинальное мнение о сути модели ПДП высказывает И.М. Румянцева : она убеждена, что “психотерапия и психокоррекция в своей педагогической модели становится действенным инструментом в образовательном процессе 21 века. Более того, педагогика сегодняшнего дня – это здоровьесберегающая, психотерапевтическая педагогика...” [2].

Применение психотерапевтических техник в обучении восходит к суггестопедии Г. Лозанова [3]. Лозанов признает связь суггестопедии с йогой. Из раджа-йоги используется техники создания измененных состояний сознания, концентрации, ритмического дыхания.

Психотерапевтические техники оказывают влияние на все стороны обучения – от содержания до поведения учителя.

Содержание обучения. Материал для обучения конструируется в зависимости от цели, направленности обучения. У Лозанова это коммуникация, поэтому материал – целостные небольшие тексты, содержащие интересные истории с эмоциональным содержанием. Целостность текста особо подчеркивается.

Двуплановость обучения. Учащийся усваивает не только в результате прямого обучения, но и под действием окружающей среды, где происходит обучение. Поэтому важны украшение классной комнаты, музыка, личность учителя и форма учебных материалов.

Поведение учителя. Основная роль учителя заключается в создании ситуаций, в которых обучаемый наиболее внушаем и потом представить лингвистический материал таким образом, чтобы стимулировать позитивное восприятие и усвоение. Учителю необходима подготовка в инсценировке (драматизации), пении психотерапевтических техниках.

Подобные стороны обучения обнаруживаются и в новаторских системах обучения естественнонаучным предметам. Основа обучения – рассказ (история) с физическим (биологическим, химическим, географическим) содержанием. Часть истории передается в виде пьесы, которую можно драматизировать. Рассказ интегрирует в себе людей, явления, эксперименты, приборы, технику и законы. История рассказывается учителем и повторяется несколько раз по опорным сигналам на фоне музыки и с закрытыми глазами. Цикл обучения включает ряд взаимосвязанных историй, содержащих изучаемые понятия. Они даются на фоне истории, и на них не акцентируется внимание (подобно грамматической структуре у Г. Лозанова). На этапе разработки истории используются игры, песни, скороговорки, опыты. Этап детализации включает творческие задания (эксперименты, вопросы, задачи), тип которых ученики выбирают сами.

Важнейшая цель такого обучения – блокирование отрицательных эмоций и стимулирование целостного восприятия.

Литература:

1. Воробейчик Я.Н. К вопросу о структуре педагогической психотерапии и её задачах / Я.Н. Воробейчик // Психотерапия и клиническая психология. – 2009. – № 4. – С. 20–28.
2. Румянцева И.М. Психология речи и лингвопедагогическая психология / И.М. Румянцева. – М. : ПЕР СЭ, Логос, 2004. – 320 с.
3. Richards J.C. Approaches & Methods in Language Teaching / J.C. Richards, Th.S. Rodgers. – Cambridge : Cambridge University Press, 1982. – 171 p.

ДІАЛОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КОГНІТИВНИЙ ФЕНОМЕН

Липко І.П., Липко З.М. (Харків)

Останні десятиліття відзначені в лінгвістиці зростанням інтересу науковців до проблем дискурсу. У круг наукових розвідок попадають самі різні типи дискурсу, що обумовлено загальним “антропологічним поворотом” лінгвістичних досліджень – підходом до мови та спілкування. Мова розглядається в першу чергу як процес, взаємодія, актуалізація системи в конкретному соціокультурному контексті. Відмінною рисою сучасного антропоцентризму в мовознавстві є поліпарадигмальність. Вимога інтеграції лінгвістичного, когнітивного, психологічного в лінгвістичних дослідженнях висуває на перший план вивчення матеріалізованого в мові світогляду мовної особистості, її свідомості, мислення, емоцій.

Особлива увага приділяється вивченню діалогічного дискурсу в рамках антропоцентричної парадигми в лінгвістиці, що свідчить про важливе методологічне зрушення в сучасній лінгвістиці – вивчати мову в тісному зв’язку з людиною, з її свідомістю, мисленням та духовно-практичною діяльністю. Проблематика дослідження діалогу складає ядро окремих наукових напрямків – аналізу діалогу, або конверсаційного аналізу, теорії мовних актів, діалогізму як філософії мови, інтеракціональної соціолінгвістики – і входить у більш загальний напрямок комунікативних досліджень (communication studies). Цей напрямок являє собою міждисциплінарну область досліджень, що склалася у другій половині ХХ століття із самостійних напрямків у таких соціальних дисциплінах, як лінгвістика, риторика, соціологія, політологія, педагогіка, соціальна психологія, антропологія.

Діалогізм у наукових дослідженнях розглядається як мовний та культурний феномен, тому що саме через діалог здійснюється зв’язок людини з оточуючим світом, створюється основа для взаєморозуміння між окремими людьми та людськими співтовариствами. Діалогічна взаємодія в комунікативному плані визначається і як сукупність логічно та змістовно зв’язаних висловлень комунікантів і як процес обміну думками, почуттями, відношеннями між партнерами по спільній для них проблемі. Діалог як природна форма спілкування перебуває в точці перетину дослідницьких інтересів представників багатьох суспільних наук, що вивчають різні аспекти людської діяльності, так чи інакше зв’язаних із реальною комунікацією.

Діалог – взаємодія його учасників, їх когнітивних систем, що строго індивідуалізовані і, отже, не ідентичні один одному. Ця обставина є надзвичайно актуальною для дослідження діалогічного спілкування, формою якого є діалогічна єдність, яка визначається як взаємозалежна послідовність реплік, частини якої пов'язані за визначеними правилами синтаксичної залежності. Це сполучення реплік у цілому є комунікативною одиницею діалогу і являє собою закономірний об'єкт синтаксичного дослідження. Специфіка діалогічної єдності полягає в тому, що визначені правила побудови лінії синтаксичного підпорядкування виявляються у формах другої репліки, у той час як перша репліка у своїх формах відносно вільна.

Діалогічна єдність як мінімальна одиниця діалогу розглядається при структурному, структурно-семантичному та функціональному підходах. Основними характеристиками визначаються структурно-семантична та тематична цілісність.

При комунікативно-прагматичному підході виявляється прагматичний зв'язок, який обумовлює інтенціональну погодженість реплік. В основі виділеного типу зв'язку лежить підпорядкованість реплік досягненню загальної комунікативної мети – розумінню.

ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ОФІЦІЙНИХ ПЕРЕГОВОРІВ У КОНТЕКСТІ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ООН: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Лисичкіна О.О., Ленець Д.В. (Харків)

Сучасні проблеми перекладознавства тісно пов'язані із між-культурною комунікацією і відбивають динаміку соціального життя людини. Розвиток та глобалізація суспільства зумовлюють актуальність лінгвістичних досліджень жанрів офіційного спілкування для з'ясування умов ефективності останнього. У наш час швидкого розвитку ділових стосунків з різними державами дослідження переговорів набуває особливої актуальності. Мета цього дослідження полягає в окресленні лінгвокомунікативних особливостей офіційних переговорів у контексті миротворчої діяльності ООН, які зумовлюють специфіку їх перекладу.

У миротворчому контексті метою переговорів є досягнення домовленості про участь сторін у діяльності, результати якої будуть використані для вирішення конфлікту. Аналіз матеріалу дослідження дає підстави виокремити такі види переговорів у миротворчому

контексті: 1) переговори, метою яких є продовження раніше досягнутих мирних угод; 2) переговори про нормалізацію взаєностосунків між конфліктуючими сторонами; 3) переговори, метою яких є перегляд раніше досягнутих угод на користь однієї зі сторін; 4) переговори про досягнення нових угод; 5) переговори з метою досягнення опосередкованих результатів (у таких випадках сторони не намагаються досягнути остаточного рішення, а з'ясовують для себе позиції та наміри партнерів) [2].

Як логіко-психологічне явище переговори будуються за законами логіки, мають чітку логічну структуру й ведуться з метою справити вплив на свідомість та емоції опонента [1, с. 137].

Переклад переговорів у контексті миротворчої діяльності ООН має спільну специфіку із діловими переговорами. Йому властиві такі риси, як: офіційність, об'єктивність, доказовість (достовірність фактів), інформативність, логічність і пов'язаний з ними неособистий характер спілкування.

Труднощі, які виникають у процесі перекладу переговорів у контексті миротворчої діяльності, можна виокремити на всіх мовних рівнях: лексичні труднощі зокрема становить використання миротворчої лексики, термінів, аббревіатур і скорочень, діалектних слів, розмовної лексики, неологізмів та фразеологізмів. Стилистичні труднощі перекладу переговорів пов'язані із використанням учасниками елементів розмовного стилю або специфічних культурних реалій. Перекладач має також урахувати прагматичні чинники переговорів, пов'язані з маніпуляцією комунікантів з метою вплинути на опонентів .

Таким чином, окреслені лінгвокомунікативні особливості миротворчих переговорів в аспекті перекладу дозволяють дійти висновку, що переговорам як виду спілкування у контексті миротворчої діяльності ООН властива певна структурна та жанрова своєрідність, зумовлені необхідністю впливу на опонента з метою досягнення компромісу та вирішення конфлікту. Встановлення жанрової своєрідності переговорів в міжкультурному контексті миротворчої діяльності ООН вважається перспективою подальших наукових розвідок в обраному напрямку.

Література:

1. Комлева Е.В. Коммуникативно-прагматическая и социокультурная характеристика делового дискурса (на материале немецкого языка) / Е.В. Комлева // Перспективные направления современной лингвистики. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2003. – С. 436–440.
2. Mancini-

Griffoli D. Humanitarian Negotiation: A Handbook for Securing Access, Assistance and Protection for Civilians in Armed Conflict / D. Mancini-Griffoli, A. Picot. : [Электронный ресурс] // Centre for Humanitarian Dialogue, 8 December 2004. – Режим доступ: <http://www.hdcentre.org/datastore/hnn/HMNprels.pdf>

КОНСТИТУТИВНЫЕ ПРИЗНАКИ КОМИЧЕСКОГО ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО ДИСКУРСА

Лобова О.К. (Харьков)

Комическому институциональному дискурсу (далее КИД) присущи переменные конститутивные признаки, т.е. свойства, которые непостоянны и варьируются в зависимости от типа дискурса. К таким признакам относим:

1) **Типовые участники.** Участниками в КИД являются адресант (стэндап-комик) и адресат (зритель). Личность стэндап-комика (*Homo Comicus*) представляет собой симбиоз нескольких ипостасей человека говорящего: *Homo Loquens* (человек говорящий), *Homo Ludens* (человек играющий), *Homo Faber* (человек творящий) и *Homo Ridens* (человек смеющийся).

Основной характеристикой стэндап-комика, выделяющей его среди других личностей, является остроумие и чувство юмора. Личность, которой свойственны данные характеристики, способна описывать факты, события и явления с точки зрения комизма, т. е. контраста в жизненной ситуации, вызывающего смех [1, с. 37].

2) **Хронолог.** Выступление стэндап-комика – это специально организованное мероприятие с определенными правилами, четко ограниченными временными рамками и местом. Выступление профессионального стэндап-комика длится от 40 до 90 минут. Местом выступления является ”театр комизма”, под которым имеется ввиду зал камеди-клуба, театра, концертный зал, то есть зал, который можно разделить на два семиотических пространства – то, в котором находится комик – сцена, и то, в котором находятся зрители – зал.

3) **Цели.** К основным целям стэндап-комика в КИД относятся: рассмешить, развеселить зрителя, доставить ему эстетическое удовольствие. Конкретная цель состоит в осмеянии пороков общества, выделении недостатков социума, экономических проблем, критики политического устройства страны и т.д.

4) **Прецедентные тексты.** К их числу, прежде всего, относятся элементы кино, песенного искусства, религиозных, художественных произведений.

5) **Дискурсивные формулы** конкретизируются в клишированных выражениях, которые представлены вступительными фразами стэндап-комиков. Например: *Thank you all for coming out. Yes!* Трафаретные клише также могут быть отмечены конструкциями, которыми стэндап-комики завершают свои выступления, например: *Thank you all very much. I appreciate it. Bye bye. Have fun.Good. Thank you very much. Have a good time. Have a good time, thank you.*

Данные переменные конститутивные признаки позволяют утверждать институциональный статус комического дискурса. Перспективным представляется анализ комического институционального дискурса в рамках других жанров.

Литература:

1. Мироненко М.В. Шутник как коммуникативная личность : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Мироненко Мария Валерьевна. – Волгоград, 2005. – 211 с.

ФРАНЦУЗЬКА ПРОЗА КРИЗЬ ПРИЗМУ ТЕКСТОВИХ КОНЦЕПТІВ

Логвиненко М.І. (Київ)

Усе частіше художній текст розглядається як цілісна змістовно навантажена сукупність імплікаційних та експлікаційних ознак. За “точку відліку” в концептуальному аналізі художнього тексту обирається **текстовий концепт** (далі – ТК), що, виступає мовним утіленням змістовного плану особистої авторської перцепції дійсності [6, с. 78]. Саме ТК – “кодоване мовленнєво-розумове утворення змістовного плану, яке зумовлюється багатосмисловою напруженістю художнього тексту, характеризується надкатегоріальністю й імплікує сукупність ознакових рис художнього твору” [3, с. 44] – служить останнє десятиріччя предметом наукових розвідок вітчизняних учених-романістів, що мають на меті встановити лінгвокогнітивну та комунікативно-прагматичну динаміку розгортання окремих ТК у сучасних французьких літературних творах. Осягнення сутності тексту можливе завдяки когнітивно-компонентному аналізу його наповнення, котрий дозволяє вивчити особливості індивідуально-авторської мовної картини світу, простежити

їх відтворення у словах-концептах художнього тексту [2, с. 189] та окреслити головні напрямки розгортання ТК у межах творчості одного чи декількох письменників.

О.М. Кагановська пропонує розглядати ТК як ієрархічно-упорядковану піраміду, що складається з текстових ката-, мета-, мезо- та мегаконцептів [3, с. 61–62]. Цей системний підхід до класифікації ТК дозволяє простежити як розгортання текстового концепту на окремому текстуальному рівні, так і встановити композиційну структуру загального текстового мегаконцепту або **текстового концепту-ідеї** (далі – ТКІ), що поки ще не набув широкого розповсюдження й застосування в наукових працях українських лінгвістів, але наявність котрого простежується у творах письменників певної доби, філософсько-літературної течії, що дає підстави розглядати ТКІ як окремий комплексний ТК, який утворюється на міжтекстовому рівні [1, с. 56–57]. Знаковою відмінністю ТКІ від мегаконцепту є те, що ТКІ актуалізується у площині **наївно-утопічної картини світу** автора і складається з окремих ТК твору. Натомість, основу мегаконцепту складають різнорівневі ТК, що відтворюють у тексті авторську **суб'єктивно “інтерпретовану” дійсність**. Інакше кажучи, мегаконцепт і ТКІ розгортаються у двох вимірах – реальному та ідеалізованому / ірреальному, які не є взаємовиключними, а здатні співіснувати у межах одного твору. Цікавим є й той факт, що ТК існують не лише в межах одного художнього тексту, а можуть розширюватися та набувати нових конотаційних ознак у межах інших текстів. Г.М. Каратєєва визначає наявність одного ТК у творчому доробку автора або цілої низки літературних текстів як **текстовий концепт-константа** (далі – ТКК), що пояснюється своєю сталістю і постійністю у творах автора [4, с. 36] на відміну від ТКІ, який втілює більш абстрактний, мінливий образ, вбирає в себе інші ТК присутні у певному тексті і варіюється залежно від твору. ТКК є проявом авторської картини світу у тексті, вираженням мовної особистості письменника, вербалізованим / невербалізованим результатом індивідуальної перцепції дійсності, звідки пояснення експліцитно-імпліцитних властивостей ТКК.

Огляд останніх робіт з дослідження ТК французької прози підтверджує доцільність лінгвокогнітивного підходу як у встановленні ТК творів, так і у визначенні мовного “портрета” автора [5, с. 54], відмінностей його стилю й побудови текстів та можливих моделей їхньої інтерпретації, а також допомагає встановити загальну концептосферу французької художньої прози в цілому. Окрім того, значною перевагою концептуального аналізу художнього тексту є розмаїття трактувань,

в яких текст не “застоюється”, а “переживається” наново слідом за напрямками розгортання ТК. Концептуальний аналіз художнього тексту надає можливість дослідити структуру і механізми моделювання певного концепту або концептів, що сконцентровані в тексті, який не обмежується лише буквальною інтерпретацією, а й володіє безліччю асоціацій і конотацій, часто непомітними та неусвідомленими, а також динаміку розгортання ТК у межах одного або декількох творів.

Література:

1. Андрієвська В.В. Концепт АНТИЛЮДИНА у французькій драматургії абсурдизму: структура, семантика, прагматика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 / Вікторія Валеріївна Андрієвська. – К., 2010. – 268 с.
2. Витковская Л.В. Когнитивно-концептуальный поход к интерпретации художественного текста / Л.В. Витковская // Вестник Пятигорск. гос. лингв. ун-та. – 2004. – № 2–3. – С. 188–192.
3. Кагановська О.М. Текстові концепти художньої прози (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя) : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.05 / Олена Марківна Кагановська. – К., 2003. – 502 с.
4. Каратєєва Г.М. Текстовий концепт ПОДОРОЖ у французькій постмодерністській прозі (на матеріалі творів Ле Клезіо) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 / Ганна Михайлівна Каратєєва. – К., 2008. – 298 с.
5. Колесник Д.М. Концептуальное пространство авторской метафоры в творчестве А. Мердок : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Дарья Михайловна Колесник. – Черкассы, 1996. – 260 с.
6. Кресан Е.Я. Концепт в тексте: номинативные ракурсы в свете функционализма / Е.Я. Кресан // Вісник Черкас. ун-ту. Серія Філологічні науки. – 1999. – Вип. 11. – С. 76–82.

ЗВ’ЯЗОК МОВИ ТА СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ КОМУНІКАНТА У КАТАЛОНІЇ (ІСПАНІЯ)

Лукашов А.Ю. (Харків)

Іспанський регіон Каталонія є одним з найвідоміших двомовних регіонів світу. Вибір там тією чи іншою людиною мови спілкування є не просто особистим рішенням, а справою політичною, що визначає її особисте та групове самоотождення. Унаслідок історичних (мовна політика у епоху франкізму) та демографічних (імміграція з різних частин Іспанії в 40–60 рр. ХХ ст. та з країн Латинської Америки починаючи з 80-х рр.) факторів, сучасний етап розвитку регіону характеризується співіснуванням каталонської та іспанської мов [4].

Каталонський публіцист Ройо Арпон висловив думку, що саме вплив іспаномовних емігрантів з південних провінцій, так званих

чарного, допоміг зміцненню позицій каталонської мови, бо вона стала тією ознакою відмінності, що дозволила відділяти своїх, місцевих, від прибульців. Вона стала надавати можливість опинитися у владі, знайти більш престижну роботу, і т.д. [3, с. 37]. Теж саме пояснює і місцевий демограф Ана Кабрó. У результаті масової міграції виникла конкуренція між місцевими та приїжджими, і мова, у цьому випадку, стала як відмітний знак [3, с. 162]. Завдяки каталонській мові місцевим вдавалося блокувати соціальне просування мігрантів, тобто, знання каталонської стало давати змогу опинитися вище на одну сходинку у соціальній ієрархії.

Через це найбільш висока “температура” конфліктів з приводу мовних питань спостерігається “на центральних сходах” соціальної драбини – там, де встановлюється контакт і конфлікт між місцевими та мігрантами. Вищим верствам не треба ні з ким конкурувати та виділятися за допомогою мови. Нижчі ж верстви, які на сто відсотків є іспаномовними, переймаються зовсім не лінгвістичними питаннями, а проблемами виживання [3, с. 87–88].

У каталонській літературі також відображається подібний стан справ. У низці творів як каталано- (наприклад, Карлес Казажуана [1]), так і іспаномовних (Хуан Марсе [2]) письменників, ми також можемо побачити, що сприйняття персонажів базується на опозиціях – каталонська / іспанська мова або бідні / багаті. В нас вибудовується наступний логічний ланцюжок: професія – соціальний стан – мова, національність, походження – політичні погляди, де вищі класи – це каталомовна буржуазія, а нижчі – переважно іммігранти, які розмовляють іспанською.

Використовуючи розповсюджену у регіоні думку, що каталонцем вважається той, хто сам себе вважає каталонцем, деякі іммігранти, що бажать змінити свій соціальний стан, створюють нову власну ідентичність. Ройо Арпон, навіть, вводить таке поняття, як “charnego agradecido” (вдячний чарного), або “charnego converso” (перехрещений чарного) яке за Арпоном означає емігранта, який через свої комплекси хоче здаватися більшим каталонцем, ніж самі корінні каталонці [3, с. 79], пишачись, коли плутають каталонські та іспанські вирази [3, с. 61–62].

Подібна роль каталонської мови у суспільних відносинах викликає як позитивні відгуки прибічників її популяризації, так і критику. Критики стверджують, що таким чином, мова стає не метою, а засобом. Тобто, людина спілкується нею не через те, що їй так зручніше або в ній багатша лексика та влучніші вислови, а задля позиціонування себе каталонцем.

Таким чином, мова стає інструментом ідентичності, чимось на кшталт аргументу у якійсь з молодіжних субкультур, який служить щоб відрізнитися, вийти зі свого оточення. “Каталонська мова є чимось на кшталт релігії, не спонтанним актом мовлення, а священною річчю” [3, с. 29].

Література:

1. Casajuana C. L'últim home que parlava català / Casajuana C. – Barcelona : Planeta, 2009. – 202 p.
2. Marsé J. El amante bilingüe / J. Marsé. – Barcelona : Seix Barral, 2009. – 220 p.
3. Royo A.J. Argumentos para el bilingüismo / A.J. Royo. – Barcelona : Montesinos, D.L., 2000. – 205 p.
4. Usos lingüístics. Llengua inicial, d'identificació i habitual. – Режим доступу : www.idescat.cat/dequavi/?TC=444&V0=15&V1=2&VA=2008&x=13&y=12.

ОСОБЛИВОСТІ ЧИТАННЯ СУЧАСНИХ ДІТЕЙ

Луценко С.Є. (Харків)

Починаючи з 1990-х рр. у нашому суспільстві спостерігається “криза дитячого читання” і “криза дитячої літератури”, що зумовлені соціально-економічними умовами, в яких не вистачає коштів для друку, закупівель книг, наповнення бібліотек. Окрім цього, батьки, стурбовані розв’язанням побутових проблем, не приділяють уваги читанню: удома часто недостатньо літератури для дитячого читання, а дорослі не можуть або не бажають допомагати дитині обирати книги, навчати її читанню. У зв’язку з цим діти втрачають інтерес та навички читання, замінюючи його на інший спосіб отримання інформації – телебачення, комп’ютер.

На зміну старої моделі дитячого читання приходиться нова – “модель літературної соціалізації особистості” (В. Чудінова), яка змінює характеристики читання сучасних дітей. Сучасні діти звикають до “ділового” читання за шкільною програмою, аніж до читання на дозвіллі. Діти ставляться до книги не як до “підручника життя”, а як до одного зі засобів інформації та масової комунікації. Усе це пояснюється надмірним навантаженням дітей у школі, формальним викладанням літератури, відсутністю якісної літератури, яка б відповідала потребам дітей певного віку тощо. Проте за даними дослідників діти, які читають книги, здатні мислити в межах проблеми, охопити ціле та виявляти відмінності, швидше знаходити правильні відповіді, більш адекватно оцінювати ситуацію, у них краще розвинене мовлення та більший обсяг пам’яті й активна творча уява. Такі діти краще висловлюють свої думки, легше спілкуються, краще пишуть,

виявляють більше самостійності в поведінці й судженнях.

Комп'ютерні ігри та перегляд телебачення поступово замінюють ту частину часу, яку раніше дитина витратила на читання. Так, “модель читання” дитини стає подібною до “моделі читання” дорослої людини: частина книг – для навчання, частина – для відпочинку. Зникає та частина дитячого читання, яка була “для душі” і, ймовірно, для самоосвіти. Йде “заміщення” книжної культури візуальною. Більше того, комп'ютерні та інформаційні терміни все частіше з'являються й у дитячій літературі, навіть в абетках (наприклад, зображуються комп'ютерна мишка, мобільний телефон, а замість слова “мама” на букву “М” діти вчать слово “монітор”).

Звідси – ще одна проблема, пов'язана із особливостями сучасного занадто інформатизованого суспільства – навіть у тій новій дитячій літературі, яка зараз друкується, зміщені уявлення про поняття “добра” і “зла”, розмиті моральні цінності й норми, демонструються моделі поведінки людей, які, на жаль, не сприяють формуванню моральної особистості.

З огляду на це, проблема виховання дітей, які володіють навичками читання, захоплюються художніми творами є надзвичайно актуальною сьогодні. Окрім цього необхідно виховувати інформаційну культуру дітей, оскільки в сучасному світі люди отримують інформації з різних джерел, різними способами. Проте не треба плутати інформаційну культуру та грамотність з комп'ютерною грамотністю. Інформаційна культура орієнтується переважно на розвиток уміння працювати з різними видами текстів на різних носіях інформації.

Розв'язанню цього завдання можуть сприяти такі заходи: створення дитячих бібліотек, в яких бібліотекарі вчили би дітей основам роботи з інформацією; розширення асортименту якісних дитячих книжок; введення спеціальних занять або навчального предмету у шкільному розкладі, які б надавали учням знання й уміння інформаційного самозабезпечення в навчальній діяльності; розвиток сімейного читання і створення спеціальних програм для сімей; підвищення статусу читання і людини, яка читає за допомогою засобів масової інформації, створення спеціальних програм для дітей на телебаченні та в Інтернеті.

Таким чином, проблему залучення дітей до читання та підвищення їхньої інформаційної грамотності необхідно розв'язувати на національному рівні, оскільки в наш час проблеми грамотності, освіти, культури читання, які є основою інформаційної культури особистості, стають особливо значущими і виходять на рівень проблем, від яких залежить благополуччя нації.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ НОМІНАЦІЇ

Лях І.В. (Кривий Піг)

Теорія номінації сьогодні постулюється як визначальна позиція для розгляду мовних одиниць [1, с. 8]. Предметом нашого дослідження є німецька гірнича термінологія, об'єктом є композити і словосполучення як засоби термінологічної номінації. Важливим аспектом номінації є фіксація зв'язку предмета і його імені, структури свідомості і її мовного аналога [2, с. 63]. Термінологічна номінація має денотативний (слово-предмет) і сигніфікативний (слово-поняття) аспекти. Визначальним фактором тут виступає співвідношення терміна, поняття й слова. Номінація поняття є причиною виникнення й умовою існування терміна, терміни є сигніфікативно орієнтованими словами. Сигніфікативний аспект термінологічної номінації є важливим для ментальної обробки інформації. Термін є продуктом вторинної номінації понять [3, с. 3]. Саме вторинність значення терміна є бажаною і сприяє відбору і засвоєнню терміна в терміносистемі. Вторинні найменування вважаються мотивованими, такими що містять в собі посилання на базове або мотивуюче слово. Вторинні одиниці вже є похідними, оскільки частину або базу свого значення вони запозичують в мотивуючого слова. Це номінативні одиниці з подвійною референцією – не термінологічною: *der Ausbau* – *розширення, добудова*, і термінологічною: *der Ausbau* – *кріплення*. Слово, утворене як результат вторинної номінації, матиме значення, яке може бути прогнозованим. Це важливо для термінології з її вимогою точності і зрозумілості терміна.

Один зі шляхів номінації – від змісту до вираження, ономасіологічний. Утворення терміна стає можливим спираючись на повнозначні слова (іменник, дієслово, прикметник та прислівник). Власне розділення частин мови відбувається за ономасіологічним принципом й онтологічними критеріями. Основними номінативними критеріями тут виступають категорія субстанції, предметності (іменник) і категорія ознаки (прикметник, прислівник і дієслово). У німецькій термінології гірництва основним засобом номінації є іменники, головно іменники – композити і словосполучення з базовим компонентом – іменником (виявлено близько 40 000 одиниць). Шляхом тотальної вибірки було виявлено, що композити (35 053 од.) кількісно переважають словосполучення (4 873 од.). Аналіз атрибутивних компонентів термінів-композитів і термінів-словосполучень показав, що з масиву таких термінів

атрибутивний компонент-іменник мають 22 433 композити (64,02% від кількості композитів) та 1878 словосполучень (38,5% від кількості словосполучень). Атрибутивний компонент-прикметник мають 4109 одиниць композитів (11,72%), а у словосполученнях – 408 одиниць (8,3%). Атрибутивний компонент-прислівник мають 225 композитів (0,04%), але такий компонент практично відсутній у структурі словосполучень. Дієслівні або віддієслівні компоненти у структурі композита (5465 одиниць, 19,4%) важко кваліфікувати однозначно через редуцію словотвірних формантів, принаймні на глибині 3-х кроків. У структурі словосполучення дієслівні форманти очевидні і складають 373 одиниці (7,6%). Отже, статистика показує, які номінативні класи слів є вираженням змісту й закріплюються в актах термінологічної номінації. Кількісні показники також демонструють сполучувальні можливості частиномовних компонентів композитів і словосполучень та доводять здатність терміносистеми до саморегуляції, спираючись на закони і правила німецької мови.

Література:

1. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії / А.П. Загнітко. – Донецьк : ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2007. – 219 с. 2. Кубрякова Е.С. Язык и знание: на пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения: роль языка в познании мира / Е.С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 555 с. 3. Симоненко Л.О. Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку / Л.О.Симоненко // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. – Вип IV. – К. : КНЕУ, 2001 – С. 3–8.

КОМПОЗИТООБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОЙ РЕКЛАМЕ

Маевская Л.Д. (Харьков)

Специфические социальные особенности рекламы, где оригинально преломляется новейшая научная, техническая и культурная информация, делают ее неизменной экспериментальной лабораторией языкового словотворчества. Лингвистические характеристики создаются всей совокупностью наиболее употребительных в рекламе средств словообразования, словоупотребления, синтаксиса. Специфичность этой совокупности и ее использование, являющаяся производной от функциональной целеустановки содержания РТ, и создает феномен “стиль рекламы”. Специфичность РТ требует от его

создателей применения новейших тенденций, отражаемых в языке. А это влечет за собой нарушение нормы, узуса. В связи с тенденцией к интернационализации лексики непрерывно увеличивается слой интернациональных лексических единиц, который складывается на базе словарного фонда латинского и греческого языков: *uni, solo, sexy, versus, videokurs* и др. Язык рекламы функционален и направлен на одну единственную цель – убедить покупателя купить конкретную вещь. Психологические факты особенно сильно влияют на стиль рекламы и многие исследователи указывают на то, что именно иностранное слово благоприятствует аттрактивности РТ. Англо-американизмы, проникая в немецкоязычную рекламу, активизируются в употреблении благодаря массовому двуязычию, повышению степени избыточности или уменьшению степени избыточности сообщения. Вербетекстер, используя на практике эти две противоречивые тенденции, достигает большого эффекта, рекламируя один вид или серию товаров одной фирмы. Фрагмент РТ отличается оригинальностью и содержит общий для этой серии компонент. Им может быть иллюстрация, цветовая гамма, число, товарный знак, рекламный слоган: *Philip Morris Light American Geschmack einer neuen Generation*. В наше время и “индивидуальное культурное двуязычие может явиться каналом языковых контактов. Именно посредством двуязычия ... и через переводы влияют сейчас друг на друга большие языки современной цивилизации” [1, с. 35, 36]. Примеры из последних выборок РТ: *Glückskeks, die wir-Kultur, Massage-Slipper, clever, job, Joint Ventures, Countrygeschirr* и др. Такое речевое поведение объясняется стремлением приобрести или поддержать собственный социальный или культурный престиж. Политическая реклама дала такое словообразование, как: *Merkozy (Merkel u Sarkozy)*. Вышеприведенные новообразования, композиты – это не случайно возникшие связи, а классифицирующая деятельность сознания.

Моде, как социальному явлению, принадлежит особое место в формировании словообразовательных процессов. Наиболее плодотворным для немецкого языка вообще и для подъязыка рекламы в особенности является процесс композитообразования. Композиты по отношению к конкурирующим языковым формам имеют большое преимущество, а именно языковую экономию. Созданные таким образом лексические единицы, универбы взяли на себя перестроечную языковую функцию (*sprachumgestaltende Funktion*), которая раньше восполнялась художественной литературой: *Therapie-Kompass, Biobaumwolle, Sonnenstrominvestoren, Shopping-Bummel* и др.

Заимствования также все более вовлекаются в словообразовательные процессы. Я бы хотела выделить особую группу композит, которая неразрывно связана с культурно-историческим контекстом. Речь идет об участии имен собственных, реально существующих или существовавших в разные исторические периоды людей. Сюда же я отношу названия стран, континентов, городов, островов, растительного и животного мира, продуктов питания, материала, имена героев мультфильмов и т.п. Эти композиты несут большую информационную насыщенность и вслед за Л.М. Сапожниковой мы называем их “интерлингвистическим слоем”. Потребитель должен понять идею авторов рекламного проспекта, расшифровать имя-маркер. Орфографическое написание таких композиций до сих пор нестабильно. Составлен список таких композиций, я их отношу к словам-экзотам. Вот некоторые из них: *Nürnberg-Lebkuchen*, *Schöller-Möwenpick*, *JM-Boutique (Jürgen Michaelson)*, *Mercedes-Coupe*, *Siemens-Handstaubsauger*, *Ibizza-Rock*, *Kroko-Prägung*, *Can-Can-Band*, *Spaghetti-Träger* и мн. др. Некоторые из таких композит я отношу к сдвигам: *Off-Shore-Geschäft*, *Auto-Kasko-Versicherung*, *die Ich-lasse-los-Karte*, *der Sofort-Download*, *das Wir-wollen-nicht-aufstehen-Bett*, *Lidl-Qualitäts-Marke Biotrend*, *Zweirad-Industrie-Verband* и мн. др. Помня о том, что мы имеем дело с рекламой, можно считать такие образования особенностями индивидуального стиля автора РТ. Живучесть таких композит в большинстве случаев зависит от моды, от необычности окказионального значения. Какие-то из этих слов претенциозны, одноразовы, где-то это подражание или даже “языковое манерничество” (Розен Е. В.). Но при всем этом они полностью удовлетворяют главное требование рекламы – быть аттрактивной.

Литература:

1. Акуленко В.В. Лексические интернационализмы: итоги, перспективы, методы исследования / В.В. Акуленко // Интернациональные элементы в лексике и терминологии. – Харьков : Изд-во Харьков. ун-та, 1980. – С. 10–42.

МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗОВАНИХ У ДИСКУРСІ СТРАТЕГІЙ НЕВВІЧЛИВОСТІ

Малая О.Ю. (Харків)

Лінгвістичні дослідження неввічливості розділяються на окремі підходи, кожен з яких передбачає свої методи. Усі вони базуються на понятті “обличчя”, проте залежно від наукової школи термін “обличчя” використовується у розумінні 1) Е. Гоффмана [3], 2) П. Браун та С. Левінсона [1], 3) Г. Спенсер-Оаті [4].

Незалежно від трактування “обличчя” студії неввічливості поділяються на так звані дослідження першого та другого порядку. Цей розподіл спирається на запропоновану Р. Уоттсом дефініцію ввічливості₁ та ввічливості₂, де ввічливість₁ – це уявлення щодо ввічливості, що існує у свідомості пересічних людей, чия комунікація стає об’єктом аналізу, а ввічливість₂ – це теоретичний конструкт, що створюється дослідником [5]. Надалі таке розділення стали використовувати і у дослідженні інших явищ. Саме цей розподіл і впливає на вибір науковцем методів проведення емпіричного дослідження.

У наукових студіях першого порядку відбувається маятниковий рух наукової думки: вчений висловлює гіпотезу щодо того, що становить об’єкт його дослідження, потім уточнює його, використовуючи емпіричний матеріал, а вже потім остаточно формулює визначення об’єкту дослідження.

У зв’язку з тим, що методи обробки емпіричного матеріалу для встановлення подальшого об’єкту дослідження неоднорідні, у рамках студій першого порядку існують різні підходи залежно від того, наскільки абстрактні уявлення про неввічливість аналізуються вченими. Відповідно, дослідники можуть спиратися на 1) оцінку конкретного мовця або слухача відносно того, чи було те чи інше висловлення у комунікації цих конкретних мовця та слухача ввічливим чи ні; 2) оцінку членів певної соціальної групи відносно того, чи є висловлення членів цієї групи ввічливим чи ні; 3) визначення явища неввічливості у певній лінгвокультурі.

Методи включають роботу зі словниками (при будь-якому рівні абстракції), аналіз висловлень стосовно поняття неввічливості, зроблених піддослідними *in situ*, у записах природного мовлення або у матеріалах, взятих у інтернет-просторі. У радикальному варіанті підходу першого порядку використовуються “нерегламентовані опитування” (*open-ended interview*), тобто опитування, де відповіді на питання формулюються

респондентами. Респонденти мають пояснити, яку мовленнєву поведінку вони вважають ввічливою, а яку ні. Відповідно, саме респонденти, а не лінгвіст, оцінюють дискурсивні фрагменти, які входять у корпус дослідження (пор. [2, р. 261]). Лише після проведення попереднього аналізу з використанням вказаних вище методів науковці переходять до аналізу мовленнєвої реалізації стратегії у дискурсі.

У дослідженнях другого порядку вчений сам формулює, що він має використовувати у якості об'єкта дослідження, безвідносно до того, як сприймають це явище його піддослідні. Відповідно, методологія передбачає виключно роботу з аналізу реалізації стратегій неввічливості у дискурсі (із застосуванням контекстно-ситуативного, інтенціонального аналізу, експлікації імпліцитних смислів, лексико-синтаксичного аналізу висловлень).

Література:

1. Brown P. Politeness: Some Universals in Language Use / P. Brown, S. Levinson. – L., NY, etc. : CUP, 1987. – 345 p.
2. Cashman H.R. “You’re screwed either way”: An exploration of code-switching, impoliteness and power / H.R. Cashman // Impoliteness in language : studies on its interplay with power in theory and practice. – Berlin : de Gruyter, 2008. – P. 255–279.
3. Goffman E. Interaction Ritual / E. Goffman. – NY : Enchor Books, 1967. – 270 p.
4. Spencer-Oatey H. Theories of identity and the analysis of face / H. Spencer-Oatey // Journal of Pragmatics. – 2007. – № 39(4). – P. 635–786.
5. Watts R.J. Linguistic politeness and politic verbal behaviour : reconsidering claims for Universality / R.J. Watts // Politeness in Language : Studies in its History, Theory and Practice. – Berlin : Mouton de Gruyter, 1992. – P. 43–69.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ У РОМАНІ РОБЕРА МЕРЛЯ “УЇКЕНД НА ПІВДЕННОМУ БЕРЕЗІ”

Марінашвілі М.Д. (Одеса)

Розкриття внутрішнього світу людей складає одну з основних тем і завдань художньої творчості. Тому саме в цій сфері користування мовою і виникає потреба у розробці точних і тонких способів повідомлень про світ душі, саме тут виробляється потрібний для виконання цього завдання лексикон. В цілому створення лексики і граматики почуттів є результатом великого зусилля людини пізнати саму себе [1, с. 399].

Мета нашого дослідження – вивчити засоби відтворення емоційних переживань персонажів в романі Робера Мерля “Уїкенд на південному березі” на матеріалі діалогічного мовлення.

Діалоги персонажів роману, більшість з яких є солдатами, насичені емотивно забарвленою лексикою: просторіччями, розмовною лексикою, аргогізмами, лайливими словами. При цьому, відповідно до описуваних автором подій, ці лексичні одиниці переважно мають яскраво виражену негативну конотацію: – *Ce petit enculé, dit Alexandre, je lui aurais volontiers botté les fesses* (с. 58).

Аналіз емотивної лексики дозволив виявити таку особливість її вживання, як використання стилістично зниженої лексики та одиниць, що виражають негативну оцінку, для передачі позитивних почуттів та емоцій, схвального ставлення. Неоднозначність почуттів, що передаються, знімається описом емоційного стану персонажа в авторському мовленні:

– *Tiens, pauvre idiot, dit-il, bois! bois!*

– *Merci, mon con, dit Maillat.*

Il regarda Alexandre, et l'espace d'une seconde, il eut une petite lumière tendre dans ses yeux (с. 44).

На рівні вибору слів у висловленні чітко простежується тенденція до примітивізації мови. Зниження словарної різноманітності за рахунок повторів є характерним для мовлення персонажів, що переживають надзвичайну емоційну напругу. Ця тенденція реалізується за рахунок семантично нерелевантних повторів:

– *Si! dit Maillat, et si je n'avais pas été en retard pour manger, et si j'y étais allé la première fois! Si! Si! Si! Je n'en ai pas fini avec ces «si!»* (с. 227).

Про примітивізацію мови на лексичному рівні свідчить також вживання слів-«паразитів», різного роду «заповнювачів мовчання», пошукових слів і дієслівних конструкцій, які можуть виникати в процесі мовлення як емоційно-імпульсивна реакція на слова співрозмовника або ситуацію.

Словотвірні засоби вираження емотивності в романі не є чисельними. Перш за все, слід зазначити словоскладання, напр.: *pisse-froid* (с. 63), *déconophone* (с. 156) та суфікси: *froussard* (с. 98), *tambouille* (с. 95), *bougeotte* (с. 157).

На відміну від лексичних синтаксичні засоби не передають характеру емоцій, а лише реагують на їх наявність або відсутність [2, с. 35]. На синтаксичному рівні емотивність створюється за допомогою власне-емотивних речень (з окличним словом, з детермінативом-

демонстративом при іменнику). Крім того, імітація емоційного мовлення досягається в романі за рахунок використання сегментованих речень, речень з презентативним зворотом *c'est... que/qui*. Характерною особливістю емоційного мовлення персонажів є порушення прямого порядку слів в реченні, передування реми темі і модального компонента диктальному, велика кількість повторів, паралельних конструкцій тощо.

Отже, прагматична авторська настанова, яка полягає у передачі ефекту емоційного мовлення, реалізується в романі Робера Мерля за допомогою цілої низки різнорівневих мовних засобів.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека / Н.Д. Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 896 с.
2. Нушикян Э.А. Типология интонации эмоциональной речи / Э.А.Нушикян. – Киев-Одесса: Вища школа, 1986. – 159 с.

Джерело ілюстративного матеріалу:

1. Merle R. Week-end a Zuydcoote / Robert Merle. – P. : Gallimard, 1976. – 245 p.

КОГНИТИВНАЯ МОДЕЛЬ КОММУНИКАТИВНОГО АКТА КАК МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ПЛАТФОРМА АНАЛИЗА КОММУНИКАТИВНЫХ НЕУДАЧ

Мартынюк А.П. (Харьков)

1. Инструментарий когнитивной лингвистики предоставляет новые возможности для решения проблем теории коммуникации, в частности, проблемы коммуникативных неудач. В качестве методологического базиса лингвистического анализа коммуникативных неудач предлагается когнитивная модель коммуникативного акта, интегрирующая идеи представителей когнитивной лингвистики, касающиеся динамического конструирования значения (*dynamic construal of meaning*).

2. Модель строится на интеграционистской гипотезе о том, что единица языка наделяется значением лишь в акте коммуникации. Значение, ассоциируемое с языковой формой, представляет собой всего лишь “семантическую заготовку”, трансформируемую в процессе контекстуальной интерпретации в акте коммуникации.

3. Термин “контекст” относится ко всем возможным составляющим коммуникативного акта, влияющим на процесс конструирования значения. Соответственно, выделяем: лингвальный контекст (как узкий – высказывание, так и широкий – весь предшествующий дискурс), перцептивный контекст (сенсорные каналы восприятия информации в акте коммуникации – невербалика, просодика), физический контекст (физическое состояние коммуникантов), психический контекст (психическое состояние коммуникантов, личностные отношения – симпатия / антипатия, степень вовлеченности в коммуникацию), прагматический контекст (стратегические и тактические мотивы, интенции), ситуативный контекст (пространственно-временные координаты, социально-статусные и коммуникативные роли, определяющие тип коммуникативного действия и тип коммуникативного поведения), социально-культурный контекст (принадлежность коммуникантов к различным социальным группам – этнокультурным, социально-статусным, возрастным, территориальным, гендерным, по интересам и т.д.).

4. Все перечисленные контекстуальные параметры влияют на конструирование значения языковой формы, лишь став частью когнитивного контекста – энциклопедического знания коммуникантов (онтологического, этологического, лингвоэтологического, лингвального), полученного как в результате предыдущего опыта (в том числе и опыта конструирования значений), так и непосредственно в акте коммуникации.

5. Языковая форма, употребляемая в акте коммуникации, активирует в сознании интерпретатора определенную концептуальную структуру, открывая доступ к более широкой энциклопедической информации, гипотетически существующей в виде концептуальной сети, структурированной на основе доменов/фреймов и служащей базой для контекстуальной интерпретации. При этом общность структурированного опыта, активируемого языковой формой, обеспечивает продуцирование “понятных” высказываний говорящим и понимание этих высказываний интерпретатором.

6. Процесс контекстуальной интерпретации имеет инференционную природу – конечный семантический конструктор (constrial) представляет собой выводное знание интерпретатора. Соответственно, выделяем два типа коммуникативных неудач: а) невыведение инференции; б) выведение инференции, не соответствующей ожиданиям говорящего.

7. На когнитивном уровне коммуникативные неудачи есть следствием: а) несформированности в сознании интерпретатора

концептуальных структур, активируемых в сознании говорящего языковой формой, употребленной в акте коммуникации (невыведение инференции); б) активирование разных концептуальных структур в сознании говорящего и интерпретатора (выведение инференции, не соответствующей ожиданиям говорящего).

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ КАК ПРАГМАСТИЛИСТИЧЕСКИЙ ФЕНОМЕН (на материале немецкоязычного памфлета)

Мастерова О.Я. (Харьков)

Памфлет как тип публицистического текста характеризуется использованием средств сатиры, патетичностью, тенденциозным выдвиганием слабых и комических черт объекта осмеяния. Основной акцент автор памфлета делает не на описании фактического, предметного материала, а на его гротескной подаче с целью демонстрации ничтожества объекта.

Средства реализации целей памфлета значительно расширяются при использовании различных приемов интертекстуализации. Она понимается нами традиционно как наличие в тексте включений и признаков других текстов или как не прямой диалог с другими текстами. Включения существуют в виде цитат, аллюзий, реминисценций и т.д. Это приводит к смешению стилистических признаков отдельных жанров и функциональных стилей.

Представляет интерес не только собственно стилистическая, но и прагматическая роль интертекстуальности в памфлете. Прежде всего, подкрепление мыслей автора памфлета ссылками и пересказами классиков расширяет время и пространство, в котором высказывания автора представляются истинными. Например, в памфлете “*Flugblätter der Weissen Rose*” (авторов-членов антифашистской организации “Белая роза”) наблюдаем аллюзивное обращение к Гете, которое переключается мыслями авторов: „*Goethe spricht von den Deutschen als einem tragischen Volke, gleich dem der Juden und Griechen, aber heute hat es eher den Anschein, als sei es eine seichte, willenlose Herde von Mitläufern, denen das Mark aus dem Innersten gesogen und die nun ihres Kerns beraubt, bereit sind, sich in den Untergang hetzen zu lassen*”. Аллюзия настраивает на восприятие главной идеи: человек, проявляющий трусость, не нужен собственному народу, не достоин

его. Авторы памфлета ставят немцев в новую социальную позицию согласно тем моральным ценностям, которые на момент написания памфлета имели наибольшую значимость.

Кроме того, выдержки из классиков рядом со злободневными утверждениями автора памфлета “осовременнивают” классиков; создается впечатление, что они солидарны с автором в оценках объекта осмеяния. Например, приводя цитату Гете из “Des Epimenides Erwachen”, zweiter Aufzug, vierter Auftritt”, автор призывает своего современника ценить свободу, а приводя цитату Шиллера из произведения “Die Gesetzgebung des Lykurgus und Solon” он внушает, что свобода – дар Божий человеку, которым надо умело распорядиться. Таким образом, в памфлете интертекстуальные вставки становятся примерами, апелляцией к авторитету гениев, не теряющему актуальности.

Наконец, следы иных текстов в памфлете при цитировании классиков обычно становятся многослойными, т.к. скрытно или явно считается, что классический источник аккумулирует в себе мудрость и опыт других, более ранних источников. Здесь мы вплотную подходим к границе понятия интертекстуальности, т.к. источники, используемые классиками, не всегда являются текстами в буквальном смысле, а лишь в обобщенном, как семиотическая система.

Так например, фраза из рассмариваемого памфлета: „*ein jedes Volk diejenige Regierung verdient, die es erträgt!*” отсылает читателя ко взглядам политического деятеля, посла Сардинского королевства в России де Местра, который критиковал реформы Александра I, Аракчеевщину. Де Местр, в свою очередь, перефразировал известную фразу Шарля Монтескье „Каждый народ достоин своей судьбы”. Эта же реминисценция служит для расширения пространства памфлета, вскрывает общие черты, присущие всем народам. Авторы памфлета данной реминисценцией обостряют основную мысль памфлета: народ, пассивно покорный преступной власти, сам виновен в своих бедах.

Рассмотренная роль интертекстуальности относится к так называемой радикальной прагматике, которая направлена на повышение эффективности высказываний. Интертекстуальность в ее различных проявлениях выступает как комплекс приемов усиления позиции авторов памфлета.

ИДЕНТИЧНОСТЬ КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ КАТЕГОРИЯ

Матушкова Е.П. (Одесса)

Идентичность как комплексное понятие и многогранный феномен сегодня все чаще становится объектом исследования различных лингвистических дисциплин (социолингвистики, психолингвистики, этнопсихолингвистики, лингвопрагматики, когнитивной лингвистики) и лингвистических направлений, дисциплинарный статус которых все еще вызывает дискуссии в научном сообществе (гендерная лингвистика / лингвистическая гендерология, лингвоконцептология, антропологическая лингвистика, межкультурная коммуникация, дискурсология, лингвокультурология). При этом, как показывает наш обзор таких лингвистических студий, в них прослеживается тенденция междисциплинарного рассмотрения феномена идентичности. Так, например, работа С.И. Гарагули, посвященная *антропонимической идентичности* языковой личности, выполнена в русле лингвистической прагматики, ономастики, интегрированных с лингвокультурологией. Исследования *коммуникативной идентичности* проводятся на стыке прагматики, гендерной лингвистики, дискурсологии, лингвокультурологии, лингвистики текста и психолингвистики (Е.И. Горошко, М.Я. Макаров, М.С. Школовая, Г.М. Яворская и др.). *Лингвокультурная идентичность* анализируется с позиций лингвокультурологии, когнитивной лингвистики, психолингвистики и дискурсологии (Л.И. Гришаева, Л.В. Цурикова, Н.Ф. Герман и др.). *Этнокультурная идентичность* изучается в ракурсе этнопсихолингвистики, лингвокультурологии, лингвоконцептологии, когнитивной лингвистики, дискурсологии и межкультурной коммуникации (Е.А. Селиванова).

Это позволяет говорить о том, что исследования идентичности междисциплинарны не только в рамках каждой из двух доминирующих сегодня в лингвистике научных парадигм – коммуникативно-функциональной (прагматической) и когнитивной, но и в рамках их (парадигм) тесной взаимосвязи. Такой синтез двух парадигм при рассмотрении идентичности, обуславливает, по нашему мнению, зарождение и становление когнитивно-дискурсивного лингвистического подхода к изучению идентичности в русле наблюдаемого в современной лингвистике становления новой “когнитивно-дискурсивной парадигмы” [1].

Исследования идентичности, доказывающие в том числе “локальность” и “подвижность” (переменчивость) различных проявлений идентичности, которая регулируется языком в зависимости от специфических коммуникативно-дискурсивных контекстов, вносят свой вклад в перспективу выработки комплексной и вариативной теоретической модели взаимосвязи языка и идентичности.

Литература:

1. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СВІТСЬКОЇ БЕСІДИ В АНГЛІЇ

Матюхіна Ю.В. (Харків)

Світська бесіда – один з мовних жанрів, який є невід’ємною частиною світського етикету і культури спілкування в освічених верствах суспільства більшості країн світу. Жанр світської бесіди оформився при дворах європейської (у першу чергу французької) знаті у часи Просвітництва і разом з французькою мовою проник в інші країни Європи, наприклад, у Великобританію, де отримав подальший розвиток.

XVIII століття вважається золотим віком світської бесіди і цьому сприяли певні соціальні й економічні обставини. До найбільш загальних причин зародження світської бесіди відноситься високий економічний розвиток країни. Створення колоніальної імперії в XVIII ст. приносить Англії великі багатства: розвиток мануфактури забезпечує наявність вільних капіталів, а також їхній швидкий розподіл і практичне застосування. Промисловий розвиток збільшує також число середніх класів, різних за рівнем свого добробуту. XVIII століття характеризується широким колом людей, що прилучаються до культури середнього класу, буржуазії.

У будинках аристократії й буржуазії протягом тривалого часу гостювали великі групи людей, котрих пригощали, розважали полюванням, музикою й літературою. Красномовство, нескінченні цікаві бесіди, крикет, гарний стіл, вишукані страви й бесіди, пристрасть до грецької, італійської й англійської поезії й історії наповнювали життя англійців у XVIII ст. Поезія, подорожі, театр, газети, видання книг, історія й романи знаходили місце в читанні й обговоренні прочитаного. Як наслідок виникнення “вищого суспільства” відбувається встановлення

правил і законів поведінки, що зачіпає у тому числі мовну сферу взаємодії. Привілейоване положення зобов'язує представників вищого суспільства підкреслювати винятковість свого соціального статусу не лише за допомогою зовнішніх показників заможності, але і за допомогою особливих манер поведінки, а також вербальних засобів, здатністю вести світську бесіду.

У XVIII ст. у центрі уваги опиняються представники англійських салонів, нові буржуа, що прагнуть наслідувати поведінку аристократії, з їхньою орієнтованістю на чітке дотримання етикету. Ввічливе стандартизоване мовлення перетворюється в ознаку соціального класу. З початку XVIII століття комунікативна поведінка стає елементом маніпулювання в процесі соціального розшарування суспільства на міську спадкоємну аристократію (*nobility*), сільську аристократію (*gentry*) і середній клас (*middle class*), що включає багатих городян, що борються за свій соціальний престиж.

Етикет вікторіанської ери характеризується проявом благопристойності, манірності в мовній поведінці. На відміну від початку XVIII ст., коли освіченість і ерудицію цінували не дуже високо й основною якістю літературної мови вважали її легкість, у другій половині XVIII ст. ідеалом літературно-розмовної мови стає синтез освіченості і світського виховання. XVIII ст. характеризується появою великої кількості англійських салонів, у яких передбачалася певна модель поведінки чоловіків і жінок. Саме в цей історичний період спостерігається зародження сучасного явища *sociable talk* (*small talk*). Розмова являє собою спілкування на неінформативному рівні й часто здобуває форму пересудів, пліток, світської балаканини. На початку досліджуваного періоду світська бесіда зберегла більшість властивостей, характерних для дискурсу XVIII ст.: обмеженість тем (міркування про погоду, їжу, здоров'я, сімейні справи, захоплення, нещодавно прочитана книга), кооперативність і співробітництво комунікантів, задоволення потреби в спілкуванні, бажанні розважати адресата.

Спостереження за динамікою світської бесіди показують, що протягом XVIII ст. світська бесіда проходила етапи становлення й найбільшого розвитку, чому сприяли певні економічні та соціальні умови.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СЛОВА У ЛІНГВІСТИЦІ

Мельник Р.М. (Хмельницький)

У центрі уваги лінгвістики постійно перебуває проблема слова та лексичного корпусу мови. Слово як найменший самостійний носій значення виконує в процесі комунікації низку функцій, серед яких найважливішими є номінативна, мислетворча (когнітивна) та емоційна. При цьому науковці, як правило, акцентують двобічний характер слова (див. підходи Ф. де Соссюра, О.І. Смирницького та ін.), визначаючи його як єдність значення і форми його вираження (звучання/ графіки). Слова, за цими дослідниками, починаючи з Ф. де Соссюра, поєднуються між собою синтагматичними зв'язками (у лінійній послідовності) та парадигматично чергуються між собою (по вертикалі), що пояснює можливі словосполучення та текстові словозаміни синонімами тощо. Деякі дослідники – прихильники трихотомії (І.В. Арнольд, О.Д. Огуй, Д.М. Шмельов та ін.) однак, акцентуючи суспільний аспект функціонування слова та його епідигматику, характеризують його як трilaterальну одиницю, що функціонує в мовленні, мові та мовній діяльності.

Як одиниця мови (лексема) слово з'являється в лексиконі (в т.ч. і лексикографічному), який репрезентує лексичний склад мови як компонент мовної діяльності.

Слово як окреме використання словоформи у певному значенні (лекс, за М. Кемпфертом [2, с. 42–43]) з'являється у мовленні через висловлювання / текст.

Слово як елемент мовної діяльності знаходить своє оптимальне вираження в динамічній соціально-індивідуальній “мовній картині світу”, реалізуючи свої епідигматичні характеристики [1, с. 26–28]. Ряд дослідників (Л.М. Мурзін та ін.) позначають їх як дериваційні, бо значення багатозначного слова часто перебувають між собою у відношеннях семантичної похідності (деривації).

Завдяки своїм епідигматичним характеристикам та участі в творенні “мовної картини світу”, яка має номінативно-когнітивний характер, слово виступає засобом когнітивної вербалізації. Інакше кажучи, слово, як і будь-яка інша ономазіологічна номінація, – це ключ, який “відкриває” для людини концепт як одиницю ментальної діяльності, робить можливим його використання в розумовій діяльності.

Узагальнюючи наведені міркування, відзначимо:

- слово як ономазіологічна категорія поєднується з іншими

словами у лінійній послідовності, утворюючи синтагматичні зв'язки (контекст та сполучуваність);

- слово чергується з іншими словами як семасіологічна парадигматична категорія, утворюючи парадигматичні угруповання (поля; ЛСГ тощо);

- слово виражає певну структурно-дериваційну сутність не лише в мовленні та мові, а й у мовній діяльності, реалізуючи свої епідигматичні характеристики, які мають знайти своє вираження в синтагмо-парадигматичних тлумачних словниках нового типу, що системно репрезентують фрагменти “мовної картини світу”.

Література:

1. Огуй О.Д. Полісемія в синхронії, діахронії та панхронії. Системно-квантитативні аспекти полісемії в німецькій мові та мовах Європи / О.Д. Огуй. – Чернівці : Золоті литаври, 1998. – 369 с. 2. Kaempfert M. Wort und Wortverwendung. Probleme der semantischen Deskription anhand von Beobachtungen an der deutschen Gegenwartssprache / M. Kaempfert. – Göppingen : Kümmerle, 1984. – 362 S.

КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Мілько Н.Є. (Мелітополь)

Проблема формування професійної компетентності вчителя іноземних мов постає особливо гостро, оскільки пов'язане з тенденціями розвитку світового співтовариства: змінюється соціокультурний контекст вивчення іноземних мов, що входять до системи мов міжнародного спілкування. Сучасна педагогіка професійної освіти для визначення професійної готовності вводить поняття професійної компетентності (К. Маркова, В. Кашницький, В. Сластьонін та ін.). Поняття професійної компетентності вчителя виражає єдність його теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності і характеризує його професіоналізм.

Структура професійної компетентності учителя може бути розкрита через дві групи педагогічних вмінь, а саме вміння, які характеризують теоретичну готовність учителя та його практичну готовність до професійної діяльності. Теоретична готовність педагога передбачає наявність аналітичних, прогностичних, проєктивних та рефлексивних

вміння. [2, с. 51] Зміст практичної готовності виражається в зовнішніх уміннях, тобто в діях, які можна побачити. До них відносяться організаторські та комунікативні вміння, вміння формувати потрібність в співпраці в умовах спілкування та спільної діяльності, стимулювати самостійність, активність та творчість, досягати соціально-психологічної єдності з учнями.

На основі аналізу ряду робіт, у тому числі дослідження В. Баркасі, під професійною компетентністю вчителя ми розуміємо інтегральне утворення особистості, яке включає сукупність когнітивно-технологічного, соціального, полікультурного, аутопсихологічного та персонального компонентів, необхідних для успішного здійснення педагогічної діяльності з урахуванням специфіки предмета, що викладається. [1] Специфіка компетентності вчителя іноземних мов полягає в наявності сформованої іншомовної комунікативної компетенції, яка входить до складу когнітивно-технологічного компонента, до якого, в свою чергу, входять професійні знання, вміння, навички майбутнього вчителя.

У майбутніх учителів іноземної мови має бути сформована іншомовна комунікативна компетенція, яка складається з мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції. Компетентному вчителю необхідно також бути обізнаним із педагогічними технологіями, прийомами педагогічного менеджменту, вміти застосовувати їх у своїй практичній діяльності.

Визначаючи соціальний компонент професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов, слід, на нашу думку, виходити з того, що сучасний учитель має розуміти суть сучасних соціальних проблем, які існують у суспільстві, мати громадянську відповідальність. Соціально компетентного вчителя відрізняє високий рівень національної самосвідомості, знання культури, історії рідної країни, соціальна відповідальність.

Ще одним компонентом професійної компетентності учителів іноземних мов виступає полікультурний. Учитель повинен одночасно усвідомлювати себе носієм національних цінностей і мати планетарне мислення. Необхідність формування в майбутніх учителів полікультурного компонента професійної компетентності пов'язана з тим, що на початку XXI століття все більш нагальною постає проблема мирного співіснування й продуктивного співробітництва людей різних націй, віросповідань, прибічників різноманітних стилів життя, представників різних культур.

Література:

1. Баркасі В.В. Формування професійної компетенції в майбутніх вчителів іноземної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / В.В. Баркасі. – Одеса, 2004. – 21 с.
2. Белкина В.Н. Структура профессиональной готовности педагога дошкольного образования к регулированию взаимодействия детей / В.Н. Белкина // Костромской педагогический вестник. – 2000. – № 2. – С. 51–57.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА АНТРОПОЕТОНІМІВ У ТВОРІ КЕНА ФОЛЛЕТТА “СВІТ БЕЗ КІНЦЯ”

Мініна О.В. (Горлівка)

Сага Кена Фоллетта “Світ без кінця”, відомий сіквел історичної саги письменника “Стовпи Землі”, має багатий структурно-семантичний антропонімічний апарат. Антропонімікон твору представлено не лише традиційними іменами та прізвищами, але й їхніми сполученнями, прізвиськами й етнонімами, які часто уживаються замість звичних імен і прізвищ, та комбінаціями імен, прізвищ і прізвиськ із прикладкою.

У ході детального аналізу антропонімікону твору Кена Фоллетта виокремлено однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатоконпонентні антропоетоніми з безперечною перевагою перших та других, які нараховують 255 та 258 одиниць відповідно й складають 44,89% та 45,42% від усіх антропоетонімів, ужитих у тексті твору. Таке кількісне співвідношення лінгвістичних одиниць пояснюється екстралінгвістичними чинниками, а саме зображенням у творі історичним часом. Серед однокомпонентних антропоетонімів переважають особові повні імена *Merthin, Elfric, William, Richard, Ralph, Roger* та ін., хоча вагомий відсоток складають скорочені та гіпокористичні імена, утворені шляхом скорочення основи повного імені та додавання до цієї основи суфіксів *-ie/-y*, наприклад, *Cath, Gwenda, Will, Dave, Cathie, Willie, Davey* тощо, разом 90 одиниць, тобто 35,29% усіх однокомпонентних поетонімів. Однокомпонентні прізвиська та прізвища *Bailiff, Alderman, the Carolis* не є досить поширеним явищем та їх кількість у творі досить обмежена. Етнопоетонімію твору представлено більш

широко у кількості 22 одиниць, що складають 8,63%, серед яких виділяються нехарактеризуючі одиниці, що вказують на національність або місце проживання (*the Arabs, the Italians, the Londoner*), та характеризуючі, характеристична сема яких має експресивне, емоційно-оцінне або локалізуюче значення (*the sophisticated Florentines*).

Однокомпонентні антропоетоніми, уживаючись разом із прикладкою або один з одним, служать для утворення двокомпонентних моделей, найчисельнішими серед яких є прикладка + ім'я, ім'я + прізвище та ім'я + прізвище. Прикладка у складі першої моделі відображує професійну та соціальну приналежність персонажів, вказуючи на їх церковний сан (*Brother Godwyn, Mother Cecilia*), родинні зв'язки (*Grandfather Wooler, Uncle Edmund*), ранг або титул (*Earl Roland, Lord Stephen*) або професійну приналежність (*Master Watkin, Sheriff Bernard*). Двокомпонентні структури, у яких одна з компонент виражена прізвищем або прізвищем, мають багато спільного, адже обидві підгрупи підрозділяються на: генеалогічні або відантропонімні, що вказують на родинні зв'язки (*Annie Jones, Merthin Fitzgerald*), місцеві або відтопонімні, що вказують на походження та місце проживання (*Andrew Lynn, Carl Shaftesbury*), професійно-посадові, що відображують рід занять людини (*Peter Dyer, Maldwyn Cook*), описові, які характеризують носіїв з різних точок зору (*Richard Brown, Mattie Wise, Roger Breton*). Трикомпонентні та багатокомпонентні антропоетоніми уявляють собою міксовані варіанти однокомпонентних та двокомпонентних одиниць та не є часто вживаними, нараховуючи разом 31 одиницю та складаючи лише 5,46% усіх антропоетонімів у творі, серед них такі трикомпонентні антропоетоніми як *Archdeacon Reginald of York, King Philip of France, Sir Edward Courthouse, Ralph Fitzgerald of Wigleigh* тощо та багатокомпонентні одиниці – *King Philippe VI of France* та *Harry Mercer of Cheapside, London*.

Хоча структурно-семантична специфіка антропонімікону є безперечно важливою складовою поетонімосфери художнього твору, але слід зазначити, що вивчення поетонімосфери неможливе без комплексного аналізу всіх семантичних розрядів поетонімів, наявних у художньому тексті, що вважаємо перспективним напрямком подальшого дослідження.

АСПЕКТ ОТНОШЕНИЯ ЯЗЫКА И МЫШЛЕНИЯ: МЕНТАЛЬНО-НЕЙРОННАЯ КОММУТАЦИЯ

Минкин Л.М. (Харьков)

В основе одного из подходов к нейролингвистическим исследованиям – признание дуализма ментального и нейронного уровней, их синтеза. В ментальном программировании велика роль бессознательного и сознательного (неосознанной и осознанной ментальной активности субъекта). “Понятие бессознательного ментального состояния предполагает его доступность сознанию <...> понятие бессознательного <...> потенциально сознательно...” [Сёрл 2002]. При таком подходе к толкованию сознательного и бессознательного в каузальной цепи опыт – язык – дискурс бессознательное покрывает начальную фазу оперативного времени порождения, а сознательное, конечную, креативную. Очевидно, неосознанная ментальная активность, ее онтологическая способность порождать сознательное вписывается в общее представление о диалектическом отношении языка и мышления. Мышление моделирует язык в плане построения модели, язык моделирует мышление, будучи ее стимулятором [Valette 2006]; в своем движении мышление само моделируется, осуществляя внутренние перехваты (остановки). Ментальный кинетизм обеспечивается нейролингвистическим субстратом, физическим состоянием мозга. Г. Гийом постулирует соответствие (взаимозависимость) ментального и его нейронного уровней. Проблема не только в гипотетическом постулировании такого соответствия, но также в его реконструкции. Такая реконструкция может рассматриваться как программа междисциплинарных исследований при изучении различных патологий речи. Взаимоотношение ментального и физического (нейронного) возможно представить схематически последовательно на пространстве каузации, в процессе перехода от языка к дискурсу. Отметим еще раз, что значительный путь такого перехода относится к зоне неосознанной ментальной активности.

Г. Гийом заменяет понятие переход от языка к дискурсу понятием коммутации (от целепологания в мышлении в мысленное высказывание, от него к словесному (письменному) высказыванию) [Woope et Joly 1986]. В цепи каузации от физического органа (мозга) Г. Гийом выделяет фазу C_0 , начальной коммутации физического и ментального, которая остается пока “тайной”. C_1 – коммутация мысленного целепологания в мысленное высказывание. C_2 – коммутация мысленного высказывания

в устное (письменное) и далее в дискурс [Valette 2006] – наиболее креативную часть, которая обусловлена осознанной ментальной активностью субъекта речи. При этом речевой акт рассматривается не более как момент выражения мысли и не как высказывание (мышление материализованное в дискурсе), но размышление в аспекте психофизического (нейроментального) синтеза [Valette 2006]. Нейронный и ментальный уровни представляют одну субстанцию из двух составляющих. Подробно анализируя явление коммутации физического (нейронномеханического) и ментального, М. Валет формулирует гипотезу о триптихе: *мозг – мышление – речь (langage)*. Эта гипотеза основывается на положении Г. Гийома о том, что мышление находится между двумя потенциями (puissances): с одной стороны мозга, с другой – языка [Valette 2006]. Поэтому совершенно естественно постулируется существование ментально-нейронного (психофизического) синтеза уже при первых лингвистических движениях (*du vu en pensée*) и физических движений в мозге. Г. Гийом исключает недоступность изучения такого синтеза, который может быть предметом научного диалога между лингвистами и неврологами [Valette 2006].

Психофизический синтез реализуется в зоне означаемого знака и относится к наиболее глубинным уровням взаимодействия языка и мышления.

Лингвистический ментализм кинетичен по своей природе; реконструируемая гипотетическая цепь мышление – язык – речь/ дискурс связаны как универсум опыта, универсум представления, универсум выражения, в которых реализуется общая операция коммутации языкового (ментального) и нейронного уровней от потенциального до реализованного.

УТІЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В КІНОДИСКУРСІ БІ-БІ-СІ

Морозова І.І. (Харків)

Вивчення англійської комунікативної поведінки посідає важливе місце у сучасних мовознавчих студіях (див., наприклад, [1]). Незважаючи на домінуючі у сучасному англomовному світі глобалізаційні тенденції до розмивання границь національної ідентичності, деперсоналізації її мовлення, узагальнення ціннісних орієнтирів тощо, має місце

зворотний рух до відтворення та закріплення національних рис, у т.ч. і в комунікативній поведінці. Комунікативна поведінка реалізується в дискурсі; одним із різновидів останнього є кінодискурс. Кінодискурс являє собою зв'язний текст (вербальний компонент фільму) у сукупності з аудіовізуальним рядом та іншими значущими екстралінгвістичними факторами. Розглянемо риси англійської комунікативної поведінки як вербальний компонент кінодискурсу Бі-Бі-Сі.

Пропагуванню дискурсу “англійськості” – серед багатьох інших завдань, які мали на меті творці телесеріалу – присвячено “Аббатство Даунтон”. Фільм чудово відтворює атмосферу Англії початку ХХ століття, як характерами персонажів, так і антуражем в кадрі, зачіпає такі моменти, як технічний прогрес (поява в побуті електрики, телефонів, автомобілів), емансипацію жінок, Першу світову війну, епідемію іспанського грипу та багато іншого [2].

Дослідники англійської комунікативної поведінки виділяють такі комунікативно-релевантні риси англійського менталітету та національного характеру [1, с. 28–36]: поміркованість/стриманість; консерватизм у суспільному житті; законслухняність; “чесна гра”; увічливість/привітність; готовність “відповісти на виклик”; спортивність; почуття переваги англійців; патріотизм та національна гордість; відсутність інтересу до інших народів та країн; демонстрація лінощів/розслабленості; спокій у критичних ситуаціях; толерантність; повага до приватної власності; невтручання у чужі справи; лібералізм у вихованні дітей; любов до садівництва; пунктуальність; раціоналізм та прагматизм; волелюбність.

Однією з яскравих персонажів аналізованого серіалу, еталоном “англійськості” минулих часів є стара графиня Грентем. Її дискурсові притаманна більшість перелічених рис типової англійської комунікативної поведінки. Отже, кінодискурс Бі-Бі-Сі розкриває англійську національну ідентичність наступним чином [3]: висвітлюються консерватизм (“*I couldn't have electricity in the house, I wouldn't sleep a wink. All those vapors floating about.*”); спокій у критичних ситуаціях (“*Oh, I don't think things are quite that desperate.*”); почуття переваги англійців (“*Last night! He looked so well. Of course it would happen to a foreigner. No Englishman would dream of dying in someone else's house.*”); патріотизм та національна гордість (“*One can't go to pieces at the death of every foreigner. We'd all be in a constant state of collapse whenever we opened a newspaper.*”); демонстрація лінощів (“*You are quite wonderful the way you see room*

for improvement wherever you look. *I never knew such reforming zeal.*”); раціоналізм та прагматичність (“*We are allies, my dear, which can be a good deal more effective*”).

Таким чином, заявлені у даній роботі тези в положенні щодо англійської комунікативної поведінки потребують розробки стосовно до узагальненої картини певної історичної епохи, втіленої у кінодискурсі.

Література:

1. Стернин И.А. Очерк английского коммуникативного поведения / И.А. Стернин, Т.В. Ларина, М.А. Стернина. – Воронеж : Истоки, 2003. – 183 с. 2. Downton Abbey return attracts audience of nine million [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-19621858>. 3. Fellows J. Downton Abbey Script / J. Fellows. – Season One [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.image.l.hjfile.cn/file/201204/2012042312181416537.pdf>

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ У СУЧАСНОМУ ФРАНЦУЗЬКОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ЗМІ

Музейник І.В. (Харків)

”Слова є надзвичайно важливими, ми всі це знаємо. Вони є векторами, які ми використовуємо, щоби розв’язати дискусію і змінити світ. Той, хто визначає словник дискусії, кінець кінцем володіє ключами від майбутнього. Тому треба бути надзвичайно обачними та обережними, коли ми обираємо слова, відстоюючи свою думку” [1]. Подібне ставлення до ”його величності Слова” є дуже притаманним для французів. Вони, як мабуть ніхто у світі, віддають йому належну повагу. У 2012 році це набуло особливої актуальності під час чергових виборчих кампаній, спочатку президентської, потім парламентської, та кампанії по виборах голови Союзу за Народний Рух (*Union pour un mouvement populaire*) найбільшої опозиційної політичної партії країни до нинішнього часу. Остання, до речі, виявилась найбільш непередбачуваною та найдраматичнішою. Надзвичайно політизовані французи, які традиційно у більшості діляться на ”лівих” (*la gauche*) та ”правих” (*la droite*), розгорнули справжню словесну баталію на теренах світової Мережі, яка цього року остаточно виборола пальму першості як найвпливовіший інформаційний лідер та засіб спілкування і обміну думок в режимі реального часу. Власне кажучи вже під час президентської кампанії 2007 року французькі політичні коментатори вперше

відзначали домінування Інтернету над іншими ЗМІ [1, с. 186]. Порівняно з 2007 роком кількість користувачів Інтернету у Франції виросла з 28,34 до 40,24 мільйонів і становить 71,6% від населення країни старшого одинадцяти років. Інтернет-дискурс під час політичних подій, здатних кардинально змінити життя країни, традиційно "характеризується великою кількістю лексичних інновацій: неологізмів, okazіональних слів та фразем, мовленнєвих перифраз" [1, с. 186]. Інтернет-дискурс 2012 року не став виключенням у цьому сенсі. Різниця полягає в тому, що порівняно з 2007 роком було порушено монополію професійних ЗМІ та політиків на публічну неологічну творчість. Гідну конкуренцію професіоналам спромогли скласти звичайні користувачі Інтернету, зокрема платформи мікроблогів Твіттер. Під час виборчих кампаній цього року словотворча діяльність франкомовних "твітерян" досягла свого піку і неодноразово цитувалась провідними ЗМІ країни.

Але не тільки політичні пристрасті надихають французів на лексичні новоутворення, повсякденне життя також є джерелом їхнього натхнення. Кожний рік у Франції з'являється близько 20 000 неологізмів і тільки один з них обирається словом року на щорічному фестивалі неологізмів XYZ у місті Гаврі. Цього року на XI фестивалі перемогу отримало слово *Watture*, гаплогічний телескопний неологізм, який є результатом злиття *watt* + *voi(ture)*, тобто *електричний автомобіль*, або *електромобіль*. Невідомо чи зможе слово-переможець набути широкого вжитку та увійти до словників, але сам процес постійної появи нових слів є досить оптимістичним.

Література:

1. Іванова П.М. Лексичні інновації у французькому політичному дискурсі / П.М. Іванова // Наук. вісник Волин. ун-ту. – Луцьк : Вежа. – № 4. – 2007. – С. 185–187.

АКТУАЛЬНОСТЬ И СПЕЦИФИКА НАУЧНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Назаренко О.И., Нестеренко О.Е. (Киев)

В настоящее время научная коммуникация является важным процессом обмена информацией, ее смысловым значением и содержанием для индивидуальных и коллективных социальных субъектов. Наука является одной из функциональных сфер, которая имеет особый вес в научной коммуникации, и как указывает

А.П. Огурцов, является ничем иным как “динамичным коммуникативным полем, в котором достигается консенсус между высокоспециализированными тезаурусами” [3, с. 86]. Успешность научной деятельности и выполнение наукой ее функций как социального института существенно зависит от состояния научной коммуникации.

Понятие “коммуникация” является достаточно распространенным и употребляется во множестве контекстов. В рамках когнитивно-дискурсивной научной парадигмы коммуникация определяется как общение, обмен мыслями, сведениями, идеями, специфическая форма взаимодействия людей в процессе их познавательно-трудовой деятельности, при этом важнейшим средством человеческого общения выступает язык [2, с. 267].

Научная коммуникация является особым видом коммуникации с определенными свойствами и характеристиками. Так, В.В. Виноградов отмечая особую специфику языка науки, говорил о его речевых средствах, лишенных индивидуальной экспрессии, и знаках, обладающих свойствами всеобщей научно-логической принудительности, системной взаимосвязанности и абстрактной условности [1, с. 120].

Важная особенность коммуникации в сфере науки объясняется доминирующим каналом коммуникации. Если в других сферах общения коммуникация осуществляется в основном по устным каналам, то для научной сферы именно письменный канал является основным, таким образом, научная литература является наиболее значимым способом передачи информации в научном сообществе.

Научные тексты создаются с целью формирования определенной системы отражения действительности – описания предмета, явления, системы знаний. Научный текст представляет собой результаты описаний научных исследований и открытий с характерными для него свойствами. Письменная форма представлена жанрами монографии, учебника, статьи, реферата, аннотации, тезисов, диссертационного исследования. Устная форма, которая является не столь частой и распространенной, представлена докладами, лекциями, дискуссиями.

Высокая степень социальной ориентации данного вида деятельности приводит к обязательности ее социальной регламентации, которая распространяется не только на социальные и статусные роли коммуникантов, на стиль общения, но и на намерения говорящих и характер сообщаемого. Говорящий всегда преследует несколько целей: передать информацию об объекте, убедить адресата в истинности этой информации, выявить свою роль в получении этой информации.

При этом верификация и апробация информативной состоятельности текстов и речевых актов представляет собой строго регламентированную процедуру. Все это определяет уникальность и особую специфику научной коммуникации.

Литература:

1. Виноградов В.В. Проблемы русской стилистики / В.В. Виноградов. – М. : Высш. школа, 1981. – 320 с.
2. Горелов И.Н. Проблемы общения: процессы и средства / И.Н. Горелов // Избранные труды по психолингвистике. – М. : Лабиринт, 2003. – С. 263–285.
3. Огурцов А.П. Куда идет философия науки? / А.П. Огурцов // Актуальные проблемы философии науки. – М. : Прогресс-Традиция, 2007. – С. 76–104.

ВНУТРІШНЬОТЕКСТОВИЙ АДРЕСАТ У КОМУНІКАТИВНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІРИЧНОГО ТВОРУ

Назарець В.М. (Рівне)

Узагальнюючи класифікацію типів комунікативної організації ліричного твору можна зробити висновок про подвійну семантичну природу реалізації принципу адресованості в поетичному тексті. З одного боку, кожен художній текст є принципово адресованим, оскільки створюється автором з розрахунку на потенційне його читачке сприйняття. Більш того, в даному теоретичному контексті дослідники говорять про специфічний образ читача, який в процесі творчості виникає в уяві автора як певна, бажана для нього світоглядно-естетична перспектива, з точки зору якої потенційно сприймається його твір. Цей читачький образ існує не лише у вигляді своєрідного уявного співрозмовника автора, він також може знаходити своє втілення і в тексті самого твору, в епізодичних, адресованих до нього авторських зверненнях або у формі змалювання образів персонажів, світосприймання яких до певної міри моделює прийнятну для автора точку зору. Комунікативна організація такого твору, таким чином, набуває ознак специфічної ідейно-стетичної програми авторського впливу на адресата-читача. Але в цілому, в даному випадку, ми маємо модель комунікації, у якій адресованість спрямована зовні, поза межі твору. Даний тип комунікативної організації твору ще називають зовнішнім або зовнішньотекстовим, оскільки фактор адресації тут хоча й присутній, але не може служити предметом специфічної авторської рефлексії.

З іншого боку, поряд із цим, зовнішньотекстовим (авторсько-читацьким) типом комунікації в поетичних текстах може бути представлений й принципово інший за своєю семантикою тип, так би мовити – внутрішньотекстовий, у якому адресація виступає не як риторичний прийом, а як специфічний предмет зображення, як певна комунікативно-семантична стратегія, що підпорядковує собі усі структурні елементи художньої організації твору. Прикладом такого типу комунікативної організації ліричного твору може служити відоме поетичне послання Т. Шевченка “Тоголю”. У вірші в формі прямого звернення моделюється саме ситуація уявного спілкування автора з М. Гоголем, якого Т. Шевченко називає “Великий мій друже”.

У даному типі комунікативна структура твору суттєво ускладнюється і набуває ознак свого роду подвійної адресації, оскільки крім зовнішньотекстового адресата (читача) тут з’являється ще й внутрішньотекстовий адресат (особа, до якої безпосередньо звертається автор, спрямовуючи на її адресу зміст свого послання).

Таким чином, внутрішньотекстовий тип комунікативної організації, як і зовнішньотекстовий, в кінцевому рахунку апелює до певного “ідеального” біографічного адресата (читача), але, на відміну від зовнішньотекстового, робить це не прямо, а опосередковано, у формі звернення до третьої, “сторонньої” особи, внутрішнього адресата, який у даному разі виступає специфічним смисловим посередником між початковим відправником змісту повідомлюваного (тобто автором) й його кінцевим отримувачем (тобто читачем). У ролі внутрішнього адресата в даному типі комунікативної структури може також виступати не лише певна “третя” особа, персонаж твору, до якого звертається автор, а й він сам. У цьому разі комунікація набуває ознак автокомунікації.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ АНТРОПОНИМОВ В ОНОМАСТИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТА

Насакина С.В. (Одесса)

Отличительной чертой современного периода в лингвистике является исследование особого потенциала имён собственных, которые являются “координаторами ментальной картины мира” [1, с. 84] в современных медиатекстах (текстах СМИ, рекламных текстах). Актуальность нашего исследования обусловлена особым вниманием

современного языкознания к рекламному тексту в целом и особенностей функционирования имён собственных в рекламных текстах в частности.

Несмотря на то, что рекламный текст фармацевтических препаратов насыщен именами собственными (ИС), особенно антропонимами, функционирование онимов в данных текстах ещё детально не рассматривалось. Материалом для нашего исследования послужили 200 примеров рекламных текстов, полученных из рекламных буклетов, каталогов, газет “Здоровье АиФ”, “Аргументы и факты в Украине”, журналов “Здорово”, “Аптечка” за период 2011–2012 год.

Все антропонимы можно условно разделить на официальные и неофициальные именованя человека. К официальным относятся личное имя, отчество, фамилию, к неофициальным принадлежат прозвище, псевдоним, криптоним, кличка, андроним, гинеконим, патроним. В рекламных текстах фармацевтических препаратов наиболее часто встречаются имена артистов, певцов, учёных, писателей, политических деятелей. Известны следующие функции ИС в речи: коммуникативная, апеллятивная, экспрессивная, дейктическая [2, с. 272–273]. Так, в рекламе лекарства Ноофен приводится мнение актрисы Лилиты Озолини, сыгравшей главную роль в сериале “Долгая дорога в дюнах”, при этом антропоним *Лилита Озолиня* выполняет экспрессивную функцию, вызывая у читателей определенное эмоционально-оценочное восприятие текста и широкие ассоциации, связанные с именем полюбившейся актрисы и названием фильма:

Лилита Озолиня (личное имя и фамилия): У меня есть свой маленький секрет, как не поддаваться унынию, слабости и плохому настроению. Во время очередной хандры врач назначил мне препарат Ноофен. В итоге Ноофен стал моим помощником в жизни.

В рекламных текстах антропонимы, на наш взгляд, реализуют также и суггестивную функцию, а именно, если для адресата значимым и авторитетным является имя популярного артиста, то связанное с его именем лекарство вызовет большее доверие, чем аналогичное, но без привязки к певице. Так, в рекламе лекарства Стопангин антропонимом *Эдита Пъеха* подчёркивается, что популярная певица здорова благодаря применению данного препарата.

Рецепт здоровья горла – от Эдиты Пъехи! (личное имя и фамилия)

Среди антропонимов в рекламном тексте нами выделены 4 модели: 1) фамилия; 2) фамилия + личное имя; 3) фамилия + имя + отчество; 4) имя + прозвище. Анализ антропонимов в исследуемом материале показал, что из 94 антропонимов 85% представлены в виде первой

моделі, 11% – друга, і по 2% третя і четверта моделі. Домінування родин називається, на наш погляд, тим, що вони є формою офіційного звернення в суспільстві, а також чітко виділяють індивідуум з соціума.

Література:

1. Карпенко Е.Ю. Когнітивна ономастика / Е.Ю. Карпенко // Українське мовознавство : міжвідомчий наук. збірник. – К. : Київ. ун-т, 2006. – Вип. 36. – С. 77–84.
2. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного / А.В. Суперанская. – М. : Наука, 1973. – 368 с.

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА
ІСПАНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ В ЕПОХУ СТАНОВЛЕННЯ
ЛІТЕРАТУРНОЇ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ**

Настенко С.В. (Київ)

Іспанська література виникла в епоху становлення літературної іспанської мови в XII ст. Її розвиток збігається і часто перетинається з іншими літературними традиціями у межах однієї території, зокрема каталанської і галісійської мов та літератур. Варто відмітити, що Кастильський двір був центром наук і культур під час правління Альфонса Х Мудрого (XIII ст.). Йому належить значна роль у становленні кастильської літературної мови. Цієї точки зору дотримуються такі вчені-лінгвісти, як В.С. Данилич, А.Л. Штейн, Р. Менендес Пидаль. У літературному оточенні Альфонса Х іспанські поети писали любовні канцони і танцювальні пасторалі, епічні поеми [1, с. 7]. У своїй ранній формі, іспанська література перетинається також з латинською, єврейською та арабською літературними традиціями Іберійського півострова. Перший період в іспанській літературі продовжувався з XII до кінця XV ст. У північно-західній частині Іспанії, там, де лишилось незалежне іспанське населення, і зародилась кастильська мова, а ще раніше, у X ст. завдяки невеличкому поселенню на північному сході від Бургоса, на кордоні з Басконією і Кантабрією, зародився кастильський діалект. Початок іспанської літератури, зокрема іспанської поезії кастильською мовою, започаткувала видатна пам'ятка іспанського героїчного епосу “Пісня про мого Сіда” (XII ст.) про подвиги героя Реконкісти Родріго (Руй) Діаса де Бівара на прізвисько Сід. Піренейський півострів, будучи одним з найбільших у Європі, своїм центром обрав Кастилію, а кастильська мова почала вкорінюватись в усі сфери

спілкування, поступово витіснивши латину. В епоху Середньовіччя країна ще не уніфікувалася, вдало використовуючи обидві мови. Дослідник Ю.С. Степанов підкреслює, що мовну ситуацію в Іспанії можна детермінувати як “діглосія”. У країні функціонує літературна, письмово оформлена латина; народна іспанська мова в регіональних варіантах (кастильська, леон-астурійська, галісійсько-португальська, наварро-арагонська, каталанська) та літературна, письмово оформлена мова у “Пісні про мого Сіда” [2, с. 187–197]. На основі цієї та інших героїчних поем в епоху Ранняго Відродження формуються жанри іспанської народної поезії. У свою чергу, Альфонс X писав віршовані твори (ліричні) саме галісійсько-португальською мовою, вважаючи її більш доцільною з огляду на художню цілісність, багатство стилістичних засобів, метрику і строфіку. Самобутньою і неповторною була також арабо-іспанська поезія (VIII–XV ст.), що зародилася на території Андалусії після її завоювання арабами. Унікальна історична ситуація перетворила Піренейський півострів на арену взаємодії західної і східної цивілізації. Імпульси ззовні постійно впливали на художнє життя Середньовічної Іспанії, збуджуючи художню фантазію народу, проте не руйнували, а лише зміцнювали самобутність національної культури [1, с. 41]. Біля витоків іспанської поезії стояв Гонсальво де Берсеєв (XIII ст.) – автор релігійних і дидактичних творів. Найвидатнішим поетом початкового періоду кастильської літератури був Хуан Руїс (XIV ст.), що створив “Книгу благої любові”. Вершиною Середньовічної іспанської поезії стала творчість лірика Хорхе Манріке (XV ст.).

Література:

1. Данилич В.С. Феномен человека в системезыка и картине мира (по памятникам эпохи становления национального языка и национальной литературы Испании) : [монография] / В.С. Данилич. – К. : Изд. центр КГЛУ, 2000. – 246 с. 2. Степанов Ю.С. Основы общего языкознания : учеб. пособ. для филол. спец.] / Ю.С. Степанов. – [2-е изд., испр.]. – М. : Просвещение, 1975. – 271 с.

ARRANGEMENT OF THE SCRIPTED SACRED COMPONENTS IN THE MENTAL MAPPING OF THE WORLD

Neklesova V.Y. (Odessa)

The sacral script focuses on religion and mythology. Proper names defined by the script are the markers of the possible worlds. Only an

individual can define the margins and scope of the script relevant for them. The sacral script contains time names from myths, legends, rites which are conceived as key attributes of cultural existence of any community. They enclose the strongest intuitive understanding of the universe while common sense is secondary there. The sacral script is also triggered by proper names which lost their influence during the further development of human civilization. But, somehow, those names are still preserved in our heritage and their sacred meaning and their past are left in our lives [1, p. 134]. Those scripted names are parts of illogical, emotional, perceptive aspects of our personality.

The experiment procedure is free association retrieval, i.e. a spontaneous mental process whereby ideas, words, or images suggest other concepts, etc., in a nonlogical chain reaction. The analysis of the experimental data highlighted intersections between usual and virtual scripts [1, p. 132; 2, p. 86–87]. They are the blends of the three scripts: usual-sacral and sacral-virtual. The first script is set by the proper names that are perceived by some people as quite real and by other as sacral, connected with mythological area. The second is identified by field of art, literature and human imagination.

The model scripts were used to elucidate principles of formation of the individual chrononym frame. There are sacral (9%) and usual-sacral (27%) scripts in the second circle of the individual chrononym frame. The second circle is further than the core of individual timeline of a human, it connects personal events and social. It is not in the core of one's personal chronology, the social aspects are more prominent here. Time markers include events from the recent past, events of the common heritage and this explains the distribution of sacral scripts.

The sacral-virtual script is prominent in the third circle of the individual chrononym frame. The events from the past and those handed down by tradition construct the third circle. The sacral-virtual area is one of the minor cognitive structures observed in the findings (6%). Which enables us to conclude that earlier forms of religion are peripheral, of little interest to the nowadays people.

Literature:

1. Карпенко О.Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.15 / Олена Юрійвна Карпенко. – Одеса, 2006. – 416 с.
2. Неклесова В.Ю. Когнітивна природа власних назв на позначення часу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Валерія Юрійвна Неклесова. – Одеса, 2010. – 239 с.

ПРАВОВА КОМУНІКАЦІЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОВНИХ ЗАСОБІВ

Ніколаєнко К.М. (Харків)

Лінгвістика кінця ХХ – початку ХХІ століття відзначається поновленням інтересу дослідників до питань фахової комунікації у різних галузях. Спостерігається інтенсивний розвиток дискурсивно-орієнтованих напрямків у мовознавстві, виникнення цілих лінгвістичних дисциплін, присвячених вивченню лексичних, стилістичних, структурних, прагматичних аспектів фахових мов. Переконливим підтвердженням цієї теорії є розвиток юрислінгвістики. Вона вивчає насамперед область взаємодії, взаємозв'язків та взаємодетермінованості права та мови. Реалізуючи свій абстрактний та матеріальний бік існування, юриспруденція та лінгвістика взаємодіють між собою, встановлюючи специфічні відношення. Комунікативний простір взаємодії права та мови обумовлюється необхідністю дотримання певних норм, які охоплюють усі рівні мови. Лексичні норми визначають вживання слів відповідно до семантичних відтінків, закономірностей та сполучуваності. Морфологічні норми регламентують вживання певних граматичних маркерів і форм та синтаксичних конструктів, які передбачаються типом тексту, комунікативною ситуацією і специфікою дискурсу. Стилiстичні норми визначають доцільність використання мовних одиниць різних рівнів у конкретній комунікативній ситуації. Під нормами розуміються історично усталені і соціально закріплені правила, обов'язкові для всіх носіїв літературної мови незалежно від соціальної, професійної, територіальної належності.

Одним з актуальних та пріоритетних напрямків сучасної лінгвістики залишається поглиблене вивчення фахової комунікації, зокрема правової. Явище правової комунікації є складним і багатоаспектним процесом розвитку контактів між людьми у інституціональній сфері. Учасники такої комунікації орієнтовані на досягнення певної мети. Специфічною особливістю є регламентованість, тобто підпорядкування встановленим обмеженням, які обумовлюються певними культурними традиціями, професійними та етичними принципами. Конструкції обираються згідно з соціальними, психологічними та віковими характеристиками мовця.

На лексичному рівні мова правової комунікації насичена термінологією латинського походження, в ній зведене до мінімуму вживання іноземних слів, неологізмів, архаїзмів, діалектизмів. Частішими

у юридичних текстах є вживання віддієслівних іменників з абстрактним поняттям. У мові правової комунікації найпродуктивнішою моделлю словотвору є складні слова, характерною ознакою є процес субстантивації дієслів.

На фразеологічному підрівні для мови правової комунікації характерне вживання стійких мовленнєвих форм, так званих готових “кліше”, сталих виразів, властивих правовій комунікації. Це забезпечує високу стандартизацію ділового стилю та можливість для мовця зекономити час.

На граматичному рівні мова правової комунікації відзначається вживанням модальних дієслів, що зумовлене необхідністю виразити заборону, дозвіл, можливість, які містять правові норми. Характерне використання дієслів у формах інфінітиву, що пояснюється абстрактною природою права. Переважає викладення від III особи однини, що виконує функцію передачі волевиявлення законодавця. Характерним є вживання пасивних конструкцій, інфінітивних зворотів та складнопідрядних речень мети, умови та причини.

На стилістичному рівні для мови правової комунікації характерні такі ознаки: однозначність, офіційність, нейтральність викладу, беземоційність, лаконічність, точність. Усі ці ознаки залежать від функції, яку має донести адресант під час комунікативної ситуації адресату. У фаховій комунікації – це спонукання до дій, виконання дозволу, заборони або рішення.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО МОВЛЕННЯ У ФРАНЦІЇ

Нужна К.А. (Київ)

Французьке молодіжне мовлення – це складний соціолінгвальний феномен, який являє собою ієрархічно організований комунікативний континуум діалектних, соціолектних та медіалектних взаємодій мовців, об’єднаних спільним віком, мовно-культурними правилами поведінки, притаманними певній молодіжній культурі, а також спільною культурою добору комунікативних стратегій і тактик.

Інтерес до вивчення французького молодіжного мовлення постійно зростає. Серед французьких вчених, які досліджують молодіжний соціолект, слід назвати Д. Франсуа-Жежер (Denise François-Geiger), Ж.-П. Гудайє (J. P. Goudaillier), М. Сурдо (M. Sourdot), Е. Ліожье (E. Liogier), Л.-Ж. Кальве (Louis-Jean Calvet), Ж. Бенсімон-Шукрун (G. Bensimon-Choukroun).

Для формування лексики молодіжного мовлення у Франції використовуються лексико-семантичні засоби та словотвірні процеси. Серед семантичних засобів формування лексики молодіжного мовлення називаємо: метафору, синонімію, метонімію. Формальні процеси формування лексики включають такі способи творення: деривацію, додавання або заміну суфікса, повторення того самого складу (редуплікація), абрєвіацію, скорочення (апокопа – скорочення одного чи кількох кінцевих складів слова та афєреза – скорочення одного або багатьох складів на початку слова) [1, с. 3].

Характерною особливістю молодіжного мовлення є вплив аргю. Існує кілька видів аргю, які часто використовуються в молодіжному мовленні. Це *javanais*, *louchibem* та *verlan* [2, с. 38].

Найпоширенішим різновидом аргю є *verlan* (верлан). Верлан – це гра з мовленням, яка функціонує як певне кодування стандартної французької мови. Кодування полягає у зміні складів у слові. Така інверсія складів зазвичай супроводжується дзвінкістю [3].

Наприклад:

– *C'est re-lou! On peut jamais délirer. (Набридло! Ми з цим ніколи не покінчимо.)* – слово утворене за допомогою інверсії та додавання голосного звуку [e] (*lourd* (важкий) – *re-lou*) [4].

Джерелом неологізації молодіжного мовлення є запозичення з іноземних мов, серед яких домінує англійська мова.

– *C'est fun (Це кумедно)* [4].

Молодіжне мовлення представлене не лише в усному варіанті. Молоді люди часто використовують процеси скорочення для створення SMS-повідомлень та переписки в Інтернет-чатах. Також засобами вираження емоцій слугують графічні смайли та графіті.

Лексичні елементи французького молодіжного мовлення виступають важливим джерелом для поповнення лексики засобів масової інформації, політичних промов та літературних творів.

Підсумовуючи проведені дослідження, зазначимо, що молодіжне мовлення сьогодні стає одним з основних засобів поповнення словників нормативної мови.

Література:

1. Молчанова О.М. Роль та місце аргю у сучасній французькій мові [Електронний ресурс] / О.М. Молчанова. – Суми, 2003. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/FilolNauk/2008/296.pdf
2. Merle P. Argot, verlan et tchatches / P. Merle. – Toulouse : Editions MILAN, 1997. – 64 p.
3. Messili Z. Langage et exclusion. La langue des cités en France [Елек-

тронний ресурс] / Z. Messili, Hmaid Ben Aziza. – Cahiers de la Méditerranée, 2006. – Режим доступа: <http://cdlm.revues.org/index729.html>

Джерела ілюстративного матеріалу:

4. Сценарій до фільму “Ненависть” (La Haine) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.opensubtitles.org/fr/subtitles/3283706/la-haine-fr>

АНТРОПОНИМЫ В КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Обыхвост М.С. (Харьков)

Официальные имена людей, существующие в языке, или антропонимы выражают не просто информацию об отдельном человеке, а отображают культуру и историю страны. Антропонимы обладают понятийным значением, в основе которого лежит представление о категории, классе объектов. Они указывают на принадлежность к национально-языковой общности [1, с. 38]. Следовательно, анализ антропонимов в определенном языке позволяет лучше узнать и понять традиции и менталитет определенной национальности.

Особое положение изучение и анализ антропонимов занимает в сравнительной лингвистике и переводе. Поэтому работа с антропонимами является одним из важных аспектов в изучении любого иностранного языка, в том числе и китайского. Их можно разделить на две группы – личные имена и фамилии. Если фамилии представляют собой устойчивую часть китайских антропонимов, то имена могут меняться несколько раз на протяжении жизни. Среди них различают детские, школьные и другие имена [2, с. 51]. Это связано как с различными суевериями, существовавшими в древнем Китае, так и с табу, распространенными при монархическом строе. Например, обращение непосредственно по имени указывало на более высокое положение говорящего.

То, как имя отображало статус человека можно рассмотреть на примере китайских императоров. Как правило, они известны в истории не под своими личными именами, а под храмовыми именами или посмертными титулами.

Танский император Вэньсюань-ван, имевший личное имя Кунцзы, получил при династии Сун почетный титул “чищэн” – “самый священный”, при Юань прозвание “дачэн” – “во многом преуспевший”, затем при Мин его титул был изменен на “чжишэн сяньши” – “самый

священный предок-наставник” и при династии Цин был закреплен в полной форме Дачэн чишэн Вэнсюань сяньши Кунцзы [2, с. 59].

Имя может состоять как из одного, так и из двух иероглифических знаков (на современном этапе более распространены имена из двух иероглифов). Выбор имени зависит от различных факторов, таких как положительные характеристики, приятное звучание и т.п. Как правило, женские личные имена ассоциируются с красотой, цветами, а мужские имена с силой и твердостью. Например, женские имена: Цзиньхуа (“золотой цветок”), Юйлань (“магнолия”), Сюли (“красивая, изящная”); мужские имена: Юйлун (“дракон из яшмы”), Хунминь (“доблестный”), Чжицзян (“сильная воля”). Некоторые традиционные женские имена также отражают приоритеты патриархального строя древнего Китая, например, Чжаоди – “ждущая младшего брата” или Ехао – “тоже нормально”.

Некоторые имена связаны с историей китайского государства. Так, например, имена Цянго (“мощное государство”) и Дунфэн (“восточный ветер”) появились после победы коммунистов в гражданской войне.

В изучении иностранного языка не всегда придется достаточное значение анализу роли и особенностей антропонимов в отдельных языках, а также особенностям их передачи в русском или украинском языке. При этом их изучение способствует более полному овладению иностранным языком.

Литература:

1. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культур / Д.И. Ермолович. – М. : Р. Валент, 2001. – 200 с. 2. Концевич Л.Р. Китайские имена собственные и термины в русском тексте : пособие по транскрипции / Л.Р. Концевич. – М. : Муравей, 2002. – 263 с.

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У КОНФЛІКТНІЙ СИТУАЦІЇ СПІЛКУВАННЯ

Овсієнко Л.О. (Черкаси)

Сучасний темп нашого повсякденного життя характеризується конфліктними ситуаціями, які викликані не тільки низкою соціальних проблем, які охопили економіку, культуру та мораль, а й пов'язані з ціннісною орієнтацією сучасного суспільстві, його світоглядом та ідеалами. **Конфлікт** – гострий спосіб розв'язання протиріч вербальними та невербальними засобами, що полягає у протидії суб'єктів конфлікту з допомогою здійснення дій, які зазвичай

супроводжуються негативними емоціями і характеризуються порушенням принципу комунікативного співробітництва [3, с. 33]. Функціонування конфліктів залежить від їхнього типу та структури, де обов'язково має бути представлений носій (суб'єкт) конфлікту, проблема, яка призводить до конфліктної ситуації, об'єкт та інцидент. У залежності від сфери прояву конфліктів (політика, економіка, культура, міжособистісні стосунки) та самого суб'єкта (носія конфлікту), конфлікти прийнято поділяти на інституціональні, організаційні, міжгрупові, групові та міжособистісні [1, с. 10]. Конфлікти, які виникають на фоні здійснення оцінної мовленнєвої діяльності у конфліктній ситуації спілкування ґрунтуються на емоціях, а їх гострота залежить від психічного стану конфліктуючих сторін. Саме втручання негативних емоцій у процес спілкування здатне докорінно змінити не тільки характер діалогічного дискурсу, а й відбитися на міжособистісних стосунках комунікантів. Прояв негативних емоцій під час здійснення оцінної мовленнєвої діяльності найчастіше характеризується наявністю низки оцінних маркованих лексем із негативною семантикою. Вживання оцінних висловлень у процесі здійснення оцінної мовленнєвої діяльності здатне впливати на перебіг конфліктної ситуації спілкування, сприяти переростанню незначного конфлікту в суперечку чи навіть бійку. Оцінка у конфліктній ситуації спілкування, висловлена комунікантами у процесі здійснення оцінної мовленнєвої діяльності, здатна не тільки розпалювати конфлікт, а й сприяти маніпулюванню однією із сторін, здійснювати вплив на співрозмовника, змушуючи його замислитися над правильністю прийнятих ним рішень, а також спонукати комунікантів до чогось нового, переконувати та привертати увагу. Негативні емоції у конфліктній ситуації спілкування провокують виникнення протилежної консенсусу цілі – нанесення моральної шкоди адресату, що є результатом впливу на особистість трьох негативних емоцій: тріади ворожнечі – гніву, відрази та презирства [2, с. 4].

Отже, конфліктна ситуація спілкування – це період прихованої взаємної або односторонньої незадоволеності, яка базується на індивідуальній чи груповій оцінці ситуації, що склалася, а особливості комунікативної взаємодії у її структурі залежать від комунікантів, їх світогляду та переконань.

Література:

1. Пірен М.І. Конфліктологія : підручник / М.І. Пірен. – К. : МАУП, 2003. – 360 с. 2. Фадеева Е.В. Стратегии и тактики конфликтного дискурса (на материале современного английского языка) : автореф. дисс. на соиска-

ние учён. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Е.В. Фадеева. – К., 2000. – 19 с. 3. Черненко О.В. Лінгвокогнітивні та прагматичні особливості дискурсивного втілення завершальної фази конфліктної взаємодії (на матеріалі англосовітської прози ХХ ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Черненко Ольга Віталіївна. – К., 2008. – 229 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ДІЙ У СИНХРОННОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Ольховська А.С. (Харків)

Професійний синхронний переклад – це такий вид усного перекладу, який здійснюється одночасно з одноразовим сприйняттям на слух (інколи сюди додається й зорове сприйняття “з аркуша”) усного повідомлення на мові оригіналу в спеціальній кабінеті, що ізолює перекладача від аудиторії та в процесі якого (в екстремальних умовах діяльності) у будь-який відрізок часу переробляється інформація чітко обмеженого обсягу [2]. Як відомо, цей вид перекладу є найважчим з усіх видів перекладу, оскільки він вимагає від перекладача одночасного виконання кількох видів діяльності, спричиняючи значне психологічне навантаження.

Синхронний переклад як об’єкт навчання є діяльністю, а до структури будь-якої діяльності входять дії (вміння), які, у свою чергу, складаються з операцій (навичок) [1]. Дослідники неодноразово здійснювали спроби виділити операції у процесі перекладу. Так, в одній з праць [3] надається гіпотетична структура дій перекладача, що включає 10 операцій: 1) сприйняття аудіо- або графічного тексту оригіналу (ТО); 2) внутрішнє мовлення (перетворення звукових/графічних образів у артикуляційні); 3) сегментування мовленнєвого ланцюга; 4) антиципація структурної та смислової сторін ТО; 5) ідентифікація значення через порівняння з матеріалом, що зберігається у свідомості перекладача; 6) осмислення, тобто трансформація ТО у “згустки смислу”; 7) сегментування ТО для його подальшого кодування за допомогою мови перекладу (МП); 8) вибір загального механізму перекладу (інтерпретація, трансформування, калькування); 9) вибір еквівалентів на різних рівнях (синтаксис, лексика, граматики тощо); 10) створення тексту перекладу (ТП) та оцінка його адекватності. В синхронному перекладі принципова структура перекладацької дії залишається такою самою, однак специфіка цього різновиду перекладу вносить суттєві поправки в характер

протікання окремих операцій дії. Зокрема, при виконанні синхронного перекладу буде відбуватися регулярне суміщення в часі процесів слухання ТО, вирішення перекладацьких завдань і говоріння на МП, що в інших випадках перекладацької діяльності може бути лише окремим випадком. В умовах синхронного перекладу зазначені процеси набувають форми орієнтування в ТО, пошуку або вибору перекладацьких рішень із низки наявних, а також їх реалізації [4]. Об'єктом орієнтування в синхронному перекладі є не ціле висловлювання, а лише його частина. Через це в перекладача формується неповне уявлення про смислову структуру висловлювання, що перекладається частинами, та про цілі висловлювання. Окрім цього, в перекладача спостерігається нестача набору орієнтирів, необхідних для прийняття рішення стосовно лексико-граматичної організації висловлювання на МП. Перекладачеві доводиться приймати рішення стосовно граматичної структури та лексичного наповнення лише по відношенню до частини висловлювання, питання стосовно їх подальшого розгортання та завершення залишається відкритим до орієнтування у наступних компонентах висловлювання на мові ТО. Відповідно відбувається зменшення продукту дії з цілого висловлювання до його частини [4].

Особливості перекладацьких дій в синхронному перекладі слід обов'язково враховувати при розробці методики навчання синхронного перекладу.

Література:

1. Леонтьев А.Н. Общее понятие о деятельности / А.Н. Леонтьев // Основы теории речевой деятельности. – М. : Наука, 1974. – С. 5–26.
2. Чернов Г.В. Основы синхронного перевода : [учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз.] / Г.В. Чернов. – М. : Высшая школа, 1987. – 256 с.
3. Черноватий Л.М. Принципи складання вправ для навчання галузевого перекладу / Л.М. Черноватий // Вісник Сум. держ. ун-ту. – 2002. – № 3 (36). – С. 101–105.
4. Ширяев А.Ф. Синхронный перевод: деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода / А.Ф. Ширяев. – М. : Воениздат, 1979. – 183 с.

ПАРАМЕТРИЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ЛЮДИНА, ВЕРБАЛІЗОВАНОГО НІМЕЦЬКОМОВНИМИ ЕПТОНІМАМИ

Онiщенко Н.А. (Харків)

Антропоцентрична методологія в сучасних лінгвістичних студіях уможливує скерування дослідницької уваги на людину як мовця і когнітивну сутність, узагальнену насамперед у вигляді концепту.

Концепт ЛЮДИНА, вербалізований ептонімами, розуміємо як інтегровану сукупність уявлень, знань про людину, пропущену через свідомість прецедентних особистостей (письменників, політиків, афористів, тощо) і відображену мовними засобами усталених текстів ептонімів.

Експерієнціальний напрям когнітивної лінгвістики дозволяє точно передати сутність концепту ЛЮДИНА як складного утворення, яке, з одного боку, передає набір узагальнених рис поняттєвого виміру, а з іншого – відбиває результат деталізації з наступним узагальненням. Концепт ЛЮДИНА може мислитися як гештальт, оскільки гештальт за Дж. Лакоффом – це одночасно цілісні й аналізовані структури. Вони складаються з частин, але не зводяться до сукупності цих частин [1, URL]. Гештальти в цілому мають певні додаткові властивості, а їх частини також можуть мати додаткові властивості, якщо розглядати їх в рамках гештальта в цілому. Водночас гештальтний концепт ЛЮДИНА може виступати доменом, у який профілюються концепти, побудовані навколо окремих параметрів інтегрованого концепту ЛЮДИНА.

Зокрема, у роботі О. Б. Клевцової під параметрами розуміються топологічні точки Л. Талмі (відносно концепту ЛЮДИНА ТЛЕСНА це *верх/низ, лівий бік/правий бік, передня частина/задня частина, внутрішній/зовнішній, множинність/одичність*, що визначаються набором поняттєвих ознак) [3]. Під параметром концепту у ширшому обсязі розуміємо “величину, яка характеризує певну якість [...], те ж, що й показник” [2, URL]. Відповідно, параметризованим концептом називаємо такий, який має низку класифікованих властивостей, зафіксованих мовними і мовленнєвими вербалізаціями.

Для концепту ЛЮДИНА, вербалізованого ептонімами німецької мови, характерні три групи параметрів: I. Фізичні; II. Соціальні; III. Ситуативні. Фізичні параметри, у свою чергу поділяються на три підгрупи: 1) вік; 2) фізичний стан; 3) стать.

1) Параметр “вік” представлений у німецькомовних ептонімах лексемами *Jung(e), Erwachsen(e), Alt(e)* і осмислюється за

допомогою концептуальних метафор: ВІК є ПОКАРАННЯ/ВИНАГОРОДА, ВІК є ІСТОТА (ВОЇН, СТРАЖ, ПТАХ), ВІК є ПОЧАТОК/КІНЕЦЬ ШЛЯХУ, ВІК є АРТЕФАКТ (СКАРЬ, ОДЯГ, РЕСУРС), ВІК є ПОРА РОКУ (ОСІНЬ, ЗИМА), ВІК є КОНТЕЙНЕР.

- 2) Параметр “фізичний стан” представлений в ептонімах лексемами *Behindert(e)*, *Krank(e)*, *Gesund(e)*. Концептуальні метафори фізичного стану: ЗДОРОВ’Я є ІСТОТА (ЖЕРТВА), ЗДОРОВ’Я є АРТЕФАКТ (РІЧ ІЗ ЗАЛІЗА, ТОВАР), ЗДОРОВ’Я є КОНТЕЙНЕР; ХВОРОБА є ІСТОТА, ХВОРОБА є КОНТЕЙНЕР, ХВОРОБА є АРТЕФАКТ (ПОДАРУНОК).
- 3) Параметр “стать”, що маркується лексемами *Frau/Mädchen/ Mann*, у німецьких ептонімах не підтвердив свою належність до фізичних, представляючи лише гендерні ознаки чоловіка та жінки, а тому його слід віднести до соціальних.

Таким чином, параметризація з подальшим аналізом концептуальних метафор та інших результатів когнітивних операцій з комплексним концептом ЛЮДИНА дозволяє визначити і пояснити складові аналізованого концепту.

Література:

1. Лакофф Дж. Женщины, огонь и опасные вещи [Электронный ресурс] / Дж. Лакофф. – Режим доступа : http://vfc.org.ru/rus/edu/metod/texts/lakoff1.php?sphrase_id=2729
2. ПАРАМЕТР// Antinazi. Энциклопедия социологии, 2009 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/socio/2701/ПАРАМЕТР>
3. Клевцова О.Б. Концепт „человек телесный“: когнитивное моделирование и переносы (на материале сопоставительного анализа древнерусского и древнеанглийского языков) : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Ольга Борисовна Клевцова. – Тюмень, 2007. – 209 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСКУРСИВНИХ АКТИВ “ПІДХОПЛЕННЯ” В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Павленко Л.В. (Дніпропетровськ)

Дискурсивний акт (ДА) “підхоплення” виступає другим компонентом інтерактивної секвенції, що становить собою репліку-реакцію одного комунікативного партнера на репліку-стимул іншого з метою її схвалення, відхилення, доповнення чи розширення [1, с. 14]. Це тісно пов’язано з механізмом зміни комунікативних ролей, зумовленим подвійним авторством розмови.

Для англійського діалогічного мовлення характерні три функціонально-комунікативних типи підхоплень: 1) підхоплення завершеної репліки – плавна зміна ролей; 2) підхоплення незавершеної репліки – зміна ролей після паузи; 3) підхоплення-перебив – груба зміна ролей. Пор.: (1) – *For what it's worth, I've never met anyone quite like you, either, she said. – And you hope you never do again* /J. Osborn/; (2) *It was funny the way he looked at us, like ... Like what?* /A. Christie/; (3) *I hope you will be able to use this situation to see her and talk over – Never remember me about her! Never!* /W. Storm/.

У межах трьох типів ДА “підхоплення” та залежно від ставлення до повідомлюваного в ініціалній репліці виокремлюються три типи комунікативних тактик – прийняття (див. фрагменти 1), неприйняття (3) і невизначеність (2). Між трьома типами підхоплень і трьома тактиками їхнього використання існують чіткі корелятивні зв’язки, які відбивають алгоритм конституювання ДА “підхоплення”.

Оскільки використання мови – це соціальна практика, що коріниться в історії та в умовах життя [2, с. 9], не можна не помітити, що за її допомогою передається соціальний досвід, якого набуває людина у процесі соціалізації. Тому використання того чи іншого підхоплення за підтримки тієї чи іншої тактики регламентується гендерними чинниками та соціальним статусом інтерактантів. Статусна асиметрія має чинність і на рівні використання ДА “підхоплення” в діалогічному мовленні, оскільки вони тяжіють (72%) до ситуацій з однаковим соціальним статусом співрозмовників. При цьому їхня продуктивність у гетерогендерних ситуаціях значно вища, ніж у гомогендерних. У гетерогендерних ситуаціях у чоловічому мовленні з вищим соціальним статусом частотність підхоплень вища, ніж у таких же ситуаціях у жіночому мовленні. Мовець-чоловік підхоплює попереднє висловлення адресата-жінки, коли його статус однаковий або вищий за статус співрозмовниці; жінка-мовець підхоплює висловлення чоловіка переважно при однаковому з ним соціальному статусі.

Зазначені фактори використання тих чи інших типів ДА “підхоплення” зумовлюють також інтенційну специфіку репліки-реакції. При цьому базові іллокуції (констатив, квеситив, директив, експресив, комісив) використовуються, як правило, не у прямому, а у прагматично модифікованому вигляді, що засвідчує певного роду іллокутивний синкретизм репліки-підхоплення. Тому іллокутивно модифіковані мовленнєві акти, первинні інтенційні значення яких обтяжуються вторинними, виявляються найпоширенішим способом прагматичного аранжування ДА “підхоплення”.

Характер і сила іллокутивної модифікації репліки-підхоплення залежить від комунікативної тактики, гендеру і соціорольового статусу комунікантів, але перший з них є визначальним, оскільки охоплює два останні. Від алгоритму кореферентності типів підхоплень і тактик їхньої реалізації залежить і характер іллокутивних модифікацій підхоплення.

Література:

1. Павленко Л.В. Дискурсивний акт “підхоплення” в англійському діалогічному мовленні (на матеріалі сучасної художньої прози) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Л.В. Павленко. – Одеса, 2011. – 20 с. 2. Cameron D. Introduction : Why is language a feminist issue? / D. Cameron // *The Feminist Critique of Language* / [ed. by D. Cameron]. – 2nd edition. – L. : Routledge. – 1998. – P. 1–21.

КОММУНИКАТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ РЕАЛИЗАЦИИ КОНСОЛИДИРУЮЩЕЙ ФУНКЦИИ ПОЛИТИЧЕСКОГО САЙТА

Павлова Л.В. (Харьков)

В ряде функций, выполняемых персональным сайтом политика, одной из основных является консолидирующая функция, суть которой заключается в сокращении дистанции, устранении интерперсональных границ, создании атмосферы сотрудничества и взаимопонимания. Технически данная функция реализуется на сайте преимущественно через организацию каналов обратной связи: электронных форумов, гостевых книг, чатов, электронной почты и социальных сетей, что создаёт эффект двусторонней коммуникации, исключая пассивное восприятие информации и обеспечивая доминанту контактности.

Коммуникативное поведение любого народа выступает в двух основных аспектах – вербальном и невербальном [2, с. 67]. Сокращению дистанции между коммуникантами способствует использование коммуникативных стратегий, которые в литературных источниках обозначены как *стратегии позитивной вежливости (стратегии сближения)* или *“социальные ускорители (катализаторы)”* (“*social accelerators*”) [1, с. 382].

На пространстве политического сайта мы выделяем следующие стратегии, обеспечивающие успешное вербальное коммуникативное взаимодействие:

1) демонстрация внимания и интереса к слушающему:

*“Dear fellow Delawareans, **Hello and welcome** to my new website... **Thank you** for visiting my new website. I look forward to serving the people of our great state”.*

2) преувеличение (интерес, одобрение, симпатия к собеседнику):

*“This connection to the outdoors is part of what makes Montana **such a great place to live, work, and raise a family**”.*

3) подтверждение общей точки зрения, общего мнения, знания, эмпатии:

*“**As a father of three children**, I recognize the valuable role education plays in shaping young minds to grow into successful adults”.*

4) проявление оптимизма:

*“We should seek to lessen the consequences of the sacrifices they are already making to serve our country, and **I believe** that this bill is a step in the right direction”.*

5) преподнесение подарков слушающему (комплименты, эмоциональная оценка, многократные выражения благодарности):

*“I believe **those who serve and their families** are among our country’s **greatest military resources**, and I believe our nation has made a solemn promise to the members of our military that we need to fulfill”.*

б) использование маркеров внутригрупповой принадлежности.

В рамках данной стратегии выделяются две субстратегии, направленные на демонстрацию внутригрупповой принадлежности: *обращение по имени и использование языка, на котором говорит собеседник.*

Первая субстратегия чаще всего реализуется в номинации тематических рубрик: *Jim’s blog, About Saxby, Contact Tom, About Dan (Daniel).*

Стратегия использования общего языка для говорящего и слушающего подразумевает использование диалектных слов, жаргона, местной терминологии – того, что учёные называют “*in-group code language*” [3, с. 124]:

*“... A deep respect for the environment is rooted in these values, which reflect **malama`aina** (care of the land) and **malama kai** (care of the ocean), and a respect for the **ahupua`a**, the Native Hawaiian land-and-ocean management system that promotes stewardship extending from the mountains to the sea and enabled people to use such resources for their sustenance”.*

Литература:

1. Ларина Т.В. Категория вежливости и стиль коммуникации: сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций / Т.В. Ларина. – М: Языки славянских культур, 2009. – 512 с.
2. Стернин И.А. Американское коммуникативное поведение : научное издание / Под ред. И.А. Стернина, М.А. Стерниной. – Воронеж : ВГУ-МИОН, 2001. – 224 с.
3. Brown P. Politeness: Some Universals in Language Usage / P. Brown, S.D. Levinson. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 345 p.

ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У ГАЗЕТНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ

Павлюк Ю.В. (Харків)

Мова періодики протягом тривалого часу привертає увагу лінгвістів, оскільки ця система є досить відкритою і швидко реагує на зміни у суспільному житті, відображуючи найсучасніші процеси, притаманні тій чи іншій мовній спільноті.

Запозичення – це елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція та ін.), який було перенесено з однієї мови до іншої в результаті мовних контактів, а також сам процес переходу елементів однієї мови до іншої. [4]

Лексика газетно-публіцистичного стилю відрізняється наявністю іншомовних одиниць, запозичених з термінологічних систем різних мов [1; 2].

Так, наприклад, іспанська термінологічна лексика являє собою досить продуктивний шар мови, який постійно поповнюється і оновлюється.

- Терміни утворюються за традиційними словотвірними моделями. Приєднання суфіксів до кореню і основи – один з найбільш поширених способів термінотворення.
- Будь-який термін, незалежно від того утворюється він для розуміння нового або замінює вже існуюче поняття, повинен бути науково-обумовлений і лінгвістично оформлений.
- Вияв і узагальнення нової термінології, яка не входить до словників, визначення її стилістичної ролі і аналіз на прикладі вже існуючих лексикографічних моделей сприяє поліпшенню якості перекладу тексту.
- Окрема роль у поповненні термінологічної системи іспанської мови належить запозиченням. Переважно запозичуються англійські терміни, що позначають поняття різних галузей суспільно-економічного життя.

Можна стверджувати: сила мови полягає в тому, що вона, запозичуючи чуже слово, адаптує і використовує як власне, автохтонне, пристосовуючи до своїх правил.

Ці принципи стосуються також і англійської мови. Запозичення з давньогрецької та латинської, а пізніше, також, французької, німецької, італійської та іспанської мов, за кілька століть свого функціонування в економічній термінології відіграли лише позитивну роль у формуванні словникового складу, міцно утвердилися в англійській мові і становлять її невід'ємну частину. Підсумовуючи сказане, підкреслимо, що термінологія будь-якої мови складається з автохтонних та запозичених одиниць, при чому останні демонструють взаємопроникнення лексичних (термінологічних, жаргонних і т.д.) одиниць, а також культур.

Література:

1. Акуленко В.В. Интернациональные элементы в лексике и терминологии / В.В. Акуленко – Х. : Ранок, 1980. – 132 с.
2. Акуленко В.В. Науково-технічний прогрес і мова / В.В. Акуленко. – К. : Вища шк., 1978. – 105 с.
3. Гитлиц А.М. Пособие по лексикологии современного испанского языка / А.М. Гитлиц – М. : Высш. шк., 1974. – 102 с.
4. Ярцева В.Н. Лингвистический энциклопедический словарь / В.Н. Ярцева; Ин-т языкознания АН СССР. – М. : Сов. энцикл., 1990. – 682 с.

ІМПЛІЦИТНЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО АДРЕСАТА В НІМЕЦЬКОМОВНИХ ДИРЕКТИВНИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТАХ

Панченко І.М. (Харків)

Директивні мовленнєві акти (команда, наказ, прохання, порада тощо) традиційно відносять до “небезпечних” комунікативних дій. З одного боку, пряме спонукання до дії загрожує негативному лицю адресата, відбираючи в нього право на прагматичну опцію. З іншого боку, занадто категоричне висловлювання не відповідає вимогам етичної та ввічливої поведінки, а отже наносить шкоду позитивному лицю самого адресанта. За таких умов ступінь вірогідності недосягнення адресантом перлокутивної мети є досить високим, особливо в разі вертикального (статусного) чи горизонтального (соціального) домінування адресата. Таким чином, адресант має обирати більш доречну форму звернення до адресата, яка б не порушувала принцип ввічливості та сприяла позитивній реакції адресата на спонукання до дії.

Одним із засобів деінтенсифікації тиску на адресата є імпліцитне звернення. Таке звернення може реалізуватися за допомогою як прономінальних, так і непрономінальних (граматичних та лексичних) засобів.

Досить часто директив з імпліцитним зверненням має форму асертиву, в якому констатується певний стан речей об'єктивної дійсності. Проте, в рамках контексту стає очевидним, що в такій формі адресант натякає адресатові на необхідність змінити існуючий стан речей, а отже спонукає його до виконання необхідних для цього дій.

Виведення адресату з дискурсу є стратегією дистанціювання, яка в директивних мовленнєвих актах також виконує функцію мітигації, надаючи директиву форми нейтрального висловлювання. Здебільшого такі висловлювання мають суб'єктно-орієнтований характер, тобто передбачають вживання особового займенника 1-ої особи однини (*ich*).

Особовий займенник 1-ої особи множини (*wir*), навпаки, включає адресата до умовної групи, до якої належить і власне адресант. Вдаючись до такої моделі звернення, адресант підкреслює свою безпосередню причетність та зацікавленість у виконанні дії адресатом.

За допомогою пасивних (*Die Passagiere werden gebeten, das Rauchen einzustellen!*) та інфінітивних конструкцій (*es ist notwendig / nötig / erforderlich / erwünscht, etwas zu tun*), безособового інфінітиву (*Stillgestanden! Halt!*), еліптичних безособових вербальних чи номінальних конструкцій (*Betreten verboten!*) адресат представляє висловлювання не як власну волю, а як загальноприйнятну норму, що підвищує облігаторність виконання дії. Така форма є характерною, в першу чергу, для директивів в формі інструкцій, часто при зверненні до багатьох адресатів.

Такий самий ефект за певних обставин справляє вживання невизначених займенників (*man, jeder, alle, niemand, keiner*), проте ця форма є більш типовою для ситуації усного спілкування.

Важливим аспектом в аналізі інтенції мовця у випадку імпліцитного звернення до адресату є конвенціональність обраної форми звернення. В конвенціональних мовленнєвих актах форма позначення адресату часто є стандартизованою й обирається несвідомо, а отже не завжди передбачає наявність додаткового колокуційного смислу.

Таким чином, імпліцитне звернення до адресату є важливою стратегією негативної ввічливості й може реалізуватися в німецькомовному діалогічному дискурсі за допомогою цілої низки мовних засобів.

АЛЮЗИЯ ЯК ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ КІНОТЕКСТІ

Паповяц Е.Г. (Харків)

Актуальність дослідження зумовлена посиленням інтересом лінгвістів до інтертекстуальних відносин між текстами культур в сучасному суспільстві за умов постмодернізму, а також загальною тенденцією у межах сучасного мовознавства до вивчення медіатекстів як специфічних утворень, що поєднують лінгвістичні та нелінгвістичні характеристики. Першорядне значення серед текстів такого типу набувають саме кінотексти, з притаманною їм іманентною характеристикою інтертекстуальності.

Об'єктом дослідження виступає алюзія як форма інтертекстуальності, що функціонує в англomовному художньому кінотексті.

Мета роботи полягає у виявленні специфіки функціонування алюзії в англomовному тексті, призначеному для кінематографічного втілення.

Серед засобів вираження інтертекстуальних посилань, що утворюють конструкцію “текст у тексті”, алюзія є найбільш продуктивним різновидом в англomовному художньому кінотексті.

У дослідженні алюзія трактується як запозичення певних елементів претексту, за якими відбувається їх впізнавання у тексті-реципієнті, де й здійснюється їх предикація [1, с. 128]. Алюзія розглядається як різновид натяку, який є посиланням через відповідний знак на певний культурний денотат.

В якості алюзивних запозичень виступають назви літературних творів та імена їх героїв, біблійний сюжет та образи, прізвища відомих людей.

На основі низки прагматичних особливостей алюзивних включень було доцільно виділити такі типи алюзій як компаративні та ремінісцентні. Диференціальною ознакою між двома типами є те, що компаративні алюзії створюють ефект порівняння, в той час як ремінісцентні алюзії живаються для прирощення основного тексту-матриці.

Інтертекстуальним елементом у кінофільмі “Shakespeare in Love” (1998) режисера Дж. Меддена є назва замисленої У. Шекспіром п'єси – “Romeo and Ethel the Pirate's daughter”. Ім'я Ромео відразу ж співвідноситься з трагедією “Ромео та Джульєтта”. Причому, в ході сюжету, назва п'єси змінюється на “Romeo and Rosaline”, що відносить нас до імені першого кохання Ромео у творі У. Шекспіра, а наприкінці назва оформлюється як “Romeo and Juliet”. Ця алюзія є компаративною,

оскільки вона проводить паралель між долею У. Шекспіра як персонажа та долею героя його відомої трагедії.

Сюжет кінофільму “The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe” (2005) режиссера Е. Адамсона сповнений Біблійних алюзій на Розп’яття, Воскресіння та інші. Фантастична історія пропонує оригінальне втілення багатьох християнських істин і є прикладом ремінісцентної алюзії, оскільки сюжет кінофільму збагачується християнськими образами та цінностями.

Слід відзначити, що перехід художнього елементу з прецедентного в приймаючий текст пов’язаний з деякими змінами його плану змісту. Нерідко в цьому процесі відбувається “зниження” статусу тексту та вульгаризація його змісту, що знайшло відображення в створенні чисельних пародій та рімейків відомих творів у сучасному масовому кінематографі.

Таким чином, алюзії в англійському та американському кінотексті вживаються з метою, обумовленою прагматикою висловлювання. З іншого боку, алюзії є ефективним засобом впливу на погляди глядача. Так, вживаючи інтертекстуальні посилання в тексті, адресант імпліцитно змушує адресата перебудувати свою систему поглядів на користь авторської.

Перспективи дослідження вбачаємо у порівняльному аналізі кінотекстів у різних лінгвокультурах та виявленні національної специфіки сприйняття інтертексту.

Література:

1. Фатеева Н.А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов / Н.А. Фатеева. – М. : Ком Книга, 2006. – 280 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *ЖІНКА* В ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ ЛЮКО ДАШВАР

Пац Л.І. (Горлівка)

Попри посилену увагу до концепту з боку представників різних галузей знань, сам термін “концепт” ще не набув однозначного трактування. Ми поділяємо позицію О. Селіванової, яка обстоює концепт як інформаційну когнітивну структуру свідомості, певним чином організовану та вбудовану до колективної чи індивідуальної концептосистеми [4, с. 297].

У мовознавстві зроблено чимало спроб аналізу як концептуально-мовної картини світу загалом, так і окремих концептів, що позитивно

позначається на розвитку концептології, але не вичерпує всіх проблем комплексного функціонування концепту в мові, свідомості й культурі.

Об'єктом нашого дослідження обрано концепт ЖІНКА та особливості мовленнєвої реалізації в художній прозі Люко Дашвар ядерних його складників. Ми маємо на меті визначити співмірність національно-культурних ознак української жінки і її місця в соціумі з авторським баченням означеного концепту.

В авторській картині світу Люко Дашвар жінка постає в усіх її іпостасях: 1) Особа жіночої статі; прот. чоловік; 2) Доросла, на відміну від маленької дівчинки; 3) Заміжня особа стосовно до свого чоловіка. Взагалі заміжня особа жіночої статі [1, с. 276].

Ядерну позицію з-поміж складників концепту ЖІНКА посідає розуміння жінки як особи жіночої статі на противагу чоловіку, що в межах ідіостилу Люко Дашвар окреслюється через природно-фізичні особливості жінки, її соціальний статус, рольові іпостасі. Засоби реалізації даної позиції визначаються не лише авторським розумінням статусу особи жіночої статі, а й тими змінами в колективній свідомості носіїв української мови, що спричинені соціальними, економічними, культурними та іншими параметрами існування людини як представника соціуму.

Якщо давня українська ментальність наділяла українку чорними бровами, червоними щоками, фізичною силою, то у Люко Дашвар природно-фізичні дані залежать від соціального статусу жінки, що розширює діапазон реквізитів зовнішності. Так, Маруся із роману “Молоко з кров’ю” наділена типовими національними рисами: *Маруся здавалася недоречною яскравою плямою без півтонів і компромісів. Чорні очі не світлішали при дні, не темнішали від гніву, пекли чорним вогнем з-під чорних вій, чорні коси лоскотали литки, а червоні вуста без помад квітли на білому личку* [3, с. 33]. Сучасна жінка, надмірно амбітна Іветта Вербицька, – це новий тип жінки, що сформувався у зв’язку зі зміною соціальної свідомості та пріоритетів: *В оксамитовому, схожому на царський трон кріслі біля столу сиділа красива доглянута пані за шістдесят. Очі гоноровиті, холодні, вуста тонкі, спина пряма, як шляхи героїв* [2, с. 9]. Зовсім іншу зовнішність мають жінки, що знаходяться на нижчому соціальному щаблі і не переймаються своїм виглядом: *У вітальню ввалилася нянька Ангеліна – кругла, як гарбуз, сорокап’ятирічна стара діва з тонкою кіскою, закрученою на потилиці, добра, як свіже тісто [...]* [2, с. 12–13]. Як бачимо, природно-фізичні дані сучасної жінки не віддільні від її соціально-статусної ролі: на сьогодні жінка ставить себе в один ряд із чоловіком

щодо реалізації себе в професійному плані: – Я [Руслана – Л. П.] *прагну самотійно добитися всього, чого забажаю* [3, с. 6].

Зупинившись лише на ядерних компонентах концепту ЖІНКА, що знайшли свою репрезентацію в прозі Люко Дашвар, ми доходимо висновку, що цей концепт є відкритою динамічною системою, що постійно оновлюється.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с. 2. Дашвар Люко. *Маги все* / Л. Дашвар – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2011. – 333 с. 3. Дашвар Люко. *Молоко з кров’ю* / Л. Дашвар. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2008. – 271 с. 4. Селіванова О.О. *Лінгвістична енциклопедія* / О.О. Селіванова. – Полтава : Дозвілля-К, 2010. – 843 с.

ТИПОЛОГІЯ ТА СТРАТЕГІЇ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Пешкова О.Г. (Харків)

Вивчення дискурсу, який згідно з когнітивно-комунікативною парадигмою трактуємо як інтегральний феномен, що включає лінгвістичні та екстралінгвістичні аспекти, неможливо без класифікації його типів та різновидів. Базуючись на критерії “суспільне – особистісне”, В.І. Карасик виділяє особистісно-орієнтований (персональний) та статусно-орієнтований (інституціональний) дискурс. В першому випадку мовець виступає як особистість зі своїм внутрішнім світом, в другому випадку – як представник певного соціального інституту.

Чарльз Морріс виділяє шістнадцять типів дискурсу, але найбільш значущими він вважає міфічний дискурс (дає оцінку певним діям), моральний дискурс (оцінює дії з точки зору переваги), політичний дискурс (рекомендує певному типу суспільства певну поведінку) та науковий дискурс як такий, що націлений на отримання вірної інформації [2].

Основні стратегії інституціонального дискурсу визначаються характером і направленням діяльності конкретного соціального інституту, а також типовими для даного інституту особливостями жанрових комунікацій. Стратегії наукового дискурсу визначаються його найпоширенішими цілями: 1) виділити предмет дослідження; 2) проаналізувати історію проблеми; 3) сформулювати гіпотезу та мету;

4) пояснити вибір методів та матеріалу дослідження; 5) побудувати теоретичну модель предмету дослідження; 6) викласти результати дослідження; 7) прокоментувати та обговорити результати дослідження; 8) дати експертну оцінку проведеному дослідженню; 9) визначити область практичного застосування отриманих результатів; 10) викласти отримані результати у формі, прийнятній для спеціалістів та неспеціалістів [1]. Реалізація саме останньої стратегії наукового дискурсу, викладення наукових здобутків на розгляд колег-науковців та широкої аудиторії (в залежності від інтенцій автора) може включати використання нетипових компонентів, таких як варіативність, мовна гра, комічне як її різновид.

Стратегії наукового дискурсу реалізуються в його жанрах (наукова стаття, монографія, дисертація, наукова доповідь, виступ на конференції, науково-технічний звіт, анотація, тези). Письмові жанри наукового дискурсу чітко протиставляються за ознакою первинності – вторинності (стаття – тези), усні жанри залишаються доволі розмитими. Виступ на конференції змінюється за своєю тональністю залежно від обставин (пленарна доповідь, виступ на секції, коментарій).

Учасниками наукового дискурсу є дослідники як представники наукового суспільства, при цьому характерною особливістю даного дискурсу є рівність всіх учасників наукового спілкування в тому сенсі, що жоден з них не має монополії на істину. Разом з тим, вчені відрізняються своїм прагненням встановлювати бар'єри для “сторонніх”. Діада “агент-клієнт”, що широко використовується для опису учасників інших видів дискурсу, в науковому дискурсі потребує модифікації. Вчені виступають в декількох ролях, проявляючи при цьому різні статусно-рольові характеристики: вчений-дослідник, вчений-педагог, вчений-експерт, вчений-популяризатор. Припускаємо, що саме вченими, які в даній конкретній ситуації наукового спілкування знаходяться в ролі педагога та популяризатора, найбільш часто та вдало будуть використовуватися стратегії комічного з відповідною метою донести інформацію до молодшої аудиторії та спростити інформацію для сприйняття її широким загалом.

Література:

1. Карасик В.И. О типах дискурса / В.И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс : сб. науч. трактатов. – Волгоград : Перемена, 2000. – С.5-20.
2. Моррис Ч.У. Основания теории знаков / Под ред. Ю.С. Степанова // Семиотика. Сборник переводов. – М. : Радуга, 1982. – С. 95–126.

КОСМОНІМІЧНИЙ ФРЕЙМ МЕНТАЛЬНОГО ЛЕКСИКОНУ

Полянiчко О.Д. (Одеса)

Темою дослідження, яке виконано у руслі когнітивної ономастики, є вивчення космонімів як специфічного розряду власних назв під кутом їх існування у якості когнітивних структур. **Мета** дослідження спрямована на встановлення ролі космонімів у організації ментального онімічного фрейму. **Об'єктом** дослідження є ментальний онімічний фрейм, **предметом** – його космонімічна складова. **Матеріалом** для дослідження стали довідники та каталоги космічних об'єктів.

Нова ономастична галузь, метою якої є дослідження когнітивної сутності власних назв, увійшла у науковий обіг на початку ХХІ століття. **Когнітивна ономастика** є наймолодшою галуззю ономастики, яка об'єднує в собі психологію, логіку, лінгвістику, філософію, нейронауки, моделювання штучного інтелекту, теорію інформації, кібернетику, комп'ютерну науку та інші [1, с. 13]. Якщо ономастика пізнає власні назви, то когнітивна ономастика з'ясовує, як це пізнання реалізується, яким є механізм пізнання власних назв. В цьому випадку власні назви вивчаються не в текстах, не в мові, а в ментальному лексиконі [1, с. 7], в якому всі власні назви концептуалізуються, тобто перетворюються на концепти, а потім категоризуються, тобто увіходять до певного фрейму. Так, онімічний фрейм ментального лексикону складається з кількох субфреймів, які у мові відповідають традиційним онімічним розрядам, зокрема з **антропонімічного, топонімічного, теонімічного, ергонімічного, зоонімічного, хрононімічного, хрематонімічного, ідеонімічного та космонімічного**. Саме останній знаходиться у фокусі цього дослідження. У словнику Н.В. Подольської дається 2 різних визначення цих термінів: “**астронім** (від гр. “*астер*” зірка) – вид оніма. Власна назва окремого небесного тіла, в тому числі зірки, планети, комети, астероїда” [4, с. 39]; “**космонім** (від гр. космос – “світ, небесний, небозвід”) – вид оніма. Власна назва зони космічного простору, галактики, зіркової системи, сузір'я” [4, с. 68]. У працях В.А. Никонова, В. Д. Бондалетова вживається термін **космонім**, У.М. Є. Рут, А.Ф. Фоміної – **астронім** [3, с. 57]. Також спроба розмежувати ці терміни належить М.Торчинському, який **космонімами** називає назви всіх небесних тіл, а **астронімами** – тільки назви зірок [5, с. 245].

Для вивчення астронімів важливим є питання їх угруповань. Ю.О. Карпенко у фундаментальній праці “Назви зоряного неба” пропонує декілька взаємопов'язаних способів ділення астронімів. По-

перше, він ділить їх на 2 групи: **народні** (*Чумацький шлях*) та **наукові** (*астероїд 1948 BS*). Таке угруповання астронімів тісно пов'язане з іншим їх діленням – на **нові** та **давні**. Деякі групи об'єктів, наприклад, супутники планет (окрім Місяця) або деталі поверхні Марсу мають тільки нові назви, тому що у давнину люди навіть не здогадувались про їх існування [2, с. 6]. Крім того, Ю.О. Карпенко запропонував ще одне розрізнення назв космічних об'єктів – **реальних**, природних тіл – та **проекції** космічних об'єктів на нічне небо Землі [2, с. 7]. До свідомості індивіда надходять космоніми, з якими він так чи та стикається у своєму житті, що призводить до засвоєння пам'яттю побутових назв зоряних об'єктів – народних, традиційних, тобто переважно старих. Звичайно, йдеться про пересічну людину, а не астронома. Індивідуальний космонімічний фрейм складається з кількох кіл, до першого з яких точно входять *Місяць* і *Сонце*, а також сузір'я Зодіаку, під яким народилася ця людина. До другого кола космонімічного фрейму увіходять назви планет та сузір'їв, що людина бачить і знає, добре пам'ятає. Третє коло складають усі космоніми, які знає людина, але тільки теоретично. До четвертого кола космонімічного фрейму входять ті власні назви, які індивід не знає або вже забув. Це коло невідомості, а також потенційних знань, бо нова інформація надходить саме звідси. Подальші розвідки мають бути зосередженими на уточненні когнітивної сутності космонімів через проведення психолінгвістичного асоціативного експерименту.

Література

1. Карпенко О.Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : 10.02.15 “Загальне мовознавство” / О.Ю. Карпенко. – К., 2006. – 41 с.
2. Карпенко Ю.А. Названия звездного неба / Ю.А. Карпенко. – М. : Наука, 1985. – 216 с.
3. Рут М.Э. Русская народная астрономия / М.Э. Рут. – Свердловск, 1987. – 265 с.
4. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии / Н.В. Подольская. – М. : Наука, 1988. – 192 с.
5. Торчинський М.М. Словник української ономастичної термінології / М.М. Торчинський // Українське мовознавство : міжвідомчий науковий збірник / відп. ред. А.К. Мойсієнко. – Вип. 38. – К. : ВПЦ Київський університет, 2008. – С. 243–24.

СИНТАКСИЧНЕ АРАНЖУВАННЯ ЯК ЗАСІБ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ

(на матеріалі політичних промов

Д. Кемерона і Б. Обама)

Понікарьова А.Ю. (Харків)

1. Мета роботи полягає у встановленні й порівнянні структурно-семантичних характеристик головних членів простих речень, використовуваних у промовах двох англomовних політиків найвищого рангу – прем'єр міністра Великої Британії Д. Кемерона й президента США Б. Обама, для досягнення сугестивного впливу на адресата.

2. Матеріалом пілотного дослідження слугують транскрипти промов Д. Кемерона та Б. Обама, що прозвучали 25 травня 2011 року під час візиту Б. Обама у Велику Британію, загальним обсягом, відповідно, 186 та 95 предикацій.

3. Сугестивність розуміємо як односторонній мовленнєвий вплив на адресата на підставі зниження свідомості й критичності [3, с. 157], що реалізується за відсутності оцінювання змісту повідомлення на основі цілеспрямованого критичного логічного аналізу й співвіднесення об'єкта оцінювання з особистим досвідом [2, с. 161]. На мовному рівні сугестія пов'язана, насамперед, з формальною організацією речення-висловлювання, з його структурною схемою і втілюється в синтаксичному аранжуванні конститuentів речення на підставі відхилення від мінімальної структурної схеми [тама само, с. 165].

4. Відхилення від мінімальної структурної схеми простого двоскладного речення може мати синтагматичну або парадигматичну природу. Синтагматичне ускладнення передбачає просте нанизування однопорядкових елементів на основі сурядного синтаксичного зв'язку. Парадигматичне ускладнення пов'язане із поняттям предикативного навантаження речення, іншими словами, реалізацією парадигми предикативних функцій речення, що ускладнюють його мінімальну структурно схему. Кінцевий перелік предикативних функцій простого двоскладного речення включає 12 категоріальних ознак, які ускладнюють мінімальну структурно схему простого речення на основі 11 предикативних категорій: (1) “комунікативна установка” (розповідне :: спонукальне (“спонукальна установка”)); розповідне :: питальне (“установка на запит інформації”)); (2) “буттєва якість” (твердження :: заперечення); (3) “реалізація” (“реальність” :: “нереальність”); (4) вірогідність (констатація :: припущення); (5) “оцінка тотожності” (констатація :: удавана / випадкова / несподівана тотожність);

(6) “модальне відношення суб’єкта до дії”; (7) “актуальне відношення суб’єкта до дії” (констатація :: вдала / невдала спроба виконання певної дії); (8) “фазис” (констатація :: початок / кінець / продовження дії); (9) “суб’єктно-об’єктне відношення”; (10) “інформативна перспектива”; (11) “інтенсивність” [1, с. 187].

5. Прості речення у мовленні британського прем’єра містять значно більше відхилень від мінімальної структурної схеми в рамках як синтагматичних, так і парадигматичних відношень, порівняно з мовленням американського президента. Якщо синтагматичні ускладнення лише збільшують інформативний потенціал мовлення, то реалізація парадигматичних функцій, з одного боку, підвищує інформативність мовлення (комунікативна установка, буттєва якість, модальне відношення суб’єкта до дії, фазис), а з іншого боку, надає мовленню сугестивності (інформативна перспектива, суб’єктно-об’єктне відношення, інтенсивність), сприяючи створенню оптимальних умов для реалізації мовленнєвого впливу на аудиторію.

Література:

1. Блох М.Я. Теоретические основы грамматики : учебн. / М.Я. Блох. – [4-е изд., испр.]. – М. : Высш. шк., 2004. – 239 с. 2. Мартинюк А.П. Дискурсивний інструментарій аналізу англomовної реклами / А.П. Мартинюк // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2009. – С. 157–165. 3. Панасюк А.Ю. А что у него в подсознании? 12 уроков по психотехнологии проникновения в подсознание собеседника / А.Ю. Панасюк. – М. : Дело, 1999. – 230 с.

ЦЕННОСТНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТА

Приходько А.И. (Запорожье)

Лингвокультурный концепт как член концептуального поля в большинстве случаев выражается словесными средствами, но может существовать и без них. Отсюда проистекает вопрос о лингвистическом воплощении (языковой манифестации) лингвокультурных концептов.

Выступая в качестве базовых, опорных элементов языка, концепты объединяют представителей определенной лингвокультуры, обеспечивая основу взаимопонимания между ними через “сгустки культуры”, в которых воплощается менталитет народа. Язык, выступая своеобразной частью национальной культуры, концептуализирует и отражает все ее элементы, косвенно репрезентируя нацио-

нальные формы жизни народа и его психологию. Языковое сознание представляет собой сложное образование, отражающее как особенности индивидуального мировидения говорящих, так и специфику национального менталитета, закреплённые в культурно-этнических языковых стереотипах. Различные языковые образования (поговорки, пословицы, метафоры, фразеологизмы) и символы культуры являются ценным источником сведений о культуре и менталитете народа.

Можно убедиться в том, что концепт имеет непростое строение. С одной стороны, концепт строится из составляющих (концептуальных признаков), то бишь тех или иных свойств объективного или субъективного мира, отдельно отраженных в сознании и неодинаковых по уровню абстракции. С другой стороны, в строении концепта возможно выявить ядро и периферию. Ядро – это стандартные значения определенной лексемы. Именно данные толковых словарей предоставляют ученому хорошие возможности в отношении описания семного состава концепта, определение особенностей его языковой манифестации. А периферия охватывает субъективный опыт, разнообразные прагматические компоненты значения слова, коннотативные признаки и семантические связи слова.

Наряду с языковой картиной мира объективно выделяется ценностная картина мира, в которой существуют наиболее значимые для данной лингвокультуры концепты, культурные доминанты, совокупность которых и образует определенный тип культуры, фиксируемый и сохраняемый в языке.

Многие исследователи в области концептологии (Н.Д. Арутюнова, В.И. Карасик и др.) считают ценностный компонент доминирующим, акцентируя при этом факт “оценивания” фрагмента действительности в качестве показателя существования концепта. Если фрагмент действительности получил аксиологическое осмысление в сознании носителей языка, то можно говорить о формировании нового концепта. Под аксиологическими понимаются признаки, выражающие положительное или отрицательное отношение говорящего к концептуализируемому явлению в целом или к отдельным его характеристикам.

Ценностная картина мира реконструируется в языке посредством анализа оценочных суждений, соотносимых с правовыми, религиозными, моральными системами и кодексами, а также общепринятыми традициями народов разных стран. Комплекс норм и ценностей, закрепившихся в культуре, составляют ее базовый компонент национального характера.

При изучении фрагментов ценностной картины мира народа необходимо исходить из следующих положений: ценностная картина мира включает универсальный и этноспецифический компоненты; этноспецифическая часть ценностной картины мира разных народов в разных языках имеет различную номинативную плотность, разную оценочную квалификацию предметов и явлений, отраженных в языке, различную комбинаторику ценностей. Принимая во внимание данные аспекты, можно определить ценностные парадигмы культур разных народов.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ ГОВОРЕНИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕКСТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕМАТИКИ

Пугачёва Е.В. (Тирасполь)

Необходимым условием для достижения коммуникативной компетенции является развитие навыков говорения. Под этим понятием подразумевается: способность сообщать собеседнику то, что хочешь сказать в определённой ситуации; правильно интерпретировать ответы собеседника; адекватно реагировать на ответные высказывания [2, с. 81].

У студентов, изучающих язык специальности, в процессе говорения возникает целый ряд сложностей, которые можно было бы систематизировать следующим образом:

- трудно быстро сообразить, что и как сказать;
- не хватает слов и выражений, чтобы выразить свою мысль;
- недостаточно грамматических знаний, чтобы правильно построить предложение;
- иногда забываются простые слова или грамматические формы;
- боязнь того, что высказывание будет сформулировано неверно.

Для преодоления этих сложностей целесообразно использовать систему упражнений, направленных на развитие понятного, свободного, спонтанного говорения [1, с. 69]. Эти упражнения можно поделить на четыре этапа:

1. Подготовка к говорению.

Это упражнения репродуктивного характера, основанные на имитации, направленные на закрепление лексики и грамматических конструкций. Форма может быть различной – это диалоги, упражнения, выполняющиеся по цепочке, языковые игры и т.д.

2 Развитие умения “построить” высказывание.

Это лексико-грамматические упражнения, составление диалогов по образцу или заданной структуре, составление диалогов с опорой на текст, формулирование собственного мнения, что является подготовительным этапом к дискуссии.

Хотелось бы обратить внимание на такое интересное задание, как составление диалогов с опорой на текст. Для этого можно использовать различные типы текстов, например, тексты из учебников по экономике, газетные статьи, схемы, графики, таблицы и т.д. Задание выполняется наиболее успешно, если в процессе подготовки были “сняты” все возможные сложности. Предпочтение отдаётся работе в парах и малых группах (три участника).

3 Структурирование коммуникации.

Это упражнения на составление высказывания из нескольких коротких предложений, составление интервью, подготовка дискуссий с использованием речевых опор, пересказы и т.д.

4 Коммуникация.

Упражнения этого типа могут быть эффективно использованы по окончании работы над темой. Речь идёт о различных видах речевых игр, интервью, деловых дискуссиях. Основой для интервью и дискуссии могут служить газетные статьи проблемного экономического содержания.

Спонтанные ответы на проблемные вопросы, высказывание гипотез перед или в процессе чтения текста можно предложить на различных этапах работы над темой.

Все упражнения и задания на развитие навыка говорения, безусловно, тесно связаны с развитием других навыков речевой деятельности и не могут рассматриваться в отрыве от них.

Литература:

1. Вайсбурд М.Л. Использование учебно-речевых ситуаций при обучении устной речи на иностранном языке / М.Л. Вайсбурд. – Обнинск : Титул, 2001. – 128 с.
2. Косило Е.Е. Структурный анализ формирования коммуникативной компетентности у студентов высших учебных заведений / Е.Е. Косило // Инновации в образовании. – 2003. – № 3. – С. 73–85.

РОЗВАЖАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РЕПЕРСПЕКТИВІЗАЦІЇ ПРЕДМЕТНОЇ СИТУАЦІЇ

Пишеничних А.М. (Харків)

Під час діалогічної взаємодії унісон думок мовців щодо обговорюваної ситуації є, скоріше, ідеальним випадком, ніж нормою. Предмет уваги суб'єктів може отримувати відмінні трактування, внаслідок розбіжностей їх перспектив, тобто поглядів мовців на тему розмови [3, с. 1]. Процес вербалізації комунікантом перспективи, відмінної від перспективи співрозмовника, відомий у дискурсивній лінгвістиці як реперспективізація [4, с. 50]. Зміна погляду на предметну ситуацію зумовлена, поміж іншого, комунікативною стратегією мовця – його комунікативна поведінка, спрямована на досягнення комунікативної мети [2]. У процесі реперспективізації учасники спілкування нерідко дотримуються розважальної стратегії, тобто намагаються створити сміховий ефект (від злосливої посмішки до добродушного реготу) на співрозмовника або третю сторону.

Розважальна стратегія реперспективізації слугує досягненню як кооперативних, так і некооперативних цілей комунікантів, і, крім того, маніпулятивних. Кожна з зазначених стратегій характеризується типом розважальної поведінки мовця, певною метою, а також вербальними тактиками реалізації стратегії, тобто мовленнєвими прийомами [1, с. 120].

Розважальна кооперативна стратегія передбачає координацію зусиль комунікантів, коли важливим є відношення партнерства між ними. Ця стратегія використовуються щоб розрядити атмосферу спілкування, допомогти співрозмовнику, зберегти гармонію міжособистісних стосунків, захиститися від негативних боків життя, подолати важку ситуацію і т.п., що досягається за допомогою низки вербальних тактик, а саме, чорного гумору, непристойного гумору, висловлення жартівливого ставлення до ситуації, іронії.

Розважальна некооперативна стратегія здебільшого втілюється в агресивних діях продуцента респонсивної репліки, коли він явно порушує принципи мовленнєвого спілкування з метою захиститися, висловити крайню антипатію, невдоволення тощо у ставленні до предмета розмови / співрозмовника, продемонструвати своє домінування, різко припинити стосунки / спілкування зі співрозмовником, категорично висловити небажання розмовляти на певну тему. Виокремлюємо такі вербальні тактики некооперативної розважальної стратегії: чорний гумор, непристойний гумор, сарказм, дотеп.

Маніпулятивна стратегія реперспективізації посідає проміжне становище між некооперативними та кооперативними і визначається як вид впливу на співрозмовника, коли мовець задовольняє власні потреби, використовуючи потреби суб'єкта впливу, але не виявляє при цьому конфлікту інтересів. Основними комунікативними цілями мовця при цьому є прихилити до себе співрозмовника, звабити, змусити діяти певним чином, що досягається за допомогою непристойного гумору, висловлення жартівливого ставлення до ситуації, дотепу.

Таким чином, розважальна стратегія реперспективізації є універсальною, в тому сенсі, що слугує досягненню кооперативних, некооперативних і маніпулятивних цілей, і виявляється ефективною згідно того, хто сміється, що є об'єктом сміху і який він має характер.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф.С. Бацевич. – Київ : Академія, 2004. – 342 с.
2. Муравьёва Н.В. Язык конфликта [Электронный ресурс] / Н.В. Муравьёва // Гильдия лингвистов-экспертов по документационным и информационным спорам. – М., 2002. – Режим доступа : <http://www.rusexpert.ru/books/lang/content.htm> – Заглавие с экрана.
3. Graumann C.F. Perspective and perspectivation in discourse: an introduction / C.F. Graumann, W. Kallmeyer // Perspective and Perspectivation in Discourse / [ed. by C. F. Graumann, W. Kallmeyer]. – Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. – 2002. – Vol. 9. – P. 1–11.
4. Linell P. Perspectives, implicitness and recontextualization / P. Linell // Perspective and Perspectivation in Discourse / [ed. by C. F. Graumann, W. Kallmeyer]. – Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. – 2002. – Vol. 9. – P. 41–57.

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ НЕЗГОДИ В ГЕНДЕРНО ГЕТЕРОГЕННОМУ ПОБУТОВОМУ СПІЛКУВАННІ (на матеріалі англомовного кінодискурсу)

Рибаківа О.В. (Харків)

1. За даними тлумачних словників поняття DISAGREEMENT / НЕЗГОДА визначається як розбіжність думок по відношенню до певних фактів, дій чи ситуації в цілому, абстрактне поняття несхожості, а також як сварка у ході комунікативного акту. Найбільш поширеним визначенням поняття DISAGREEMENT / НЕЗГОДА є

розходження в думках стосовно певної сутності, властивості / дії чи ситуації.

2. Комунікативний акт розуміємо як метаструктуру, що охоплює мовленнєвий акт адресанта, аудитивний акт адресата і комунікативну ситуацію в цілому [1, с. 121–122]. У структурному аспекті комунікативний акт складається з комунікативних ходів: ініціальних та респонсивних. Ініціальний хід відкриває комунікативну взаємодію й спонукає одного з комунікантів до дій у мовленнєвому акті, у нашому випадку, до висловлення незгоди, а респонсивний хід є реакцією на ініціальний хід. Власне респонсивний хід і містить висловлення незгоди.

3. Стратегія незгоди відноситься до конфронтаційних стратегій, оскільки комунікативний намір мовця тут полягає у **висловленні думки стосовно певної сутності, властивості / дії чи ситуації, яка розходиться з думкою співбесідника**. На реалізацію стратегії незгоди можуть впливати як соціальні так і психологічні чинники, які залежать від ситуації та мети комунікації. За нашими даними комунікативна стратегія незгоди найчастіше реалізується в гендерно гетерогенних парах.

4. Вербальний акт незгоди може відбивати реальний конфлікт інтересів чоловіка і жінки або становити собою своєрідну словесну гру, в основі якої лежить гармонія інтересів. У випадку наявності конфлікту інтересів учасників комунікації причиною реакції незгоди, як правило, стають системи аксіологічних орієнтирів (цінностей і норм) комунікантів, які є підставою для розбіжностей в оцінці сутності / ситуації, що відбувається і на характері стосунків й психологічному стані комунікантів в момент спілкування. Наприклад: KATE [cutting him off]: *I can't believe you want to move back into the city. **I thought the reason we left was because we didn't want to raise the kids here?*** JACK: *No, this is the center of the universe. If I were living in Roman times, I would live in Rome, where else? Today, America is the Roman Empire and New York is Rome itself* (Family Man).

5. Реакція незгоди може бути наслідком нерівноцінного доступу учасників комунікації до всіх параметрів комунікативної ситуації через відсутність певного сенсорного каналу (один із учасників не чує/не бачить тощо того, що інший) або необізнаність з певною інформацією (один з учасників не знає того, що інший). Наприклад: [Doc waits by the car as Frank and Ana walk toward him. The Toscas wave goodbye from the front step of the mansion. Frank slips the cigar into his top pocket as they climb in] ANA: *Why would you trust these people, **the way***

they look at you? FRANK: *They look at me like it's Christmas and I'm Santa Claus.* ANA: *They looked at us like we're the help.* FRANK: [kisses her cheek] *No. They're working for me now* (American Gangster). У даному комунікативному акті немає конфлікту інтересів комунікантів, а незгода вирішується поповненням інформації.

6. Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні гендерних особливостей втілення стратегії незгоди.

Література:

1. Дейк Т.А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т.А. ван Дейк ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
2. American Gangster [Electronic resource]. – Access : <http://www.imsdb.com/scripts/American-Gangster.html>.
3. Family Man [Electronic resource]. – Access : <http://www.imsdb.com/scripts/Family-Man,-The.html>.

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ЗАОЧНИКІВ НА МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

Рубцова М.А. (Харьков)

На сьогоднішній час заочна форма навчання є самої розповсюдженою в системі безперервної освіти. Саме вона покликана надати кожній людині можливість сформувати індивідуальну освітню траєкторію та одержати потрібну кваліфікацію для подальшого професійного і особистісного росту. Дана система відрізняється від очної відносно невеликою кількістю “контактного” часу, що виділяється для відвідування студентом занять, консультацій і реалізації програм практики. Значну частину навчального матеріалу студенти-заочники повинні засвоїти самостійно: вони постійно зіштовхуються з необхідністю визначати зміст, планувати свою діяльність, намічати раціональну послідовність дій, здійснювати самоконтроль і самооцінку, правильно розподіляти свої сили.

Вищезазначене наводить на думку, що головним резервом підвищення ефективності підготовки студентів-філологів в умовах заочного навчання стає самостійна робота. Вона формує готовність до самоосвіти, стимулює пізнавальні і професійні інтереси, розвиває творчу активність та ініціативу.

Нажаль, весь потенціал самостійної роботи в організації заочного навчання на мовних факультетах не завжди враховується. На наш погляд, сприяти більш ефективному оволодінню іншомовним матеріалом може індивідуалізація самостійної роботи студентів, під якою розуміється здійснення принципу індивідуального підходу, організація навчального процесу з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, що дозволяє створити оптимальні умови для реалізації потенційних можливостей кожного студента [1, с. 53].

Ми згодні з Н.І. Чиканцевою, котра вважає, що самостійна робота повинна бути індивідуалізована за змістом або за способом виконання її студентами. [2, с. 48].

Ми пропонуємо надавати студентам заочникам різні форми індивідуалізованих завдань для самостійного виконання в залежності від їх початкового рівня. У першу чергу рекомендується дозувати обсяг завдань на повторення матеріалу і пропонувати різні форми їх виконання. Це можуть бути схеми, таблиці, тексти, презентації; методичні рекомендації з вивчення теми; послідовність вивчення окремих питань; список необхідної літератури.

Крім того, різним повинен бути і перелік завдань для практичного виконання та рекомендації до їх виконання. Докладність методичних вказівок повинна бути повернено пропорційна рівню практичної підготовленості студента. Студентам з низьким рівнем рекомендується пропонувати зразки виконання завдань, різного роду підказки. Студентам із середнім рівнем можна пропонувати завдання без зразків виконання, що містять меншу кількість підказок. Студентам, що володіють високим рівнем, можна вказати лише перелік питань і вмінь, необхідних для засвоєння, перелік завдань і список літератури, що включає в себе збірки граматичних вправ, методичні посібники до тем усної практики. Форми виконання завдань можуть бути представлені проектами, доповідями, розробленими рольовими іграми, творами за темами усної практики або домашнього читання і т.д. Індивідуально визначається також кількість і характер консультацій.

Сподіваємось, що запропонована індивідуалізація самостійної роботи сприятиме підвищенню рівнів теоретичної і практичної підготовленості студентів заочників, зростанню рівня навчальної самостійності та внутрішньої мотивації студентів.

Література:

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса / Ю.К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1982. – 192 с. 2. Чиканцева Н.И.

Индивидуальные самостоятельные работы как средство повышения самостоятельности и творческой активности учащихся в обучении : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Н.И. Чиканцева. – Москва, 1978. – 178 с.

КОНЦЕПТ ГРОШІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЛЕНЗІ США

Рубцов І.В. (Харків)

У сучасній лінгвістичній науці мова розглядається як когнітивний механізм, що кодує інформацію, а його вивчення є прерогативою когнітивних дисциплін, таких як когнітивна лінгвістика, психології і т. і. У новітніх роботах робляться спроби представити описи окремих концептів, що є основними категоріями даних дисциплін.

У сучасних дослідженнях спостерігається зростання інтересу до вивчення концепту ГРОШІ, бо вони є одним з базових концептів культури сучасного суспільства [4]. Як відзначає Є.Ю. Булигіна, концепт ГРОШІ відіграє в картині світу мовної особистості все більш важливу роль [1]. Він займає одну з основних позицій у системі цінностей як у домінуючій американській культурі, так і в інших соціальних групах. Аналіз репрезентації того ж самого концепту в різних варіантах національної мови дозволяє виявити специфіку тієї чи іншої мовної системи [3, с. 90]. Отже, цілком правомірно вважати, що аналіз концепту ГРОШІ у студентському американському слензі через засоби його вербалізації можна вважати одним із шляхів реконструкції мовної картини світу студентства, та американського суспільства в цілому. Не даремно вважається, що молодіжний сленг є своєрідною мовною лабораторією, показником розвитку мови в цілому.

Аналіз американського студентського сленгу засвідчує, що, на відміну від сленгу загального, кількість альтернативних найменувань для грошей досить невелика – 4%. Наприкінці минулого сторіччя американська студентська молодь майже не вживала сленгових одиниць зі значенням “гроші”. Останнім часом, коли молодь все частіше залучається до соціально-економічних процесів, такі лексичні одиниці починають з’являтися (*squillas, cheddar, pebbles, pondos*). Так аналіз студентських сленгізмів із значенням “гроші” показав, що ці одиниці мають відношення до різних сфер життєдіяльності студентів. Крім того, матеріал дослідження підтверджує, що процес номінації має “когнітивне підґрунтя” [2, с. 63]. Мова фіксує наївну картину світу і відбиває те, що надано людині в її почуттєвому досвіді.

Переважна більшість студентських сленгізмів зі значенням “гроші” сформувалася на основі метафори та метонімії у результаті пересемислення лексичних одиниць мовного стандарту (*bacon, lettuce, benjamins*). Це не дивно, бо метафора та метонімія є універсальними засобами пізнання і концептуалізації дійсності та дозволяють глибше проникнути у суть вже відомого явища.

До першої групи належать сленгізми, що безпосередньо стосуються монетарної системи: *bank, duckets, billies, fundage*.

У результаті зіткнення з грошима у свідомості студентів, також фіксується матеріал, з якого вони виготовлені та зовнішній вигляд. Звідси – виникнення в студентському слензі груп, по’єднаних поняттям “папір”, “президенти”, “зелень”: *paper, benjamins, dead presidents, cabbage, greenbacks*.

Крім того, гроші у свідомості американських студентів – це джерело енергії, життєвої сили, що призводить до появи лексичних одиниць зі значення “їжа”: *bread, dough, cake, cheese, bacon, chips, cheddar, beans*.

Таким чином, не дивлячись на обмежену кількість студентських сленгізмів зі значенням “гроші”, можна зробити висновок, що така лексика є важливим компонентом фонових знань, а її вивчення допомагає краще зрозуміти своєрідність студентського світосприйняття, та відношення молоді до елементів соціального побуту.

Література:

1. Булыгина Е.Ю. Лексическое воплощение концепта “деньги” в современной публицистике / Е.Ю. Булыгина // Отражение русской языковой картины мира в лексике и грамматике. – Новосибирск, 1999. – С. 5–13.
2. Кубрякова Е.С. Части речи с когнитивной точки зрения / Е.С. Кубрякова. – М. : Наука, 1997. – 327 с.
3. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – М. : АСТ: Восток – Запад, 2007. – 314 с.
4. Степанов Ю.С. Константы: Словарь русской культуры / Ю.С. Степанов. – М. : Школа “Языки русской культуры”, 1997. – 824 с.

ЦЕННОСТНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ КОНЦЕПТА *ВЕЧНОСТЬ* В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ПЕСЕННОМ ДИСКУРСЕ

Рябенская И.В. (Харьков)

Реализуясь в различных типах дискурса, проблема времени является одним из центральных вопросов современной лингвоконцептологии [1; 2; 8; 9].

Многие ученые [2–4] представляют время в языке в виде семантического поля, которое, по словам В.Г. Гака, называется семантическим “пространством времени, полем, которое объединяет темпоральные слова и грамматические формы” [4, с. 122].

Концепт ВЕЧНОСТЬ, рассматриваемый в работе, является одной из составляющих категории семантического поля темпоральности. В английском языке он вербализуется лексемой *eternity*.

В центре внимания данного исследования – реализация концепта ВЕЧНОСТЬ в особом типе дискурса, песенном, который относится к поэтическому типу. Последний определяется как “тип ситуативного общения особенного рода, который выражается в эстетически маркированных языковых знаках путем фасцинативного (привлекательного для читателя) текста” [6, с. 415].

Исходными в данном исследовании являются такие положения.

В структуре концепта по системе В.И. Карасика различают образно-перцептивный, понятийный (информационно-фактуальный) компоненты и ценностную составляющую (оценку и поведенческие нормы) [7, с. 118].

В нашей работе рассматривается ценностная составляющая концепта ВЕЧНОСТЬ.

Ценностная сторона концепта является определяющей для его выделения в отдельную ментальную сущность. Совокупность концептов, рассматриваемых в аспекте ценностей, образует ценностную картину мира. В этом сложном ментальном образовании выделяются наиболее существенные для данной культуры смыслы, ценностные доминанты, совокупность которых и образует определенный тип культуры, поддерживаемый и сохраняемый в языке [5, с. 5].

Говоря о песенном дискурсе, можно предположить, что ценностный компонент концептов, в том числе и концепта ВЕЧНОСТЬ, находит выражение именно в этом типе дискурса в отличие от, например, экономического или политического, поскольку именно песенный дискурс, являясь разновидностью поэтического, насыщен глубинными эмоциональными смыслами [6, с. 415].

Рассмотрим концепт ВЕЧНОСТЬ и его ценностную составляющую, реализованную в англоязычном песенном дискурсе. Выделяя концепт ВЕЧНОСТЬ, мы определяем такие ценностные доминанты как АЗАРТНАЯ ИГРА, БРЕННОСТЬ, ШУЛЕРСТВО (1) и ВЕЧНАЯ ЖИЗНЬ (2):

(1) *I got no time to take advice / I want to gamble with my eternity / With loaded dice / I don't need a preacher in my face* [10].

(2) *Sister Sara / It's your penalty for eternity / Did you think that you were saved / You forget your old identity who you used to be / Sister Sara* [10].

Литература:

1. Арутюнова Н.Д. Логический анализ языка. Лингвофутуризм. Взгляд языка в будущее / Н.Д. Арутюнова, М.Л. Ковшова. – М. : Индрик, 2011. – 520 с. 2. Бондаренко Е.В. ВРЕМЯ как лингвокогнитивный феномен в англоязычной картине мира : монография / Е.В. Бондаренко. – Харьков : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2009. – 377 с. 3. Бондарко А.В. Категоризация в системе грамматики / А.В. Бондарко. – М. : Языки славянских культур, 2011. – 488 с. 4. Гак В.Г. Пространство времени / В.Г. Гак // Логический анализ языка. Язык и время ; отв. ред. Н.Д. Арутюнова, Т.Е. Янко. – М. : Индрик, 1997. – С. 122–130. 5. Карасик В.И. О категориях лингвокультурологии / В.И. Карасик // Языковая личность: проблемы коммуникативной деятельности : сб. науч. трудов. – Волгоград : Перемена, 2001. – С. 3–16. 6. Карасик В.И. Языковые ключи / В.И. Карасик. – Волгоград : Парадигма, 2007. – 520 с. 7. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 390 с. 8. Постовалова В.И. Время и вечность в православном миросозерцании / В.И. Постовалова // Логический анализ языка. Лингвофутуризм. Взгляд языка в будущее ; отв. ред. Н.Д. Арутюнова. – М. : Индрик, 2011. – С. 94–109. 9. Потаенко Н.А. Языковая темпоральность : содержательные аспекты / Н.А. Потаенко. – Пятигорск : ПГЛУ, 2007. – 310 с.

Источники иллюстративного материала:

10. Alice Cooper [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lyrics.rockmagic.net/>

НЕОПРЕДЕЛЕННЫЙ АРТИКЛЬ ОБОЗНАЧАЕТ НЕОПРЕДЕЛЕННЫЙ ОБЪЕКТ?

Рябых Н.В. (Харьков)

Изучение английского артикля как правило составляет значительную трудность как для украиноязычных так и русскоязычных студентов факультетов иностранных языков. Этому факту есть объяснение. Во-первых, уровень трудности данной грамматической категории –

в соответствии с типологией грамматических трудностей по уровню интерференции английский артикль относится к шестому, наивысшему, уровню (как форма, так и содержание формируются заново), во-вторых, как свидетельствует анализ грамматических пособий, их авторы, на наш взгляд, не дают корректных разъяснений по поводу сути употребления как определенного, так и неопределенного артикля, либо для пояснения выбирают слова, которые не четко ориентируют учащихся относительно сути употребления артикля.

Еще одной причиной трудности для учащихся усвоить артикль является тот факт, что его (т.е. артикля) употребление зависит не только от существительного, которое он в данный момент отображает, а и от оттенка смысла, который говорящий приписывает существительному в данный момент или, даже, от настроения говорящего в данный момент (т.е. находясь в ином “состоянии духа” говорящий в этой же ситуации мог употребить другой артикль или не употребить его вовсе).

Таким образом, широко распространенное мнение о том что “артикль выучить невозможно” имеет под собой почву, однако лишь в некоторой степени. Во-первых, можно выучить случаи устойчивого употребления определенного или неопределенного артикля (например, “названия рек, морей, океанов и т.п. употребляются с определенным артиклем”), другому же пласту использования артикля студентам нужно научить прочувствовать, так как его чувствуют носители языка. Поэтому в данной нише преподаватели должны продумать свой подход к решению этой проблемы с учетом того, о чем уже говорилось выше.

СИТУАТИВНО-КОНТЕКСТУАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ЛЕКЦІЇ

Рябих Л.М. (Харків)

Американська академічна лекція (ААЛ) є провідним жанром академічного дискурсу. Під академічним дискурсом ми розуміємо складне утворення, певний соціокультурний тип взаємодії, при якому проходить живе спілкування в рамках вищого навчального закладу між учасниками, які є статусно нерівні і мають певні *соціальні ролі* (лектор, студент) [1, с. 98]. Дослідження лекції як жанру здійснюємо беручи за основу модель Дж. Свейзла [4, р. 72–73], а саме ситуативно-контекстуальний варіант модифікації жанрового аналізу. Саме такий варіант розвитку дослідження – від аналізу комунікативних параметрів

до вивчення текстових рис ми вважаємо більш вичерпним, адже він “дозволяє залучити ширше коло інформації, створити відповідний інтерпретаційний фон, сприятливий для виявлення й адекватного тлумачення текстових особливостей жанрів” [2, с. 126].

Отже, ми, у першу чергу, аналізуємо зовнішні чинники, що релевантні для процесів творення і функціонування жанру, що є об’єктом нашого дослідження.

ААЛ як жанр американського академічного дискурсу існує у *сфері вищої освіти*.

За *формою комунікації* ААЛ подана монологом.

До *соціокультурних особливостей* відносимо три процеси, що проходять останні десятиліття: (1) зростання кількості студентів з різних соціальних груп, різного віку та національності в результаті розширення можливостей для навчання; (2) підвищена увага до процесу викладання та навчання через збільшення фінансування з різноманітних джерел; (3) зростання ролі англійської мови як міжнародної мови науки [3].

Щодо *культурного та дисциплінарного характеру спільноти*, лекція належить до спільноти викладачів та студентів, які займаються освітою та дослідницькою працею у різних галузях.

Загальний жанровий репертуар академічного дискурсу представлений такими жанрами як дискусія, лабораторне заняття, колоквиум, семінар, консультація, стаття, презентація та конференція, підручник; лекція посідає провідне місце у *цьому репертуарі*, бо є найбільш поширеною і найефективнішою формою передачі змісту дисципліни великій кількості студентів одночасно [3]. До того ж лекція як жанр властива саме цьому дискурсу, на відміну від інших жанрів, що можуть існувати і в інших дискурсивних формаціях.

Жанровою метою є передати інформацію, а саме знання необхідні для отримання вищої освіти, визначити проблему і виділити окремий предмет вивчення, проаналізувати історію питання, що розглядається, тощо.

Типовим шляхом розповсюдження жанру є живе спілкування в рамках вищого навчального закладу між учасниками.

Особливістю сприйняття жанру реципієнтами є те, що учасники спілкування володіють узагальненими сценаріями і можуть розгортати діалог в рамках того чи іншого жанру [1, с. 98].

Огляд контекстуально-ситуативних параметрів, що “задає належну перспективу для формалізації, опису та пояснення інших жанрових особливостей” [2, с. 126] дозволяє переходити до аналізу власне мовного матеріалу.

Література:

1. Сушкова Н. Усний англомовний академічний дискурс: структура, семантика та прагматика / Н. Сушкова // *Humanities and social sciences*. – Львів : “Львівська політехніка”, 2009. – С. 97–98.
2. Яхонтова Т.В. Лінгвістична генологія наукової комунікації: [монографія] / Т.В. Яхонтова. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 420 с.
3. Hyland K. *Academic Discourse: English in a Global Context* / K. Hyland. – London : Continuum Discourse Series, 2009. – 215 p.
4. Swales J.M. *Research Genres: Exploration and Application* / J.M. Swales. – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 2004. – 316 p.

ВПЛИВ ПОСТУЛАТІВ ПУРИТАНІЗМУ НА ЗОБРАЖЕННЯ ТЕМИ КОХАННЯ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АНГЛОМОВНІЙ ФОЛЬКЛОРНІЙ БАЛАДІ

Сазанович Л.В. (Запоріжжя)

Любов – одвічна тема, що не старіє. Однак, зі зміною часів переглядається і ставлення соціуму до цього почуття. Проблема кохання неодноразово розглядалася у контексті різних галузей гуманітарного знання [3–4].

Так, В. Шестаков наголошує, що кохання – це невід’ємна частина філософської культури. Вчений зазначає, що смисл кохання розкривається лише в контексті культури, бо кохання відбиває історичні та національні традиції і, тому завжди виступає як культурна цінність. Далі В. Шестаков зауважує, що кожна нація та окремі етноси сформували унікальне розуміння цього почуття, пов’язане з особливостями даної національної культури, традиціями та звичками, рисами специфічного національного характеру [4].

Відтак і пуританське ставлення до кохання суттєво відрізняється від античного, або сучасного погляду. Пуританська модель соціального устрою, що зародилася та розквітла в європейській культурі, потрапляє до Нового Світу з першими переселенцями і саме вона є підґрунтям культури кохання в США.

На підставі аналізу 60 текстів американських англомовних фольклорних балад (ААФБ) було визначено, що більшість пісень (84%) присвячені коханню або дошлюбним відносинами [2, с. 68–69]. Переважну мінорність, сум, відчуття близької біди в ААФБ можна пояснити впливом головних положень пуританізму, до яких дослідники відносять розсудливість, ощадливість та економність, і аж не як

не розваги та веселощі [1; 5]. Відтак висвітлення тематики кохання в американській англомовній фольклорній баладі вирізняється ригідністю щодо питань тіла та сексу, прихованим еротизмом, бо, згідно пуританської доктрини, емоції не повинні затуманювати мозок пуританина. Мабуть, саме тому у тематиці в ранніх ААФБ майже відсутні пісні про пристрась та бурхливі ревності. Культom розсудливості, на наш погляд, пояснюється і вельми схематичні зображення героїв в ранніх американській баладах. У жіночих портретах перше місце посідає комплексний епітет “*fair*”: тут йдеться водночас і про моральні чесноти дівчини, і її красу. В зображеннях чоловіків украй рідко зустрічаються описи зовнішності, натомість оспівуються риси “чоловічого характеру” – сміливість, рішучість та стриманість [2, с. 73–74].

Таким чином, ідея, про те, що пуританська етика шлюбу полягала не в тому, щоб обирати чоловіка (дружину) лише для пристрасного скороминущого кохання, а в тому, щоб знайти людину, яку ви зможете любити протягом усього життя як найкращого друга, і знайти її за допомогою Бога, є ключовою у перших, “*made-in-America*”, баладах XVI–XVII ст.

Література:

1. Пакер Дж.И. Кто такие пуритане и почему они нам нужны [Электронный ресурс] / Дж. И. Пакер. – Режим доступа : <http://www.reformed.org.ua/2/54/Packer>.
2. Сазанович Л.В. Американська фольклорна балада: історія, класифікація, модель тексту / Л.В. Сазанович. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2012. – 164 с.
3. Соловьев В.С. Смысл любви / В.С. Соловьев // Сочинения в двух томах. – М. : Мысль, 1990. Т. 2. – С. 515.
4. Шестаков В.П. Эрос и культура: Философия любви и европейское искусство / В.П. Шестаков. – М. : Республика; ТЕРРА-Книжный клуб, 1999. – 464 с.
5. Bercovitch S. Puritan Origins of the American Self. – 2nd ed. / S. Bercovitch. – New Haven ; London : Yale University Press, 1975. – X, 250 p.

ШЕКСПИРИЗМЫ – ИСТОЧНИК НОВОЙ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТИ

Самохина В.А. (Харьков),

Дмитренко Ю.А. (Ля Кот Сент Андрэ, Франция)

Авторский текст обретает полноту смысла только благодаря соотносённости его с другими текстами в интертекстуальном пространстве культуры, в котором он оказывается “мозаикой цитат”

(Ю. Кристева), “эхо-камерой” (Р. Барт), “палимпсестом” (Ж. Женетт), “контрапунктом” (Н. Фатеева). По мнению Ю.М. Лотмана, текст одновременно выступает как конденсатор культурной памяти и как генератор новых смыслов, которые возникают в результате диалога с художественной традицией и рассматривается как динамическая система: “любой текст есть продукт впитывания и трансформации какого-нибудь другого текста. (Ю. Кристева). Текст представляет собой игру смысла, осуществляющуюся посредством игры цитатами и игры цитат: “цитаты... заигрывают с интертекстуальностью” (У. Эко). Подобный текст с подвижной игровой (“карнавальной”) структурой “реализуется внутри языка. Именно с этого момента... встает проблема интертекстуальности” (Ю. Кристева).

Шекспировские тексты являются источником создания новой интертекстуальности; выбор той или иной цитаты зависит от уровня осведомленности участников коммуникации, применяющих свою языковую компетенцию. За неимением лучшего слова, аллюзивные единицы, являющиеся прецедентными знаками произведений Шекспира, называют шекспиризмами (Э. Алберт). Их типологическое выделение объясняется особым статусом языковой личности ГЕНИЯ в англоязычной лингвокультуре, под которым мы понимаем Роджера Мэннерса, графа Рэтленда – истинного создателя и творца великих творений (современники называли его Shakespeare – т.е. дословно – потрясающий копьём).

Вслед за Г.Г. Слышкиным, приведем ряд реминисценций, функционирующих в качестве знаков шекспировских прецедентных текстов:

- 1) Прямая цитация: [Princess] *My name is Carpillona.* [King] *What a queer one!* [Princess] *What's in a name? Yours, sir, is Periwigulus, but can that make your any more ridiculous?* (J. R. Planche. *Once Upon a Time There Were Two Kings*).
- 2) Аллюзия: *Soon only Julia, me and my wife were left at the table and, telepathically, Julia said “Like King Lear”. “Only each of us is like all three of them.” “What can you mean?” asked my wife. “Lear. Kent. Fool.” “Oh, dear; it's like agonizing... Don't try and explain.” “I don't, if I could”.* (I. Waugh. *Brideshead Revisited*).
- 3) Квазицитация: *“Is anyone coming to church with me this morning?” asked Henry Wimbush. No one responded. He baited his bare invitation. “I read the lesson, you know. And there's Mr. Bodiham. His sermons are sometimes worth hearing.” “Thank you, thank you,” said Mr.*

Barbecue-Smith. "I for one prefer to worship in the infinite church of Nature. How does our Shakespeare put it?" "Sermons in books, stones in the running brooks". He waved his arm in a fine gesture towards the window, and even as he did so he became vaguely... aware that something had gone wrong with the quotation. Something – what could it be? Sermons? Stones? Books? (A. Huxley. Crome Yellow).

- 4) Упоминание Шекспира: *When Rutland/bacon/southhampton/shakespeare or another poet of the same name in the comedy of errors wrote Hamlet he was not the father of his son (J. Joyce. Ulysses).*
- 5) Продолжение: например, пьеса Т. Стоппарда “Розенкранц и Гильденстерн мертвы”.

Другим фактором устойчивости является воплощение реалий шекспировского мира во многочисленных театральных спектаклях, фильмах, радиопостановках, мультфильмах, операх, балетах, произведениях живописи и скульптуры. Таким образом, шекспировские тексты перешагнули рамки того вида искусства, в котором они исконно возникли, и рассматриваются не только как литературное явление, но и как факт культуры в широком смысле этого слова, получивший интерпретацию в новых поколениях.

КОМІЧНА ДОМІНАНТА РЕГУЛЯТИВНОСТІ

Свєточєва А. С. (Харків)

У другій половині ХХ століття накреслилася зміна парадигми гуманітарних наук: лінгвісти звернулися до проблем мовленнєвої діяльності, функцій мовних одиниць у процесі спілкування [2, с. 118–143], тобто з’явилася необхідність дослідити мову в нерозривному зв’язку з мисленням, свідомістю, пізнанням, культурою, світоглядом як окремого індивідуума, так і мовного колективу, до якого він належить [3, с. 22]. Зріс інтерес науковців до розгляду мовних явищ з точки зору їх функціонування у комунікативній діяльності з урахуванням специфіки мовної особистості, а значить і її ідіостилю. Ідіостиль розуміємо як індивідуально-авторські особливості світобачення і текстової діяльності, відображені в тексті як у формі комунікації, включаючи організацію діалогу з читачем [1, с. 297].

У кожного видатного автора виокремлюється домінанта ідіостилю. Під домінантою ідіостилю ми розуміємо центральну ланку в асоціативно-семантичній мережі цілого тексту, “вузол”, який фокусує пучки

зв'язків і відношення інших мікроструктур. Домінанта ідіостилю тісно пов'язана з регулятивністю, за допомогою якої виконується та чи інша психологічна операція в інтерпретаційній діяльності адресата. Регулятивність частіше має комплексний характер, але можна говорити і про переважання регулятивних засобів одного типу, тобто своєрідну домінанту регулятивності. Комічна домінанта регулятивності фактично є переважанням комічних мовних засобів, стильових прийомів тощо. Так, в американській комічній лінгвокультурі можна відзначити такі характерні мовні особливості, як перебільшення, парадокс, передражнювання, каламбур, трікстерська травестійна поведінка, пародійність, комізм логічно безглузлого, антиклаймекс [3, с. 194], які є частотними в ідіостилях багатьох письменників-гумористів.

Ідіостилю комічних творів сучасного американського автора Д. Баррі притаманно використання вербальних, невербальних засобів, а також інтертекстуальних зв'язків: алюзій, цитат, пародій, стилізації тощо. Наведемо декілька прикладів: “*During the Age of Exploration, Portugal produced many great navigators, men such as Vasco da Gama...*” [2, с. 157] (алюзія на португальського дослідника і мореплавця) “*Mexico facts at a glance: Unit of Currency – The Lambada*” [2, с. 113] (алюзія на відомий музичний стиль та танець, а офіційною валютою у Мексиці є песо) “*What Has Four Legs and Flies*” [2] (стилізація заголовку під загадку) або “*Ye Olde Humor Columne*” [1] (стилізація під давньоанглійську мову).

Перспективою є детальніше вивчення ідіостилю сучасного американського гумориста Дейва Баррі, вилучення регулятивних засобів вираження комічного у текстах автора, що надасть змогу виокремити домінанту комічного в його творах.

Література:

1. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли ; пер. с фр. К.А. Долиннина ; вступ. ст. Р.А. Будагова. Изд. второе, стереотипное. – М. : УРСС, 2001. – 391 с.
2. Кожина М.Н. Истоки и перспективы речеведения / М.Н. Кожина // Проблемы речевой коммуникации : межвуз. сб. науч. трудов. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та. – 2003. – Вып. 3. – С. 34–46.
3. Самохіна В.О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США: текстуальний та дискурсивний аспекти : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04 / Самохіна Вікторія Опанасівна. – Київ, 2010. – 518 с.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Barry D. Dave Barry's Greatest Hits / D. Barry. – NY : Fawcett Columbine, 1989. – 289 p.
2. Barry D. Only Travel Guide You'll Ever Need / D. Barry. – NY : Ballantine Books, 1999. – 192 p.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ З АУДІЮВАННЯ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ

Семенчук Ю.О. (Тернопіль)

Одним із ефективних видів мовленнєвої діяльності з вивчення спеціальної лексики є проведення аудіювання та відіювання автентичних текстів і матеріалів професійного спрямування. Враховуючи актуальність проблеми, метою доповіді є узагальнити підходи методистів до організації такої навчальної діяльності з метою оволодіння студентами термінологічною лексикою та формування у них іншомовної комунікативної компетенції.

Використання аудіо та відеозасобів у навчальному процесі вносить елемент емоційного піднесення, сприяє створенню сприятливого психологічного клімату на заняттях з іноземної мови, що є передумовою інтерактивного навчання студентів. Види та кількість вправ, що готують студентів до сприймання аудіо- або відеозаписів, залежать від рівня їхньої мовної підготовки, мовного досвіду, складності автентичних аудіо- та відеоматеріалів. Аудіювання текстів за фахом та/або відіювання сюжетів з ділової практики майбутніх менеджерів і економістів-міжнародників як вид мовленнєвої діяльності вмотивує студентів до іншомовного спілкування, сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Прослуховування професійно важливих аудіозаписів та/або перегляд відеофільмів слугує мотиваційною основою для організації рольових та ділових ігор, навчальних дискусій, тренінгів тощо. Такий вид роботи передбачає необхідність попереднього оволодіння термінологічною лексикою, що доцільно робити в інтерактивному форматі. Інтерактивність студентів проявляється при спільному прогнозуванні змісту аудіо-тексту чи відеофільму на основі їх назви, при знаходженні асоціацій на задану тему під час мозкового штурму, що загалом сприятиме семантизації нової і незнайомої лексики, ідентифікації окремих термінологічних одиниць у процесі прослуховування фрагментів тексту і перегляду епізодів фільму. Семантизація і первинне закріплення лексичного матеріалу відбувається у процесі виконання вправ на підстановку, тлумачення та осмислення понять, пошук дефініцій. Формулювання комунікативних інструкцій, установка на мимовільне запам'ятовування лексичних одиниць під час їх неодноразового повторення у нових комбінаціях, варіювання навчального оточення під час парно-групової роботи з коментування і тлумачення мовних явищ сприятиме оволодінню

термінологічною лексикою на початковому (передтекстовому) етапі аудіювання. Це забезпечить студентам розуміння фактологічного матеріалу як опори для подальшого породження своїх висловлювань на понадфразовому рівні або на рівні власного тексту з теми, яка вивчається, та у ситуаціях, які моделюють реальне спілкування. Таким чином, інтерактивна робота студентів з лексикою на етапі перед слуханням іншомовних фахових текстів або переглядом відеосюжетів слугує способом підтримки високої мотивації та стійкого інтересу до змістової частини таких матеріалів, забезпечує створення автентичної обстановки й адекватної реакції на неї. Так створюються передумови для продуктивного використання термінологічної лексики, закладаються підвалини для формування іншомовної лексичної компетенції.

На завершальному (післятекстовому) етапі аудіювання і/або відіювання спеціально відібраних автентичних матеріалів засвоєння термінологічної лексики відбувається під час виконання таких завдань, як пошук ключових термінів і складання глосарію, письмовий виклад основної думки прослуханого фахового тексту або переглянутого відеосюжету, написання короткого резюме тощо. Студенти можуть провести презентацію вивченого матеріалу, що також сприяє оволодінню мовними засобами, розвиває вміння творчого застосування мовного матеріалу в процесі міжособистісного спілкування. Працюючи над підготовкою такої презентації, студенти автоматизують свої мовленнєві лексичні навички, розвивають аналітичні здібності і креативне мислення. Отже навчання студентів термінологічної лексики за допомогою аудіювання та відіювання дозволяє активізувати їхні внутрішні пізнавальні мотиви і творчі здібності, забезпечує створення ґрунтовної лінгвістичної бази для формування іншомовної комунікативної компетенції і якісного підвищення рівня професійної освіти.

THE ROLE OF THE TEACHER IN THE ROLE PLAY

Serdiuk V., Serdiuk O. (Kharkiv)

Nowadays using the role play is of great importance in the process of teaching foreign languages at Higher educational establishments in this country and abroad. It is a kind of creative speech activity in which the students who perform some social roles are involved during tutorials.

The teacher may be taking a minor part in the role play. "If not, then he/she should be as unobtrusive as possible" [1, p. 61]. He/she is listening for general mistakes, i. e. mistakes made by several students and particular mistakes, i. e. mistakes made by only one or two students on more than one occasion. In the role play phase, the most important mistakes are those which hinder comprehension, and thus the smooth flow of oral interaction.

No less important are mistakes in "the acceptability and appropriateness of an utterance, especially when they show that the speaker has misunderstood the situation" [2, p. 25]. Besides, the level of formality, the attitude of different speakers must be taken into consideration.

As a rule, structural and lexical mistakes should not be ignored by the teacher, especially if they are being made by more than one student.

For there are so many categories of mistakes that can be made, it is a good idea to have a checklist, i.e. some short notes can be made under the relevant headings. Sometimes the teacher might choose to concentrate on one or two categories only, so as to have a clearer picture as to how well the students are coping under the chosen headings.

The only legitimate time for the teacher to interrupt a role play is when it has broken down completely, i. e. the students cannot get it to function. Here the main task of the teacher is to stop the role play, and try to analyse the reason for its collapse with the students.

If, in spite of careful selection and preparation, it proved to be too difficult, then it should be left to a later lesson, and the students should go on to another activity.

It might be, however, that the group of the students lacked some information or misunderstood the instructions in some way. In such cases the answer may be to stop the role play and discuss the missing information, or clarify the misunderstanding. The role play can start again from the beginning. A role play which has been interrupted cannot still be seen as a role play, and must therefore have a new starting point.

Adequate time should be given by the teacher for each group to complete their role play to their satisfaction. As it is always difficult to predict what is adequate, plenty of time should be set aside. The students who have to stop in the middle of a role play because the lesson is finished will feel frustrated, and feel that the time spent on preparation has been wasted.

When one or several groups finish before the others, they can be given a task related to the role play until the whole class is finished. This might be to make a report or summary of their findings, to answer a few questions about the exercise, etc.

If there are two or more role play groups, then the available space should be organized so that they disturb each other, and are disturbed by external factors, as little as possible. Extra rooms, halls can all be used.

The teacher should make a plan of the role play for the students. When deciding on the composition of the groups, the teacher should consider both the abilities and the personalities of the students, their interests, and hobbies.

Thus, in spite of the fact that the teacher does not take part in the process of performing the role play, he/she must supervise it. It is the teacher who is responsible for the idea, tasks, organization, and methods of the role play.

Literature:

1. Ливингстоун К. Ролевые игры в обучении иностранным языкам / К. Ливингстоун. – М. : Высш. шк., 1988. – 127 с. 2. Brown Y. Discourse Analysis / Y. Brown, G. Yule. – Cambridge : Camb. univ. press, 2003. – 145 p.

**ИМПЛИКАТУРЫ
В ОТВЕТНЫХ РЕАКЦИЯХ
НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОГО
ДИАЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА**

Сидорова М.О. (Харьков)

В докладе рассматриваются типы имплицитных смыслов в реактивных ходах вопросно-ответных пар на основании критерия конвенциональности на методологической базе теории импликатур Г.П. Грайса [2].

Имплицатуры в реактивных ходах вопросно-ответных единств подразделяются на два типа – конвенциональные и дискурсивные, которые различаются соотносительностью с конвенциональным значением выражающих ее языковых единиц. Конвенциональная импликатура может актуализироваться в дискурсе и функционировать в роли дискурсивной, если ее передача входит в цели адресанта. В дискурсе оба типа импликатур являются интендируемыми, но конвенциональные импликатуры, в отличие от дискурсивных, выводятся из значений слов и предложений вне дискурсивного контекста. Под конвенциональными понимаются импликатуры, которые обнаруживаются на основе языковых норм и предполагают и характеристику языковых средств их выражения [1, с. 57].

Конвенциональные импликатуры включают в себя лексические и грамматические, последние можно разделить на синтаксические и морфологические. В лексических импликатах имплицативность достигается использованием всей совокупности семантико-стилистических признаков лексической единицы. Часто реактивные высказывания с лексической импликацией не связаны семантически на поверхностном уровне с инициальным ходом.

В синтаксических импликатах имплицативность достигается использованием не прямых вопросов и конструкций несобственно вопросительного предложения, к которым относятся так называемые риторические вопросы.

В морфологических импликатах имплицативность достигается использованием функционального перекрещивания грамматических форм, к примеру, это употребление глагольного сказуемого в форме сослагательного наклонения.

Дискурсивными называем такие импликатуры, которые не связаны с определенными языковыми единицами, а обусловлены коммуникативными факторами. Дискурсивные импликатуры разделяются на два подтипа в зависимости от того, какой тип скрытой информации передается в реактивных ходах: пресуппозиционные и коммуникативные. Пресуппозиционные импликатуры основаны на обращении к прошлому опыту коммуникантов, к их “фонду общих знаний”, а коммуникативные – на знании и учете особенностей личности собеседника и ситуации общения. В зависимости от содержания высказывания и целей, которые преследует коммуникант, коммуникативные импликатуры могут подразделяться на: а) выражающие причину, б) конкретизирующие, в) содержащие оценочный комментарий инициального хода.

Таким образом, реактивные ходы в вопросно-ответных парах немецкоязычного диалогического дискурса демонстрируют два типа импликаций – конвенциональные (лексические и грамматические) и дискурсивные (пресуппозиционные и коммуникативные).

Литература:

1. Безугла Л.Р. До розмежування конвенційних та дискурсивних імплікатур / Л.Р. Безугла // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – 2010. – № 930. – С. 55–61.
2. Grice H.P. *Logic and Conversation* // H.P. Grice. *Studies in the Way of Words*. – Cambridge (Mass.), L. : Harvard Univ. Press, 1991. – P. 22–40.

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНА СПЕЦИФІКА “КВЕСИТИВУ” В ГЕНДЕРНОМУ АСПЕКТІ

Смердова В.В. (Горлівка)

Дослідження особливостей мовної комунікації на сучасному етапі віддзеркалюють питання, зорієнтовані на багатовекторній пошук механізмів варіювання мовлення під впливом широкого соціального контексту.

Розуміючи гендер як комплексну участь індивіда в житті конкретного соціуму, слід виокремити гендерні стилі комунікативної поведінки, під якими розуміються узагальнені формулювання сукупності ознак комунікативної поведінки однієї гендерної групи в протиставленні синтезуючим визначенням характеру комунікативної поведінки іншої гендерної групи [1, с. 236].

Продуктовані мовцями висловлювання – це будівні елементи соціолінгвістичних відносин, конструювання особистого образу-іміджа та образу співбесідника, що відбиваються в кожній комунікативній взаємодії і становлять основу поняття мовленнєвого конструювання гендера. Підґрунтям для розуміння останнього слугує впровадження інтеракціональної моделі комунікації, де мовленнєве спілкування розуміється як обмін соціальними діями та взаємне відтворення інтерсуб’єктивності [2, с. 21].

В межах цієї публікації, що є фрагментом аналізу гендерної специфіки вербалізації комунікативного задуму, запропоновано викладення наших спостережень щодо гендерної своєрідності актуалізації комунікативно-прагматичного потенціалу “квеситиву” як домінувального мовленнєвого акту “інтерв’ю”.

З огляду на гендерні ознаки коду мовців-чоловіків, слід зробити акцент на впевненості, доказовості, стриманості й фактологічності їх мовлення [3, с. 155] та притаманним їм “квеситивам” а саме: уточнюючим “квеситиви”, метою яких є підтвердження інформації, перехідним, націленим на зміну напрямку спілкування та гіпотетичним “квеситивам”, що ставлять за мету спонукування співбесідника до прогнозування подій або можливих наслідків його дій і є експліцитними мовленнєвими актами.

Щодо мовленнєвих реалізацій комунікативного коду мовцями-жінками, слід наголосити на такі характерні ознаки, як: тенденцію до уникнення доказовості, прагнення образності та описовості, схильність до обговорення людей та подій, спирання на окремі факти

з їх описом та оцінкою і виокремити імпліцитний характер гіпотетичних “квеситивів”, поряд з якими наявні експліцитно уточнюючі та перехідні мовленнєві акти з інтерогативною доміантою.

Вищезазначене вказує на необхідність подальшого висвітлення гендерної специфіки репрезентації мовленнєвих актів дискурсу “інтерв’ю” в умовах інтеграції мовних підсистем.

Література:

1. Горошко Е.И. Гендерные исследования в лингвистике сегодня / Е.И. Горошко, А.В. Кириллина // “Гендерные исследования” ХЦГИ. – 1999. – № 2. – С. 234–241.
2. Гриценко Е.С. Язык как средство конструирования гендера : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.19 “Загальне мовознавство” / Е.С. Гриценко. – Тамбов, 2005. – 48 с.
3. Штакіна Л.О. Гендерна дихотомія як фактор просодичного акценту / Л.О. Штакіна // Актуальні проблеми менталінгвістики : зб. наук. статей за матеріалами VI Міжнар. наук. конф. – Черкаси, 2009. – С. 154–156.

ЕМОТИВНІ ЗАСОБИ СПРИЙНЯТТЯ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ (на матеріалі суперобкладинок англomовних книг)

Смоляна А.Л. (Київ)

Рекламний текст у межах рекламного дискурсу слугує інструментом привертання уваги та здійснює безпосередній вплив на адресата. Результатом впливу є ефект на споживача, який залежить від психоемоційних умов сприйняття тексту.

Особливістю реклами на суперобкладинках англomовних книг є те, що, по-перше, єдиним арсеналом привертання уваги є текст у поєднанні з візуальними засобами (ідеограми, піктограми, фото) у порівнянні з теле- та радіо рекламою, де використовується аудіовізуальний ефект, поєднання кольорів, зміна кадрів/слайдів тощо; по-друге, інформація у рекламних текстах такого роду характеризується здебільшого імпліцитністю.

Вплив рекламної інформації виявляється в емоціях, думках адресата. У рекламному процесі активну участь беруть відчуття, сприймання, увага, пам’ять. Споживач краще сприймає те, що йому не нав’язують, а навіюють за допомогою прихованих мовних засобів, які функціонують у рекламних міні-текстах на суперобкладинках як засоби емотивності, що апелюють до почуттів, свідомості, викликають асоціації, образи

у реципієнта, здійснюють прямий вплив на аудиторію, але одночасно не перевантажують надлишковістю. Такими імпліцитними засобами передачі емоційної інформації є граматичні та лексичні маркери. Зокрема, зупинимо увагу на граматичних маркерах та виокремимо:

1) синтаксичні засоби:

- номінативні речення (частіше зустрічаються в цитатах відомих осіб): “*An exciting and thrilling novel.*” [7]; “*An outstanding book on every level*” [8];

- паралелізми, що підсилюють експресивність значення слів, зокрема вжитих у якості слогану до книги: “*Think Differently. Think Powerfully.*” [4]; “*Every question to ask, every detail to consider, and everything you need to know...*”

- вигук (здебільшого в ключових словах чи анотації), що викликають емоції та є засобом атракції: “*O wonder! (...)*”[3]; “*Alas, alas that great city Babylon...*” [2];

- імперативні речення викликають позитивні асоціації (переважно в анотації): “*Develop self-awareness...Set meaningful goals...Find true peace of mind...*” [5]; *Learn Establish Enhance* [9];

- умовні речення: “*When you manage your thoughts, you manage your life*” [5]; “*If you want to have the greatest chance of seeing the next century, read TRANSCEND today*” [4];

2) морфологічні засоби:

- складені іменники з позитивним конотативним значенням: *easy-to-follow, lower-priced, brand-new, one-of-a kind, easy-to-read, never-before-published, award-winning, must-read;*

- префікси *ultra-, super-: ultra-miniature, super-original.*

Отже, емотивні засоби в рекламному тексті на суперобкладинках допомагають створити позитивне уявлення про книгу, надають виразності та динамічності, відіграють важливу роль у досягненні комунікативної мети – спонуканні адресата до дії.

Література:

1. Куликова Е.В. Языковая специфика рекламного дискурса / Е.В. Куликова // Вести. Нижегород. ун-та им. Н.И. Лобачевского. – 2008. – № 4. – С. 197–205.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Frank P. Alas Babylon / P. Frank. – New York : Perennial, 2005. – 323 p.
3. Huxley A. Brave New World / A.Huxley. – New York : Harper Perennial, 2008. – 268 p.
4. Kurzwell R., Grossman T. Transcend: Nine Steps for Living Well Forever / R. Kurzwell, T. Grossman. – Emmaus : Rodale Books, 2009. – 480 p.
5. Lore M.J. Managing Thought: Think Differently. Think Powerfully.

Achieve New Levels of Success / M.J. Lore. – New York : McGraw-Hill, 2010. – 272 p. 6. Lang S. Designing Your Dream Home / S. Lang. – Nashville : Thomas Nelson, 2008. – 384 p. 7. Ruck J. Inheritance Lost / J. Ruck. – Oxford : Isis Publishing, 2010. – 296 p. 8. Spinrad N. Child of Fortune / N. Spinrad. – New York : Bantam Spectra, 1985. – 467 p. 9. Worth R. Webster's New World: Business Writing Handbook / R. Worth. – New York : Webster's New World, 2002. – 384 p.

ОЗНАКИ АКТУАЛІЗАЦІЇ УСНОЇ ВІДМОВИ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Сокирська О.С. (Київ)

Відомо, що на просодичну організацію висловлення відмови здійснюють вирішальний вплив свідомість та позасвідоме мовця, тобто логічна та емоційна складові його особистості. Цей вплив прийнято розглядати через дію великої кількості різних за природою свого походження і значущістю факторів, що поділяються за їх узагальненими ознаками на лінгвістичні, культурні, соціальні, ситуативні, емоційно-прагматичні тощо. Проте зрозуміло, що не всі із згаданих ознак зумовлюють специфіку просодичного оформлення тих чи інших видів висловлень.

Тому метою нашої праці було обґрунтування класифікації ознак висловлень відмови для експериментального встановлення інваріантів їхнього просодичного оформлення.

Аналіз наукових джерел показав, що найрелевантнішими з погляду лінгвістики є такі соціокультурні фактори, як вік, соціальний статус, стать, ступінь близькості комунікантів, умови комунікації та ін. При цьому результатами досліджень представників вітчизняної експериментально-фонетичної школи А.А. Калити (Я.Р. Федорів, Л.С. Козуб, Н.В. Деркач) підтверджено, що найважливішою загальною ознакою, яка визначає особливості просодичного оформлення висловлювань діалогічного мовлення, є соціокультурний статус мовця: високий, середній та низький. Крім того, за загальновідомим поділом прийнято виокремлювати формальну та неформальну ознаки ситуації спілкування.

Характеризуючи соціальний статус мовця, Н.Н. Болдирев підкреслював, що акт комунікації є як вираженням думок за допомогою

мови, тобто породження висловлення, так і розуміння того, що говорять інші, розуміння їхніх думок, виражених у мовній формі. В обох випадках ми спираємось на знання і мовної (знання граматики, лексичної семантики, типів мовленнєвого використання), і позамовної специфіки (знання контексту, ситуації, фонові знання про типи подій, станів, дій, процесів тощо) актуалізації висловлення [1, с. 33]. У межах цього розгляду логічно, на наш погляд, запропоновано поділити існуючі різновиди відношення соціального статусу мовця до соціального статусу слухача на вищий, рівний і нижчий [2, с. 22]. До загальних ознак, що мають суттєвий вплив на просодичне оформлення висловлень відмови доцільно також віднести характер та форму її вираження. Крім того, є сенс урахувати і комунікативні типи речення, що входить до складу відмови.

Аналіз існуючих уявлень про ступені емоційності актуалізації висловлень відмови засвідчив, що їхній сучасний поділ за трьома рівнями емоційно-прагматичного потенціалу: низький, середній і високий [3, с. 5-12] є також вельми раціональним.

Обґрунтована та репрезентована нами класифікація ознак актуалізації усної відмови в англійському діалогічному мовленні має у вербальній формі такий вигляд: 1. *Соціокультурний статус мовця*: 1.1. – високий, 1.2. – середній, 1.3. – низький; 2. *Ситуація спілкування*: 2.1. – формальна, 2.2. – неформальна; 3. *Відношення соціального статусу мовця до статусу слухача*: 3.1. – вищий, 3.2. – рівний, 3.3. – нижчий; 4. *Характер вираження відмови*: 4.1. експліцитний, 4.2. – імпліцитний; 5. *Форма вираження відмови*: 5.1. вербальна, 5.2. – невербальна; 6. *Комунікативний тип речення, що виражає відмову*: 6.1. розповідне, 6.2. – питальне, 6.3. – спонукальне, 6.4. – окличне; 7. *Рівень актуалізації емоційно-прагматичного потенціалу висловлення*: 7.1. – високий, 7.2. – середній, 7.3. – низький.

Література:

1. Болдырев Н.Н. Концептуальное пространство когнитивной лингвистики / Н.Н. Болдырев // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. – № 1. – С. 18–36.
2. Калита А.А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання : монографія / А.А. Калита. – К. : Видав. центр КДЛУ, 2001. – 351 с.
3. Калита А.А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення : монографія / А.А. Калита. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. – 320 с.

MEANS OF CONTEXTUAL ADVERTISING

Sokolova I.V. (Sumy)

Internet-advertising appeared not so long ago, but took the advanced position among other types of advertising as a result of rapid development of the Internet. In our study Internet advertising is referred to as a type of discourse with its special features: the purpose of the speech act, reflected features of participants of the speech act, and topical information. Communicative purposes of advertisements' producers are realized in discourse strategies and correlate with mental concepts and language means of their representation. As a type of discourse, Internet advertising is influenced by general cooperative principles of quality, quantity, relation and manner.

One of the types of Internet advertising, according to the form of its realization, is contextual advertising. Contextual advertising is a form of targeted advertising for advertisements appearing on websites or other media, such as content displayed in mobile browsers. The advertisements themselves are selected and served by automated systems based on the content displayed to the user. A contextual advertising system scans the text of a website for keywords and returns advertisements to the webpage based on those keywords. The advertisements may be displayed on the webpage or as pop-up ads. Contextual advertising is considered to be the most effective in the present way to attract customers to the site.

Internet adverts (IA) differ greatly in objects of advertizing, style, structure, the use of text and connotation. One of the common features for these samples of advertizing is common environment, which has certain influence upon the other features of IT. Functional environment is considered to be a key factor organizing the text. It defines the usage of linguistic and extralinguistic means of influence upon the audience. Advertisements are becoming increasingly more complex and sophisticated. Due to the large scale production of goods there is an increased need to create a market for products that people do not really need. Communicative purpose of IA producers is to motivate purchasing of a definite product by linguistic and extralinguistic means, which in this case are provided by sophisticated hardware and software.

Internet advertising, as well as any other type of advertising, is mostly one-way communication process, though Internet environment provides the opportunity for interactivity. Interactivity, combined with multimedia potential, provides enhanced opportunities for advertising perception and

comprehension. The structure of modern IA is complex and multilayer. Information is presented at the linguistic level, as well as at levels of graphical images (fixed and moving) and sound. In general, presented information makes the highest possible impact upon the audience, which was actually aimed at by IA producers.

Linguistic analysis of contextual ads shows that the range of linguistic means used is basically the same as in other advertising texts. This range mostly includes different types of repetitions (on the explicit and implicit text levels), direct appeal to the audience by means of usage of personal pronoun “you”, modal verb “should”, imperative mood utterances, estimating vocabulary. Besides, practical absence of space limits provides opportunities for presentation of additional information, such as references to experts, information about competition awards, statistics of sales, etc. This useful information, combined with the above mentioned in-texts, increases the information load of each advertisement, providing versatile treatment of the problem and stipulating the process of perception.

Thus, contextual advertising is combination of image (graphical information and sound), display and bar (software, providing possibilities for navigation), and textual information. Such language means as lexical repetitions, provoking question, imperative mood sentences, usage of pronoun *you* and estimating vocabulary provide fulfillment of pragmatic purpose of the text.

References:

1. Media and Cultural Studies KeyWorks / [edited by Mecnakshi Gigi Durham and Douglas Kelner]. – Oxford : Blackwell, 2001. – 647 p. 2. Warton Ch. Text and Context: An Analysis of Advertising Reception / Ch. Warton. – Newcastle, 2005. – 297 p.

ДОМІНАНТИ СЕМАНТИЧНОГО ПРОСТОРУ ТЕКСТУ

Соколовська С.Ф. (Житомир)

Протягом останніх років під впливом антропологічної та когнітивної лінгвістики змінилося уявлення про семантичну організацію художнього тексту. Внаслідок цього текст розуміється водночас як “двомірна структура, що виникає внаслідок використання авторами специфічної системи кодифікування, та як різновид мовленнєвого акту, тобто акту комунікації між адресантом і адресатом” [1, с. 51].

При такому підході семантична структура тексту трактується як специфічний ментальний простір – семантичний простір тексту,

у формуванні якого бере участь, по-перше, сам словесний літературний твір, що містить зумовлений інтерпретацією автора набір мовних знаків – слів, речень, складних синтаксичних цілих (віртуальний простір); по-друге, інтерпретація тексту читачем у процесі його сприйняття (актуальний семантичний простір) [2, с. 36].

Між планом вираження тексту (лінійний вербальний простір) і планом його змісту (ментальний семантичний простір) немає однозначної відповідності, оскільки ментальний семантичний простір здатен виражати не тільки явні, безпосередньо експліковані змісти, але й неявні, імпліцитні. Опосередкований характер відношень, що окреслюють семантичний простір художнього тексту, визначає його концептуальну організацію.

Звернення до концептуальної організації художнього тексту передбачає, насамперед, вивчення текстових концептів, актуальність дослідження яких зумовлена фактором поєднання в тексті кількох нашарувань: від правил зв'язності тексту до кодованої смислової структури художнього тексту, яка у відтворенні дійсності формує систему логіко-семантичних зв'язків і композиційних елементів. Когнітивна та комунікативна динаміка розгортання текстових концептів, підґрунтя яких міститься у кореляції імплікації й експлікації, зумовлена відкритістю та багаторівневістю художнього тексту і визначена цілісністю його семантичного простору.

У поліфонічній природі новел Томаса Манна закладена здатність текстових концептів віддзеркалювати певний рівень знання, що визначає, передусім, їхню властивість варіювати залежно від переважання в тексті імпліцитної чи експліцитної інформації. З цього боку, вони або постають у вигляді конденсованого знання про художній об'єкт, або розглядаються у плані парадигматичної структури, яка виведена із синтагматичних відношень, зафіксованих у тексті. Усе це дозволяє представити текстовий концепт як двоїсту сутність, що інтегрує мовленнєвий і розумовий плани. Мовленнєвий план текстового концепту є виявом його вербального характеру, й у такому разі концепт постає як реальність, що віддзеркалена у свідомості не безпосередньо, а через мову. У розумовому плані текстовий концепт розглядається як образ, у якому втілено певні культурно-зумовлені уявлення про навколишній світ.

У новелах Томаса Манна “Тоніо Крегер”, “Трістан”, “Смерть у Венеції” простежено взаємне перехрещення текстових концептів (ТВОРЧИСТЬ, ДЕГРАДАЦІЯ, ПСЕВДОСАМОПОЖЕРТВА, ВІДЧУЖЕННЯ) з філософськими категоріями та законами. У текстових концептах досліджуваних художніх творів віднайдено точки перетину

і з соціокультурними концептами ХХ століття. Так, сформульований вперше Гегелем як один з основних діалектичних законів закон “заперечення заперечення” характеризує напрям розвитку, єдність поступальності та наступності в розвитку, виникнення нового й відносну повторюваність деяких елементів старого. Дані риси отримують підтвердження в концептуальній системі новел, що дозволяє продемонструвати зіткнення різнополюсних морально-етичних категорій.

Література:

1. Бабенко Л.Г. Лингвистический анализ художественного текста / Л.Г. Бабенко, Ю.В. Казарин. – М. : Флинта. Наука, – 2009. – 496 с.
2. Новиков А.И. Семантическое пространство текста и способы его членения / А.И. Новиков // Категоризация мира: пространство и время. – М. : Наука, –1997. – 220 с.

**НЕВЕРБАЛЬНА СТРАТЕГІЯ
КОМУНІКАТИВНОЇ ЕКСПРЕСІЇ
У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ
ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Солощук Л.В. (Харків)

Комунікація співвідноситься з багатьма феноменами: це процес, за допомогою якого як індивіди, так і соціальні інститути обмінюються інформацією; це назва щоденної діяльності людини, завдяки якій вона конструює, а іноді й руйнує, свої родинні, професійні та публічні стосунки; це доступний засіб вирішення проблем, які виникають у суспільстві, де люди вимушені жити та працювати разом з іншими людьми. Будь-яка мовленнєва діяльність, навіть спонтанна, є достатньо структурованою. При цьому на початку спілкування, в умовах недостатньої інформації про комунікативні інтенції партнера, на першому плані опиняється не лексичне наповнення репліки, а її функціональна спрямованість. До того ж, на цьому етапі спілкування досить типовим є неоднозначне, навіть неадекватне тлумачення вербальних висловлень співрозмовника, адже дотримання етикетних вимог спілкування практично не порушується саме на ініціалній стадії спілкування.

Актуальним залишається визначення істинних намірів співрозмовника. Це стає особливо важливим у разі його можливих

некооперативних інтенцій, Невербальна стратегія комунікативної експресії стає тим когнітивним виміром спілкування, за рахунок якого контролюється оптимальне вирішення комунікативних завдань. Вже в інстинктивній міміці люди відкрили засіб взаємного спілкування: людина завдяки жесту іншої людини дізнавалася про почуття, яке ту хвилювало, – передчуття небезпеки або радість знахідки. Соціальний інтерес вимагав знеособлення звука, тому що звук суто особистий не є придатним для спілкування. Звук, що вміщує родове ядро почуття, стає зрозумілим усім. Природа почала семіотичну діяльність, а людина її продовжила [1]. Невербальні повідомлення є безперервними на відзнаку від вербальних. “Відсутність невербальних реакцій має такий самий знаковий характер, як і їх наявність, навіть ще більш виразний (усі колись відчували на собі мовчазну поведінку співбесідника). Цей факт дає можливість дійти такого висновоку, хоч і недосконалого із точки зору англійської граматики: коли ви перебуваєте в присутності іншої людини, ви не можете не спілкуватися – *you cannot not communicate*” [2, с. 4].

У перших дослідженнях із невербаліки підкреслювали в основному значущість невербальних компонентів для вираження емоцій, акцентували увагу саме на аналізі емоційної складової невербальної поведінки. І це природно, тому що емоційність лежить на поверхні, а комунікативність невербальних компонентів має глибинний характер через їхню двоїсту природу як у плані виконання, так і в плані інтерпретації. Із методологічних потреб комунікативна значущість невербального знака досліджувалася окремо від його емоційної забарвленості. Але будь-яке явище існує у нерозривному зв’язку усіх своїх властивостей. Використання емоційно забарвлених просодичних та кінесичних компонентів, особливо при одночасному їх функціонуванні, дозволяє адресанту створити, а адресату адекватно тлумачити комунікативні наміри співрозмовника вже на початку спілкування. Експресивність невербального знака, позитивна або негативна, визначає стратегічну настанову мовця на кооперацію або конфлікт. Виражаючи емоційний стан мовця та його ставлення до комунікативного процесу в цілому, невербальний знак конкретизує вербальне повідомлення, підвищує ефективність передачі комунікативно значущої інформації.

Людина, таким чином, використовує у процесі спілкування різні кодові системи, які, взаємодіючи одна з одною у межах єдиного комунікативного простору, дозволяють досягти бажаного комунікативного ефекту.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Наивные размышления о наивной картине языка / Н.Д. Арутюнова // Язык о языке [под ред. Арутюновой Н.Д.]. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 7–19.
2. Richmond V.P. Non-Verbal Behavior in Interpersonal Relations / V.P. Richmond, J.C. McCroskey. – Boston : Pearson Education, Inc., 2004. – 350 p.

АНГЛОМОВНА НОВЕЛА В АСПЕКТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ

(на прикладі новели

В.С. Моема “Мураха та коник”)

Сухова А.В. (Харків)

Інтертекстуальність розглядається як діалогічна взаємодія текстів, тобто як включення в текст інших текстів або фрагментів зі зміною суб'єктів мовлення [1, с. 37].

Термін “інтертекстуальність” був введений в 1967 році Ю. Крістевою для позначення спільної властивості текстів, яка виражається в наявності між ними зв'язків, завдяки яким тексти (або їхні частини) можуть різними способами посилатися один на одного. Слід зауважити, що сама ідея діалогічності текстів належить М. Бахтіну, а теорія інтертексту, паратекстуальності, транстекстуальності є розвитком його принципових положень. Інтертекстуальність полягає в тому, що змінюються суб'єкти мовлення, а завдяки цьому значно підвищується імплікаційний та модальний потенціал тексту і сам текст стає ланкою в загальному ланцюгу культурного спілкування людства [1, с. 41].

В художньому тексті форми та функції інтертекстуальності різноманітні. Інтертекстуальні зв'язки художніх текстів знаходять своє відображення в різного роду цитатах (точних і неточних, відкритих і прихованих), епіграфах, ремінісценціях, алюзіях. Чужий текст представляється в основному тексті у вигляді прямого включення, обрамлення основного тексту, прихованого цитування чужих слів, уведених в авторський текст без виділення та посилань, запозичення автором окремого образу, мотиву, стилістичного прийому з іншого твору [2, с. 87].

Серед метатекстових включень, які не входять в основний текст, але значно впливають на його осмислення, слід виокремити цитатний заголовок та епіграф. Заголовки є цитатними в порядку винятку, а епіграф є цитатою за визначенням. Він пояснює заголовок і є посилан-

ням на той контекст, з якого він був взятий. Заголовок та епіграф займають сильну позицію початку. Так, назва новели В.С. Моема “Мураха та коник” є цитатною. У Лафонтена є байка “Мураха та коник”, сюжет якої був запозичений в Езопа. Усвідомлення взаємозв’язку цих творів розкриває головну ідею новели. В основі сприйняття художнього тексту лежить діалог автора з читачем. Розуміння тексту обумовлене культурою та змістом тезауруса реципієнта, і емоційний вплив на читача здійснюється за рахунок впізнання чужого тексту. Цитатність деяких заголовків потребує інтерпретації, тому за відсутності епіграфа на початку новели автор надає коментар: *“When I was a very small boy I was made to learn by heart certain of the fables of La Fontaine, and the moral of each was carefully explained to me. Among those I learnt was “The Ant and the Grasshopper”, which is devised to bring home to the young the useful lesson that in an imperfect world industry is rewarded and giddiness punished.”*

Особливим видом інтертекстуальності є ремінісценція, яка визначається як відтворення знайомої фразової, образної, або ритміко-ситакасиної структури з іншого твору [1, с. 39]. У Моема збережена образна структура, імплікується та ж сама тема, що й в байці Лафонтена. Автор розповідає про двох братів, повних протилежностей. Джордж – це втілення працьовитості та бережливості. Його прототипом виступає “мураха”, чесний трудівник. Том – справжній “коник”, дуже життєрадісний, але непутящий. Він не бажає добropорядного та розміреного життя. Але на відміну від Лафонтена Моем не вважає “коника” ледачим. У новелі проводиться ідея, що кожна особа повинна займатися своєю справою. Деякі люди пізнають світ, інші – обробляють його. Конфлікт особистостей в новелі не розв’язується: кожен залишається при власній думці.

Таким чином, інтертекстуальність – явище, що слугує автору для позначення зв’язку між текстами та повного розкриття смислу художнього твору.

Література:

1. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык : учебник для вузов / И.В. Арнольд. – 5-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта; Наука, 2002. – 384 с.
2. Валгина Н.С. Теория текста : учебное пособие / Н.С. Валгина. – М. : Логос, 2003. – 173 с.

РЕЛІГІЯ У СПРИЙНЯТТІ УКРАЇНЦІВ, РОСІЯН, БІЛОРУСІВ ТА НІМЦІВ

Терехова Д.І. (Київ)

Перехід лінгвістики на антропоцентричну парадигму зумовив акцентування уваги на дослідженні взаємозв'язку мови, мислення і свідомості, пізнавальної активності людини, багатоаспектності психічних явищ, взаємозалежності національної мови та етнічної самосвідомості.

Головним завданням дослідження є проведення комплексного психолінгвістичного зіставного аналізу асоціативних полів слів-стимулів, які пов'язані з внутрішнім світом людини, виявлення спільних та етноспецифічних рис в асоціюванні носіїв близькоспоріднених мов, східних слов'ян, та німців.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що центральною проблемою етнопсихолінгвістичних досліджень останніх років є вивчення національно-культурної специфіки мовної свідомості окремої людини та етносу, до якого вона належить, а головною причиною непорозумінь під час міжкультурного спілкування вчені вважають відмінності в етнічних свідомостях комунікантів.

Сучасні дослідження здебільшого спрямовано на вивчення окремих провідних національно-культурних концептів (наприклад, роботи Н.Д. Аругюнової, Г.І. Берестнева, О.П. Бондаревої, І.Г. Бескоровайної, І.Д. Бобринської, Т.О. Голикової, І.О. Голубовської, Т.І. Криги, Ю.М. Караулова, С. Мариньчак, Т.В. Радзівської, Н.І. Сукаленко, Л.О. Чернейко тощо), проте комплексне психолінгвістичне дослідження внутрішнього світу людини як представника певного етносу на даний час відсутнє.

Завданням даної роботи є аналіз асоціативних полів слів РЕЛІГІЯ / РЕЛИГИЯ / РЭЛИГИЯ / DIE RELIGION в українській, російській, білоруській та німецькій мовах, виявлення етнокультурних особливостей фрагментів образів світу представників даних народів, їх цінностей та пріоритетів.

Матеріалом дослідження є асоціації, одержані внаслідок проведення вільного асоціативного експерименту в Україні, Росії, Білорусі та в Німеччині серед студентів вищих навчальних закладів (по сто представників від кожного народу).

Асоціативне поле, одержане на кожен стимул, має ядро та периферію. До складу ядра входять найчастотніші реакції, традиційно перші п'ять за рангом асоціати.

Ядра асоціативних полів досліджуваних слів-стимулів містять найбільш виразні риси подібності та відмінності у сприйнятті поданих стимулів. Їх представлено в таблиці:

Таблиця 1

**Ядра асоціативних полів стимулів
РЕЛІГІЯ / РЕЛИГИЯ / РЭЛІГІЯ / DIE RELIGION**

№	Українська мова	Російська мова	Білоруська мова	Німецька мова
1.	віра (27)	вера (17)	вера (25)	Glaube (19)
2.	Бог (21)	християнство (9)	Бог (22)	Gott (15)
3.	церква (9)	церковь (8)	хрысціянства (11)	Kirche (12)
4.	Біблія (5)	опіум (7)	царква (6)	Christentum (5)
5.		ислам (5)	опіум (4)	Evangelium (4)
6.		храм (5)		Katholisch (4)

Асоціації ядер асоціативних полів не тільки показують провідні напрями процесу асоціювання представників даних народів, а насамперед подають чітку картину сприйняття та розуміння поняття “релігія”, що стоять за цим словом у кожній культурі.

У подальшому суцільний аналіз асоціативних полів слів-стимулів РЕЛІГІЯ / РЕЛИГИЯ / РЭЛІГІЯ / DIE RELIGION здійснено за методикою “асоціативного гештальта”. Виявлено спільні риси та відмінності в кількості зон кожного гештальта, їх структурі, у співвідношенні кількісних показників, якісному наповненні кожної зони.

**ГАЗЕТНЫЙ МАКРОТЕКСТ:
ПРОСТРАНСТВО ДЛЯЩЕЙСЯ
КРИЗИСНОЙ СИТУАЦИИ**

Терехова Л.В. (Одесса)

Исследователи считают изображенное пространство наряду с изображенным временем и антропоцентризмом одной из основных текстовых категорий. Предлагаем рассмотреть пространственную организацию одного из видов текста – газетного макротекста. Объект нашего исследования – газетный макротекст, описывающий длящуюся кризисную ситуацию (КС), сложившуюся в США в октябре 2002 г., когда жертвами тогда ещё неизвестного снайпера стали 13 человек, 10 из которых погибли. Макротекст “снайпер” состоит из 249 публикаций и получил своё освещение в 33 последовательных номерах

американской ежедневной газеты New York Times.

Газетный макротекст мы рассматриваем как совокупность газетных статей, объединенных общей тематической линией, опубликованных в ряде следующих друг за другом номеров одного периодического издания. Общность темы прослеживается как между различными публикациями одного номера (тогда мы говорим о горизонтали макротекста), так и публикациями нескольких последовательных номеров (в этом случае мы говорим о вертикали макротекста). Можно отметить схожесть макротекста “снайпер” с криминальной драмой: основные герои (вернее антигерои) из текста в текст одни и те же, жертвы – разные, по мере развития ситуации каждый раз фокусируется нечто новое, новые обстоятельства, подробности.

Особенность длящейся КС состоит в том, что она складывается из череды идентичных событий. Началом её является первое из этих событий, а её длительность находится в непосредственной зависимости от каждого последующего события. Главные, трагические события, повлекшие за собой человеческие жертвы мы (вслед за В.З. Демьянковым) назовём фокусными событиями макротекста. События, которые “придают тексту внутренний ритм и подготавливают почву для восприятия главных событий”, являются фоновыми [1, с. 75].

По аналогии, в изображенном пространстве газетного макротекста выделяем фокусное и фоновое пространство. Языковые маркеры каждого из них указывают на пространственные параметры фокусных или фоновых событий КС. В выборку вошли маркеры, отвечающие на вопросы где? куда? откуда? и сообщающие о пространственных параметрах произошедших трагических событий и вызванной ими КС. Повествование газетного макротекста строится на соположении этих пространств. Были выделены такие их внутритекстовые характеристики, как “открытость-закрытость”, “близость-удалённость” от повествователя.

Фокусное пространство заявлено на протяжении всего макротекста. Его количественные показатели по вертикали (из номера в номер) колеблются в пределах 42-71% сразу после резонансных событий – а именно смертоносных выстрелов снайпера. Когда новые события не происходят и КС исчерпана, количество публикаций по данной теме приближается к нулевой отметке, и мы говорим об условном конце макротекста. Показатели фокусного пространства снижаются до 2-7%: снайпер и его сообщник пойманы, и внимание американских СМИ в целом и New York Times, в частности, переключается на предстоящее судебное разбирательство.

В свою очередь изображенное фоновое пространство находится в обратной зависимости от фокусного. Показатели фонового пространства по вертикали снижаются после каждого нападения снайпера: 29-58% и вырастают до 50-70% в моменты “затишья”, когда снайпер не предпринимает никаких действий. В конце макротекста они составляют 93-98%.

Таким образом, пространственная структура газетного макротекста освещающего КС “снайпер” строится на соположении двух типов пространств: фокусного (центр) и фонового (периферия).

Литература:

1. Демьянков В.З. Семиотика событийности в СМИ / В.З. Демьянков // Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования : учеб. пособие. Ч. 2. – М. : Изд-во Москов. ун-та, 2004. – С. 68–83.
2. New York Times. – 2002. – №№ 52260–52292.

ПОЛИПАРАДИГМАЛЬНОСТЬ В ЛИНГВИСТИКЕ И ПЕРЕВОДОВЕДЕНИИ: СТАГНАЦИЯ ИЛИ ПЕРСПЕКТИВЫ?

Терехова С.И. (Киев)

Как свидетельствует история, лингвистика и переводоведение характеризуются двумя основными тенденциями, которые попеременно сменяют друг друга, актуализируясь в диалектической взаимосвязи – интеграцией с одной стороны и дифференциацией – с другой. В современной науке о языке и переводе интеграция проявляется, во-первых, в типологичности, т. е. стремлении к обобщению, систематизации, унификации и классификации накопленных разнородных научных данных, и, во-вторых, – в полипарадигмальности, т. е. всестороннем, комплексном анализе объектов исследования; дифференциация позволяет углубить и конкретизировать имеющиеся обобщения, уточнить или опровергнуть гипотезы и, таким образом, перейти на новый виток спиралеподобного процесса развития – к накоплению и детализации научных фактов. В связи с этим возникает вопрос: взаимопроникновение и взаимное заимствование научных знаний из одной отрасли в другую – это показатель стагнации в синхронии или основа для открытия новых перспектив в диахронии?

Для лингвистики типологичность – это фундамент для создания новых аспектов исследования (о чем свидетельствует развитие в последние десятилетия лингвистической типологии). Для переводоведения, очевидно, это этап подведения итогов о достигнутом, что исследователи склонны более характеризовать как стагнацию в теоретическом и эмпирическом переводоведении (см. работы Н.К. Грабовского [1], В.И. Шадрин [3] и др.).

Полипарадигмальность, скорее, является свидетельством широты охвата рассмотрения научных проблем, создания комплексных методик анализа языковых единиц и единиц перевода, что в совокупности ведет к созданию новой методологии научного исследования.

В настоящее время полипарадигмальный подход утвердился в лингвистике рубежа XX–XXI вв. Ученые предлагают различные комбинации научных парадигм и аспектов исследования: сравнительно-исторического и сопоставительного лексико-семантического и структурно-семантического анализа (см. работы М.А. Холодиловой [4]), концептуального, собственно языкового и психолингвистического (ассоциативного) уровней анализа с использованием данных междисциплинарных исследований (см. работы С.И. Тереховой [2] и др. Привлечение данных экстралингвистических отраслей науки позволяет заимствовать для изучения языковых проблем экстралингвистических методик анализа. Однако практически полностью отсутствуют такого рода исследования в современном переводоведении, что в известной степени ограничивает возможности исследователя и негативно сказывается на результатах.

Перспективы развития лингвистики и переводоведения усматриваются в выработке методологии полипарадигмального анализа, ее системном применении (наряду с коммуникативным, семантическим, трансформационным и другими методами) в рамках лингвистического и переводческого анализа текста.

Литература:

1. Грабовский Н.К. Парадигмы науки о переводе / Н.К. Грабовский // Проблемы современного переводоведения : сб. статей. – СПб., 2011. – С. 39–56.
2. Терехова С.И. Полипарадигмальный подход в современной лингвистической типологии / С.И. Терехова // Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav XIV). – München, 2011. – Bd. 14. – S. 227–232.
3. Шадрин В.И. Методология научных исследований в сфере переводоведения / В.И. Шадрин // Материалы XL международной филологической конференции “Актуальные проблемы переводоведения”. – СПб.,

2011. – С. 175–179. 4. Холодилова М.А. Лексика русской лесопильной промышленности: полипарадигмальный подход : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / М.А. Холодилова. – Красноярск, 2008. – 344 с.

МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ “ТОЛЕРАНТНОСТІ” В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Теряник Ж.В. (Харків)

Усвідомлення вагомості ролі мовної комунікації спонукає дослідників до вивчення соціально-пріоритетних жанрів дискурсу. Проблематика досліджень політичного дискурсу на сучасному етапі визначається потребами подальшого поглибленого вивчення механізмів ефективного мовного спілкування. Досягнення успішного маніпулятивного ефекту політиками характеризується вмідим використанням коректної політичної зброї, що може створити необхідну картину світосприймання [1, с. 7].

Толерантність як категорія політичного дискурсу представляє собою складне, багатопланове явище, конституює якого є регуляція мовної поведінки, зорієнтованої на запобігання комунікативних невдач шляхом створення комфортного режиму спілкування [1; 2]. В різних мовних і мовленнєвих формах тим або іншим способом виявляються людські відносини, які певною мірою і знаходять характеристик толерантності [2].

Слід зауважити, що сучасна політична лінгвістика використовує так звані мовні портрети провідних політиків з метою охарактеризувати роль ідиостилю при формуванні харизматичного сприйняття політика, який звертається до особливостей мови певних політичних лідерів [1, с. 13].

В межах цієї статті представлено наші спостереження щодо специфіки використання метафори як засобу вербалізації толерантності. Підхід до вивчення метафоричних словосполучень політичного діяча безпосередньо співвідноситься з подіями, що перебувають у центрі суспільної уваги. Саме метафоричне словосполучення влучно виокремлює соціальну оцінку суспільно-політичним явищам. У нашому розумінні метафора представляє собою засіб реалізації ідиостилю політичного лідера.

Our hearts break over each one [3]. And now, because of this tragedy, we have new heroes to honor and more friends to mourn [3]. У цьому фрагменті вступної частини політичної промови дається оцінка стану суспільства, яка має на меті вирішення певного політичного конфлікту. Метафора *our hearts break* експресивно пом'якшує напруження негативних емоцій у зв'язку з трагедією, що трапилася в одній із конфліктних зон.

У фрагменті ...*Chris Stevens fell in love with the Middle East as a young Peace Corps volunteer teaching English in Morocco* [3]. Ім'я Стівенса постає певним феноменом, якого потребує світ. Вираз *fell in love with the Middle East* виступає яскравим прикладом метафоричності політичної промови, намаганням коректно з політичної точки зору закликати до необхідності вирішення політичної проблеми, зняття напруженості у регіоні воєнного конфлікту.

The world needs more Chris Stevens [3]. *I spoke with his sister, Ann, this morning, and told her that he will be remembered as a hero by many nations* [3]. Цей метафоричний вислів *the world needs more Chris Stevens* є наступним яскравим прикладом вербалізації політичної риторики, що символізує толерантне відношення політика щодо розв'язання серйозного політичного конфлікту.

Таким чином, наведені приклади свідчать, що “толерантність” як стрижневий принцип міждержавної взаємодії наділяється соціологічним значенням і відображається в мовленнєвому контексті як специфічна вербальна конфігурація риторичного задуму політика.

На нашу думку доцільним є дослідження просодичного маркування категорії толерантності в політичному дискурсі на матеріалі американського варіанту англійської мови, з метою показу найпомітніших мовних маркерів, а саме фонетичних особливостей американського політичного мовлення.

Література:

1. Будаев Э.В. Политическая лингвистика / Э.В. Будаев, А.П. Чудинов. – М., 2006. – 39 с. 2. Михайлова О.А. Толерантность как лингвокультурологическая категория / О.А. Михайлова // Лингвокультурологические проблемы толерантности : тез. докл. междунар. конф. – Екатеринбург : Форпост, 2001. – С. 99–103. 3. Hillary Clinton's Address on U.S. Deaths in Libya. – Режим доступу : http://www.weeklystandard.com/blogs/hillary-clintons-address-us-deaths-libya_652240.html?page=1.

ЛЕКСИКО-ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОККАЗИОНАЛИЗМЫ: МОДЕЛИ ОБРАЗОВАНИЯ

Тимошенкова Т.М. (Харьков)

Современная англоязычная художественная проза широко использует в качестве изобразительного средства нетрадиционное употребление языковых единиц. Остановимся на тех случаях, которые представляются нам наиболее интересными.

- Атрибутивная группа, представленная многокомпонентным словосочетанием или предложением (часто сложносочиненным или сложно- подчиненным):

After I got over the get-me-the-hell-out-of-here stage, it was just staggering. (N. Roberts). *Hailey Phillips was the original I'm-fine-don't-worry-about-me girl.* (N. Roberts). *I moved in and gave him one of those here's-what-you-are-missing-so-why-don't-you-come-get-it kisses* (N. Roberts).

- Субстантив (представленный отдельным словом, глагольной фразой или целым предложением – в форме множественного числа существительного):

Ah, God, the poor unfortunates of this world (E. McBain) “...*how I got here, how it might have been for us...*” “*Might have beens don't get you very far*”. (N. Roberts). “*you know, another man might've started off with flowers, the flattery and the I-love-yous to soften me up for the rest*”. (N. Roberts)

- Имя лица, суффиксально образованное от словосочетания N+Prep.co значением “пространственное указание”:

Parker hated out-of-towners. (E. McBain)

- Части речи в категориальных формах, отсутствующих в их узуальной парадигме:

Продленные формы глаголов, не имеющих аспектных оппозиций:
He's hoping to get them finished before Monday (P. D. James). ...*He found what she was wanting and handed her a letter* (P.D. James). *He was remembering that once, and only once, had the Deaf Man's attempts at misdirection been designed to conceal and simultaneously reveal an elaborate extortion scheme.* (E. McBain)

Cordelia felt that she was seeing Mrs. Munter clearly for the first time. (P.D. James)

- Относительные прилагательные и причастия в сравнительной степени:

*He was very blond, but Brown made him look blonder (E. McBain).
...And every year I shall get ... a little more bitter, a little more lonely,
a little more dead. (P. D. James)*

• Прилагательное, образованное с помощью лексико-грамматического суффикса со значением степени качества от существительного, содержащего имплицитную характеристику:

He was so smart and scholarly. Sort of Harrison Fordish (N. Roberts).

Как свидетельствуют результаты анализа языкового материала (см. также [1; 2]), модели образования окказионализмов исследуемого типа являются большей частью узуальными. Их необычность, оригинальность и непредсказуемость возникают за счет лексического наполнения узуальных моделей. Это и дает основание охарактеризовать их как лексико-грамматические окказионализмы. Они широко используются в художественной прозе и служат эффективным средством передачи обширного регистра семантических значений и создания стилистической тональности произведения.

Литература:

1. Тимошенко Т.М. Грамматические окказионализмы: структурные, семантические, функциональные характеристики / Т.М. Тимошенко // Вестник Исык-Кул. ун-та. – № 30. – Ч. 1. – 2011. – С. 234–238. 2. Тимошенко Т.М. Стилистико-коннотативный потенциал грамматических окказионализмов в современном английском языке / Т.М. Тимошенко // Каразінські читання : Людина. Мова. Комунікація : тези XI Міжнар. наук. конф. – X. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – С. 276–277.

ШЛЯХИ УТВОРЕННЯ ЛЕКСИКИ ГАЛУЗІ КІНЕМАТОГРАФУ

Тимощук Т.І. (Запоріжжя)

Кінематограф як окрема сфера життєдіяльності людини існує не так давно, а вже встиг зайняти домінуючі позиції серед галузей техніки та видів мистецтва. Внаслідок створення та розвитку кіногалузі сформувався галузевий лексикон, до складу якого входять спеціальні поняття й терміни (ядро системи) та професіоналізми і жаргонізми (периферія). Лексикон кінематографу включає в себе одиниці, які утворили цю систему трьома основними шляхами:

1. Шляхом запозичення лексем з інших терміносистем, таких як театр (*actor, stage*) та фототехніка (*colour aberration, negative assembling*);

2. В результаті створення нових спеціальних термінів з існуючого в англійській мові мовного матеріалу (*bioscope*, *cinemascope*, *flashback*, *wipe*, *studio lot*);

3. Шляхом запозичення з інших мовних систем: французької (*film noir*, *cinema verite*), італійської (*camera obscura*).

Оскільки галузь кінематографу знаходиться на перетині науки та техніки (фотографія) з мистецтвом (театр), то основу кінематографічного лексикону складають елементи цих двох лексичних систем. Таке явище можна проілюструвати такою мовною одиницею, як *film actor* – “кіноактор”. Лексема *film* була запозичена з терміносистеми галузі фотографії, а *actor*, в свою чергу, є елементом терміносистеми театру. Поєднуючись, ці два елементи утворили вузькогалузевий термін кінематографу.

Запозичення лексем із словників інших галузей стосується, перш за все, терміносистеми, оскільки саме терміни складають більшу частину галузевого професійного лексикону. Основним механізмом міграції даних одиниць є процес транстермінологізації [2, с. 16], під час якого відбувається перенесення готового терміна з однієї дисципліни в іншу з повним або частковим його переосмисленням та перетворенням.

Відтак, лексема *actor* раніше функціонувала у терміносистемі театру зі значенням “актор; людина, яка виконує роль на театральній сцені”. Мігруючи в терміносистему кінематографу, значення даної лексеми поширюється.

Розширення меж лексикону певної мови, зокрема англійської, ніяк не обходиться без створення власних лексичних одиниць, зокрема й термінів. Розвиток кінематографічної галузі сприяв формуванню таких лексичних одиниць, як *bioscope* – “біоскоп”, *cinemascope* – “сінематоскоп”, *flashback* – “зворотний кадр, ретроспекція”, *wipe* – “зміна кадру”, *studio lot* – “знімальний майданчик” та ін. Ці одиниці були створені з власних ресурсів англійської мови в результаті семантичної деривації вихідних лексем.

Найменшу групу слів з лексикону кіногалузі складають запозичення з інших мов. Термін *film noir* (“чорний фільм” або “фільм нуар”) був впроваджений французькими критиками в 1946 році для позначення стилю, який отримав популярність в американському кіно в середині 40-х років [4, с. 34]. Для нього були характерними кримінальний сюжет, стирання межі між героєм і антигероєм, відносна реалістичність дії і темне освітлення сцен, як правило, нічних.

Таким чином, поповнення лексичного складу галузі кінематографу відбувається різними шляхами, що свідчить про відкритість даної

системи. Збагачення лексики новими одиницями відбувається не тільки шляхом запозичень з інших мов, а, насамперед, завдяки власним мовним ресурсам.

Література:

1. Сахаров А.А. Англо-рус. словарь по фотографии и кинематографии / [под ред. Е.М. Голдовского] / А.А. Сахаров. – М. : Глав. ред. иностр. науч.-техн. словпрафизматгиза, 1960. – 395 с.
2. Сурадейкіна Т.В. Лінгво-когнітивні та дискурсивні характеристики англомовної мистецтвознавчої тер-мінології : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Т.В. Сурадейкіна. – Чернівці, 2008. – 20 с.
3. Токмина Е.А. Англо-рус. и рус.-англ. словарь искусств / Е.А. Токмина. – М. : Флинта: Наука, 2005. – 352 с.
4. Kramer P. American film: an A-Z guide / P. Kramer, Paul Willetts. – New York : Watts, 2003. – 128 p.

ЛЕКСИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ НАУЧНОГО МЕДИЙНОГО ДИСКУРСА В РАМКАХ ОБУЧЕНИЯ ESP

Ткаля И.А., Черкашина Н.И. (Харьков)

Как известно, научный стиль речи имеет свои особенности. В немалой степени это касается лексической составляющей. Именно на этом аспекте мы сосредотачиваем внимание в контексте научных медийных текстов, отражающих взаимодействие человека и инфокоммуникационной среды. Рассуждая о лексической составляющей, мы продолжаем начатое нами ранее рассмотрение данной проблематики [2].

Лексика – это то, от чего мы отталкиваемся в сфере изучения иностранных языков для профессиональной коммуникации. Авторитетные исследования в области теории и практики преподавания иностранных языков подтверждают основополагающую роль развития лексической компетенции в практическом освоении изучаемого языка [1; 3]. Владение широким релевантным словарным запасом рассматривается нами как приоритет в изучении иностранного языка, поскольку именно эта компетенция приводит к эффективной коммуникации. При этом значимой предпосылкой служит практическая реализация постулата о том, что адекватное овладение научным вокабуляром требует взаимодействия сложной системы действий, нацеленных на эффективное представление и эксплуатацию соответствующей лексики как в рамках аудиторных занятий, так и вне

аудитории. Для достижения успешных результатов в работе по практическому овладению научным стилем требуется соблюдение принципов регулярности и постепенности. Именно они гарантируют надлежащий уровень пополнения и владения научным словарным запасом. Как известно, слово, вырванное из контекста, изменяет значение. Это утверждение служит немаловажным напоминанием того, как тщательно и на надежных примерах научных аутентичных текстов следует проводить учебную работу со студенческой аудиторией. При этом важно учитывать конкретные поставленные задачи, а также параметр времени. Успешное практическое освоение студентами научного стиля англоязычных медийных текстов непреодолимо без их активного и сознательного участия.

Литература:

1. Nation P. Teaching and learning vocabulary / P. Nation. – New York : Newbury House, 1990. – 275 p.
2. Tkalya I. Vocabulary prevalence in ESP teaching / I. Tkalya, N. Cherkashina // Інтеграційні процеси та інноваційні технології. Досягнення та перспективи технічних наук (іноземними мовами). – Харків : ХНАДУ, 2011. – С. 335–339.
3. Wallace M. Teaching Vocabulary / M. Wallace. – London : Heinemann Educational Books, 1982. – 144 p.

СРЕДСТВА СОЗДАНИЯ КОМИЧЕСКОЙ ТОНАЛЬНОСТИ В РЕЧЕВЫХ АКТАХ

Ткаченко А.В. (Харьков)

В докладе рассматриваются речевые акты с комической тональностью немецкоязычного диалогического дискурса. Данные речевые акты квалифицируются как иллокутивные акты ассертивы, директивы, квеситивы, комиссивы и экспрессивы, поскольку демонстрируют соблюдение условий успешности соответствующих иллокутивных типов. При реализации таких речевых актов возникает комический эффект – он может быть намеренным, когда говорящий помимо основной перлокутивной цели имеет цель рассмешить адресата, и ненамеренным, когда комический эффект не входит в его интенцию. В обоих случаях созданию комической тональности служат определенные языковые средства, прежде всего, деформация идиом, комические метафоры, повтор, перифраз, аллюзии, цитаты.

Деформация идиом, под которыми понимается обороты речи, употребляющееся как некоторое целое, не подлежащее дальнейшему

разложению и обычно не допускающее внутри себя перестановки своих частей, основана на актуализации их внутренней формы. Употребляясь в новых контекстах как пренебрежение нормами языка, они обретают новую образность, которая вызывает парадоксальность, нелепость.

На парадоксе основаны и комические метафоры. Употребленное в переносном смысле выражение, представляет собой концентрированное сравнение в остроумной форме, вызывающее двусмысленность, которая резко расходится с общепринятым традиционным мнением или здравым смыслом.

Повтор становится мощным средством достижения комического эффекта, когда с каждым новым разом вследствие повтора слово приобретает дополнительные значения выразительность.

Перифраз как синтактико-семантическая фигура, состоящая в замене однословного наименования предмета или действия описательным многословным выражением, обладает высоким комическим потенциалом. При этом название предмета, человека или явления заменяется указанием на его признаки, как правило, наиболее характерные, в утрированном виде, что усиливает нелепость и парадоксальность ситуации.

Использование аллюзий для создания комического эффекта основано на переносе принадлежащих одной ситуации смыслов в другую ситуацию, в иной контекст (зачастую другой эпохи и стиля), таким образом возникает парадоксальное противопоставление. Аллюзия указывает на наличие у читателя определенного историко-филологического фонового знания.

Использование цитат как способ создания комического эффекта представляется нам основанным на общей для произведений искусства тенденции к их “застыванию”, превращению в штампы, переходу из области содержания в область кода. А для создания комической тональности продуктивно своеобразное “перекодирование кода”, т.е. “способность одних текстов передавать свои признаки другим, создавая тем самым новый смысл” [1, с. 100].

Перспективным считаем установление закономерностей реализации имплицитных комических речевых актов и речевых актов, вызывающих ненамеренный комический эффект.

Литература:

1. Походня С.И. Языковые виды и средства реализации иронии / С.И. Походня. – Киев : Наукова думка, 1989. – 128 с.

ОКАЗІОНАЛЬНІ ОНОМАТОПИ У ХУДОЖНІХ ТВОРАХ ДЛЯ ДІТЕЙ ЖАНРУ ANIMAL STORY

Українська К. О. (Харків)

Оскільки дитина є особливим типом мовної особистості, її сприйняття світу значною мірою відрізняється від дорослих. Органічним компонентом дитячої мови є ономатопеї, які представлені тут набагато ширше, ніж у мові дорослих. В них дитина бачить схожість між матеріальною оболонкою слова і чуттєво сприйнятими ознаками предмета, що дає їй змогу легко і просто усвідомити зв'язок між значенням слова та його номінацією. Враховуючи це, цілком природним видається той факт, що саме ономатопеї із високим рівнем частотності з'являються у художніх творах для дітей як засіб комплексного формування уявлення про різноманітні об'єкти навколишньої дійсності, зокрема, про тварин у складі дитячої мовної картини світу (ДМКС).

Фонемі у художньому тексті передають інформацію здебільше не понятійного, а сенсорно-емотивного характеру. Звукова форма слова може бути спрямована на використання фонетичного значення як художньо-зображувального засобу для передачі загального змісту й посилення експресивного звучання твору. Тим самим, звуко-наслідування посилюють реалістичність твору, що дає можливість реципієнту не тільки “побачити” (ефект візуалізації), а й ніби “почути” зображуване.

Вважається, що звуконаслідування допомагають дитині краще усвідомити механізми мовної взаємодії між людиною та навколишнім світом, передають поетично-уявні відчуття, які створюють певні асоціації під час сприйняття тексту. Нашу увагу привертають ономатопи, в яких денотативна функція сполучається із конотативною, виступаючи засобом актуалізації певних фрагментів навколишньої дійсності. Такі одиниці дають можливість дитині подивитись на світ під особливим – експресивним, емотивним та/або гумористичним кутом зору, формуючи його динамічний образ та розвиваючи власну уяву та мислення.

Важливим для нас питанням є динаміка формування окремих вербальних образів як складників ДМКС та її в цілому, а також вплив на цей процес різноманітних зовнішніх чинників, в тому числі й художньо-літературних. Насамперед, дитяча лексика формується під впливом спілкування дитини з дорослими. Саме в родині створюється неповторна соціальна ситуація розвитку, яка визначає

індивідуальні особливості дитини, її інтелектуальний та особистісний потенціал. Але вже з досягненням шкільного віку (6–8 років) особливого впливу на формування ДМКС набуває література, що пов'язується із завершенням формування навичок читання. Таким чином, дитина отримує можливість більш-менш самостійно обирати твори для читання, формуючи паралельно своє уявлення про світ навколо неї та свої естетичні уподобання.

Більшість звуконаслідувань у дитячій мові й дитячій літературі носять анімалістичний характер, використовуючись для створення вербалізованих образів різних тварин, в тому числі й тих, для характеристизації яких в даній мові не існує узуальних ономатопоетичних засобів. Пізнавальна роль okazіональних звуконаслідувань не обмежується їхнім лексичним (денотативним та/або конотативним) значенням. Самим фактом свого існування вони додають до ДМКС важливу інформацію про можливість креативного використання наявних ресурсів мови для розширення арсеналу мовно-комунікативних засобів і, відповідно, додавання нових або модифікації наявних вербальних образів мовної картини світу – спочатку окремого індивіду, а потім і соціуму в цілому.

Доходимо висновку, що звуконаслідування відіграють важливу роль у формуванні ДМКС, яка проявляється, по-перше, у створенні безпосереднього фонетично-умотивованого зв'язку між об'єктом дійсності та його мовним позначенням і формуванні чіткого вербального образу; по-друге, у забезпеченні дієвості пізнавального процесу за рахунок конотативного значення ономатопоетичних лексем; по-третє, у стимулюванні уяви та мислення дитини за рахунок уведення у контекст твору okazіональних ономатопів, що розширюють арсенал виразально-зображувальних засобів мови.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТТЯ ІНСТИТУЦІЙНОСТІ З КОНСТИТУЮВАЛЬНИМИ ПАРАМЕТРАМИ ДИСКУРСУ

Фещенко О.В. (Харків)

У сучасних дискурсологічних розвідках широко вживається термін “інституційний” на позначення тих розумово-комунікативних формацій, де учасники є АГЕНТАМИ та КЛІЄНТАМИ певного соціального інституту.

Однак, можна констатувати, що поняття *інституційності* на теперішній час визначено лише у загальних рисах, воно не вивчено детально, зокрема, не з'ясовано яким чином ролі АГЕНТІВ та КЛІЄНТІВ впливають на організацію вербального плану дискурсивної діяльності та у який спосіб вони пов'язані з іншими конституювальними параметрами (ролі суб'єктів кореспондують з адресанткою-адресатними конфігураціями, до інших параметрів, належать сфера та характер комунікації [1]). Також, прийняте як аксіоматичне твердження про наявність жорстко і не жорстко інституційних дискурсів також потребує розробки і пояснення: жорсткість – це градуйована сутність, а відтак інституційність може бути вимірюваною.

Таким чином, постає необхідним завданням з'ясування якісних та кількісних характеристик проявів інституційності дискурсу. До перших ми відносимо тематичну і стратегічну організацію дискурсу. Розглянемо обидва ці аспекти на прикладі об'єкту нашого аналізу – дискурсу американського слідства (ДАС), який належить до інституційних.

У цьому дискурсі, представленому сукупністю певних типових ситуацій, тематизується базовий концепт CRIME. При цьому, для кожної з основних комунікативних ситуацій властивий певний набір тем (мікротем) безпосередньо пов'язаний із ситуаційними чинниками, або нелабільних тем. Нелабільність теми є, на наш погляд, мовленнєвим виявом інституційності дискурсу. У той же час, лабільні теми, тобто такі, що не мають безпосередньої прив'язки до ситуації [2] можуть бути мовленнєвим виявом інституційності лише за умов когерентного розв'язку теми (належності кожної з мікротем до мікротем дискурсу). У інших випадках лабільність теми порушує інституційний порядок дискурсу.

Інструментом актуалізації інституційності у тематичному аспекті дискурсу вважаємо реалізовані мовні засоби, що слугують опорами встановлення сигніфікативного зв'язку *висловлювання* → *предметна ситуація* → *мікротема* → *макротема* → *концепт*.

Кількість базових концептів, що реалізуються у ДАС, формуючи його стратегічний аспект, варіює: цілі діяльності слідства спричиняють до використання стратегій інформування, спонування, аргументації, маніпуляції тощо, у підґрунті яких лежать відповідні концепти. Тип (основної) типової ситуації кореспондує із набором реалізованих учасниками стратегій. Мовленнєвим виявом інституційності, відтак, вважаємо правильним визначити унісонність/дисонансність стратегій.

Унісонні стратегії є завжди виявом інституційності, у той час як дисонансні стратегії можуть їм бути чи не бути, залежно від конфігурації учасників певної ситуації та їхніх ролей і цілей. Інструментом актуалізації інституційності стратегічного аспекту дискурсу є так само реалізовані мовні засоби – опори стратегічних смислів.

Обидві визначені якісні характеристики – нелабільність/лабільність, унісонність/дисонансність – можуть бути піддані кількісному аналізу із застосуванням квантитативних методів. Параметри їх кількісного варіювання дозволяють визначити ступінь (або жорсткість) інституційності ДАС у різних його типових ситуаціях.

Література:

1. Белова А.Д. Поняття “стиль”, “жанр”, “дискурс”, “текст” у сучасній лінгвістиці / А.Д. Белова // Іноземна філологія. – К. : КНУ імені Т. Шевченка, 2002. – Вип. 32. – С. 11-14.
2. Рахилина Е.В. Когнитивный анализ предметных имен: семантика и сочетаемость / Е.В. Рахилина. – М. : Русские словари. – 2000. – 416 с.

НОРМАТИВНІСТЬ ТА АНОМАЛЬНІСТЬ СИНТАКСИЧНОЇ СТРУКТУРИ РЕЧЕННЯ У МОВНОМУ І МОВЛЕННЄВОМУ СТРАТАХ

Філоненко Н.Г. (Київ)

Визнання мови системою вводить сучасне мовознавство до галузі онтологічних наук, а вивчення цієї системи крізь призму людської свідомості ставить лінгвістичні студії на гносеологічний рівень.

Панівна роль синтаксичних правил сполучуваності мовних одиниць у породженні тексту зводить сучасні синтаксичні розвідки на дискурсивний, отже, мовленнєвий щабель дослідження художнього тексту. У формуванні дискурсу людина одночасно активує всі необхідні і достатні мовні системно-структурні знання та когнітивні уявлення.

Основною одиницею синтаксичного дослідження є речення. Л.В. Щерба зауважує, що перш, ніж давати визначення реченню, потрібно дослідити що в цій галузі наявне у мовній дійсності [3, с. 44]. Одним з критеріїв визначення меж речення є його закінченість й у разі з писемним мовленням пунктуаційний складник, а в усному мовленні – інтонаційна оформленість.

На мовному рівні у речення є свій кінцевий й вичерпний набір типових структурно-семантичних моделей, тобто існує певний репертуар форм і відповідних до них значень. Проте зведення

синтаксичного дослідження речення до встановлення інвентарю типових моделей речень і їхніх значень у мові не виявляється раціональним, оскільки існує діалектичний розвиток мови й мовлення. Саме через мовлення здійснюється мовотворення.

Автор висловлювання поєднує мовні одиниці як за певними законами їхньої сполучуваності, так й непередбачуваним чином [2, с. 24]. Схильність автора художнього тексту до свідомого вибору аномальних дискурсивних структур визначає тон і регістр всього тексту. Якщо припустити для комплексних дискурсивних структур існування матриць-значимостей, тобто нормативних матриць, то, очевидно, можуть функціонувати й аномальні, особливі матриці, які зберігають у собі унікальні структурні характеристики, що породжують нетривіальні смисли [1, с. 32]. Різноманітність синтаксичних форм речення дозволяє автору обирати форму з необхідним семіотичним потенціалом.

Вивчення прагматичного значення аномальних синтаксичних речень поза контекстом виявляється об'єктивно недостатнім. Л.В. Щерба констатує, що у вільній від неправильних висловлювань літературній мовленнєвій діяльності письменники навмисно уникають ляпсусів [3, с. 37]. Однак автор художніх текстів може свідомо порушувати норму задля утворення синтаксичних аномалій, які без контексту можуть втрачати свій зміст, оскільки вони відсутні в мовній свідомості адресата. Дослідження мовленнєвого страту висловлювання передбачає не тільки факт породження тексту, а й процес сприйняття, тобто розпізнавання інформації. Визначити аномалію й долучитися до авторського задуму реципієнту допомагає усвідомлення норми.

Навмисне порушення правил традиційного слововжитку не тільки допомагає авторові створити свій власний ідіолект, збагатити своє мовлення, підтвердити авторську оригінальність, а й сприяє розвитку мови і розширенню функцій одиниць мови, оскільки будь-яка синтаксична аномалія може увійти у широкий вжиток, підтримуючи діалектику мови.

Виникнення нової синтаксичної семантики у художньому дискурсі нерідко веде до її нормативної фіксації у мовній системі. Саме синтаксична семантика регулює процес розпізнавання смислового навантаження, навіть за очевидної відсутності лексично сприйнятливих одиниць та наявності тільки формальних морфологічних або синтаксичних характеристик.

Література:

1. Борботько В.Г. Принципы формирования дискурса: от психолингвистики к лингвосинергетике / В.Г. Борботько. – Изд. 4-е. – М. : Книжный дом “Либроком”, 2011. – 288 с. 2. Соссюр Ф. де. Труды по языкознанию / Ф. де Соссюр. – М. : Прогресс, 1977. – 695 с. 3. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность / Л.В. Щерба. – Изд. 2-е, стереотип. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 432 с.

INTEGRATING ENGLISH INTO RESEARCH WRITING

Florya E.P. (Tiraspol)

Nowadays the field of information for the modern student is great. The need for getting more and more knowledge grows whereas the role of foreign language increases. One of the teaching methods in it is to integrate English into other subjects.

It helps in developing strategies and achieving good results. For organizing this work and making it useful and interesting annual students' scientific practical conferences are good opportunities to challenge students' desire to carry out research, to find and learn new information, to organize surveys, to make experiments, to come to original conclusions, to make a public speech using their reports, video presentations, etc.

There are some benefits of the students' research work such as:

- providing motivation;
- enhancing students' independence;
- increasing their self-confidence;
- shaping learners' personality;
- leading to definite and clear conclusions.

There may be a great variety of issues, depending on student interest, program resources. Here it's reasonable to take into account the five T's approach model [2]:

- Themes which are the central ideas that organize major units chosen to be appropriate to student needs and interests, and teacher abilities and interests.
- Texts are content resources (written and aural) for organizing the basic planning of theme units. Text selection depends on student interest, connection to other materials.
- Topics are the subunits of content, which show more specific aspects of the theme.
- Tasks are the instructional activities and techniques used for content,

language and strategy instruction, e.g. activities for teaching vocabulary, academic language skills.

- Transitions create clear connections between units and across tasks within topics.

For collecting sufficient materials to start writing a research paper, a student must choose the topic, select and read the literature on a chosen theme. He may gather information from a variety of sources through personal interviews and questionnaires. Then he needs to limit and focus the topic, none of which is an easy task. After organizing the information in a logical order a student writes a draft of the research paper. While writing the report one must use transitions for creating coherence between passages in the text.

A written report summarizing the information is then prepared. The instructional activities for writing a report, being the tasks, reflect and include the following parts: a) introduction; b) actual reasons for doing the survey; c) procedure: when, where, how and from whom the data was collected; d) results: summary of information and data gathered from different sources as well as questionnaire result; e) discussion: talk on interpretation of the results.

The logical structure of presentation should follow the scheme of introduction, body of development of ideas, conclusion using the transition expressions, such as:

- to show logical order (First, Next, Then, Finally, In conclusion, etc.);
- to add further information (Moreover, Besides, In addition, Also, Furthermore, etc.);
- to emphasize a point (For example, In fact, Indeed, That is, To illustrate, etc.);
- to underline contrast (On the other hand, Nevertheless, However, Otherwise, etc.);
- to express opinion or feeling (Fortunately, Unfortunately, Naturally, Luckily, etc.);
- to show result (Thus, As a result, Consequently, Accordingly, Therefore, etc.).

Such transition expressions are relatively abstract concepts that provide natural means for linking themes, for reviewing important content and language across themes.

The teacher's support is an important factor in the success of the student's independent work. The students with little experience of working independently will especially need guidance throughout the whole writing process.

Involving students in their research work is one of the ways we may help them in gaining confidence of their abilities, in organizing their own learning and moving further along the road of becoming independent learners and researchers.

Literature:

1. Alexander P.A. Learning from text: A multidimensional and developmental perspective / P.A. Alexander, T.L. Jetton. – Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum, 2000. – 310 p.
2. Grabe W. Teaching and Researching Reading / W. Grabe, F. Stoller. – Harlow, England : Longman, 2002. – 160 p.

**КАТЕГОРИЯ КОНСЕНСУСА
В АНГЛОЯЗЫЧНОМ
ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ**

Хаджикова Н.Г. (Запорожье)

Цель нашей работы заключается в определении статуса консенсуса как лингвистического феномена в публицистическом дискурсе. Актуальность данного исследования обусловлена возросшим интересом лингвистов к дискурсивным процессам, влияющих на достижение консенсуса. Научная новизна работы состоит в обосновании категориального статуса консенсуса в дискурсивной парадигме.

В логическом осмыслении категория – “предельно общее фундаментальное понятие, отражающее наиболее существенные, закономерные связи и отношения реальной действительности и познания” [2, с. 77]. Процесс категоризации заключается в выделении человеком общих свойств явлений окружающей действительности, проявляясь “в наиболее концентрированном виде” [2, с. 77]. Учитывая тот факт, что “категории не заданы во внешнем мире, а являются результатом осмысления этого мира человеком”, в этом процессе усматривается когнитивный механизм [4, с. 84]. Изложенные выше теоретические рассуждения дают возможность обосновать категориальный статус консенсуса, позволяющего определить как содержательные аспекты дискурса, так и набор средств достижения консенсуса.

В данной связи целесообразно обратиться к рассмотрению понятия “публицистический дискурс”, являющегося пространством для реализации категории консенсуса. Мы считаем уместным

выделить содержательные моменты социального взаимодействия, предусматривающего достижение консенсуса. Назначение публицистического дискурса состоит в том, чтобы “раскрыть стратегии адресанта, автора и вскрыть его изначальный замысел” [5, с. 232]. В данном типе дискурса “субъекту приписывается наиболее эластичная социальная роль – выражать ... интересы социума, которому он принадлежит” [3, с. 76].

Публицистика во многом полемична, представляя разнообразные точки зрения, в частности, противоположные мнения, сопряженные с противостояниями, требующие доказательств, аргументации. Согласно А.Д. Беловой, “взаимное признание возможности договориться” включено в аргументацию, “движущей силой” которой выступает “динамическое соотношение конфликтности и согласия” [1, с. 13]. Взаимосвязь конфликтности и согласия как неотъемлемый атрибут полемики обуславливает противоречие, отражаясь в пространстве публицистического дискурса. Таким образом, полемичность с ее разноплановой палитрой стратегий и тактик присуща исследуемому типу дискурса, в котором достижение консенсуса предусматривает взаимопонимание в результате разрешения противоречия.

Публицистический дискурс представляет собой пространство, где формируются новые взгляды, убеждения, защищаются жизненные позиции. Поскольку любое новое знание в истории развития человечества предполагает отвержение старого, предыдущего, то это обосновывает значимость реализации в публицистическом дискурсе категории консенсуса, охватывающего все аспекты коммуникации.

Литература:

1. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации / А.Д. Белова. – К., 1997. – 300 с.
2. Горский Д.П. Краткий словарь по логике / Д.П. Горский, А.А. Ивин, А.Л. Никифоров ; [под ред. Д.П. Горского]. – М. : Просвещение, 1991. – 208 с.
3. Ревзина О.Г. Дискурс и дискурсивные формации / О.Г. Ревзина // Критика и семиотика. – Новосибирск, 2005. – Вып. 8. – С. 66–78.
4. Скребцова Т.Г. Когнитивная лингвистика : курс лекций / Т.Г. Скребцова. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ, 2011. – 256 с.
5. Степанова М.И. Когезия и когерентность как основополагающие характеристики публицистического дискурса / М.И. Степанова // Вестник СамГУ, 2009. – № 7. – С. 230–234.

ЛЕКСИЧНА ТИПОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ДІЕСЛІВ ОБЕРТАННЯ В ДІАХРОНІЇ

Хижняк М.М. (Запоріжжя)

Останнім часом лексична типологія набуває актуальності. Спостерігається підвищений інтерес лінгвістів до вивчення окремих лексичних угруповань на матеріалі різних мов (В. Круглякова, Т. Майсак, В. Плунгян, К. Рахиліна, Л. Талмі). Одним з таких угруповань є дієслова руху, які являють собою мовну універсалію. Науковці [1, с. 246; 2, с. 78] дійшли висновку, що лексикалізація семантичних параметрів руху варіюється в різних мовах. Слід очікувати, що ступінь лексикалізації семантичних параметрів руху не є однаковим на різних етапах розвитку однієї мови.

Мета дослідження: проаналізувати семантику дієслів обертального руху (ДОР) та виявити динаміку актуальності параметрів “обертання” (ВІСЬ ОБЕРТАННЯ, РЕФЛЕКСИВНІСТЬ РУХУ, ТРАЄКТОРІЯ РУХУ, РУХ ВІДНОСНО ПЛОЩИНИ, НАЯВНІСТЬ КОНТАКТУ З ПЛОЩИНОЮ, СУТНІСТЬ СУБ’ЄКТА, НАЯВНІСТЬ ОБ’ЄКТА, КІЛЬКІСТЬ ОБЕРТІВ) в історії англійської мови.

Результати аналізу ДОР на різних етапах розвитку англійської мови засвідчили, що ступінь лексикалізації одних параметрів залишився майже незмінним, а інших – знизився або підвищився. Так, в однаковій мірі майже обов’язково лексикалізуються параметри ЗОВНІШНЯ ВІСЬ ОБЕРТАННЯ та КРУГОВА ТРАЄКТОРІЯ на різних етапах розвитку англійської мови. В англійській мовній картині світу з плином часу актуальність параметру РУХ З ОДИНИЧНИМ ПОВНИМ ОБЕРТОМ також не зазнала змін.

Декілька семантичних параметрів обертання (ВНУТРІШНЯ ВІСЬ, ЩІЛЬНИЙ КОНТАКТ З ПЛОЩИНОЮ, РУХ З НИЗЬКОЮ ІНТЕНСИВНІСТЮ) продемонстрували тенденцію до зниження їх пріоритетності в процесі історичного розвитку англійської мови.

Актуальність більшості параметрів обертального руху (РЕФЛЕКСИВНИЙ РУХ, НЕРЕФЛЕКСИВНИЙ РУХ, ВИХРОВА ТРАЄКТОРІЯ, РУХ В ОДНІЙ ПЛОЩИНІ БЕЗ ПЕРЕМІЩЕННЯ, РУХ У РІЗНИХ ПЛОЩИНАХ З ОРІЄНТИРОМ, ВІДСУТНІСТЬ КОНТАКТУ З ПЛОЩИНОЮ, ЖИВИЙ СУБ’ЄКТ, НЕЖИВИЙ СУБ’ЄКТ, РУХ З ОДИНИЧНИМ НЕПОВНИМ ОБЕРТОМ, РУХ З БАГАТЬМА ОБЕРТАМИ, РУХ З ВИСОКОЮ ІНТЕНСИВНІСТЮ) зростає на сучасному етапі розвитку англійської мови. При цьому найбільша

динаміка спостерігається у лексикалізації параметру РУХ З ВИСОКОЮ ІНТЕНСИВНІСТЮ.

Подальше дослідження буде спрямовано на з'ясування чинників, що зумовлюють зміни в групах дієслів руху на різних історичних етапах розвитку англійської мови.

Література:

Круглякова В.А. Глаголы вращения : лексическая типология / Круглякова В.А., Рахилина Е.В. // Труды междунар. конф. "Диалог 2010". – М., 2010. – С. 241–247. 2. Рахилина Е.В. Родственные языки как объект лексической типологии : русские и польские глаголы вращения / Е.В. Рахилина, И.А. Прокофьева // Вопросы языкознания. – 2004. – № 1. – С. 60–78.

СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ГУМОРИСТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ ПОЛІТИКІВ

Чорновол-Ткаченко О.О. (Харків)

За словами Оуена Лінча, весь корпус наукових досліджень гумору можна поділити на дві загальні категорії: (а) такі, що займаються питанням, чому індивіди використовують гумор (з мотиваційної/психологічної позиції); та (б) такі, що вивчають роль, який вплив гумор справляє на суспільство (з соціологічної позиції) [1]. Беручи до уваги той факт, що вербальний гумор – це явище комунікативне, а в людському спілкуванні психологічний та соціальний аспекти є нерозривними складовими процесу, припустимо, що використання соціально-орієнтованої технології аналізу гумору у політичному спілкуванні прояснить онтологічну та функціональну природу комічного. Комунікативний та соціологічний підходи до вивчення гумору мають за мету вивчення того, як комічне функціонує у соціальному контексті. При цьому соціологічні студії аналізують широкий спектр таких функцій: ідентифікаційну, диференційну, контролюючу та резистентну, а комунікативно спрямовані дослідження більш детально зупиняються на певних типах комунікативних функцій комічного: знущанні, намаганні покращити атмосферу спілкування, спробі заволодіти увагою слухача, переконанні і т. ін. у меншому соціальному контексті [1, с. 431].

З огляду на матеріал нашої розвідки (публічні виступи перших осіб США та їх інтерв'ю у популярних телевізійних ток-шоу), важливим є розуміння того, що комічне у досліджуваному дискурсі не є гомогенним.

Так, ненавмисні помилки у вимові, наприклад, можуть викликати сміх аудиторії, але через свою спонтанність та відсутність мотиваційної бази не становлять інтерес для нас. Більш типовою (та цікавою для нас) репрезентацією комічного у промовах політичних діячів є гумор: акт мовця, який несе у собі навмисний ефект створення задоволення або веселої атмосфери для слухачів з метою зміни їх ставлення або позиції [3]. При цьому для мовця-політика важливим стає той факт, чи розпізнала аудиторія його намір створити гумористичний ефект. Матеріал дослідження свідчить про те, що досягти цього мовець може різними засобами: використовуючи контекст, місце проведення зустрічі з виборцями, логічну невідповідність, різноманітні лінгвістичні механізми (наприклад, гру слів), вираз обличчя та сміх. Слухач на власний розсуд вирішує, чи спроба створити гумористичний ефект була вдалою або ні.

Проблема комунікативної успішності гумористичного фрагменту у політичному дискурсі виявляється складною та складається з щонайменш трьох причин. По-перше, для мовця-політика важливо мати намір створити відповідну атмосферу серед слухачів та намагатися змінити погляди та ставлення аудиторії. По-друге, аудиторія має ідентифікувати спробу мовця як гумористично спрямовану. По-третє, аудиторія має визнати цю спробу смішною та, відповідно, змінити свої погляди та ставлення (прямо чи опосередковано). При цьому немає нічого нелогічного або аномального у тому, що навіть за умови створення адекватної атмосфери аудиторія, навіть зрозумівши жарт (тобто вірно ідентифікувавши спробу мовця як гумористично-спрямовану), може не вважати його достатньо переконливим для того, щоб змінити свої погляди та ставлення. Це справа вибору слухача. Інакше кажучи, із допомогою жарту аудиторію неможливо змусити змінити свою поведінку/думки.

Проведений у дослідженні емпіричний аналіз довів, що частотність використання гумористичних прийомів у сучасному політичному дискурсі свідчить про їх цінність щодо досягнення політиками-мовцями своїх цілей.

Література:

1. Lynch O.H. Humorous Communication: Finding a Place for Humour in Communication Research / O.H. Lynch // *Communication Theory*. – Vol. 12, Issue 4. – University of Munich, 2002. – P. 423-445.
2. Marreall J. Taking Laughter Seriously / J. Marreall. – NY : State University of New York Press, 1983. – 144 p.
3. Phillips-Anderson M.A. A Theory of Rhetorical Humor in American Political Discourse / M.-A. Phollips-Anderson. – UMI, 2007. – 262 p.

К ВОПРОСУ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЕДИНИЦЫ АНАЛИЗА ДЕЛОВОГО ДИАЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА

Чрдилели Т. В. (Кременчуг)

Исследование типов речевых действий и способов их совершения в диалогическом дискурсе ставит проблему выделения основной единицы анализа, вписывающейся в процесс коммуникации и взаимодействия. Традиционная категория речевого акта оказывается недостаточной для целей описания речевой деятельности как процесса и как структуры, поскольку речевой акт однонаправлен и изолирован. Преодолеть этот недостаток позволяет подход, трактующий минимальную единицу анализа как коммуникативный акт. Коммуникативный акт (по ван Дейку) включает речевой акт говорящего, аудитивный акт слушающего и коммуникативную ситуацию в единую структуру. В коммуникативном акте сочетается функциональность и иллокутивность, однако, как справедливо замечает М.Л. Макаров, не учитывается его функция в отношении дискурса [2, с. 183].

Любой дискурс как единое целое состоит не из простой суммы элементов, он имеет динамическую структуру, объединяющую и организующую свои единицы. При этом под единицей понимается такой продукт анализа, который обладает всеми основными свойствами, присущими целому. Исходя из понимания дискурса не только как коммуникативного, но как когнитивного процесса, включающего сознание коммуникантов, за единицу анализа в институциональных типах дискурса (к которым относится и деловой диалогический дискурс) мы принимаем дискурсивную процедуру (ДП). Дискурсивные процедуры имеют сложную природу, они представляют не только коммуникативные характеристики и интенции, но и логико-смысловые мини-процессы.

В ДП, с одной стороны, находят отражение логические операции мышления, приемы и способы формирования знаний, с другой стороны они обладают некоторой определенной коммуникативной интенцией, направленной на решение частных тактических, коммуникативно-прагматических задач [1, с. 31]. Оперирование понятием „дискурсивная процедура“ при анализе делового диалогического дискурса обусловлено также задачей построения моделей или сценариев делового диалогического общения, поскольку ДП соотносимы с типизированными способами оформления

фрагментов знаний, в ДП активизируется определенный лингвистический опыт индивида [1, с. 31].

При рассмотрении языковых форм выражения дискурсивного развития речевого события следует иметь в виду, что ДП представляет не просто сумму речевых ходов, а целостную структуру, динамически организующую их функциональные единства в определенном сегменте дискурса и подчиненную реализации основной прагмаустановки данного сегмента. При этом дискурсивные процедуры могут функционировать в контексте высказываний, образующих по отношению к ним как дискурсивному ядру сегмента подчиненную часть. Данные высказывания рассматриваются в качестве вспомогательного средства, способствующего реализации главного коммуникативного намерения.

Дискурсивные процедуры органически включены в транзакцию, или обменные ходы общения и через них в речевое событие в целом. Они как функционально-структурные единицы продвигают общение к общей коммуникативной цели, это минимально значимый элемент, развивающий взаимодействие.

Такой подход к анализу делового диалогического дискурса дополняется положением о том, что каждая ДП в отдельном сегменте дискурса выполняет определенные дискурсивные функции и маркирована соответствующими языковыми средствами на грамматическом и лексическом уровне.

Література:

1. Диалектика текста / О.Н. Гордеева, О.В. Емельянова, Е.С. Петрова и др. / Под ред. проф. А.И. Варшавской. – СПб. : Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1999.– 328 с.
2. Макаров М.Л. Основы теории дискурса / М.Л. Макаров. – М. : Гнозис, 2003. – 273 с.

КЛЕРИХЬЮ И ЭПИГРАММА: ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ СТРАТЕГИЯ

Шама И.Н. (Запорожье)

Очень часто неадекватность перевода бывает связана с тем, что жанр исходного текста мало знаком или же не известен вовсе в воспринимающей культуре. Ситуация становится ещё более сложной, если при этом в культуре перевода популярны и имеют сложившуюся переводческую традицию жанры, внешне сходные с “жанровым незнакомцем”.

Обозначенная выше проблема особенно наглядно проявляется при переводе такой разновидности английского нонсенса, как клерихью. С одной стороны возникают традиционные сложности, связанные с переводом бессмыслиц. С другой стороны, существует опасность жанрового сдвига в переводе, т.к. клерихью очень часто принимают за эпиграммы, лимерики и даже буриме и, соответственно, применяют к ним традицию перевода этих жанров.

Если трудности первого порядка преодолеваются главным образом за счёт переводческого мастерства, то трудности, связанные с подменой жанровых канонов, преодолеть можно, определив ещё на допереводческом этапе инварианты жанра. Знание этих ядерных составляющих поможет отграничить клерихью от смежных жанров и избежать жанровой неизофункциональности при переводе.

Клерихью и эпиграмма, на первый взгляд, очень похожи. Недаром многие авторы (напр., Ч. Арнольд-Бейкер, Н. Кинг, С. Кинг) указывают на эпиграмматичность клерихью. Эпиграмму с клерихью объединяет то, что в их основе лежит реальный факт, который преподносится в комическом ключе. Однако если эпиграмма ни эксплицитно, ни имплицитно не противоречит реальности, а юмористический эффект создаётся комментариями, репликами по поводу описываемого факта, то клерихью внешне выглядит вполне реально, но противоречит действительности имплицитно, а юмористический эффект рождается от этого столкновения и возникающего в результате нонсенса.

Если для эпиграммы узнаваемость события для широкой публики необязательна, то клерихью без такой известности может стать коммуникативно пустым. Если персонажем эпиграммы может быть как конкретное лицо, так и некая обобщённая персонификация какого-либо человеческого качества, то в клерихью героем может быть *только* реальное лицо. Если эпиграмма допускает отсутствие антропонима, то в клерихью имя присутствует обязательно, выполняя формообразующую и рифмозадающую функции.

Можно заметить и другие отличия. Так, количество строк в эпиграмме не закреплено (от двух и более), тогда как в клерихью их только четыре. Рифмически эпиграмма вариативна (*abab*, *aabbb*, *aabb* и т.д.), а рифмовка клерихью жёсткая – *aabb*. У эпиграммы нет закреплённых строк – у клерихью же есть первая ‘именная’ строка. Имя в эпиграмме (если оно есть) может стоять в любой строке и в любом месте строки. В клерихью имя может быть *только* в первой строке и должно её завершать/составлять.

Логика эпиграммы движется от частного к общему. Клерихью, напротив, всегда конкретны. Наконец, очень существенное отличие – клерихью никогда не задевают чувств своих героев, не обнажают и не выказывают негативных эмоций. Эпиграммы же прежде всего сатиричны. Они призваны осмеивать пороки или недостатки, обобщая их. Более того, эпиграмма не щадит осмеиваемого и поэтому часто используется для литературной борьбы, что чуждо клерихью в принципе.

К сожалению, переводчики нередко не обращают внимания на отличительные черты оригинальных клерихью и эпиграмм, что сказывается на узнаваемости формы в переводе. Клерихью и эпиграмма имеют разный жанрово-стилистический инвариант и, значит, не могут отождествляться. Нельзя клерихью считать и разновидностью эпиграммы. Только понимая эти различия, можно создать адекватный, изофункциональный и читательски востребованный перевод уникальной английской формы нонсенса – клерихью.

КОГНІТІВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НОВИННОГО ДИСКУРСУ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ

Шапошнікова Л.М. (Хмельницький)

Усі сучасні типології дискурсу так чи інакше виділяють дискурс ЗМІ як самостійний тип дискурсу. Це обумовлено соціальною значимістю тієї комунікативної сфери, яку репрезентує даний тип дискурсу. Це, по-перше, інформування масового адресату про суспільно значимі проблеми та події, по-друге, формування соціальної оцінки цих проблем та подій. Відповідно, основними функціями дискурсу ЗМІ є інформативна та впливова [3]. Дискурс сучасних ЗМІ відрізняється високим ступенем інтегративності, в зв'язку з чим типи дискурсу, які виділяються спочатку за технічним критерієм (носієм інформації), набувають лінгвістичної самостійності. Важливим різновидом сучасних ЗМІ є Інтернет-ЗМІ, які являють собою самостійний тип дискурсу, що володіє мовною та жанровою специфікою. Інтернет-дискурс на сьогоднішній день являє собою амбівалентний тип дискурсу. З одного боку, Інтернет виступає як ефективний засіб індивідуальної комунікації. З'являються нові форми і способи спілкування, характерні лише для Інтернет-дискурсу, відбувається зміщення сфер вживання усної та письмової мови, формування власних позамовних засобів спілкування. З іншої сторони, сучасний

Інтернет є одним із найпотужніших, ефективних засобів масової інформації, а точніше, масової комунікації [2].

Саме тому мережеві “видання” сприймаються як серйозний інструмент суспільного впливу. Проте питання про те, що вважати Інтернет-ЗМІ, залишається відкритим [3].

Оскільки сьогодні Інтернет є масовим засобом комунікації, то, безумовно, він грає головну роль в передачі актуальної інформації. З цього випливає, що пріоритетне місце в Інтернет-ЗМІ займають новинні блоки (сайти) мережевих видань. Відповідно, основну роль в дискурсі Інтернет-ЗМІ набуває новинний дискурс. Новини, будучи джерелом оперативної інформації, в концентрованій формі містять у собі всі признаки та функції, характерні для дискурсу ЗМІ в цілому. Гіпертекстовий формат мережі Інтернет обумовив зміни новинного дискурсу ЗМІ у порівнянні з друкованим або телевізійним аналогом. В мережі Інтернет новинний дискурс є інформаційним блоком, в який входять як текстові матеріали, так і мультимедійні, які доповнюють інформацію про основну подію.

Специфіка новинного дискурсу в Інтернет-ЗМІ визначається широкими технологічними можливостями у сфері представлення актуальної інформації і, як наслідок, специфічним набором засобів мовленнєвого впливу на масового адресата [1].

Дискурс Інтернет-ЗМІ розглядається нами, з одного боку, як різновид дискурсу ЗМІ, з іншого – як складова Інтернет-дискурсу. Це обумовлює лінгвістичну специфіку дискурсу Інтернет-ЗМІ, яка характеризується тематичним різноманіттям інформації, що обумовлює широке використання усіх стильових можливостей дискурсу ЗМІ, формування нових жанрів, що забезпечують інтерактивну взаємодію з масовим адресатом (наприклад, Інтернет-конференції).

Таким чином, під дискурсом ЗМІ розуміється сукупність мовленнєвих добутоків (комунікативних актів), адресантом яких є професійний журналіст, адресатом – широка аудиторія, предметом мовлення – соціально значима подія.

Література:

1. Александрова О.В. Единство прагматики и лингвопоэтики в изучении текста. [Електронний ресурс] / О.В. Александрова. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/probl/
2. Вейлер К. Сетевые СМИ – другая журналистика? [Електронний ресурс] / К. Вейлер, Р.И. Маурер ; пер. А. Кобякова – 2009. – Режим доступу : <http://www.mediasprut.ru/jour/theorie/online/webjour.shtml>
3. Водолагин А.А.

КОНЦЕПТ *PFLICHT* И ЕГО ДЕРИВАЦИОННАЯ ОБЪЕКТИВАЦИЯ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

Шаронова А.В. (Харьков)

1. В творчестве известного немецкого писателя З. Ленца отразилась вся панорама немецкой литературы второй половины 20 ст. и первого десятилетия 21 века. Все произведения мастера словесности не теряют своей актуальности по сегодняшний день, в первую очередь, по причине своей философско-нравственной концепции человеческого Долга (*Pflicht*, далее Р-концепт), что так же релевантно в самых разных вариациях для нашего сегодня. А это, в свою очередь, делает заявленный концепт для исследователей весьма актуальным, тем более, что он не был объектом внимания ни лингвистов, ни литературоведов. В полный голос Р-концепт зазвучал в романе „Deutschstunde“ в виде темы заданного сочинения „Die Freuden der Pflicht“, пронизывая всё произведение от первой до последней страницы, что обусловлено не только идейной позицией автора, но и особенностями национальной жизни. В дальнейшем эта тема не сходит со страниц его произведений, составляющих характерную романную последовательность, где в центре внимания оказывается нестандартная личность с чувством гражданской ответственности и долга: долга перед обществом, перед человечеством, перед искусством, перед собой („Deutschstunde“, „Heimatismuseum“, „Arnes Nachlaß“ и др.)

2. Концепт является одним из способов организации и хранения информации в памяти человека, выявленных исследователями. Он предстаёт перед ними как дискретное ментальное образование, как базовая единица ментального кода человека. Являясь результатом его познавательной деятельности и обладая относительно упорядоченной внутренней структурой, концепт несёт комплексную информацию о предмете (явлении), которые он отображает. Ядром концепта – по Е.А. Селивановой – является понятие, фиксированное в виде пропозициональной вербальной структуры и обозначенное определённой единицей.

3. В предлагаемом тезисном изложении внимание сфокусировано только на деривационной объективации Р-концепта в немецком языке,

что и является предметом наших наблюдений. Говоря о словообразовательных концептах, Л.М. Борисенкова справедливо считает, что они формируются с опорой на уже существующие конвенциональные номинации, словообразовательные форматы и модели, т.е. для них характерна двойная отнесённость: к миру „Действительность“ и к миру „Язык“, что накладывает отпечаток и на акт деривационной номинации, которая представляет собой „сложную ономазиолого-семасиологическую процедуру“. Словообразовательная деривация – это постоянно пополняющийся кластер единиц номинации на базе внутренней валентности. Система моделей, формантов и правил участвует как в концептуализации, так и в номинации комплексных ментальных репрезентаций. Деривационно объективированный Р-концепт даёт возможность выделить основные модели его актуализации.

4. В результате исследования романа З. Ленца „Deutschstunde“ и лексикографических источников нами собран языковой материал, анализ которого свидетельствует о том, что способы выражения того или иного понятия национально специфичны. Итак, общее количество *Pflicht*-дериватов (150) позволяет выделить 3 основные модели: М1 – N+Nr, где *Pflicht* выступает в качестве предметного ядра: *Elternpflicht*, *Kindes-*, *Sohnes-* и т.д. Зафиксировано 55 единиц, модель активная, открытая для её дальнейшего наполнения. М2 – Nr+N, где *Pflicht* выступает в качестве реализатора признаковости: *Pflichtbegriff*, *-eifer*, *-gebot* и т.д. Зафиксировано 45 единиц, модель активная, открытая для дальнейшего наполнения. М3 – N+Nr, где *Pflicht* выступает в качестве адъективной производящей с суффиксом -ig: *anmeldepflichtig*, *beitrags-*, *dienst-* и др. Модель содержит 30 единиц, она открытая, но лимитирована первой моделью. Дальнейшее исследование мы видим в детальном описании каждой модели, что позволит в полной мере описать структуру, семантику, прагматику заявленного Р-концепта.

ZUR LEXIKALISIERUNG DER STEHENDEN NOMINOVERBALEN KOMPLEXE IM DEUTSCHEN

Scharonowa O.V. (Charkiv)

1. Bekanntlich setzen wir unsere Aussagen keineswegs aus einzelnen Wörtern zusammen. Vielmehr haben sich viele Wörter schon mit anderen so fest verbunden, sind mit anderen Wörtern schon eine so feste

Gemeinschaft eingegangen, eine „Wortehe“ sozusagen [1], in der sie sich gegenseitig stützen und ergänzen, so dass sie uns schon zusammen in den Sinn kommen. Treffendes Wort, bedachte Wort- und Textfügungen sind die Grundlage für die Kommunikation.

2. Im Fokus unserer Untersuchung stehen nominoverbale Komplexe stabilen Charakters (SNVK), die eine semantische Einheit bilden und sich sowohl von den freien Wortverbindungen als auch von den phraseologischen Ganzheiten unterscheiden, und „die gegenwärtig noch nicht einhellig geklärt sind“ [2], deshalb bleibt das SNVK-Problem aktuell. Der Gegenstand unserer Aufmerksamkeit ist die Lexikalisierung der SNVK (*j-n in Angst, Erstaunen, Kenntnis, Verlegenheit, Schrecken setzen*) in der deutschen Gegenwartssprache.

3. Diese Strukturen sind schon vielfach unter sprachpflegerischem Aspekt behandelt worden, besonders soweit sie mit solchen allgemeinen Bewirkungswörtern wie „vornehmen, unterziehen u.a.“ gebildet sind. Man nennt sie auch Streckformen. Sie entstehen dadurch, dass ein vollbedeutendes Verb zu einer nominaler Fügung mit Hilfsverb „gestreckt“ wird und die Aussage, die sonst in einem Vollverb synthetisch gegeben wird, mit Hilfe von abstraktem Substantiv und Verb analytisch erfolgt: *prüfen – einer Prüfung unterziehen, untersuchen – eine Untersuchung vornehmen*. Wesentlich dabei ist, dass die beabsichtigte Aussage in ein Substantiv gekleidet wird: *prüfen* wird zu *Prüfung*, *untersuchen* zu *Untersuchung*. Da diesen Umprägungen jedoch der Aussagecharakter fehlt, muss ihnen wieder ein Verb beigegeben werden, das nunmehr seinen semantischen Eigenwert einbüßt und nur die Funktion behält, ein Bewirken oder Bewirktwerden auszudrücken. So erhalten wir *einer Prüfung unterziehen, eine Untersuchung vornehmen*.

4. Bei den SNVK handelt es sich um Fügungen, die durch den Sprachgebrauch sanktioniert sind und nicht beliebig frei gebildet werden; denn man kann zwar sagen: *j-n in Angst, Erstaunen, Kenntnis setzen*, es ist aber nicht zulässig, etwa analog zu bilden: *j-n in Freude, Leid, Hoffnung setzen*. Andererseits müssen wir als entscheidende Abweichung von den genannten Kriterien der phraseologisch gebundenen Verbbedeutung konstatieren, dass beispielsweise der Gebrauch von *setzen* keineswegs nur auf einen bestimmten phraseologischen Kontext beschränkt ist. Denn es ist nicht zu verkennen, dass das Verb in den oben aufgeführten SNVK in ein und derselben Weise als bedeutungsschwaches Bewirkungswort fungiert. Für die richtige Einordnung der SNVK ist bedeutungsvoll, dass sie Bedeutungsisolierung aufweisen. Der Sinn der Wendungen ist in keinem Falle durch bloße Addition der einzelnen Wortbedeutungen zu gewinnen.

J-n in Kenntnis setzen besagt etwas anderes als die nach der Art freier Fügungen ermittelte Summe von Wortinhalten: *j-n – in – (die) – Kenntnis – setzen*.

5. Nach dem Gesagten lassen sich die SNVK folgendermaßen charakterisieren: Sie enthalten jeweils ein abstraktes Substantiv, meist ein Verbalabstraktum oder ein durch Suffigierung zum Substantiv gewordenes Verb, mit einem bedeutungsschwachen Bewirkungswort im Rahmen verschiedener syntaktischer Konstruktionen. Die in den SNVK auftretenden Verben erscheinen zu Hilfsverben abgeschwächt, da die eigentliche Aussage von den Substantiven getragen wird. Mit Rücksicht darauf, dass die Abschwächung der Verbbedeutung nur innerhalb dieses Typs stehender Wendungen auftritt, können wir sie auch als eine besondere Form der phraseologisch gebundenen Bedeutung bezeichnen, die bei der Konventionalisierung sprachlicher Veränderungen eine wichtige Rolle spielen, deren Lexikalisierung gegenwärtig eine Realität ist.

Literatur:

1. Faulseit D. Gutes und schlechtes Deutsch / D. Faulseit. – Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1975. – 154 S. 2. Helbig G. Probleme der Beschreibung von FVG im Deutschen / G. Helbig // DAF. – 1979. – № 5. – S. 273–285.

**МОТИВАЦІЙНІ
ФАКТОРИ ЗАПОЗИЧЕННЯ
ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ**

Шацька Г. М. (Івано-Франківськ)

Дослідження належить до проблематики запозичення у сфері німецько-українських мовних контактів і присвячене вивченню та аналізу інтегративних процесів української діалектної лексики у мові німецьких поселенців Галичини у 19–20 ст. Розглядається перебіг мовних взаємин на діалектному рівні в особливих умовах мовного острова і докладно характеризується корпус українських лексем, запозичених до мовного коду носіїв німецької мови.

Вибір теми зумовлений тим, що серед запозичень домінують слова з експресивно-оцінною семою. У семантичній структурі цілого ряду таких одиниць переважає емотивне значення, тоді як денотативне відступає на задній план. Крім того, у процесі семного аналізу виявлено частини мови, комунікативну вартість котрих становить виключно емотивна функція: це вигуки, експресивно підсилювальні прислівники,

частки та ін. Їх традиційно відносять до експресивної лексики. Проте в цьому контексті слід розрізнити два важливі поняття: “емотивність” та “експресивність”. Як зазначає П.С. Сакієва, “емотивність як семантична функція є величиною, що закладена у систему мови, знаходить своє вираження у значенні слова і містить оцінне ставлення мовця до особи, явища чи ситуації”, тоді як експресивність є результатом вживання мовного засобу в комунікації, тобто має функціональний характер і не демонструє власне значення [2, с. 13].

Експресивна лексика вживається передовсім у розмовній мові. Саме такі лексичні одиниці з конотативно-денотативним типом експресивності, де емотивний компонент виступає на перший план, домінують серед запозичених українізмів, зафіксованих у словнику Ю. Кремера [4].

У результаті порівняльного компонентного та семного аналізу запозичень, опублікованого у попередніх працях [1; 3], встановлено низку лінгвістичних мотиваційних факторів, які зумовили інтеграцію українських лексем до мови-партнера:

- наявність експресивно-оцінної семи;
- моносемантизація – у великій кількості випадків запозичилися тільки емотивні семи;
- номінативна влучність завдяки компонентній структурі;
- ліквідація лакун у семантичній системі мови-рецептора і заповнення тематичних рядів, груп, ЛСГ;
- оновлення експресивної лексики, яка з часом при активному функціонуванні втрачає високий рівень експресивності;
- нейтралізація надмірної полісемії.

Прояви зазначених чинників докладно проілюстровано лексичним матеріалом.

Література:

1. Власова О. Про асиміляцію запозичених українізмів у мові галицьких німців-колоністів / О. Власова, Г. Шацька // Матеріали V Міжнар. наук. конф. “Семантика мови і тексту” (Івано-Франківськ, 30 вер. – 2 жовт. 1996 р.). – Івано-Франківськ, 1996. – Ч. 2. – С. 37.
2. Сакієва П.С. Немецкий язык. Эмоциональная разговорная речь / П.С. Сакієва. – М. : Высш. школа, 1991. – 102 с.
3. Шацька Г. Про фонетичну та морфологічну асиміляцію запозичених українізмів у мові галицьких німців-колоністів / Г. Шацька // Вісник Прикарпат. ун-ту. Філологія. – 1999. – Вип. III. – С. 118–123.
4. Krämer J. Unser Sprachschatz. Wörterbuch der galizischen Pfälzer und Schwaben / J. Krämer. – Stuttgart – Bad Cannstatt, 1979. – XIX. – 275 S.

ОБОСОЛЕТИЗАЦІЯ ПЕРФОРМАТИВУ В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ РОЗМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Шевченко В.М. (Харків)

Доповідь присвячено питанню обсолетизації (виходу із вживання) форм та способів вираження перформативних мовленнєвих актів (далі – МА). Матеріал дослідження представлений фрагментами діалогів, що ілюструють перформативні МА, з драматичних творів німецьких авторів XV–XVI ст.

Іллокутивні та перлокутивні характеристики МА у діахронічному аспекті становлять досить стійкі утворення, особливо у розмовному діалогічному дискурсі, що пояснюється тим, що МА являють собою форми та способи соціальної взаємодії людей, які в сфері повсякденного мовленнєвого спілкування є досить стійкими.

Проведений аналіз показує, що у зазначений відрізок часу значні зміни відбулися у частотності вживання перформативних МА, а також в якісному складі перформативних дієслів. Деякі перформативні дієслова вийшли із вживання повністю, інші змінили своє значення, треті отримали здатність функціонувати перформативно зовсім нещодавно. Кількісно група цих дієслів не зазнала суттєвих змін, що наближає її за характером стабільності до граматичних елементів мови [1, с. 17].

В семантичному плані перформативні дієслова виявляють діахронічне варіювання. Особливо в таких групах, як репрезентативи: *bejahren, gestehen*; директиви: *auffordern bitten, befehlen*; комісиви: *erlauben, garantieren, schwören, versprechen*; експресиви: *begrüßen, sich entschuldigen, danken, gratulieren, loben* відбуваються історичні переходи дієслів із однієї групи в іншу [2, с. 397]. За нашими даними, семантичні зміни дієслів в діахронії характерні й для інших мовленнєвоактових і перформативних дієслів.

В структурному плані у зазначений період часу перформативні дієслова функціонували не тільки в формі 1-ї ос. одн. теперішнього часу активного стану дійсного способу, вони мали також форми 1-ї ос. одн. майбутнього часу, пасиву, 1-ї ос. мн. та умовного стану, при чому вони, зазвичай, вживалися в тих випадках, коли адресант мав нижчий соціальний стан, ніж адресат.

Спостерігається часткова обсолетизація перформативних дієслів, які позначають наказ або заборону. У зв'язку з посиленням принципу ввічливості у мовленнєвій взаємодії, такі форми сильного директиву почали здаватися не зовсім ввічливими і тому почали виходити із вживання.

Значні зміни відбулися також у вживанні директивних перформативів. Зокрема, обсолетним можна вважати використання перформативу *Ich beschwöre dich* для індикації іллокутивної сили прохання, він був замінений на частку *bitte* та став використовуватися для МА мольби.

Частково вийшов із вживання перформатив *Ich befehle dir*, він був замінений дієсловом *lassen* з модальним значенням. Це пояснюється демократизацією німецького мовної спільноти (внутрішня форма *Ich befehle dir* досить чітко вказувала на підвладний стан адресанта). Наприкінці XV–початку XVI ст. частіше, ніж наразі, використовувалась пасивна форма перформативних дієслів для пом'якшення іллокутивної сили наказу.

Доволі високою частотністю вживання раніше характеризувалися такі перформативи, як *flehen* та *schwören*, які зараз можна вважати обсолетними. Це пояснюється сильною стратифікацією німецького суспільства, що обумовило використання підвладним за станом адресантом перформатива з високим ступенем вираження реквізитивної іллокутивної сили.

Таким чином, у розвитку перформативних МА у німецькомовному дискурсі значну роль відіграють принципи ввічливості та такту, а також соціальні показники розвитку суспільства.

Література:

1. Нагайчук В.В. Еволюція іллокутивних дієслів в англійській мові 16–20 ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / В.В. Нагайчук. – К., 1993. – 18 с. 2. Traugott E.C. English Speech Act Verbs: A Historical perspective / E.C. Traugott // *New Vistas in Grammar: Invariance and Variation*. – Amsterdam, Philadelphia : Benjamins, 1991. – P. 387–406.

ИСТОРИЧЕСКИЙ ВЕКТОР КОГНИТИВНОЙ ПРАГМАЛИНГВИСТИКИ

Шевченко И.С. (Харьков)

Лингвистику последней декады характеризует синтез парадигм как результат интегративных тенденций науки конца XX в. По словам И.П. Сусова, устарели наши представления о языке как замкнутой в себе системе знаков; мы говорим сегодня о языке как форме, способе жизнедеятельности человека, *способе вербализации человеческого опыта и его сознания*, способе выражения личности и *организации межличностного общения в процессе совместной деятельности*

людей” [1, с. 9] (*курсив мой – И.Ш.*). Язык как синтез ментальных и коммуникативных процессов находится в центре внимания относительно новой когнитивно-прагматической субпарадигмы в рамках функциональной мегапарадигмы, где когнитивная прагматика объединяет акциональный (коммуникативный) и интенциональный (когнитивный) исследовательские подходы [2]. Ее дальнейшей специализацией служит исторический вектор исследований.

Как отмечает Г. Ленски, синтез парадигм предполагает переформулирование проблем и понятий, причем многие проблемы остаются нерешенными из-за неверных допущений и неверно поставленных вопросов [3, с. 201]. Способом переформулировки служит трансформирование категориального понятия в переменное. Если первое оценивает явление в терминах логической дизъюнкции “либо-либо” как жесткую систему, то второе акцентирует сосуществование разноплановых явлений в “мягком” поле взаимоотношений. Эволюционный подход удовлетворяет условиям как исторической прагматики (моделирование динамического поля дискурса), так и когнитивистики (конструирование смыслов).

Диахронический когнитивно-прагматический анализ направлен от ментального к коммуникативному и решает основные вопросы: (1) выявляется концептуальная / категориальная база речевого акта (далее – РА) и – шире – дискурса (его стратегий и т.д.). Структурируются категории, моделируются дискурсообразующие концепты, изменяющиеся от эпохи к эпохе; (2) по результатам когнитивного анализа определяется интенциональная доминанта РА (так, концепт ВОЛЕИЗЪЯВЛЕНИЕ – основа директива и т.п.); (3) дискурсообразующий концепт структурируется для определения свойств РА (фрейм-сценарий ИЗВИНЕНИЯ выявляет две разновидности соответствующего РА – превентивный и корректирующий по положению ВИНЫ в сценарии); (4) выявляются исторические изменения дискурсообразующего концепта (категории); (5) строится прагмасемантическое поле РА; (5) с учетом данных (социокультурных, психологических и пр.) смежных наук прослеживается историческое варьирование РА и дискурса, выявляются их обsolesцизация или появление новых типов и разновидностей.

В признании ценности синтеза различных исследовательских подходов проявляется соответствие исторического направления когнитивной прагматики современным требованиям плюрализма подходов.

Литература

1. Сусов И.П. Личность как субъект языкового общения / И.П. Сусов // Личностные аспекты языкового общения : межвуз. сб. науч. трудов. – Калинин : Изд-во Калинин. ун-та, 1989. – С. 9–16.
2. Шевченко И.С. Абрис когнитивного вектора прагмалингвистики / И.С. Шевченко, И.П. Сусов, Л.Р. Безуглая // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – № 811. – 2008. – С. 3–7.
3. Lenski G.E. Power and Privilege: A Theory of Social / G.E. Lenski. – Chapel Hill, London : The Univ. of North Carolina Press, 1984. – 495 p.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТІВ ПРАВДА / ІСТИНА В ПАРЕМІОСФЕРАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Шепітько С.В., Волошина О.В. (Маріуполь)

Вивченню засобів вербалізації концептів ПРАВДА / ІСТИНА та їх оцінці в МКС присвячено праці вітчизняних та зарубіжних дослідників Н. Арутюнової, Т. Булигіної, В. Колесова, В. Маслової, М. Піменової, Ю. Степанова, О. Шмельова, В. Знакова, В. Лукіна, Д. Болінджера, Х. Вайнриха, Дж. Лакоффа та інших, які приходять до одностайної думки, що *правда* та *істина* є ключовими поняттями переважної більшості культур; попри наявність диференційних ознак співвідносні, оскільки мають спільний поняттєвий субстрат; репрезентовані або однією, або двома лексемами.

Ціннісна складова розкривається у різноманітті значень, які виражаються лексичними, фразеологічними, пареміологічними одиницями, репрезентативними текстами. Як один із центральних кодів україномовної, англосовітської, грекомовної культур концепти ПРАВДА / ІСТИНА концентрують в собі ціннісну інформацію загальнолюдського, універсального, етнокультурного та історичного характеру, при цьому **ізоморфною** рисою ціннісної складової в наївній свідомості носіїв порівнюваних мов є її проявлення на універсальному інформаційному рівні. За шкалою моральних цінностей україномовного, англосовітського, грекомовного етносів ПРАВДА / ІСТИНА як складний морально-етичний феномен посідає найвище місце, має безперечну цінність та значущість у людському житті, зумовлює формування уявлення людини про вітальні тенденції буття, детермінує моральний кодекс її поведінки. Актуалізація концептів дає можливість констатувати той

факт, що ПРАВДА / ІСТИНА в пареміосферах порівнюваних мов знаходяться на двох діаметрально протилежних полюсах та виступають як позитивною, так і негативною якість, зумовлюючи неоднозначне ставлення до них: з одного боку, вони визначаються як вагомі складові людського життя, з іншого, – визнається їх незручність та обмеженість.

Як усталені та відтворювані в мовленні анонімні вислови, що вживаються з дидактичною метою, паремії зберігають специфічні риси наївної свідомості етносу, адже пареміологічно зафіксоване знання спирається на повсякденний досвід мовців як членів певних етнокультурних спільнот, їхні традиції, звичаї та вірування.

Аломорфні риси ціннісної складової концептів ПРАВДА / ІСТИНА в порівнюваних мовах виявляються в пареміосфері в результаті їх валоризації на етнокультурному рівні. Такі етноспецифічні ознаки як емоційність та емоціоналізм найяскравіше за все простежуються в українських компаративних паремійних одиницях, які мають більш яскраве стилістичне забарвлення у порівнянні з англійськими та новогрецькими пареміями, що пояснюється більшою емоційністю та ліризмом, притаманними носіям українського менталітету. Для представників англійської лінгвокультури типовими рисами перш за все є стриманість, врівноваженість, прагматизм, почуття гумору. Ці відмінності в менталітеті, напевно, вплинули на той факт, що в англійській мові набагато менше пареміологічних одиниць, що вербалізують досліджуваний концепт, а домінуючі контексти, які експлікують його ціннісну складову, мають прагматичну, гумористичну, інтелектуальну, професійну та гендерну забарвленість на відміну від паремій українською та новогрецької мовами, де превалює морально-духовний аспект.

Об'єктивуючи у мовній формі цінності народної культури, паремії також віддзеркалюють історичні орієнтири, які існували у свідомості носіїв відповідної лінгвокультури на час утворення цих одиниць. Актуалізація концептів ПРАВДА / ІСТИНА в пареміосферах порівнюваних мов дозволяє ідентифікувати значну роль історичного інформаційного рівня у формуванні його ціннісної складової в українській мові, який проявляється частіше за все в площині соціальної стратифікації.

SOCIO-COMMUNICATIVE SPECIFICS OF DISCOURSE TIMING

Shtakina L.O. (Gorlivka)

In all its branches linguistics is more and more concerned with the discourse processing. It is known that speech is represented quantally in temporal order. What is invariably important about a stretch of speech in relation to time is not only its temporal extent but its position in the temporal sequence.

The durations of various units into which discourse may be divided are more or less mutually dependent and consequently the precise significance of absolute time determinations is in general subject to question.

The nature of temporal dependences, both among units of different levels and coordinate units, is of much greater significance for the establishment of temporal regularities in speech. But with the discussion of speech rate the focus of interest tends to become the individual speaker.

Practical communication has its real existence in interrelated humanized forces, in interactions of persons and perceptions of events. As human experience every communication means by virtue the interplay of its participants creative impulses. We should point out here that speech varies with participants in numerous ways. Along side with speakers social attributes gender as the basic socio-communicative marker of the discourse verbal stereotype is of special interest to sociophonetics.

It is true, that individual speakers show large differences in overall speaking rate and there is an evidence advanced in support of a pause as a unit of temporal organization of speech behaviour.

Introduced at the proper moment a pause as an important weapon in the effective oral communicator's arsenal may express the actual meaning more forcefully than words. Our view is that a silent pause is the relevant timing regulator which explicitly manifests itself through discourse processing.

Clearly, silence can be a highly effective communicative tool if used sparingly. Along with the suprasegmental and functional characteristics silent pauses mark off time intervals within the discourse timing grid. And it is at this level that the timing of discourse genres is apparent representing an optimal matching of semantically relevant message quants.

Admittedly, the role of temporal ordering is most obviously important in describing the way planning, execution and interpretation are arranged within particular discourse genres.

Table 1

Quantitative characteristics of timing grid

Genres	Quantity data (%)		Structural sets					
			brief (%)			unit (%)		
	brief	unit	2	3	4	2	3	4
PS _r	13,4	86,6	13,3	-	-	53,3	38,4	-
PS _m	22,7	77,3	9,6	13,2	-	31,8	27,2	18,2
BT _r	39	61	25	14	7	17	22	15
BT _m	44,4	55,6	37	11	-	33	19	-

This research is an attempt to explore our observations as to the genres timing specifics with the focus on the speakers' gender being their basic socio-communicative marker. Female and male presentations of political speeches (PS_r, PS_m) and broadcast talks (BT_r, BT_m) reveal the tendency to vary the temporal relief of the message quanting.

The statistic data obtained prove that the recurrence of brief and unit pauses (see the table) creates a temporal grid of the receptive discourse models exposing the gender stereotype of timing modulated for use in the above mentioned spheres of communicative activity. Further insight into this problem will be appropriate if rhythmic patterning of speech activity is to be established.

**ПОСТМОДЕРН
ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНТУР
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ СТУДІЙ**

Шталтовна Ю.А. (Дніпропетровськ)

З одного боку руйнування суперсистем, розпад цілісного сприйняття системи буття наприкінці минулого століття, а також бурхливий розвиток інформаційного простору, що перетинає філософський та мистецький, з іншого боку, створюють нову парадигму реценції світу, що руйнується і самовідновлюється водночас, стверджує нові наукові і творчі підходи до інтерпретації буття, дискурсів, контекстів і текстів, як їх вираження, які функціонують за принципами постмодернізму.

Постмодернізм як поняття знаходиться в постійному осмисленні науковців, бо він невпинно змінює світ і його цінності. На думку У. Еко, одного з ключових його ідеологів, постмодерн не є фіксованим у часі чи просторі: "У кожній епохи свій власний постмодернізм, адже кожна епоха в решті-решт переживає миті кризи"[1, с. 242–3]. Світ,

перебуваючи на зламі століть і понять потребує окремого осмислення, такого що, на думку М.Гайдеггера, “не принижує його до ролі прохідного двору в певну потойбічність” [2, с. 353]. Спираючись на досвід осмислення явища постмодерну, під цим поняттям розуміють:

1) Нову тенденцію осмислення буття, що характерна для культурного самоусвідомлення західного світу, яку Ж.-Ф. Ліотар описує як “недовіру стосовно метаоповідей” при занепаді “ідеології прогресивного розвитку свободи, універсальності знань” [3, с. 10],

2) Усвідомлення кінця модерного періоду, в умовах якого людина не спроможна визначити своє місце в світі, але і розуміє “безкінечну кількість невизначеностей”, перед якими вона постає, намагаючись зрозуміти свій зв’язок з цією “надломленою планетою” [4, с. 407].

Під актуальністю цієї роботи розуміємо важливість розгляду найновітнішого матеріалу і визначення тенденцій динаміки розвитку мов на основі останніх досліджень вже наявних процесів демократизації та лібералізації мови, якісних змін і семантичних зсувів в англomовному інноваційному дискурсі, і полягає у розгляді та аналізі морфем, лексем, фразеологем, комунікем і текstem, які ще не були предметом аналізу.

Об’єктом дослідження було обрано процеси демократизації в англomовному інноваційному дискурсі, якісні зсуви семантики мовних одиниць різних рівнів мови в ситуації постмодерну, а також зсуви в свідомості людини, а отже вважаємо за необхідне застосування лінгво-когнітивної методології. Теоретично-методологічною основою слугують базові категорії постмодернізму як гносеологічне підґрунтя вивчення динаміки картини світу.

Предметом нашого дослідження обрано мовний матеріал, вилучений шляхом суцільного добору з газет, журналів, книжок, інтернет-ресурсів.

Тож за мету нашого дослідження ставимо зафіксувати, описати і проаналізувати процеси демократизації в англomовному інноваційному дискурсі, а саме процеси змін на всіх структурних рівнях мови та оновлення стилістичних засобів, знайти зв’язки та впливи постмодерну на динаміку розвитку мовної картини світу, виокремити механізми, за рахунок яких відбувається вже явище демократизації мови.

Література:

1. Eco U. A Correspondence on Postmodernism / U. Eco, S. Rosso // Ingeborg-Hoesterey, ed. *Zeitgeist in Babel*. – Bloomington and Indiana : Indiana UP, 1991. – P. 242–243.
2. *Философия культуры. Становление и развитие* / Под ред. М.С. Кагана, Ю.В. Перова, В.В. Прозерского, Э.П. Юровской. –

СПб. : Лань, 1998. – С. 353. 3. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар ; Пер. с фр. Н.А. Шматко. – М. : Ин-т эксперим. социологии; СПб. : Алетейя, 1998. – 159 с. 4. Кеннеди П. Вступая в XXI век / П. Кеннеди ; [пер. с англ. ; предисл. В. Согрина]. – М. : Весь мир, 1997. – 480 с.

ПРЕСУППОЗИЦИИ РИТОРИЧЕСКИХ ВОПРОСОВ

Юшина Т.С. (Полтава)

Доклад посвящен роли семантической пресуппозиции в организации и интерпретации риторического вопроса как одной из форм реализации косвенного речевого акта ассертива.

Статус пресуппозиции специального вопросительного предложения не является четко определенным. Имплицитное ассертивное значение, сопряженное со специальной вопросительной формой, определяется Падучевой как исходное предположение вопроса [1]. Таковое предположение, по мнению автора, не может быть квалифицировано как пресуппозиция на том основании, что если таковое оказывается ложным, это не приводит с необходимостью к коммуникативной неудаче. Еще одна проблема, связанная с пресуппозициями специальных вопросительных предложений, состоит в семантических и прагматических особенностях пресуппозиций различных иллокутивных типов специальных вопросов.

Действительно, истинность исходного предположения вопроса не является абсолютным условием успешной коммуникации. Специальные вопросительные предложения с ложным исходным предположением не создают впечатление такой же явной семантической аномалии, как утверждения с ложной экзистенциальной пресуппозицией. О специальных вопросительных предложениях невозможно сказать, истинны они или ложны.

Кроме этого, выделяются типы специальных вопросов [2, с. 51], пресуппозиции которых являются скорее предположением, нежели истинным исходным условием: так называемый полицейский вопрос типа *Wer hat am Freitag den schwarzen Porsche gesehen?* и вопрос-предложение типа *Wer will noch ein Gläschen Sekt?*

Очевидно, среди пресуппозиций, связанных с разными языковыми и речевыми индикаторами, целесообразно выделять 1) сильные, соответствующие истине и имеющие статус необходимого условия успешной коммуникации и 2) слабые, представляющие собой пред-

положения и не способные поставить коммуникацию под угрозу. Таким образом, пресуппозиции специальных вопросительных предложений квалифицируются нами как слабые. Предположительно, вопросы с ложной пресуппозицией воспринимаются слушающими адекватно по той причине, что в этом проявляется речевая экономия: вместо того, чтобы сперва выяснить, есть ли желающие выпить шампанского, а затем, кто они, проще и быстрее сразу определить потенциальных желающих.

Риторический вопрос является семантически аномальной структурой, поскольку в его основе лежит ложная пресуппозиция. В ходе интерпретации высказывания происходит распознавание пресуппозиции и анализ ее на предмет соответствия реальным фактам. В результате слушающий самостоятельно приходит к ожидаемому со стороны говорящего выводу, что имеет, очевидно, большую убедительную силу, чем прямое сообщение.

Семантическая пресуппозиция специального вопросительного предложения является основой организации и интерпретации соответствующего ему риторического вопроса, и следовательно, играет основополагающую роль в реализации соответствующего косвенного речевого акта ассертива.

Литература:

1. Падучева Е.В. Презумпции и другие виды неэксплицитной информации в предложении / Е.В. Падучева // Научно-техническая информация. – Сер. 2. – 1981. – № 11. – С. 23–30.
2. Meibauer J. Pragmatik /J. Meibauer. – Tübingen : Stauffenburg, 2001. – 208 S.

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЛІНГВОСЕМІОТИКИ ЇЖІ

Ярічевська К.С. (Одеса)

Прагматичні дослідження, предметом яких є виявлення особливостей функціонування мовних знаків у мовленні, набувають в останні роки все більшої актуальності завдяки антропоцентричній переорієнтації лінгвістики взагалі та розширенню тлумачення терміну “прагматика” [1, с. 2].

Аналіз прагматики їжі в художньому тексті передбачає вивчення принаймні трьох семіотичних просторів: оригінального художнього дискурсу, суб'єктом якого є автор твору, а адресатом – читач, представник тієї ж культури, до якої належить автор; окремих

зображених мовленнєвих актів між персонажами твору; перекладу, адресатом якого є представник іншої культури.

Матеріалом для нашого дослідження не випадково було обрано роман Агати Крісті “At Bertram’s Hotel” та його переклад російською мовою: під впливом фрази “Овсянка, сэр!”, вигаданої режисером фільму, знятого за мотивами творів Конан Дойля, у пострадянському суспільстві склався певний стереотип щодо англійських традицій стравування; в романі Агати Крісті зображена спрямована на іноземців імітація побуту та харчування англійців першої третини ХХ століття як символу “справжньої старої Англії” епохи короля Едуарда, а також детально описано смакові уподобання різних поколінь англійців, які мешкають у згаданому готелі.

На рівні міжкультурної комунікації у романі зображено протиставлення етнокультурних, вікових та соціальних груп: “англійці – американці”, “початок століття – середина століття”, “молодь – літні люди”, “аристократія – середній клас”.

Перше протиставлення знаходимо у діалогах між керівником готелю і постояльцями, ілюстрацією яких є інформування. Наприклад: “...if you want an American breakfast, it’s there – cereals and iced orange juice and all – or if you prefer you can have the English breakfast.”

“Eggs and bacon?”

“As you say – but a good deal more than that if you want it. Kippers, kidneys and bacon, cold grouse, York ham. Oxford marmalade”. В романі детально описано нехтування певними етикетними правилами, що підкреслює особливе ставлення англійців до смачної їжі: “Rich red real strawberry jam gushed out over her chin”; «Dentist,” said Lady Selina, rather indistinctly, owing to muffin”. Друге протиставлення об’єктивоване не лише в діалогах, ілюстрацією яких є оцінювання їжі, згадування про минуле, але й у невластивому мовленні, де автор описує насолоду від їжі, її внутрішнє схвалення. Наприклад: “Miss Marple ordered her breakfast. Tea, poached eggs, fresh rolls. So adept was the chambermaid that she did not even mention cereals or orange juice. Five minutes later breakfast came. A comfortable tray with a big pot-bellied teapot, creamy-looking milk, a silver hot water jug. Two beautifully poached eggs on toast, poached the proper way, a good-sized round of butter stamped with a thistle. Marmalade, honey, and strawberry jam. Delicious-looking rolls, they smelled of fresh bread (the most delicious smell in the world!). There were also an apple, a pear, and a banana. Miss Marple inserted a knife gingerly but with confidence. She was not

disappointed. Rich deep yellow yolk oozed out, thick and creamy. Proper eggs! A real breakfast”.

Переклад Н. Ільїної можна оцінити як обмежений: перекладачка не тільки намагалась уникнути специфічних назв, неадекватно замінюючи їх назвами російських страв (“*muffins*” – “*плюшки*”), але й скоротила описи харчування, що знизило значущість їжі для англійців в очах читача.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Прагматика / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – С. 389–390.
2. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики / Ф.С. Бацевич. – К. : Паис, 2009. – 336 с.
3. Кристи А. Отель “Бертрам” / А. Кристи ; пер. с англ. Н. Ильина. – Режим доступа: <http://www.e-reading.org.ua/book.php?book=30658>
4. Christie A. At Bertram’s Hotel / A. Christie. Режим доступа: http://techjost.com/wp-content/uploads/2012/03/Agatha_Christie__At_Betrams_Hotel.pdf

ПРАГМАТИЧНА РОЛЬ ФАМІЛЬЯРНОГО РЕГІСТРУ ЛЕКСИКИ У ФРАНКОМОВНИХ ЖІНОЧИХ РОМАНАХ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

Ярошко Н.С. (Львів)

У доповіді розглянуто прагматичний аспект лексичних засобів фамільярного реєстру французької мови у романах французьких письменниць А. Ерно, Ж. Дорманн, Е. Лаборі, Ф. Малле-Жоріс, К. Рошфор та інших.

Метою аналізу є визначення потенціалу мовних засобів фамільярного реєстру (термін з “*Le nouveau Petit Robert de la langue française 2009*” [3, с. 33]) у концептуалізації емоцій та створенні емоційного впливу на читача. Завданням даного дослідження також є кількісне порівняння використання фамільярної зниженої лексики у романах обраних авторів.

Упорядкування вибірки фамільярних лексичних одиниць здійснюється за концептуальним принципом згідно до класифікації емоцій К. Ізарда [1, с. 19]: *Carne!* – *Zéro!* – *Cinglée!* [1, с. 71], *qu’elle aille se faire foutre* [5, с. 24] (гнів); *j’avais les jetons chaque fois* [5, с. 40] (страх); *les filles, elles sont con* [5, с. 26] (зневага); *jeune femme, d’un*

ovale à faire dammer Boticelli [2, с. 69] (зацікавлення); *Et hier soir j'ai fait une java!* [4, с. 16] (радість).

У результаті аналізу всієї вибірки (344 лексичні одиниці) було виявлено, що у співвідношенні лексем на позначення позитивної емотивності (74 одиниць – 21%) та негативної емотивності (270 одиниць – 77%) переважають останні.

Прагматична роль лексики фамільярного регістру полягає у наступному:

1. Забезпечення експресивності мовлення для підтвердження заангажованості мовця (автора) та “емоційного зараження” читача. Реалізується цей принцип також завдяки допоміжним засобам: *j'en avais marre des couches, marre, marre, marre* [5, с. 15] (повтор ідентичних мовних одиниць); *fiche-nous la paix [...] dégage* [2, с. 26] (синонімічні дублювання); *Il nous engueule, il nous traite de crétiens [...] et nous annonce un avenir minable des planteurs de patates* [2, с. 117] (аккумуляції фамільярних одиниць); *C'est que t'es vachement bandante* [5, с. 87] (використання інтенсифікаторів).

2. Встановлення кооперативного зв'язку між автором, читачем та текстом. Розмовний рівень дозволяє встановити паритет, забезпечує доступність у сприйнятті інтенцій автора, закладених у тексті. Б.О. Коваленко стверджує, що “стилістично знижена лексика [...] сприяє реалізації принципу діалогічного мовлення, тобто контактовстановлення з читачем” [2, с. 100]. Для створення ефекту неформальності найчастіше використовуються такі лексеми: *gamin, gamine, gosse, môme, type*. Наприклад: *j'en ai regardé descendre des types* [5, с. 61], *pour que les mômes n'y cavalent pas* [5, с. 62].

3. Забезпечення автентичності оповіді через надання мовної характеристики персонажів з використанням фамільярної лексики: *Nous ne signons entre nous que pour tricher ou à la récré* [3, с. 90], *Danser défoule* [3, с. 140] (мовлення підлітків).

У аспекті кількісного наповнення романів лексичними одиницями фамільярного регістру лідерами є твори Ж. Дорманн, Е. Лаборі та К. Рошфор. У решті романів частка фамільярної лексики є значно меншою.

Таким чином, можна трактувати фамільярний регістр лексики як ефективний засіб передання емотивності (особливо негативної) та увиразнення мови художнього тексту.

Література:

1. Изард К. Эмоции человека / К. Изард. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 440 с.
2. Коваленко Б.О. Стилістично знижена лексика в мові

сучасної української публіцистики / Б.О. Коваленко. – Кам'янець-Подільський : О.А. Буйницький, 2010. – 159 с. 3. Le nouveau Petit Robert de la langue française / [sous la direction de J. Rey-Debove, A. Rey]. – Paris : Le Robert, 2009. – 2837 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Ernaux A. La place / F. Ernaux. – Paris: Gallimard, 1984. – 114 p.
2. Dormann G. Le bal du dodo / G. Dormann. – Paris : Albin Michel, 1989. – 442 p.
3. Laborit E. Le cri de la mouette / E. Laborit. – Paris : Robert Laffont, 1994. – 217 p.
4. Mallet-Joris F. La maison de papier / F. Mallet-Joris. – Paris : Éditions Bernard Grasset, 1970. – 317 p.
5. Rochefort Ch. Les petits enfants du siècle / Ch. Rochefort – Paris : Éditions Bernard Grasset, 1961. – 122 p.

МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ ДЛЯ ЧТЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ТЕКСТОВ

Яценко И.Н. (Харьков)

Преподавателям французского языка хорошо известна проблема нехватки учебно-методических пособий для чтения современной литературы. Существующие пособия как отечественных, так и зарубежных изданий основаны преимущественно на материале классических новелл и романов. Характерно, что немногочисленные французские издания, например серия “Lecture facile” Clé International, ограничиваются очень сжатым методическим сопровождением текста, недостаточным для работы специалистов.

Новое учебно-методическое пособие для специальностей “Язык и литература, перевод” под названием “Французкою про англійську, або пригоди Камо” может стать актуальным подспорьем на занятиях по домашнему чтению для уровня В1 общеевропейской уровневой системы владения иностранными языками (CECR).

Пособие предназначено для студентов I–III курсов факультета иностранных языков с целью развития навыков чтения и говорения. Книга может использоваться как в группах с первым, так и со вторым французским языком, а также для самостоятельной работы широкого круга любителей французского языка.

Пособие содержит аутентичный текст повести современного французского писателя Даниэля Пеннака “Камо : l’agence Babel”, которая адресована юношеской аудитории и отличается динамичным сюжетом и занимательной интригой. Каждая глава сопровождается

вопросами на понимание сути прочитанного и упражнениями для развития словарного запаса читателя.

Среди упражнений – задания на поиск синонимов, антонимов, эквивалентов устойчивых выражений, анализ грамматических и синтаксических особенностей текста.

Оригинальностью разработки является наличие упражнений для усвоения распространенных в современном французском языке разговорных слов и выражений. Этот пласт лексики отсутствует в классических университетских учебниках, но повсеместно используется как в быту, так и в литературе, кино, интернете и т.д.

Особого внимания заслуживают “вопросы для беседы”, завершающие блок упражнений. Основываясь на тематике прочитанной главы, они апеллируют к личному опыту и мнению студента, приглашают к обсуждению полемических тем. Многие вопросы требуют поиска дополнительной страноведческой информации, расширяя кругозор читателя.

Текст сопровождается иллюстрациями, которые оживляют чтение и способствуют запоминанию сюжетных деталей и лексических единиц.

Автор надеется, что это увлекательное чтение, успешно апробированное на факультете иностранных языков в 2011-2012 гг., найдет новых читателей и сможет пробудить в них интерес и любовь к современной французской литературе.

Литература:

1. Французкою про англійську, або пригоди Камо : навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей “Мова та література, переклад” / укл. Яценко І.М. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 68 с.

ЗМІСТ

Al-Shamary Khalid J.M. INDIRECTIVE SPEECH ACTS IN DIPLOMATIC DISCOURSE	3
Адаменко М.В. ВІДТВОРЕННЯ РИТМУ У ПЕРЕКЛАДІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПОЕЗІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	4
Алексієвець О.М. ДО ПИТАННЯ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОЧКИ ЗОРУ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	6
Артеменко Ю.О. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДОМІНАНТНОЇ ІМПЛІКАТУРИ ВИСЛОВЛЕНЬ З ІМПЛІКАТИВНИМИ ПРЕДИКАТАМИ	8
Афанасьєва О.В. ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ ОБОРОТЫ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК ОДНО ИЗ СРЕДСТВ ОЦЕНОЧНОЙ КАТЕГОРИЗАЦИИ В ПРЕДСТАВЛЕНИИ ПОНЯТИЯ “ОБЩЕСТВО” (“SOCIETY”) ...	10
Babenko M. LINGUAL FEATURES OF NARRATIVE-COMPOSITIONAL FORM “LANDSCAPE” IN STEPHENIE MEYER’S TWILIGHT SAGA	11
Байбакова І.М., Гасько О.Л. ТЕСТОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ФАХОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ)	13
Байбекова Л.О. ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНИХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ГРАМАТИЧНИМ ЯВИЩАМ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ	14
Балацька О.Л. СУБ’ЄКТ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ’ЄКТ КРИТИКИ	16

Балацька Л.П, Морська Н.О., Олексів Г.Д. ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ФАХОВИМ СПРЯМУВАННЯМ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ФАХІВЦЯ З ТЕХНІЧНИХ ТА ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН З ЦІЛСНИМ СВІТОГЛЯДОМ	18
Безугла Л.Р. ТРИ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПРАГМАТИКИ	19
Безугла Т.А. ІМПЛІКАТУРИ РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ	21
Белькова С.В. ДО ПИТАННЯ ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ІНВАРІАНТУ НАРИСУ В МЕЖАХ ВНУТРІШНЬОЖАНРОВОЇ ТИПОЛОГІЇ	22
Беляева Э.Ф., Зубкова Л.Н. ПРИРОДОСООБРАЗНАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ	24
Берест Т.М. ВЛАСНА НАЗВА В СУЧАСНОМУ ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА СЕМАНТИКИ	25
Бессараб А.О. ТЕРМІН У НАВЧАЛЬНОМУ ВИДАННІ ДЛЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ	27
Белогуб А.Л. ТЕОЛОГИЧЕСКИЙ КОНЦЕПТ <i>ЦЕРКОВЬ</i> В ТОПОЛЕКСИКЕ ХРИСТИАНСКИХ СТРАН	29
Біляк І.В. ФУНКЦІЇ МОВНОЇ ГРИ В НОВИННОМУ МЕДІАТЕКСТІ	30
Бойцан Л.Ф. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В ПОЕЗІЇ Е. ПО: КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ	32

Бондаренко Е.В. МЕТОД МАТРИЧНОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ БАЗОВЫХ ПОНЯТИЙ КАРТИНЫ МИРА	33
Булгакова М.Ю. МЕТАФОРА У ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ Р.М. РІЛЬКЕ	35
Ваврентович Н.С. АНГЛОМОВНІ РЕКЛАМНІ СЛОГАНИ: ФУНКЦІЯ ВПЛИВУ НА СПОЖИВАЧА	36
Варенко Т.К. ЯЗЫКОВЫЕ ПРОЯВЛЕНИЯ ЭПИСТЕМИЧЕСКОЙ МОДАЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛОЯЗЫЧНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ	38
Васильева И.Л. ДЕКОДИРОВКА СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ “ЖЕЛТЫЙ” НА МАТЕРИАЛЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ НЕМЕЦЬКОГО ЯЗЫКА	40
Vakhovskaya O.V. SHAME: A CONSUMING FIRE	41
Виселко А.Д. ПРО МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ КУРСУ ПОПЕРЕДНЬОГО ПІДГОТОВЧОГО ЗАНУРЕННЯ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	43
Вишницкая Я.С. КОЛОРАТИВЫ В СМИ: СТРУКТУРНЫЕ И СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ	45
Вітренко А.В. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ПРО ТРУДОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ	46
Волощук І.П., Усик Г.М. ТЕРМІНОЛОГІЧНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ З АТРИБУТИВНИМ ЗВ'ЯЗКОМ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД	48

Воробьёва И.Н. К ВОПРОСУ О СЕМАНТИКЕ УСТОЙЧИВЫХ СОЧЕТАНИЙ С КОЛОРОНИМОМ <i>WHITE</i> В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ	50
Гаврилова Л.В. ОСОБЕННОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ПОТЕНЦИАЛЬНОЙ ЛЕКСИКИ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ	52
Galarowicz O., Вовчаста Н.Я. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕЦІЇ У ВНЗ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ	53
Галика Е.В. ЭТНОСПЕЦИФИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ЦВЕТООБОЗНАЧЕНИЯ В АНГЛИЙСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРЕ	55
Георгиева Е.П. СПЕЦИФИКА АНГЛИЙСКИХ ЗАИМСТВОВАНИЙ ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ	56
Гливінська Л.К. ЧАСТОТНИЙ СПЕКТР ПОЕТИЧНОГО СЛОВНИКА (на матеріалі української мови)	58
Гоголь И.А. ОНОМАСТИКА В АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЮМОРИСТИКЕ	60
Голубенко Л.Н., Колесниченко Н.Ю. СТРУКТУРНО-ЯЗЫКОВЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ АРГУМЕНТАТИВНОГО ДИСКУРСА	61
Гондаровская Е.А. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ КОРПУСНОЙ ЛИНГВИСТИКИ В ПЕРЕВОДОВЕДЕНИИ	63
Гопич П.М. ФОРМАЛІЗАЦІЯ СЕМАНТИКИ НЕСИНТАКСИЧНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРИ СПІЛКУВАННІ МІЖ ЛЮДЬМИ	64

Горбаченко А.Л., Малій А.С., Лабенко О.В. КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	66
Грекова М.А. ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ОРНІС (ПТАХ) У КОМЕДІЇ АРИСТОФАНА «ПТАХИ»	68
Гужва О.О. ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК КОНЦЕПТ ТА КАТЕГОРІЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ	70
Гузєрчук О.О. СТАТУС ВИСЛОВЛЮВАНЬ ПІДБАДЬОРЮВАННЯ У РІЗНИХ ДОСЛІДНИЦЬКО-НАУКОВИХ ПАРАДИГМАХ	71
Гусєва Г.Г. КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ ПАРАМЕТРИ КОМІЧНОГО ДИСКУРСУ ДИТИНИ	73
Давигора О.О. ПРИНЦИПИ КООПЕРАЦІЇ У ДИСКУРСІ ІНТЕРНЕТ-ФОРУМІВ ІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ РОДИННИХ СТОСУНКІВ	74
Давыдова Т.В. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСА КОМУНІКАНТОВ В РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЧЕВОГО АКТА НЕОДОБРЕННЯ	76
Данильченко Д.А. ПРОБЛЕМА ОБЪЕКТИВНОЙ И СУБЪЕКТИВНОЙ БЕЗЭКВИВАЛЕНТНОСТИ В УСТНОМ ПЕРЕВОДЕ И СПОСОБЫ ЕЁ ПРЕОДОЛЕНИЯ: ДИДАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	78
Дворова К.В. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ПРО КОХАННЯ	80

Дегтярьов Д.В. ЗАСОБИ СИЛАБІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ЗМК	81
Денисенко Н. В. ВІДТВОРЕННЯ ПАРЦЕЛЯЦІЇ ЯК ЕМФАТИЧНОГО ЗАСОБУ	83
Дерев'яно О.А. КАУЗАТИВНІ ЧИННИКИ ФАТАЛЬНОСТІ У СЕМАНТИКО- СИНТАКСИЧНІЙ СТРУКТУРІ РЕЧЕНЬ ІЗ ПРЕДИКАТОМ ДЕБІТИВНОСТІ У МОВІ ТВОРІВ С. МОЕМА	85
Дідур Ю.І. СТРУКТУРНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕРГОНІМІВ	86
Долбіна К.Д. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК СПОСІБ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗООНІМІЧНОГО ФРЕЙМУ	89
Домброван Т.І. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СИНЕРГЕТИКИ	90
Драпалюк Г.С., Ільчишин Н.М., Пиндик Н.І. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ОДНА З ФОРМ ФАХОВО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	91
Дрінко Г.Г. ІМПЕРАТИВ У СКЛАДНИХ РЕЧЕННЯХ (на матеріалі англійської та української мов)	92
Дубцова О.В. ПРИЧИНИ КОМУНІКАТИВНИХ НЕВДАЧ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ КОМІЧНИЙ ЕФЕКТ (на матеріалі англомовного кінодискурсу)	94
Дудка Л.А. ВИГУКИ ЯК СУПУТНИКИ ІМПЕРАТИВУ	96

Дудоладова О.В., Шамаєва Ю.Ю. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН З ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	98
Емельянова Л.Л. ФАКТОРЫ ИЗУЧЕНИЯ МОЛОДЁЖНОГО СЛЭНГА	99
Євчук А.М. КВАНТИТАТИВНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО СКЛАДУ ТА ГРАМАТИЧНОЇ БУДОВИ БАГАТОЗНАЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ (на матеріалі німецької мови)	101
Ейгер Г.В. ПРОБЛЕМЫ ЛИНГВИСТИКИ В ХХІ ВЕКЕ	103
Ємець О.В. ГРАМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПАРАДОКСА У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ	104
Еременко А.А. МЕТАФОРИЗАЦІЯ ДОМЕНА “ЭКОНОМІКА” В СОВРЕМЕННОМ АМЕРИКАНСКОМ ПРЕЗИДЕНТСКОМ ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ	106
Єрьоменко І.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ (на матеріалі роману Е.Т.А. Гофманна “Житейские воззрения кота Мурра”)	108
Єсипович К.П. ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІНГВОФОЛЬКЛОРИСТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ	110
Завгородня В.І. КОНЦЕПТУАЛЬНЕ МАПУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ	111

Зинченко Н.С. КОНЦЕПТ <i>HEROINE</i> КАК ОСНОВА ДИСКУРСНОЙ ИРОНИИ В РОМАНЕ ДЖЕЙН ОСТЕН “NORTHANGER ABBEY”	113
Змиєва І.В. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ КАТЕГОРИАЛЬНОГО КОНЦЕПТА	115
Зоз О.А. ЧАСОВА ОРГАНІЗАЦІЯ УСНОГО ДІАЛОГІЧНОГО ТЕКСТУ В СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТІ	116
Игина Е.В. ПОВЕСТВОВАНИЕ НЕИСКУШЕННОГО НАРРАТОРА	118
Іваницька Н.Б. МІЖМОВНА ЛАКУНАРНІСТЬ У СФЕРІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ ДІЄСЛВНИХ СИСТЕМ	119
Иванченко А.А. КРЕАТИВНОСТЬ В СТРУКТУРЕ ЛИНГВООБРАЗОВАНИЯ	121
Иванига А.В. ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ ГРАММАТИКЕ НА МЛАДШИХ КУРСАХ НЕЯЗЫКОВЫХ ВУЗОВ	123
Ивахненко А.А. НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА РОМАНА-СТИЛИЗАЦИИ (на материале произведения Мэри Хупер <i>Fallen Grace</i>)	125
Ісмаїлова Е.А. АРТИКЛІ ЯК АКТУАЛІЗАТОРИ СЕМАНТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АЛЮЗИВНИХ ОНІМІВ (на матеріалі англійської мови)	127
Кабірі М.Х. САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ ПРОФЕСІЙНОГО ДИСКУРСУ	129

Калита А.А., Тараненко Л.І. ВИЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИСЛОВЛЕННЯ	130
Калюжная А.Б. ОСОБЕННОСТИ НОМИНАЦИИ ФРЕЙМОВ КОНЦЕПТА-СЦЕНАРИЯ <i>ТАЙНА</i>	133
Капранов Я.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИВЧЕННІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ	134
Кашкарев В.А. СРЕДСТВА ПЕРВИЧНОЙ И ВТОРИЧНОЙ НОМИНАЦИИ КОНЦЕПТА <i>ВЕРА</i>	136
Кашуба М.В. АНТРОПОЦЕНТРИЗМ И КОНЦЕПТУАЛЬНОСТЬ ПРОСТРАНСТВА	137
Кистол Л.П. МОДЕЛИРОВАНИЕ ОБЩЕНИЯ С УЧЕБНЫМИ ЦЕЛЯМИ	139
Кишко С.М. МОДЕРОВАНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЕЛІМІНАЦІЇ КОГНІТИВНОГО ДИСОНАНСУ	141
Кіпень С.В. СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ <i>LOLSPEAK</i>	143
Кісьміна К.О. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЕТЧІВ Р. ДЕВО	144
Кобзар О.І., Лешньова Н.О. СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ НЕДОВІЛЬНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	146

Кобзар Ю.В. ПРИЙОМ САТИРИ У ФЕЙЛЕТОННІЙ ТВОРЧОСТІ ЮРИ ЗОЙФЕРА	148
Коваль Н.А. ПОЛИТИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ ЯЗЫКОВЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ	149
Ковінько К.В. КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ	151
Ковтун Я.П. КАТЕГОРІЯ ЗБІРНОСТІ: МОВНІ РІВНІ	152
Кожемяченко Н.В. НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ	153
Козачук А.М. РЕАЛІЇ В КОНТЕНТІ ГЛОСАРІЮ: ЗВ'ЯЗОК ЗІ СТИЛЕМ ТЕКСТУ	155
Kozlova T. O. SOUND TRANSPOSITION AS THE MEANS OF ANALOGICAL ENCODING	157
Козлова В.В. ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ПАРЕНТАЛЬНОГО ДИСКУРСУ	158
Козяревич Л.В. ФАСЦИНАЦІЯ ЯК УПРАВЛІННЯ ВРАЖЕННЯМ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	160
Колесник О.С. КАРТИНИ СВІТУ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЛІНГВОСЕМІОТИКИ МІФУ	162
Кононенко Е.Н. СЕМАНТИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА ЛЕКСЕМЫ <i>FAMILY</i>	163

Коробова Ю.В. СМИСЛОВИЙ БАР'ЄР У ДИДАКТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	165
Королєва Н.Л. УНИВЕРСАЛЬНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРИЗНАКИ “МОРАЛИ” КАК ЦЕННОСТНОГО КОНЦЕПТА	167
Kosovych O.V. NÉOLOGIE ET NÉOLOGISME: LES LIMITES DES NOTIONS	169
Котвицька В.А. АНГЛІЦИЗМИ ТА СПРИЙНЯТТЯ ЇХ НОСІЯМИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	171
Котов М.В. ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ СМИСЛОТВОРЕННЯ ТА СМИСЛОВИРАЖЕННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТАНОВИ “ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО ДВОЗНАЧНОСТЕЙ” У МІЖКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ	172
Кривенко В.П. АКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДІЄСЛІВНОГО ЧАСУ	174
Крупкіна Т.В. ІЛЮКУТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ	175
Кузнецова М.О. РЕЦЕПЦІЯ ДИСКУРСУ ЯК ПРОВІДНОЇ КАТЕГОРІЇ КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ПАРАДИГМИ АНГЛІСТИКИ	177
Кузьмина В.С. ПАРНАЯ И ГРУППОВАЯ РАБОТА НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОМ ВУЗЕ	179
Кукушкін В.В., Шарова К.С. ПРЕСУПОЗИЦІЯ ЯК ОСНОВА РЕАКЦІЇ ВІДПОВІДІ НА ПИТАЛЬНЕ ВИСЛОВЛЮВАННЯ	180

Кульчицька О.В. РОЗВИТОК СЕМАНТИКИ ТА СТИЛІСТИКИ ПЕЙОРАТИВІВ	182
Курбатова Т.В. ОНТОЛОГІЧНИЙ ВИМІР АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>ПРОСТІР</i> В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ У МЕЖАХ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ГЕОПОЛІТИКИ	184
Лазебна О.А. ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДОБРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ ПРИСЛІВНИКАМИ У СПОЛУЧЕННІ З ДІЄСЛОВАМИ	186
Ластовка К.І. ГУМОР ЯК РІЗНОВИД КОМУНІКАТИВНОЇ ДЕВІАЦІЇ	187
Легейда А.В. АНІМАЦІЙНИЙ ДИСКУРС ЯК ЗАСІБ КОНСТРУЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДІЙСНОСТІ	189
Лещинский А.П. СИНТЕЗ ОБУЧЕННЯ И ПСИХОТЕРАПЕВТИЧЕСКИХ ТЕХНИК	191
Липко І.П., Липко З.М. ДІАЛОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КОГНІТИВНИЙ ФЕНОМЕН	193
Лисичкіна О.О., Ленець Д.В. ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ОФІЦІЙНИХ ПЕРЕГОВОРІВ У КОНТЕКСТІ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ООН: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	194
Лобова О.К. КОНСТИТУТИВНІЕ ПРИЗНАКИ КОМИЧЕСКОГО ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО ДИСКУРСА	196
Логвиненко М.І. ФРАНЦУЗЬКА ПРОЗА КРІЗЬ ПРИЗМУ ТЕКСТОВИХ КОНЦЕПТІВ	197

Лукашов А.Ю. ЗВ'ЯЗОК МОВИ ТА СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ КОМУНІКАНТА У КАТАЛОНІЇ (ІСПАНІЯ)	199
Лупаренко С.Є. ОСОБЛИВОСТІ ЧИТАННЯ СУЧАСНИХ ДІТЕЙ	201
Лях І.В. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ НОМІНАЦІЇ	203
Маевская Л.Д. КОМПОЗИТООБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОЙ РЕКЛАМЕ	204
Малая О.Ю. МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗОВАНИХ У ДИСКУРСІ СТРАТЕГІЙ НЕВВІЧЛИВОСТІ	207
Марінашвілі М.Д. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ У РОМАНІ РОБЕРА МЕРЛЯ “УЇКЕНД НА ПІВДЕННОМУ БЕРЕЗІ”	208
Мартынюк А.П. КОГНИТИВНАЯ МОДЕЛЬ КОММУНИКАТИВНОГО АКТА КАК МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ПЛАТФОРМА АНАЛИЗА КОММУНИКАТИВНЫХ НЕУДАЧ	210
Мастерова О.Я. ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ КАК ПРАГМАСТИЛИСТИЧЕСКИЙ ФЕНОМЕН (на материале немецкоязычного памфлета)	212
Матузкова Е.П. ИДЕНТИЧНОСТЬ КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ КАТЕГОРИЯ	214
Матюхіна Ю.В. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СВІТСЬКОЇ БЕСІДИ В АНГЛІЇ	215

Мельник Р.М. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СЛОВА У ЛІНГВІСТИЦІ	217
Мілько Н.С. КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ	218
Мініна О.В. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА АНТРОПОЕТОНІМІВ У ТВОРІ КЕНА ФОЛЛІЕТТА “СВІТ БЕЗ КІНЦЯ”	220
Минкин Л.М. АСПЕКТ ОТНОШЕНИЯ ЯЗЫКА И МЫШЛЕНИЯ: МЕНТАЛЬНО-НЕЙРОННАЯ КОММУТАЦИЯ	222
Морозова І.І. УТЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В КІНОДИСКУРСІ БІ-БІ-СІ	223
Музейник І.В. ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ У СУЧАСНОМУ ФРАНЦУЗЬКОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ЗМІ	225
Назаренко О.І., Нестеренко О.Е. АКТУАЛЬНОСТЬ И СПЕЦИФИКА НАУЧНОЙ КОММУНИКАЦИИ	226
Назарець В.М. ВНУТРІШНЬОТЕКСТОВИЙ АДРЕСАТ У КОМУНІКАТИВНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІРИЧНОГО ТВОРУ	228
Насакина С.В. ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ АНТРОПОНИМОВ В ОНОМАСТИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТА	229

Настенко С.В. ЛІНГВОКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА ІСПАНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ В ЕПОХУ СТАНОВЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ	231
Neklesova V.Y. ARRANGEMENT OF THE SCRIPTED SACRED COMPONENTS IN THE MENTAL MAPPING OF THE WORLD	232
Ніколаєнко К.М. ПРАВОВА КОМУНІКАЦІЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОВНИХ ЗАСОБІВ	234
Нужна К.А. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО МОВЛЕННЯ У ФРАНЦІЇ	235
Обыхвост М.С. АНТРОПОНИМЫ В КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ	237
Овсієнко Л.О. ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У КОНФЛІКТНІЙ СИТУАЦІЇ СПІЛКУВАННЯ	238
Ольховська А.С. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ДІЙ У СИНХРОННОМУ ПЕРЕКЛАДІ	240
Онiщенко Н.А. ПАРАМЕТРИЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>ЛЮДИНА</i> , ВЕРБАЛІЗОВАНОГО НІМЕЦЬКОМОВНИМИ ЕПТОНІМАМИ	242
Павленко Л.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСКУРСИВНИХ АКТИВ “ПІДХОПЛЕННЯ” В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ	243

Павлова Л.В. КОММУНИКАТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ РЕАЛИЗАЦИИ КОНСОЛИДИРУЮЩЕЙ ФУНКЦИИ ПОЛИТИЧЕСКОГО САЙТА	245
Павлюк Ю.В. ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У ГАЗЕТНО- ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ	247
Панченко І.М. ІМПЛІЦИТНЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО АДРЕСАТА В НІМЕЦЬКО- МОВНИХ ДИРЕКТИВНИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТАХ	248
Паповянец Е.Г. АЛЮЗИЯ ЯК ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ КІНОТЕКСТІ	250
Пац Л.І. РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>ЖІНКА</i> В ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ ЛЮКО ДАШВАР	251
Пешкова О.Г. ТИПОЛОГІЯ ТА СТРАТЕГІЇ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ	253
Полянiчко О.Д. КОСМОНІМІЧНИЙ ФРЕЙМ МЕНТАЛЬНОГО ЛЕКСИКОНУ	255
Понікарьова А.Ю. СИНТАКСИЧНЕ АРАНЖУВАННЯ ЯК ЗАСІБ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ (на матеріалі політичних промов Д. Кемерона і Б. Обама)	257
Приходько А.И. ЦЕННОСТНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТА	258
Пугачёва Е.В. ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ ГОВОРЕНИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕКСТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕМАТИКИ	260

Пшеничних А.М. РОЗВАЖАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РЕПЕРСПЕКТИВІЗАЦІЇ ПРЕДМЕТНОЇ СИТУАЦІЇ	262
Рибакова О.В. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ НЕЗГОДИ В ГЕНДЕРНО ГЕТЕРОГЕННОМУ ПОБУТОВОМУ СПІЛКУВАННІ (на матеріалі англомовного кінодискурсу)	263
Рубцова М.А. ИНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ЗАОЧНИКІВ НА МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ	265
Рубцов І.В. КОНЦЕПТ <i>ГРОШИ</i> У СТУДЕНТСЬКОМУ СЛЕНЗІ США	267
Рябенская И.В. ЦЕННОСТНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ КОНЦЕПТА <i>ВЕЧНОСТЬ</i> В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ПЕСЕННОМ ДИСКУРСЕ	268
Рябых Н.В. НЕОПРЕДЕЛЕННЫЙ АРТИКЛЬ ОБОЗНАЧАЕТ НЕОПРЕДЕЛЕННЫЙ ОБЪЕКТ?	270
Рябых Л.М. СИТУАТИВНО-КОНТЕКСТУАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ЛЕКЦІЇ	271
Сазанович Л.В. ВПЛИВ ПОСТУЛАТИВ ПУРИТАНІЗМУ НА ЗОБРАЖЕННЯ ТЕМИ КОХАННЯ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АНГЛОМОВНІЙ ФОЛЬКЛОРНІЙ БАЛАДІ	273
Самохина В.А., Дмитренко Ю.А. ШЕКСПИРИЗМЫ – ИСТОЧНИК НОВОЙ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТИ	274
Светочева А.С. КОМІЧНА ДОМІНАНТА РЕГУЛЯТИВНОСТІ	276

Семенчук Ю.О. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ- ЕКОНОМІСТІВ З АУДІОВАННЯ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ	278
Serdiuk V., Serdiuk O. THE ROLE OF THE TEACHER IN THE ROLE PLAY	279
Сидорова М.О. ИМПЛИКАТУРЫ В ОТВЕТНЫХ РЕАКЦИЯХ НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОГО ДИАЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА	281
Смердова В.В. КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНА СПЕЦИФІКА “КВЕСИТИВА” В ГЕНДЕРНОМУ АСПЕКТІ	283
Смоляна А.Л. ЕМОТИВНІ ЗАСОБИ СПРИЙНЯТТЯ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ (на матеріалі суперобкладинок англомовних книг)	284
Сокирська О.С. ОЗНАКИ АКТУАЛІЗАЦІЇ УСНОЇ ВІДМОВИ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ	286
Sokolova I. V. MEANS OF CONTEXTUAL ADVERTISING	288
Соколовська С.Ф. ДОМІНАНТИ СЕМАНТИЧНОГО ПРОСТОРУ ТЕКСТУ	289
Солощук Л.В. НЕВЕРБАЛЬНА СТРАТЕГІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЕКСПРЕСІЇ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	291
Сухова А.В. АНГЛОМОВНА НОВЕЛА В АСПЕКТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ (на прикладі новели В.С. Моема “Мураха та коник”)	293

Терехова Д.І. РЕЛІГІЯ У СПРИЙНЯТТІ УКРАЇНЦІВ, РОСІЯН, БІЛОРУСІВ ТА НІМЦІВ	295
Терехова Л.В. ГАЗЕТНИЙ МАКРОТЕКСТ: ПРОСТРАНСТВО ДЛЯЩЕЙСЯ КРИЗИСНОЇ СИТУАЦІЇ	296
Терехова С.И. ПОЛИПАРАДИГМАЛЬНОСТЬ В ЛИНГВИСТИКЕ И ПЕРЕВОДОВЕДЕНИИ: СТАГНАЦИЯ ИЛИ ПЕРСПЕКТИВЫ?	298
Теряник Ж.В. МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ “ТОЛЕРАНТНОСТІ” В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	300
Тимошенкова Т.М. ЛЕКСИКО-ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОККАЗИОНАЛИЗМЫ: МОДЕЛИ ОБРАЗОВАНИЯ	302
Тимощук Т.І. ШЛЯХИ УТВОРЕННЯ ЛЕКСИКИ ГАЛУЗІ КІНЕМАТОГРАФУ	303
Ткаля И.А., Черкашина Н.И. ЛЕКСИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ НАУЧНОГО МЕДИЙНОГО ДИСКУРСА В РАМКАХ ОБУЧЕНИЯ ESP	305
Ткаченко А.В. СРЕДСТВА СОЗДАНИЯ КОМИЧЕСКОЙ ТОНАЛЬНОСТИ В РЕЧЕВЫХ АКТАХ	306
Українська К. О. ОКАЗИОНАЛЬНІ ОНОМАТОПИ У ХУДОЖНІХ ТВОРАХ ДЛЯ ДІТЕЙ ЖАНРУ <i>ANIMAL STORY</i>	308

Фешенко О.В. СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТТЯ ІНСТИТУЦІЙНОСТІ З КОНСТИТУЮВАЛЬНИМИ ПАРАМЕТРАМИ ДИСКУРСУ	309
Філоненко Н.Г. НОРМАТИВНІСТЬ ТА АНОМАЛЬНІСТЬ СИНТАКСИЧНОЇ СТРУКТУРИ РЕЧЕННЯ У МОВНОМУ І МОВЛЕННЄВОМУ СТРАТАХ	311
Florya E.P. INTEGRATING ENGLISH INTO RESEARCH WRITING	313
Хаджикова Н.Г. КАТЕГОРИЯ КОНСЕНСУСА В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ	315
Хижняк М.М. ЛЕКСИЧНА ТИПОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ДІЄСЛІВ ОБЕРТАННЯ В ДІАХРОНІІ	317
Чорновол-Ткаченко О.О. СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ГУМОРИСТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ ПОЛІТИКІВ	318
Чрділели Т. В. К ВОПРОСУ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЕДИНИЦЫ АНАЛИЗА ДЕЛОВОГО ДИАЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА	320
Шама И.Н. КЛЕРИХЬЮ И ЭПИГРАММА: ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ СТРАТЕГИЯ	321
Шапошнікова Л.М. КОГНІТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НОВИННОГО ДИСКУРСУ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ	323

Шаронова А.В. КОНЦЕПТ <i>PFLICHT</i> И ЕГО ДЕРИВАЦИОННАЯ ОБЪЕКТИВАЦИЯ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ	325
Scharonowa O.V. ZUR LEXIKALISIERUNG DER STEHENDEN NOMINOVERBALEN KOMPLEXE IM DEUTSCHEN	326
Шацька Г. М. МОТИВАЦІЙНІ ФАКТОРИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ	328
Шевченко В.М. ОБСОЛЕТИЗАЦІЯ ПЕРФОРМАТИВУ В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ РОЗМОВНОМУ ДИСКУРСІ	330
Шевченко И.С. ИСТОРИЧЕСКИЙ ВЕКТОР КОГНИТИВНОЙ ПРАГМАЛИНГВИСТИКИ	331
Шепітько С.В., Волошина О.В. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТІВ <i>ПРАВДА / ИСТИНА</i> В ПАРЕМІОСФЕРАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ	333
Shtakina L.O. SOCIO-COMMUNICATIVE SPECIFICS OF DISCOURSE TIMING	335
Шталтовна Ю.А. ПОСТМОДЕРН ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНТУР ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ СТУДІЙ	336
Юшина Т.С. ПРЕСУППОЗИЦИИ РИТОРИЧЕСКИХ ВОПРОСОВ	338
Ярічевська К.С. ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЛІНГВОСЕМІОТИКИ ЇЖІ	339

Ярошко Н.С. ПРАГМАТИЧНА РОЛЬ ФАМІЛЬЯРНОГО РЕГІСТРУ ЛЕКСИКИ У ФРАНКОМОВНИХ ЖІНОЧИХ РОМАНАХ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.	341
Яценко И.Н. МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ ДЛЯ ЧТЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ТЕКСТОВ	343

Наукове видання

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація
Тези доповідей XII наукової конференції з міжнародною участю

Українською, російською, англійською,
німецькою, французькою, грецькою мовами

Відповідальний за випуск: Оніщенко Н.А.
Технічний редактор: Зябченко Л.П.
Тексти подано у авторській редакції

Підписано до друку Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Ум.друк.арк. 16,9. Обл.-вид. арк.19,7.
Тираж 250 пр. Ціна договірна.

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Видавництво
тел.705-24-32
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.09
Надруковано:
Ризо факультету іноземних мов ХНУ імені В.Н. Каразіна